

Työttömyysturvatyöryhmä 2001:n muistio

KUVAILULEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö	Julkaisun päivämäärä 12.11.2001
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Työttömyysturvatyöryhmä 2001 Puheenjohtaja: Matti Toiviainen Sihteerit: Ari Pulkkinen Martti Myllylä	Julkaisun laji Työryhmämuistio
	Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö
	Toimielimen asettamispäivä 9.2.2001
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Työttömyysturvatyöryhmä 2001:n muistio (Promemoria. Arbetsgruppen för utredning av utkomstskyddet för arbetslösa 2001)	
Julkaisun osat	
Tiivistelmä <p>Työryhmä ehdottaa, että lisäpäiväoikeuden ikäraja nostetaan 57 vuodesta 59 vuoteen ja sen saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana. Lisäpäiviä maksettaisiin sen kuukauden loppuun, jona henkilöllä on oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle ilman varhennusvähennystä. Lisäpäiviä koskeva muutosehdotus korvaisi jatkossa työttömyyseläkkeen. Muutokset tulisivat voimaan siirtymäkauden jälkeen. Ehdotuksen mukaan vuonna 1949 ja sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä lisäpäiväoikeuden saamisedellytyksiä koskevia säännöksiä. Vastaavasti lisäpäiväoikeus korvaisi työttömyyseläkkeen niiden henkilöiden osalta, joiden lisäpäiväraha-oikeus alkaa 1.1.2007 jälkeen. Lisäpäiviltä maksettavan ansiopäivärahan tasoa ehdotetaan korjattavaksi lähemmäs eläketurvan tasoa. Työnantajien työttömyyseläkkeitä vastaava rahoitusvastuu siirrettäisiin työttömyysturvaan ja vastuu koskisi samoin periaattein kaikkia työnantajasektoreita.</p> <p>Eroraha liitettäisiin osaksi työttömyysturvaa siten, että ansiopäivärahaa korotetaan 130 päivän ajaksi erorahalisällä henkilöllä, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja jolla on rekisteröityä työhistoriaa vähintään 20 vuotta. Korotuksen suuruus olisi keskimäärin 30 markkaa päivältä. Erorahan aikuiskoulutuslisä liitettäisiin työvoimakoulutuksen koulutustukeen ja työttömien koulutuspäivärahaan vastaansuuruisena lisänä erikseen neuvoteltavalla tavalla. Työhistoria laskettaisiin kuten aikuiskoulutustuessa.</p> <p>Työssäoloehdon (ns. alkuehto) pituus säilyisi 10 kuukautena, mutta sen täyttämisen tarkastelujakso pitenisi 28 kuukauteen. Ns. nollaus- ja paluuehtoa ehdotetaan lyhennettäväksi 8 kuukauteen tarkastelujakson säilyessä nykyisenä 24 kuukautena. Yhdistelmätukityöstä työssäoloehdoton luettaisiin puolet työssäoloajasta.</p> <p>Soviteltua työttömyyspäivärahaa ehdotetaan kehitettäväksi siten, että päivärahaa voitaisiin maksaa myös ns. ennakkomaksuna. Kokoaikaisista työsuhteista sovittelun piiriin jäisivät enintään 2 viikkoa kestävät työsuhteet.</p> <p>Työryhmä ehdottaa myös eräitä muita kehittämissuhteita jatkossa valmisteltavaksi. Yrittäjien työttömyysturvaa kehitettäisiin jälkisuojasäännösten osalta, lomakorvausten jaksotuksen perusteena olevaa palkkaa korjattaisiin ja takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden aiheuttamasta työttömyysetuuksien takaisinperinnästä luovuttaisiin. Muutoksista työttömyyskassoille aiheutuvat hallintokulujen lisäykset korvattaisiin ja samalla selvitetäisiin hallintokuluihin suoritettavia rahoitusosuuksia koskevien säännösten muutostarpeet.</p> <p>Muutokset tulisivat voimaan muilta kuin erikseen mainituilta osin pääasiassa vuoden 2003 alusta lukien.</p>	
Avainsanat: (asiasanat) työllisyys, työttömyyseläkkeet, työttömyysturva, työvoimapolitiikka	

Muut tiedot Internetissä: www.stm.fi			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2001:25		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1054-8
Kokonaissivumäärä 210	Kieli suomi	Hinta 104 mk	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja STM:n julkaisumyynti, PL 536, 33101 Tampere, puh. (03) 260 8158 ja 260 8535 fax (03) 260 8150, sähköposti: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet	Utgivningsdatum 12.11.2001
Författare (uppgifter om organet: namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för utredning av utkomstskyddet för arbetslösa 2001 Ordförande, Matti Toiviainen Sekreterare: Ari Pulkkinen Martti Myllylä	Typ av publikation Promemoria
	Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet
	Datum för tillsättandet av organet 9.2.2001
Publikation (även den finska titeln) Promemoria. Arbetsgruppen för utredning av utkomstskyddet för arbetslösa 2001 (Työttömyysturvatyöryhmä 2001:n muistio)	
Publikationens delar	
Referat <p>Arbetsgruppen föreslår att rätten till tilläggsdagar höjs från 57 till 59 år och att förutsättningen för att få rätten till tilläggsdagar är att personen har minst 5 års arbetshistoria under de senaste 15 åren. Tilläggsdagar skulle betalas ut fram till utgången av den månad då personen har rätt att övergå till ålderspension utan förtidsminskning. Förslaget om ändring gällande tilläggsdagar skulle i fortsättningen ersätta arbetslöshetspensionen. De nuvarande bestämmelserna gällande förutsättningarna för att få rätten till tilläggsdagar skulle enligt förslaget tillämpas gällande personer födda år 1949 och tidigare. På motsvarande sätt skulle rätten till tilläggsdagar ersätta arbetslöshetspensionen för de personers del, vars rätt till tilläggsdagar börjar efter den 1.1.2007. Nivån på den inkomstrelaterade dagpenningen som betalas för tilläggsdagarna föreslås justeras för att vara närmare nivån på pensionsskyddet. Arbetsgivarnas finansieringsansvar, vilken motsvarar arbetslöshetspensionerna, skulle flyttas till utkomstskyddet för arbetslösa och ansvaret skulle enligt samma principer gälla alla arbetsgivarsektorer.</p> <p>Avgångsbidraget skulle anslutas som en del av utkomstskyddet för arbetslösa på så sätt att den inkomstrelaterade dagpenningen skulle utökas till en tid på 130 dagar med avgångsbidragstillägg för en person som har uppsagts av ekonomiska eller produktionsmässiga skäl och som har en registrerad arbetshistoria på minst 20 år. Ökningens storlek skulle vara i medeltal 30 mark per dag. Avgångsbidragets vuxenutbildningsstöd skulle anslutas till arbetskraftsutbildningens utbildning och utbildningsdagpenningen för arbetslösa som ett lika stort tillägg på ett sätt som man skilt kan förhandla om. Arbetshistorien skulle räknas på samma sätt som i vuxenutbildningsunderstödet.</p> <p>Arbetsvillkorets (det s.k. begynnelsevillkorets) längd skulle kvarstå i 10 månader, men kontrollperioden för att uppfylla det skulle förlängas till 28 månader. Det s.k. nollställnings- och returvillkoret föreslås förkortas till 8 månader medan kontrollperioden skulle kvarstå som det är för nuvarande, d.v.s. 24 månader. Av det kombinerade stödarbetet skulle hälften av anställningstiden räknas till arbetsvillkoret.</p> <p>Tillämpad arbetslöshetsdagpenning föreslås utvecklas så att dagpenningen skulle kunna betalas också som en s.k. förskottsbetalning. Kvar inom ramen för heltidsarbetsförhållanden skulle bli de arbetsförhållanden som varar i högst 2 veckor.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår också att vissa andra utvecklingsförslag skall beredas i fortsättningen. Utkomststödet för arbetslösa företagare skulle utvecklas vad gäller bestämmelserna om efterskydd, lönen som står som grund för fördelningen av semesterersättning skulle justeras och man skulle upphöra med att återkräva arbetslöshetsförmåner som orsakats av arbetslöshetspensioner som beviljats retroaktivt. De ökande administrativa utgifterna som förorsakats av arbetslöshetskassorna på grund av ändringarna skulle ersättas och samtidigt skulle man utreda behoven av att ändra bestämmelserna om finansieringsandelar som skall förrättas på de administrativa utgifterna.</p> <p>Ändringarna skulle huvudsakligen träda i kraft vad gäller andra än skilt omnämnda delar från och med ingången av år 2003.</p>	
Nyckelord Arbetslöshetspensioner, arbetskraftspolitik, sysselsättning, utkomstskydd för arbetslösa	

Övriga uppgifter På Internet: www.stm.fi			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets promemorior 2001:25		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1054-8
Sidoantal 210	Språk Finska	Pris 104 mk	Sekretessgrad Offentlig
Distribution Social- och hälsovårdsministeriets publikationsförsäljning, PB 536, 33101 Tammerfors, tel. (03) 260 8158 och (03) 260 8535 fax (03) 260 8150, e-post: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health	Date 12 November 2001
Authors Working group on unemployment security 2001 Chairman Matti Toivainen Secretaries Ari Pulkkinen Martti Myllylä	Type of publication Working Group memorandum
	Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health
	Date of appointing the organ 9 February 2001
Title of publication Memorandum of the working group on unemployment security 2001	
Parts of publication	
<p>Summary</p> <p>The working group suggests that the right to additional days should be raised from 57 to 59 years and that the condition for gaining the right to additional days is that the person has at least 5 years worth of employment history during the past 15 years. Additional days would be paid until the end of the month when the person is entitled to old-age pension without the early retirement reduction. The suggestion concerning changing the right to additional days would in the future replace the unemployment pension. According to the suggestion, the current provisions concerning the prerequisites for gaining the right to additional days would be applied to persons born in 1949 and earlier. Correspondingly, the right to additional days would replace unemployment pension for the part of those persons whose right to additional days begins after January 1, 2007. It is suggested that the level of the right to supplementary daily allowance that is paid for additional days should be adjusted in order to more closely correspond to the level of pension security. The employers' responsibility for funding, which corresponds to the unemployment pensions, would be moved to unemployment security and the responsibility would according to the same principles concern all employer sectors.</p> <p>Severance pay would be added as a part of unemployment security so that the earnings adjusted daily allowance would be increased to a period of 130 days with supplementary severance pay for a person who has been made redundant for financial or production-related reasons and who has a registered employment history of at least 20 years. The size of the increase would on average be 30 FIM per day. The adult education supplement included in the severance pay would be added to the education of work force education and the daily allowance for education for the unemployed as an equally large supplement, which can be negotiated separately. Work history would be calculated in the same way as support for adult education.</p> <p>The length of the employment condition (i.e. the so-called initial condition) would remain for 10 months, but the reference period for fulfilling it would be increased to 28 months. It is suggested that the so called zeroing condition and return condition be shortened to 8 months while the reference period would remain at the current 24 months. Of the combined assistance work half of the employment time would be counted for the employment condition.</p> <p>It is suggested that the adjusted daily unemployment allowance be developed so that the daily allowance could be paid also as a so called advance allowance. Those periods of employment that last 2 weeks at the most would remain within the framework for full time employment.</p> <p>The working group also suggests that certain other development suggestions should be prepared in the future. The unemployment security for unemployed entrepreneurs should be developed with regard to the provisions concerning subsequent security, the salary on which the sectioning of holiday compensation is based would be adjusted and that one would stop the recovering of unemployment benefits caused by unemployment pensions that have been granted retroactively. The increasing administrative costs caused to the unemployment funds because of the changes should be refunded and at the same time one should determine the need for changing the provisions concerning the portions to be financed that are to be applied to administrative expences.</p> <p>The changes, with regard to other than separately mentioned parts, should come into force mainly as of the beginning of the year 2003.</p>	
<p>Key words Employment, unemployment security, unemployment pensions, workforce policy</p>	

Other information Internet: www.stm.fi			
Title and number of series Working Group Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2001:25		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1054-8
Number of pages 210	Language Finnish	Price FIM 104.00	Publicity Public
Distributor/Orders Ministry of Social Affairs and Health, Publications Sale, P.O.Box 536, FIN-33101 Tampere, Finland, tel. +358 3 260 8158 and +358 3 260 8535, fax +358 3 260 8150, e-mail: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9.2.2001 työryhmän selvittämään tarpeet ja mahdollisuudet kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan suuntaan. Työryhmän tuli myös kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien erityistoimien selvittelyyn sekä pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamiseen. Työryhmän tuli lisäksi selvittää, olisiko työttömyysturvassa aihetta tehdä työhistoriaan tms. perusteisiin nojautuvia rakenteellisia muutoksia, samoin kuin arvioida uudelleen päivärahan ja työstä saatujen ansiotulojen yhteensovitus. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittäneen työryhmän (STM 2000:13) tekemät selvitykset ja esitykset.

Työryhmän puheenjohtajana toimi vakuutusneuvos, apulaisosastopäällikkö Matti Toivainen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja varapuheenjohtajana Carin Lindqvist-Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän jäseninä toimivat sosiaalisihteeri Veikko Simpanen Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen työministeriöstä, asiamies Johan Åström Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Riitta Wörn Palvelutyönantajat ry:stä, finanssineuvos Helena Tarkka valtiovarainministeriöstä, lakimies Janne Metsämäki Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, tutkimuspäällikkö Margareta Heiskanen Kunnallisesta työmarkkinailaitoksesta, lakimies Markku Kojo AKAVA ry:stä ja asiantuntijana hallitusneuvos Hannu Hakkola sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmä valitsi sihteereikseen hallitussihteeri Ari Pulkkisen sosiaali- ja terveysministeriöstä ja ylitarkastaja Martti Myllylän työministeriöstä.

Työryhmä on työnsä kuluessa kuullut asiantuntijana työministeriön johtaja Anssi Paasi-virtaa projektista ”työmarkkinatukijärjestelmän kehittäminen” ja sosiaali- ja terveystyöministeriön neuvotteleva virkamies Ilkka Oksalaa kuntouttavasta työtoiminnasta.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä jättää kunnioittaen raporttinsa sosiaali- ja terveysministeriölle. Esitys on yksimielinen.

Helsingissä marraskuun 12 päivänä 2001.

Matti Toiviainen

Carin Lindqvist-Virtanen

Veikko Simpanen

Pasi Järvinen

Johan Åström

Riitta Wörn

Helena Tarkka

Janne Metsämäki

Margareta Heiskanen

Markku Kojo

Hannu Hakkola

Ari Pulkkinen

Martti Myllylä

1. TOIMEKSIANTO JA SEN TAUSTA	13
2. TYÖTTÖMYYSTURVAAN LIITTYVIÄ TUNNUSLUKUJA	14
2.1 ANSIOON SUHTEUTETTU TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA	15
2.2 TYÖTTÖMYYSKASSOJEN MAKSAMAT MUUT ETUUKUDET	15
3. NYKYJÄRJESTELMÄÄN LIITTYVIÄ NÄKÖKOHTIA	17
3.1 ANSIOPÄIVÄRAHAN ALENEMAPORRAS	17
3.2 ENIMMÄISKESTO, LISÄPÄIVÄT JA TYÖTTÖMYYSSELÄKE	17
3.3 TYÖNANTAJAN YLIMÄÄRÄINEN TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSU	18
3.4 ANSIOPÄIVÄRAHAN TASO	18
3.5 TYÖSSÄOLOEHTO, NOLLAUSEHTO JA PALUUEHTO	19
3.6 OSITTAIN TYÖTTÖMIEN TYÖTTÖMYYSTURVA	20
3.7 ERORAHAN JA ERORAHAN AIKUISKOULUTUSLISÄ	21
4. TYÖRYHMÄSSÄ TARKASTELUJA KEHITTÄMISVAIHTOEHTOJA	23
4.1 ANSIOPÄIVÄRAHAN TASON PORRASTAMINEN	23
4.1.1 Yleistä	23
4.1.2 Kehittämismalleja	24
4.1.3 Laskelmia ja kustannusarvioita	25
Porramalli	25
Erorahamalli	26
Aikuiskoulutuslisämalli	26
Eroraha- ja aikuiskoulutuslisämalli 1	27
Eroraha- ja aikuiskoulutuslisämalli 2	27
4.2 TYÖTTÖMYYSTURVAN ENIMMÄISKESTON PORRASTAMINEN	29
4.2.1 Yleistä	29
4.2.2 Työttömyyspäivärahan keston porrastusmalleja	29
Lähtökohtia	29
Perusmalli	30
Lineaarinen malli	30
Osittain lineaarinen malli 1	30
Osittain lineaarinen malli 2	30
Työnantajan omavastuu työttömyyseläkkeestä	31
4.2.3 Laskelmia ja kustannusarvioita	31
Ansiopäivärahan saajien työhistoria	31
Työhistoriaa alle 10 vuotta	31
Työhistoriaa vähintään 35 vuotta	33
Kustannusarvioiden lähtökohtia	34
Lineaarinen malli	35
Osittain lineaarinen malli	35
4.3 TYÖSSÄOLOEHTO	36
4.3.1 Yleistä	36
4.3.2 Kehittämismalleista	36
4.3.3 Laskelmia ja kustannusarvioita	37
Työssäoloehdon lyhentäminen	37
Pelkästään nollausehdon lyhentäminen	38
Yhdistelmätukityön käyttö työssäoloehdossa	39
4.4 OSITTAIN TYÖTTÖMIEN TYÖTTÖMYYSTURVA	40
4.4.1 Yleistä	40

4.4.2 Ennakkomaksumenettely.....	40
4.4.3 Työaikamalli	41
4.4.4 Suojaosa.....	41
4.4.5 Satunnainen kokopäivätyö.....	43
4.5 YRITTÄJIEN JÄLKISUOJA	44
4.6 TAKAISINPERINTÄ ERÄIDEN TAKAUTUVASTI MYÖNNETTYJEN ETUUKSIEN PERUSTEELLA	44
4.7 TYÖTTÖMYYSKASSOJEN HALLINTOKULUJEN RAHOITUSOSUUDET	44
4.8 LOMAKORVAUSTEN JAKSOTUS.....	45
4.9 LAPSIKOROTUS ANSIOTURVASSA	45
4.10 TYÖSTÄ KIELTÄYTYMISESTÄ MÄÄRÄTTÄVÄT KARENSSIT.....	45
4.11 VIIDEN PROSENTIN VÄHENNYS ANSIOON SUHTEUTETUN PÄIVÄRAHAN PALKANMÄÄRITYKSESSÄ	46
4.12 PÄIVÄRAHAN ENIMMÄISMAKSUAJAN JÄLKEINEN TARVEHARKINNATON TYÖMARKKINATUKI.....	46
4.13 MUITA ERITYISKYSYMYKSIÄ	46
5. TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET	47
5.1 JOHDANTO	47
5.2 EHDOTETTAVAT MUUTOKSET	47
5.2.1 Työttömyyspäivärahan taso.....	47
5.2.2 Työttömyyspäivärahan kesto.....	47
5.2.3 Työssäoloehto ja paluuehto.....	48
5.2.4 Työhistorian laskenta.....	48
5.2.5 Osittain työttömien päivärahan määräytyminen	48
5.2.6 Työvoimapolitiittiset toimenpiteet	48
5.2.7 Muita kysymyksiä.....	48
5.3 MUUTOSTEN VOIMAANTULO.....	49
5.4 KUSTANNUSTEN JAKO JA MUUTOSTEN KUSTANNUSVAIKUTUKSET	49
5.5 LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU	49
5.6 MUUTOSTEN SEURANTA	49

LÄHTEET

LIITTEET

1. Toimeksianto ja sen tausta

Sosiaali- ja terveysministeriön 21 päivänä elokuuta 2000 asettama työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittävä työryhmä sai työnsä päätökseen 22 päivänä syyskuuta 2000. Työryhmä otti huomioon valtiosihteeri Raimo Sailaksen puheenjohtamalla toimineen virkamiestyöryhmän antaman suosituksen työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi. Työryhmä tarkasteli mahdollisuuksia kehittää työttömyysturvajärjestelmää ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan ja työttömyyden kestoa lyhentävään suuntaan. Työryhmä kiinnitti huomionsa etenkin tietyiltä osin vahvistuvaan työvoimapulaan, koulutuksen tehostamiseen, pitkäaikaistyöttömiin kohdistettaviin erityistoimiin sekä työttömyysturvan tasoon, kestoon ja joustavaan toimeenpanoon.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9 päivänä helmikuuta 2001 vuosien 2001-2002 tulopoliittiseen sopimukseen liittyvän työttömyysturvaa selvittävän kolmikantatyöryhmän. Työryhmän tehtävänä oli

- selvittää tarpeet ja mahdollisuudet kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan suuntaan
- kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien erityistoimien selvittelyyn sekä pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamiseen
- selvittää, olisiko työttömyysturvassa aihetta tehdä työhistoriaan tai muihin sellaisiin perusteisiin nojautuvia rakenteellisia muutoksia, samoin kuin arvioida uudelleen päivärahan ja työstä saatujen ansiotulojen yhteensovitusta.

Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittäneen työryhmän (STM 2000:13) tekemät selvitykset ja esitykset.

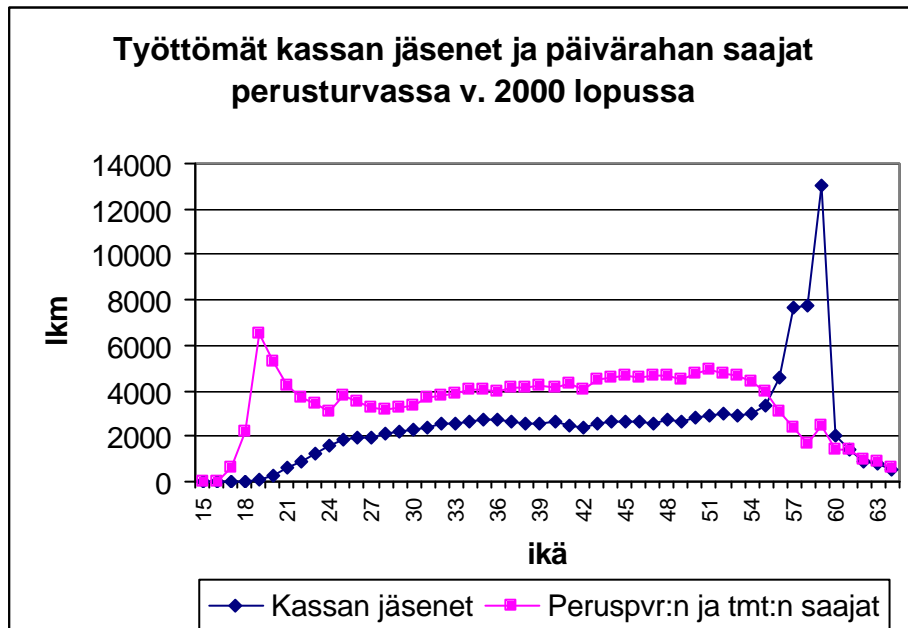
Työryhmän tuli saada työnsä päätökseen alun perin 1.10.2001 mennessä. Määräaika on sittemmin pidennetty loka- ja marraskuun vaihteeseen 2001.

Hallitus totesi kannanotossaan 10 päivänä elokuuta 2001 vuoden 2002 budjettineuvottelujen päättyttyä, että kansainvälisen talouden näkymien valossa Suomen pitkään jatkuneen poikkeuksellisen hyvän työllisyys- ja talouskehityksen jatkuminen on aiempaa epävarmempaa. Tässä tilanteessa on entistä huolellisemmin varauduttava toisaalta työttömyyden rakenneongelmiin ja toisaalta väestön ikääntymisestä johtuviin tarpeisiin niin työmarkkinoiden kuin julkisen talouden näkökulmasta. Hallituksen tavoitteena on työttömyysturvan, työvoimapolitiikan ja työeläkkeiden kehittäminen työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan sekä varhaiseläkejärjestelmässä työeläkelainsäädännön mukaisen ansiosidonnaisuusperiaatteen kehittäminen. Kannanotossaan hallitus kiirehti työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa sekä työeläkejärjestelmän uudistamista selvittäviä työryhmiä siten, että työryhmien esitykset olisivat käytettävissä syksyn 2001 kuluessa.

Hallitus totesi kannanotossaan, että edellä mainittujen toimien lisäksi selvitetään erikseen toimien vaikuttavuus huomioon ottaen muut keinot ja lisätoimet, joilla voidaan alentaa pitkäaikaistyöttömien määrää ja helpottaa työmarkkinoilla vaikeasti työllistyvien asemaa. Selvitykset ja toimenpide-ehdotukset laaditaan muiden työryhmien kanssa samassa aikataulussa.

2. Työttömyysturvaan liittyviä tunnuslukuja

Vuoden 1999 työttömyysaste oli 10,2 prosenttia ja vuoden 2000 työttömyysaste 9,8 prosenttia. Työttömyysasteen arvioidaan olevan 9,2 prosenttia vuonna 2001. Vuonna 2000 työttömyyskassat maksoivat etuuksia yhteensä noin 8 962 miljoonaa markkaa, mikä oli 7,7 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999. Ansioon suhteutettuja etuuksia maksettiin yhteensä noin 40 miljoonalta päivältä 318 744 henkilölle. Kansaneläkelaitos maksoi vuonna 2000 työttömyysturvalain (602/1984) mukaista peruspäivärahaa yli 494 miljoonaa markkaa ja työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työttömyysajan työmarkkinatukea yli 4 828 miljoonaa markkaa. Seuraavassa taulukossa on esitetty työttömien kassan jäsenten ja päivärahan saajien lukumäärä perusturvassa

vuonna 2000:

Alla olevassa taulukossa on esitetty työttömyysetuuksien saajat ikäryhmittäin:

Ikä	Ansioopr	Peruspr	Työmarkkina- tuki	Ansioopr	Peruspr	Työmarkkina- tuki
	lkm			%		
-19	296 393	43 330	286 581	100,0	100,0	100,0
20-24	74	201	19 782	0,0	0,5	6,9
25-29	12 364	8 233	56 123	4,2	19,0	19,6
30-34	30 828	7 927	29 706	10,4	18,3	10,4
35-39	37 186	5 493	29 704	12,5	12,7	10,4
40-44	37 837	4 999	30 800	12,8	11,5	10,7
45-49	35 576	4 583	31 014	12,0	10,6	10,8
50-54	36 750	4 203	32 475	12,4	9,7	11,3
55-59	38 757	3 919	32 755	13,1	9,0	11,4
60-64	47 675	2 520	16 798	16,1	5,8	5,9
65	18 784	1 181	6 939	6,3	2,7	2,4
	531	71	485	0,2	0,2	0,2

2.1 Ansioon suhteutettu työttömyyspäiväraha

Työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa maksettiin vuonna 2000 yhteensä noin 7 768 miljoonaa markkaa noin 35 miljoonalta päivältä. Ansiopäivärahoja maksettiin markkamääräisesti 7,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999. Ansiopäivärahan saajia oli yhteensä 296 393 ja päivärahaa maksettiin keskimäärin 220,70 markkaa päivältä keskimäärin 118 päivältä.

Työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin mukaista lisäpäivien ansioon suhteutettua päivärahaa maksettiin vuonna 2000 yhteensä yli 1 488 miljoonaa markkaa 6,2 miljoonalta päivältä. Lisäpäivien ansiopäivärahoja maksettiin markkamääräisesti 19,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999. Lisäpäivien ansiopäivärahan saajia oli yhteensä 34 543 ja päivärahaa maksettiin keskimäärin 239,80 markkaa päivältä keskimäärin 180 päivältä. Lisäpäiviltä maksettujen ansiopäivärahojen osuus kaikista ansiopäivärahoista oli 19,2 prosenttia ja saajien osuus kaikista ansiopäivärahan saajista 11,7 prosenttia.

Työttömyysturvalain 18 §:n mukaista soviteltua ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa maksettiin vuonna 2000 yhteensä noin 715 miljoonaa markkaa 5,7 miljoonalta päivältä. Sovitellun ansiopäivärahan saajia oli yhteensä 84 435 ja päivärahaa maksettiin keskimäärin 124,6 markkaa päivältä. Sovitellun päivärahan osuus kaikista ansiopäivärahoista oli 9,2 prosenttia ja saajien osuus kaikista ansiopäivärahan saajista 28,5 prosenttia. Sovitellusta ansiopäivärahasta lähes puolet maksettiin satunnaisen kokoaikatyön perusteella. Osa-aikatyön perusteella maksettiin 42 prosenttia.

Lomautusajan ansioon suhteutettua päivärahaa maksettiin vuonna 2000 yhteensä noin 477 miljoonaa markkaa yli 1,9 miljoonalta päivältä. Lomautusajan päivärahoja maksettiin markkamääräisesti 16,6 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999. Lomautusajan ansiopäivärahan saajia oli yhteensä 40 075 ja päivärahaa maksettiin keskimäärin 246,6 markkaa päivältä. Lomautusajan ansiopäivärahan osuus kaikista ansiopäivärahoista oli 6,1 % ja saajien osuus kaikista ansiopäivärahan saajista 13,5 prosenttia.

2.2 Työttömyyskassojen maksamat muut etuudet

Työttömyyskassat maksoivat työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaista ansiotukea ja opintososiaalisia etuuksia vuonna 2000 yhteensä yli 835 miljoonaa markkaa yli 3 miljoonalta päivältä. Mainittujen etuuksien saajia oli yhteensä 38 868 ja etuuksia maksettiin keskimäärin 274,8 markkaa päivältä. Etuuspäiviä saajilla oli keskimäärin 77. Etuuksia maksettiin markkamääräisesti 16,3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999.

Työttömyyskassat maksoivat vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaista vuorottelukorvausta vuonna 2000 yhteensä yli 300 miljoonaa markkaa yli 1,6 miljoonalta päivältä. Ansioon suhteutetun vuorottelukorvauksen saajia oli yhteensä 16 536 ja vuorottelukorvausta maksettiin keskimäärin 187,4 markkaa päivältä. Vuorottelukorvauspäiviä saajilla oli keskimäärin 97. Etuutta maksettiin markkamääräisesti 16,1 prosenttia enemmän kuin vuonna 1999.

Työttömyyskassat maksoivat työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaista koulutuspäivärahaa vuonna 2000 yhteensä yli 59 miljoonaa markkaa 233 494 päivältä. Koulutuspäivärahan saajia oli yhteensä 1 752 ja koulutuspäi-

värahää maksettiin keskimäärin 254,40 markkaa päivältä. Koulutuspäivärahapäiviä saajilla oli keskimäärin 133. Etuutta maksettiin markkamääräisesti 11,5 prosenttia vähemmän kuin vuonna 1999.

3. Nykyjärjestelmään liittyviä näkökohtia

3.1 Ansiopäivärahan alenemaporras

Suomessa on aiemmin ollut ansioon suhteutetussa päivärahassa alenemaporras. Nykyisen työttömyysturvalain voimaantullessa 1 päivänä tammikuuta 1985 ansioon suhteutettu päiväraha aleni 20 prosenttia 100 työttömyyspäivärahapäivän jälkeen. Päivärahaa maksettiin vähintään perusosan ja lapsikorotuksen määrä. Mainitun 100 päivän laskenta aloitettiin alusta henkilön oltua 8 kuukauden tarkastelujakson aikana kokoaikatyössä vähintään 100 päivää.

Työttömyysturvalakia muutettiin 1 päivästä huhtikuuta 1987 lukien siten, että alenema tuli vasta 200 päivärahan maksupäivän jälkeen ja alenema oli enää 12,5 prosenttia. Päivärahaa maksettiin kuitenkin vähintään perusosan ja lapsikorotuksen verran eikä alenema koskenut henkilöä, joka ennen 200 päivän täyttymistä oli täyttänyt 55 vuotta. Muutoksen tavoitteena oli parantaa erityisesti pitkäaikaistyöttömien asemaa.

Alenemaporras poistettiin kokonaan 1 päivästä heinäkuuta 1989 lukien.

3.2 Enimmäiskesto, lisäpäivät ja työttömyyseläke

Ansioon suhteutettua päivärahaa maksettiin työttömyysturvalain voimaan tultua enintään 500 työttömyyspäivältä neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana. Henkilölle, joka oli täyttänyt 55 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä, voitiin kuitenkin maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa lisäksi enintään 250 päivältä, niin sanotuilta lisäpäiviltä. Enimmäisajan päivärahaa saanut henkilö oli siihen uudelleen oikeutettu täytettyään kahdeksan kuukauden tarkastelujakson aikana kuuden kuukauden työssäoloehdon. Jos henkilö oli jättämällä päivärahaa hakematta aiheuttanut sen, ettei enimmäismäärä täytynyt, katsottiin enimmäismäärän silti täyttyneen.

Työttömyysturvalakia muutettiin 1 päivästä huhtikuuta 1987 lukien pitkäaikaistyöttömien aseman parantamiseksi. 55 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä täyttäneelle henkilölle voitiin maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa 500 päivän enimmäismäärän lisäksi enintään 400 päivää.

Pitkäaikaistyöttömien toimeentuloturvaa parannettiin edelleen 1 päivästä tammikuuta 1991 lukien. Henkilölle, joka oli täyttänyt 55 vuotta ennen ansioturvan 500 päivän enimmäisajan täyttymistä, oli muutoksen myötä oikeus ansiopäivärahaan enimmäisajan lisäksi enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana hän täyttäisi 60 vuotta.

1 päivänä tammikuuta 1994 työttömyysturvaa uudistettiin siten, että peruspäivärahan myöntämisen edellytykseksi asetettiin 6 kuukauden työssäoloehto ja tarveharkinta poistettiin. Peruspäivärahaan sovellettiin samoja enimmäiskestoja koskevia säännöksiä kuin ansiopäivärahaan ja päivärahan ulkopuolelle jääville henkilöille alettiin maksaa työmarkkinatukea.

Työttömyyseläkkeen saamisedellytyksiä tiukennettiin vuoden 1994 alusta lukien muun muassa niin sanotun tulevan ajan oikeuden vaatimuksella.

Vuoden 1997 työttömyysturvauudistuksen myötä 500 päivän enimmäismaksuaika ei ollut enää sidottu neljään peräkkäiseen kalenterivuoteen. Lisäpäivien ikäraja nostettiin kahdella vuodella siten, että päivärahaa maksetaan työttömyyseläkeikään saakka henkilölle, joka on täyttänyt 57 vuotta ennen 500 enimmäismaksuajan täyttymistä. Samalla työssäoloehdot pidennettiin 10 kuukauteen ja enimmäismaksuaika alkaa alusta aina työssäoloehdon täytymisen jälkeen. Vaikka yli 53-vuotiaita henkilöitä oli koskenut yleinen velvollisuus työn ja koulutuksen hakuun ja työmarkkinoiden käytettävissä oloon, he olivat lisäpäiväoikeuden piiriin tulevana käytännössä työvoimapoliittisten toimien ja työvoimapalveluiden ulkopuolella. Tilannetta on käytetty yrityksissä hyväksi eräänlaisena varhaiseläkejärjestelmänä henkilökuntaa saneerattaessa ja tukemalla muutettua työttömäksi siirtymistä.

Vuoden 2000 työttömyyseläkeuudistuksen jälkeen työttömyyseläkkeisiin ei enää lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa eikä tulevan ajan oikeus ole työttömyyseläkkeen myöntämisen edellytyksenä. Työttömyyseläkkeiden rahastointia lisättiin 80 prosenttiin työttömyyseläkkeen määrästä ja vakuutusmaksun kiertämistä keinotekoisilla yritysjärjestelyillä estettiin.

3.3 Työnantajan ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu

Työntekijöitään kokoaikaisesti lomauttanut työnantaja joutui vuosina 1994-1996 määrärajojen lakien perusteella maksamaan ylimääräistä työttömyysvakuutusmaksua. Ylimääräistä työttömyysvakuutusmaksua maksettiin peruspäivärahan kymmenkertainen määrä henkilöä kohden silloiselle työttömyyskassojen keskuskassalle. Ylimääräinen työttömyysvakuutusmaksu oli 1 160 markkaa vuonna 1994 ja 1 180 markkaa vuosina 1995 – 1996 lomautettua henkilöä kohden. Maksuvelvollisuus oli rajoitettu siihen henkilömäärään, mikä työnantajalla arvioitiin olevan palveluksessaan keskimäärin vuoden aikana. Tarkoituksena oli nostaa työnantajien lomautuskynnystä. Vuonna 1995 muiden työntekijöiden vuosilomasta ja sen mukaisesta työnantajan toiminnan keskeytyksestä johtuvat lomautukset rajattiin ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun soveltamisen ulkopuolelle. Samalla ylimääräinen maksu rajoitettiin koskemaan työnantajia, joiden tapaturmavakuutuslain mukaisen vakuutusmaksun perusteena oleva palkkasumma ylittää miljoona markkaa.

3.4 Ansiopäivärahan taso

Ansioon suhteutettu päiväraha on muodostunut vuodesta 1985 alkaen täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansio-osasta. Ansio-osan suuruus oli vuodesta 1985 lukien 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansio-osa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus lapsikorotuksineen voi olla enintään 90 prosenttia vakuutetun päiväpalkasta, kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen. Ansio-osaprosentti on ollut 42 peruspäivärahan 90-kertaiseen määrään saakka vuodesta 1992 alkaen.

Vuodesta 1997 alkaen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva palkka on laskettu henkilön vakiintuneen palkan pohjalta työttömyyttä välittömästi edeltäneeltä ajanjaksolta, jona henkilö on täyttänyt 10 kuukauden työssäoloehdon. Henkilön täytettyä nollausehdon lasketaan hänen päivärahan perusteena oleva palkkansa uudelleen. Uusi päiväraha on vähintään peruspäivärahan suuruinen ja vähintään 80 prosenttia edel-

lisestä päivärahasta, jota henkilölle on maksettu. Ansiopäivärahajärjestelmässä ei ole vakuutuspalkan indeksitarkistusmenettelyä. Jos henkilöllä on päätyön ohessa sivutyö, siitä saatua palkkaa ei lueta ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevaan palkkaan.

Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisen koulutustuen ansiotuen ja työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain mukaisen koulutuspäivärahan suuruus määräytyy sen ansiopäivärahan perusteella, mihin henkilöllä olisi työttömänä oikeus. Vuorotteluvapaakoikeilusta annetun lain mukainen vuorottelukorvaus on 70 prosenttia kyseisen henkilön ansiopäivärahasta.

Palkanmäärityksessä palkasta on tehty vähennys työntekijän eläkemaksun perusteella 1993 lukien ja lisäksi palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun perusteella 1994 lukien.

Vähennys oli yhteensä:	työttömyysvakuutusmaksu	eläkemaksu
- 1,5 prosenttia 1.1.1993 lukien	1993: 0,2 %	3,0 %
- 3,5 prosenttia 1.1.1994 lukien	1994: 1,87 %	3,0 %
- 4,5 prosenttia 1.1.1995 lukien	1995: 1,87 %	4,0 %
- 5,0 prosenttia 1.1.1998 lukien.	1998: 1,4 %	4,7 %
	1999: 1,35 %	4,7 %
	2000: 1,0 %	4,7 %
	2001: 0,7 %	4,5 %

Lapsikorotusta maksetaan sekä ansio- että perusturvassa. Peruspäivärahaa maksetaan työttömyyskassaan kuulumattomalle henkilölle, joka on täyttänyt työssäoloehdon. Peruspäivärahan maksaa Kansaneläkelaitos.

Peruspäivärahan taso, markkaa päivässä

	Peruspäiväraha	Lapsikorotus: 1 lapsi	2 lasta	väh.3 lasta
1.1.1985 lukien	70	15	22	28
1.7.1986 lukien	75	16	24	30
1.7.1987 lukien	81	17	25	32
1.7.1988 lukien	86	18	27	34
1.7.1989 lukien	95	20	30	38
1.7.1990 lukien	105	22	32	41
1.7.1991 lukien	116	24	34	44
1.1.1995 lukien	118	24	35	45
1.1.1998 lukien	120	24	35	45
1.1.1999 lukien	121	24	35	45
1.1.2000 lukien	122	24	35	46
1.1.2001 lukien	127	25	37	47

Työttömyysturvan peruspäivärahaan ja lapsikorotuksiin ei tehty säästöjen saavuttamiseksi palkkatason noususta aiheutuvaa tarkistusta vuosina 1.9.1995 - 31.12.1997.

3.5 Työssäoloehto, nollausehto ja paluuehto

Työssäoloehdon tarkoituksena on osoittaa, että henkilö on ollut vakiintuneesti työmarkkinoilla ja saanut ansiotyöstä toimeentulonsa. Paluuehdon täyttämällä tarkoitetaan

tässä työssäoloehdon täyttämistä uudelleen tilanteessa, jossa henkilö on työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan täyttänyt työssäoloehdon uudelleen ja palaa päivärahaan oikeutetuksi. Nollausehdon täyttämällä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö ennen päivärahan enimmäisajan täyttymistä täyttää uudelleen työssäoloehdon ja päiverahakausi alkaa siten alusta.

Työssäoloehto oli alun perin vain ansioturvan myöntämisen edellytyksenä. Työssäoloehto täyttyi, kun henkilö oli 26 viikkoa työaikaa ja palkkaa koskevat edellytykset täyttävässä työssä 24 kuukauden tarkastelujaksolla. Peruspäivärahaa maksettiin ajallisesti rajoittamattomasti eikä sen myöntämisen perusteena ollut työssäoloehto. Enimmäismäärän ansiopäivärahaa saaneella oli uudelleen oikeus ansiopäivärahaan täytettyään 26 viikon työssäoloehdon.

Työttömyysturvaa uudistettiin 1994 siten, että peruspäivärahan myöntämisen edellytukseksi asetettiin kuuden kuukauden työssäoloehto ja tarveharkinta poistettiin. Peruspäivärahaan tuli enimmäisaikaa koskevat säännökset ja työttömyyspäivärahan ulkopuolelle jääville henkilöille alettiin maksaa työmarkkinatukea.

Ennen vuoden 1997 työttömyysturvauudistusta lyhytaikaisetkin työt, kuten työllistämistukityöt, mahdollistivat pitkäaikaisen työttömyysturvan. Pelkällä työllistämistukityöllä oli mahdollista täyttää työssäoloehto yhä uudestaan siten, että päiverahakauden laskeminen aloitettiin aina alusta. 27 viikon aikana täytetyn työssäoloehdon perusteella ei kuitenkaan määritetty päivärahan perusteena olevaa palkkaa uudelleen. Työttömyysturvan taso saattoi vakiintunutta ansiotasoa vastaamatta määräytyä hyvinkin pitkän ajan takaa.

Vuoden 1997 työttömyysturvauudistuksessa ansiopäivärahan ja peruspäivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaa työssäoloehto pidennettiin 43 viikkoon tarkastelujakson pysyessä ennallaan. Työssäoloehdon täytyttyä uudelleen enimmäiskeston laskeminen aloitetaan alusta ja samalla määritellään ansioon suhteutetun päivärahan perusteena oleva palkka uudelleen.

3.6 Osittain työttömien työttömyysturva

Vuoden 1985 työttömyysturvalaissa osittain työttömien henkilöiden työttömyyskorvausperusteet eriteltiin työttömän tilanteen mukaan. Työsopimuslain mukaisen työpäivän ja työajan lyhennyksen yhteydessä työttömyysturvaa maksettiin työttömyysajan perusteella. Lyhennetyn työviikon osalta edellytettiin vähintään yhden päivän työajan lyhennystä viikossa ja lyhennetyn työpäivän osalta vähintään neljänneksen vähentymistä viikon työajasta. Osa-aikatyötä enintään 80 prosentiksi kokoaikaisesta vastaanottaneen henkilön päivärahan sovittelussa otettiin huomioon 75 prosenttia palkasta ilman suojaosaa. Sivutyötä tekevän päivärahan sovittelussa otettiin huomioon 75 prosenttia palkasta 400 markan suojaosan ylittävältä osalta. Satunnaista kokoaikatyötä tekeville henkilöille maksettiin päivärahaa työttömyyspäiviltä. Lyhennetyn työpäivän ja työttömänä vastaanotetun osa-aikatyön osalta sovitellulla päivarahalla oli 75 täyden työttömyyspäivärahan suuruinen enimmäiskesto.

Vuoteen 1994 mennessä osittain työttömien työttömyysturvaan oli tehty lukuisia muutoksia, muun muassa sivutoimiselle yrittäjälle oli tullut oikeus soviteltuun päivärahaan. Sovitellun päivärahan enimmäismaksuaikaa oli pidennetty vähitellen 150 päivään tai

vähintään 18 kuukauteen. Kokoaikaisesti lomautetuille maksettiin ensimmäiseltä 15 päivältä ansiopäivärahan sijasta pienempää lomautuspäivärahaa.

Vuonna 1994 siirryttiin etenkin yhdenvertaisuusperustein yhtenäiseen palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovitukseen. Korvausperusteiden erilaisuuden katsottiin saattaneen osittain työttömät eriarvoiseen asemaan ja lyhennettyä työviikkoa sekä satunnaista kokoaikatyötä tekevät henkilöt olivat muita osittain työttömiä paremmassa asemassa. Sovitellun päivärahan suuruutta muutettiin siten, että työttömyysaikaisesta työtulosta otettiin huomioon 750 markan ylittävä osa, josta 80 prosenttia vähennettiin kokonaan työttömän päivärahasta. Sovitellun päivärahan enimmäismääräksi säädettiin 150 täyden päivärahan markkamäärää vastaava summa tai enintään 24 kuukautta. Sovitellun päivärahan keston rajoitukset eivät olleet voimassa 1 päivästä heinäkuuta 1994 lukien.

Vuoden 1997 työttömyysturvauudistuksen yhteydessä suojaosa poistettiin ja yhteensovitusprosentti alennettiin 50:een, minkä johdosta osittain työttömien kokonaistulot kasvoivat useimmissa tapauksissa huomattavasti. Muutosten tarkoituksena oli etenkin lyhytaikaisessa työllistymisessä vallitsevien kynnysten ja esteiden poistaminen ja harmaassa taloudessa tapahtuvan työskentelyn vähentäminen. Myös paluuehdon tarkastelujakson pidentämistä, päivärahan uudelleenmäärittelyä ja omavastuuaikaa koskevat muutokset sekä 80 prosentin suoja säännös poistivat esteitä työllistymiseltä. Toisaalta päivärahaan ei enää ollut oikeutta, jos työaika ylitti 75 prosenttia aiemman 80 prosentin sijasta alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta neljän viikon tai kuukauden aikana. Jos työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta, on työajan tarkastelujaksona viikko.

Vähintään viikoksi lomautetut henkilöt ovat sovittelun ulkopuolella.

Vuonna 2000 soviteltuun päivärahaan säädettiin 36 kuukauden enimmäiskesto. Sen laskeminen aloitetaan alusta henkilön työskenneltyä yhdenjaksoisesti kokoaikatyössä kuusi kuukautta tai henkilön täytettyä työssäoloehdon sovitellun päivärahan enimmäismäärän täyttyttyä.

3.7 Eroraha ja erorahan aikuiskoulutuslisä

Koulutus- ja erorahasto on maksanut vuodesta 1970 alkaen erorahaa tuotannollisista tai taloudellisista syistä työpaikkansa menettäneelle henkilölle, jonka uudelleen työhön sijoittuminen on iän tai muun syyn vuoksi ilmeisen vaikeata. Erorahaa myönnetään 45 vuotta täyttäneille ja täysimääräistä erorahaa 50 vuotta täyttäneille henkilöille. Erorahan suuruus määräytyy rahaston hallituksen päätösten mukaisesti ja hakijan iän ja työhistorian sekä päättyneen työsuhteen työajan ja ansioiden perusteella. Vuonna 2000 keskimääräinen myönnetty eroraha oli 11 372 markkaa ja erorahaa myönnettiin yhteensä 86,2 miljoonaa markkaa 7 694 henkilölle.

Erorahan aikuiskoulutuslisää maksetaan tuotannollisista tai taloudellisista syistä työpaikkansa menettäneelle 30 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka osallistuu ammatilliseen koulutuksen. Verotonta 1 100 markan suuruista aikuiskoulutuslisää maksettiin vuonna 2000 yhteensä 19,5 miljoonaa markkaa 3 720 henkilölle. Myönteisistä päätöksistä 88 prosenttia koski työvoimakoulutusta.

Eroraha ja aikuiskoulutuslisä samoin kuin rahaston maksama ammattikoulutusraha työssä oleville henkilöille ovat verotonta tuloa ja työnantajat rahoittavat ne. Valtion virkamiehet saavat vastaavia etuuksia valtionkonttorilta.

4. Työryhmässä tarkasteluja kehittämisvaihtoehtoja

Työttömyyden alenemisen on arvioitu pysähtyvän vuonna 2001 ja kääntyvän jopa lomaan nousuun vuonna 2002. Talouskasvun hidastumisen voidaan olettaa aiheuttavan lomautuksia, irtisanomisia ja lisääntyvää työttömyyttä. Työttömyyden vähentämiseen voidaan pyrkiä joko työttömäksi joutumisen riskiä pienentämällä tai työttömyyden kestoa lyhentämällä. Näistä työttömyysriskin vähentämiseen voidaan perinteisen elvytyksen lisäksi vaikuttaa suhteellisen vähän muilla talouspoliittisilla toimilla. Työttömyysriski onkin alentunut viime aikoihin saakka lähinnä myönteisen talouskehityksen ansiosta. Työttömyyden keskimääräinen kesto on talouskehityksestä huolimatta pysynyt huolestuttavan korkeana. Työttömyysjaksojen lyhentämistä ja pitkäaikaistyöttömyyden torjumista voidaankin pitää työttömyyden vähentämiseen tähtäävien toimien ensisijaisina ja välttämättöminä keinoina.

4.1 Ansiopäivärahan tason porrastaminen

4.1.1 Yleistä

Nykyisen työttömyysturvalain voimaantullessa 1 päivänä tammikuuta 1985 ansioon suhteutettu päiväraha aleni 100 työttömyyspäivärahapäivän jälkeen. Ansiopäivärahan alentamisella päivärahakauden pitkittyessä arvioitiin olleen työnhakua ja työllistymistä edistävää vaikutusta. Portaasta luovuttiin vuonna 1989 pitkäaikaistyöttömien taloudellisen aseman parantamiseksi tilanteessa, jossa työttömien työnhakijoiden määrä oli enätysalhainen ja avoimia työpaikkoja oli runsaasti tarjolla.

Sosiaali- ja terveysministeriön 21.8.2000 asettama työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittävä työryhmä toteaa 22.9.2000 muistiossaan (sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2000:13), että alenemaportaaseen liittyy useita tutkimuksia, joiden tulokset ovat keskenään ristiriitaisia. Työryhmän mukaan ansiopäivärahan laskusääntöön tehtyjen muutosten jälkeen keskimääräinen päiväraha on tällä hetkellä jonkin verran alempi kuin 1980-luvun lopussa ja alenemaportaan käyttöönotto alentaisi edelleen päivärahojen tasoa, ellei päivärahan alkumäärää samalla korotettaisi.

Pekka Sinko on artikkelissaan ”Työttömyysturvan rakenne ja rahoitus - arvioita talousteorian näkökulmasta” käynyt läpi työttömyysturvan tason porrastuksen vaikutuksia työttömien henkilöiden työnhakuintensiteettiin (teoksessa Työmarkkinat testissä. Toimittanut Seija Ilmakunnas. VATT-julkaisuja 30, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki 2001). Sinko toteaa tutkimuksensa perusteella, että työnhakuintensiteettiä lisäävä vaikutus voidaan saavuttaa työttömyysjakson pituudesta riippumatta toteuttamalla työttömyysturvan tason lievä porrastus yhdistettynä korvausten lähtötason korottamiseen.

Yhdistyneiden kansakuntien työjärjestön (ILO) yleissopimus no 168 (SopS 64/91) koskee työllisyyden edistämistä ja työttömyysturvaa. Suomi on ratifioinut yleissopimuksen ilman varauksia. Sopimuksen ratifiointi estää Suomea huonontamasta lainsäädäntöään alle sopimusmääräysten. Yleissopimuksen 15 artiklan 1 kappaleen a kohdassa määritellään ansiosidonnaisen työttömyysturvan vähimmäistaso. Määräyksen mukaan silloin

kun etuudet perustuvat työttömyysturvan piiriin kuuluvan henkilön suorittamiin maksuihin tai aikaisempiin ansiotuloihin, ne tulee määritellä vähintään 50 prosentin tasolle aikaisemmista ansiotuloista. Kokonaan työttömän henkilön 15 artiklassa määrätyn etuuden perusmaksukauden pituus voidaan 19 artiklan mukaan rajoittaa 26 viikkoon kunkin työttömyysjaksona tai 39 viikkoon kunkin 24 kuukauden jakson aikana. Ansioon suhteutetun päivärahan tason tulee alenemankin jälkeen täyttää sopimuksen ehdot.

Hallitus on kannanotossaan 17.11.2000 saavutettuun tulopoliittista sopimusta vuosille 2001-2002 koskevaan neuvottelutulokseen sitoutunut siihen, että ansiosidonnaista työttömyysturvaa korotetaan 1.3.2002 alkaen siten, että ansio-osa nousee nykyisestä 42 prosentista 45 prosenttiin päiväpalkan ja perusosan erotuksesta 90-kertaisen peruspäivärahan suuruiseen kuukausipalkkaan saakka.

4.1.2 Kehittämisvaihtoehtoja

Työryhmässä on ollut esillä kehittämismalleja, joissa ansio-osaprosenttia korotettaisiin ensimmäisten 100 tai 130 työttömyyspäivärahan maksupäivän ajaksi. Korotus koskisi vakiintuneesti ja pitkäähkön ajan työmarkkinoilla olleita työttömäksi joutuneita henkilöitä.

Korotettu ansio-osaprosentti voisi olla 50 - 55 ja 90 prosentin kattosääntö jäisi tältä osin soveltamatta. Vaihtoehtoisesti 90 prosentin enimmäismäärää nostettaisiin esimerkiksi 95 prosenttiin. Perusosan 90-kertaisen määrän ylittävältä osalta ansio-osaprosentti olisi 20 - 25. Henkilöllä olisi oikeus näin korotettuun päivärahaan vain kerran ja työssäolo- ja työttömyysjaksojen vaihtelusta riippumatta niin pitkältä ajalta, että 100 tai 130 päivän määrä täyttyy. Toisaalta päivärahan uudelleen määrittelyn 80 prosentin suojasäännöstä ei tältä osin sovellettaisi eli korotus ei vaikuttaisi uusille 500 päivän enimmäismaksuajoille päivärahan perustetta korottavasti. Korotus tulisi myös soviteltuun päivärahaa, koulutustukeen, koulutuspäivärahaan ja vuorottelukorvaukseen. Kun korotettua päivärahaa on maksettu 100 tai 130 päivältä, päivärahan ansio-osaprosentti alenisi 41-45 prosenttiin.

Koulutus- ja erorahaston maksama eroraha voidaan nähdä nykyään osana työttömyysturvaa. Työryhmässä on tarkasteltu mahdollisuutta liittää nykyinen veroton eroraha työttömyyspäivärahaan ja eräisiin koulutusetuuksiin edellä kuvatulla tavalla ansio-osaprosenttia korottamalla. Korotuksen edellytyksenä olisi esimerkiksi 20 vuoden työhistoria. Samoin on tutkittu erorahan aikuiskoulutuslisän liittämistä osaksi koulutusajan etuuksia.

Työhistorian määrittämiseen soveltuvimpana on pidetty aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen aikuiskoulutustuen työhistoriamallia. Aikuiskoulutuskiasioissa työhistoriaksi katsotaan kaikki ansioturvaa koskevien eläkelakien piiriin kuuluva ansiotyö sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Myös ennen 23 ikävuoden täyttämistä tehty ansiotyö otetaan huomioon. Työhistoriaa laskettaessa otetaan eläkevakuumettuun ansiotyöhön rinnastettavana aikana huomioon aika, jolta lapsen vanhemmalle on maksettu sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka erityisäitiysrahaa sellaiselta ajalta, jolta henkilö ei ole ansainnut eläkettä. Rinnastettavana aikana otetaan aikuiskoulutustuen osalta huomioon myös hoitovapaa-aika, varusmies- tai siviilipalvelusaika sekä aika, jona henkilö on ollut sairauden, vian tai

vamman vuoksi työkyvytön saaden työntekijän eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai siihen rinnastettavaa työ-, virka- tai palvelussuhteeseen perustuvaa eläkettä, tapaturmavakuutuslain (608/1948) ja valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990) mukaista tapaturmaeläkettä tai kuntoutustukea. Aikuiskoulutustuen ansainta-ajasta enintään neljännes voi olla mainittua rinnastettavaa aikaa. Aikuiskoulutustuen rinnastettavien aikojen laskennasta ei ole vielä empiiristä tietoa olemassa, joten niiden vaikutusta on jouduttu arvioimaan työttömyysturvan kehittämismalleja tarkasteltaessa.

4.1.3 Laskelmia ja kustannusarvioita

Porrasmalli

Tässä mallissa aluksi maksettava korkeampi etuus ei edellytä työhistoriaa. Ansio-osaprosentti on peruspäivärahan 90-kertaiseen määrään saakka päivärahauden aluksi 50 ja alenee 100 tai 130 päivärahopäivän jälkeen 41:een.

Liitteessä 6 a on esitetty ansiopäivärahan suuruus eri palkkatasoilla, kun ansio-osa on 41, 45 tai 50 prosenttia. Peruspäivärahan suuruudeksi on oletettu 135,27 markkaa, jossa on vuodelle 2002 sovellettavan elinkustannusten muutosta vastaavan tarkistuksen lisäksi otettu huomioon mahdollinen 5 markan tasokorotus. Laskelmassa lähdetään siitä, että 100 tai 130 ensimmäiseltä päivältä maksettaisiin päivärahaan, jossa ansio-osa on 50 prosenttia ja sen jälkeen maksettaisiin päivärahaa, jossa ansio-osa on 41 prosenttia. Porrastuksen vaikutukset ovat sitä suuremmat mitä suurempi on päivärahan perusteena oleva palkka. Ansiopäivärahan taitteen (kuukausipalkka suurempi kuin 90 kertaa peruspäiväraha) jälkeisillä palkkatasoilla vaikutukset ovat suurimmat ja pysyvät vakioina. Verrattuna ansiopäivärahaan, jossa ansio-osa on 45 prosenttia, korotettu päiväraha on suurimmillaan 21,55 markkaa korkeampi ja alennettu päiväraha enimmillään 17,24 markkaa pienempi.

Vuoden 2000 aikana ansiopäivärahaa saaneet henkilöt jakaantuivat siten, että ensimmäiseltä 100 päivältä maksettuja päiviä oli arviolta 27 prosenttia ja 100 päivän jälkeen maksettuja päiviä 73 prosenttia kaikista vuonna 2000 maksetuista päivistä. Ensimmäiseltä 130 päivältä maksettuja päiviä oli kolmannes kaikista päivistä.

Jos 100 ensimmäiseltä päivältä maksettaisiin korotettua päivärahaa ja muilta korvauspäiviltä alennettua päivärahaa, päivärahamenot alenisivat 150 miljoonalla markalla nykyisestä. Jos 130 ensimmäiseltä päivältä maksettaisiin korotettua päivärahaa ja muilta korvauspäiviltä alennettua päivärahaa, päivärahamenot alenisivat 95 miljoonaa markkaa nykyisestä. Nämä vaikutukset saavutettaisiin tasapainotilanteessa, vasta kun kaikki lisäpäivien piirissä olevat ovat alemman päivärahan piirissä. Jos korotettua päivärahaa maksettaisiin ensimmäiseltä 130 päivältä, menot lisääntyisivät ensimmäisenä vuonna 25 miljoonaa markkaa toisena vuonna vähennys olisi 10 miljoonaa markkaa. Jos korotettua päivärahaa maksettaisiin 100 ensimmäiseltä päivältä, menon lisäys olisi ensimmäisenä vuonna 15 miljoonaa markkaa ja toisena vuonna vähennys 7 miljoonaa markkaa.

Jos taso porrastettaisiin kustannusneutraalisti, 100 ensimmäiseltä päivältä ansio-osan laskennassa tulisi soveltaa 55,5 prosenttia peruspäiväraha 90-kertaiseen määrään saakka

ja 130 ensimmäiseltä päivältä 53 prosenttia. Tason porrastuksen vaikutukset muuttuvat kokonaan toisenlaisiksi, jos toteutetaan työhistoriaporrasteinen kesto.

Eroraha malli

Tässä mallissa korotetun ansio-osaprocentin edellytyksenä on vähintään 20 vuoden työhistoria. Tässä mallissa erorahajärjestelmä lopetetaan ja lakkautettava eroraha käytetään korotetun portaan kustannuksiin.

Työhistorian pituus ja maksupäivät ovat molemmat riippuvaisia iästä, joten maksupäivien ja vähintään 20 vuoden työhistorian osuutta on tarkasteltu yli 40-vuotiaiden osalta. Vuonna 1999 ansiopäivärahaa saaneista neljänneksellä oli työhistoriaa vähintään 25 vuotta. Vähintään 10 vuotta, mutta enintään 25 vuotta työhistoriaa oli 40 prosentilla saajista. Oletetaan, että heistä kolmanneksella oli vähintään 20 vuotta työhistoriaa. Kaiken kaikkiaan vähintään 20 vuotta työhistoriaa olisi siten 36 prosentilla kaikista ansiopäivärahan saajista ja 63 prosentilla yli 40-vuotiaista saajista.

Kaikista päivärahopäivistä kolmannes on maksettu 130 ensimmäiseltä päivältä. Yli 40-vuotiailla ensimmäisten 130 päivien osuus on kuitenkin 27 prosenttia kaikista maksupäivistä. Koulutus- ja erorahasto ja valtiokonttori maksoivat vuonna 2000 erorahaa yhteensä 88 miljoonaa markkaa. Vuonna 2000 ensimmäiseltä 130 päivältä maksettuja päiviä oli 20 vuotta työhistoriaa omaavilla 3,9 miljoonaa päivää. Jos kaikki maksetut erorahat käytettäisiin ansiopäivärahan korotukseen, keskimääräiseksi korotukseksi tulisi 22,5 mk verrattuna ansiopäivärahaan, jossa ansio-osa on 45 prosenttia. Jotta ansiopäivärahan korotuksesta aiheutuneet kustannukset vastaisivat erorahamenoa, ansio-osaa tulisi korottaa 53 prosenttiin 130 ensimmäisen päivän osalta. Liitteessä 6 b on tarkasteltu erorahalisien vaikutuksia päivärahaan eri palkkatasoilla. 20 vuoden työhistorian omaavien keskimääräinen päivärahan perusteena oleva palkka on 9 000 ja 10 000 markan välillä.

Vähintään 40-vuotiailla oli ensimmäiseltä 100 päivältä maksettuja päiviä 3,2 miljoonaa päivää. Kun maksetut erorahat jaetaan tällä päivien määrällä, keskimääräiseksi korotukseksi tulee 27,8 markkaa päivässä. Ansio-osa tulisi korottaa 55 prosenttiin, jotta korotuksen kustannukset vastaisivat erorahan menoa.

Aikuiskoulutuslisämalli

Tässä mallissa erorahan aikuiskoulutuslisämenoa vastaava korotus tulisi ilman kestorajoitusta kaikille niille työvoimapolitiisessa ja työttömien omaehtoisessa koulutuksessa oleville, joilla on vähintään 10 vuotta työhistoriaa.

Yli ja alle 10 vuoden työhistorian omaavia oletetaan olevan samassa suhteessa kuin eläketurvakeskuksen tilastossa työttömyyspäivärahan saajia. Ansiotukea saaneista 62 prosentilla ja koulutuspäivärahaa saaneista 89 prosentilla on työhistoriaa vähintään 10 vuotta. Heille maksettuja koulutusetuuspäiviä oli yhteensä 2 miljoonaa kappaletta.

Vuonna 2000 aikuiskoulutuslisää maksettiin 19,6 miljoonaa markkaa. Kun se jaetaan mainituille koulutusetuuspäiville, saadaan korotuksen suuruudeksi 9,4 markkaa päivässä.

Eroraha- ja aikuiskoulutuslisämalli 1

Tässä mallissa eroraha- ja aikuiskoulutuslisämenoa vastaava korotus tulisi ansioon suhteutettuun päivärahaan, koulutustuen ansiotukeen ja koulutuspäivärahaan henkilöille, joilla on vähintään 20 vuoden työhistoria. Korotus maksettaisiin ilman kestopäivärajoitusta koulutuksen ajalta.

Eroraha- ja erorahan aikuiskoulutuslisämenot olivat vuonna 2000 yhteensä 107,7 miljoonaa markkaa. Ensimmäiseltä 130 työttömyyspäivärahapäivältä maksettuja päiviä, ansiotukipäiviä ja koulutuspäivärahapäiviä oli 20 vuoden työhistoria vaatimuksen täyttävälle henkilölle yhteensä 6 miljoonaa kappaletta. Kun erorahameno jaetaan näille päiville tulee keskimääräiseksi korotukseksi 17,9 markkaa päivässä.

Ensimmäiseltä 100 työttömyyspäivärahapäivältä maksettuja päiviä, ansiotukipäiviä ja koulutuspäivärahapäiviä oli 20 vuoden työhistoria vaatimuksen täyttävälle henkilölle yhteensä 5,3 miljoonaa kappaletta. Kun erorahameno jaetaan näille päiville tulee päiville keskimääräiseksi korotukseksi 20,5 markkaa päivässä.

Liitteessä 6 c on esitetty taulukko ansiopäivärahan suuruudesta eri palkkatasoilla ansio-osan prosentin vaihdellessa 45:sta 60 prosenttiin. Liitteissä 6 d ja e on vastaavat kuviot.

Liitteessä 6 f on esitetty ansiopäivärahan suuruus, jos ansio-osan laskennassa taitteen jälkeen sovellettaisiin 20:n sijasta 25 prosenttia ansio-osan ollessa taitteeseen saakka 41 ja 50 prosenttia. Tason porrastus alentaisi tällöin kustannuksia 100 miljoonaa markkaa, jos päivärahaa korotetaan 100 ensimmäiseltä päiväältä ja alentaisi kustannuksia 60 miljoonaa markkaa, jos päivärahaa korotetaan 130 ensimmäiseltä päiväältä.

Liitteessä 6 g on esitetty työttömän saamat päivärahat yhteensä eri palkkatasoilla, kun päivärahaa maksetaan eri pituisia aikoja ja ansio-osassa sovelletaan 50 prosenttia ensimmäiseltä 130 päiväältä ja sen jälkeen sovelletaan ansio-osassa 41 prosenttia ja verrattuna tilannetta nykyiseen. Liitteessä 6 h on esitetty vastaava vertailu, jos päivärahaa maksetaan korotettuna 100 ensimmäiseltä päiväältä.

Jos vuoden ajan maksetaan ansiopäivärahaa, jossa ansio-osa on 50 prosenttia, sen jälkeen päivärahaa, jossa ansio-osa on 41 prosenttia, menot nousisivat tasapainotilanteessa 30 miljoonaa markkaa nykyisestä. Tähän päästäisiin vasta kun kaikki lisäpäiväältä päivärahaa saavat ovat alemman päivärahan piirissä. Jos tason porrastusta sovellettaisiin uusiin päivärahoihin, joissa 500 päivän laskenta alkaa alusta, menot nousisivat useana vuonna.

Eroraha- ja aikuiskoulutuslisämalli 2

Tässä mallissa eroraha- ja aikuiskoulutuslisämenoa vastaava korotus tulisi ansioon suhteutettuun päivärahaan, koulutustuen ansiotukeen ja koulutuspäivärahaan henkilöille, joilla on vähintään 10 vuoden työhistoria. Korotus maksettaisiin ilman kestopäivärajoitusta koulutuksen ajalta.

Työttömien työhistoriat (vuoden 1999 tilastojen perusteella):

	Lukumäärä	% kaikista saajista
- vähintään 20 vuotta	120 752	36
- vähintään 10 vuotta	219 189	65,9

Vuonna 2000 erorahaa maksettiin 88 miljoonaa markkaa.

Ansiopäivärahan korotus keskimäärin markkaa päivässä työhistoriavaatimuksen ollessa 10 tai 20 vuotta ja korotuksen kohdentuessa 100 tai 130 ensimmäiseen päivään:

Työhistoriavaatimus	Korotetun päivärahan kesto	
	100 ens. pv	130 ens. pv
	mk/pv	
vähintään 20 vuotta	27,8	22,5
vähintään 10 vuotta	14,2	11,5

Työvoimapolitiittisen koulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettaisiin korotettua korvausta henkilöille, joilla on vähintään 10 vuoden työhistoria. Vuonna 2000 heille maksettiin päivärahaa koulutuksen ajalta 2,1 miljoonalta päivältä.

Jos korotus olisi em. erorahalisän suuruinen, menot lisääntyisivät vuoden 2000 aikuis-koulutuslisämenoon (19,6 miljoonaa markkaan) verrattuna seuraavasti:

Erorahalisän edellytykset		Erorahalisä Mk/pv	Menot milj. mk	Menon lisäys milj. mk
Työhistoriaa 20 v,	100 ens. pv	27,8	58	39
	130 ens. pv	22,5	47	27
Työhistoriaa 10 v	100 ens. pv	14,2	30	10
	130 ens. pv	11,5	24	5

Jos eroraha- ja aikuiskoulutuslisämenot, yhteensä 107,7 miljoonaa markkaa, jaettaisiin työttömien koulutusaikaisiin etuuksiin ja ensimmäiselle 100 tai 130 työttömyyspäivälle niin korotus olisi molemmissa tilanteissa yhtä suuri ja edellytyksenä olisi 10 vuoden työhistoria, korotus olisi ensimmäiseltä 100 työttömyyspäivältä ja koulutuspäivältä 13,0 markkaa päivässä, tai ensimmäiseltä 130 työttömyyspäivältä ja koulutuspäivältä 11,1 markkaa päivässä.

Jos korotetun työttömyyspäivärahan edellytyksenä olisi 20 vuoden työhistoria, korotuksen suuruus olisi vastaavasti 20,5 markkaa päivässä (100 ensimmäistä työttömyyspäivää) ja 17,9 markkaa päivässä (130 ensimmäistä työttömyyspäivää).

4.2 Työttömyysturvan enimmäiskeston porrastaminen

4.2.1 Yleistä

Työttömyysturvan enimmäiskesto on Suomessa pidempi kuin EU-maissa ja läntisissä teollisuusmaissa keskimäärin. On poikkeuksellista, että yksinomaan täyttämällä 10 kuukauden työssäoloehdon henkilö on työttömäksi jäädessään oikeutettu saamaan työttömyyspäivärahaa 500 päivän ajan. Lisäksi työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saaneelle henkilölle maksetaan työttömyyden jatkuessa työmarkkinatukea ilman tarveharkintaa 180 päivän ajan. Etuuksien määrän ja niiden rahoitukseen osallistumisen tulisi etenkin lyhyen aikaa työmarkkinoilla olleiden ja siten vähäisesti työttömyysturvan rahoitukseen osallistuneiden osalta vastata paremmin toisiaan. Useissa EU-maissa, kuten Saksassa, Ranskassa, Tanskassa, Alankomaissa, Portugalissa ja Itävallassa työttömyyspäivärahan enimmäiskesto on suhteutettu henkilön työhistorian pituuteen, vakuutettuna oloon, ikään tai näiden yhdistelmiin.

Työttömyysturva on lähtökohtaisesti tarkoitettu työttömän henkilön määräaikaiseksi toimeentuloturvaksi aktiivisen työnhaun ajaksi. Tästä huolimatta työttömyyspäivärahaa maksetaan 500 päivän enimmäisajan lisäksi työttömyyseläkeikään saakka henkilölle, joka on täyttänyt 57 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä. Työtön henkilö on siten eräin edellytyksin oikeutettu saamaan jo 55 vuoden ja 1 kuukauden iän täytettyään työttömyyspäivärahaa ja 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen työttömyyseläkettä vanhuuseläkeikään saakka.

Yleisen 500 päivän päivärahakauden jälkeisiä lisäpäiviä saavien määrä on ollut viime aikoihin saakka tasaisessa laskussa. Lisäpäiville ja niin sanottuun työttömyyseläkeputkeen jäävien henkilöiden määrän voidaan olettaa kääntyvän pian nousuun suurten ikäluokkien lähestyessä eläkeikää. Suomessa työmarkkinoilta poistutaan keskimäärin jo 59-vuotiaana ja hieman alle 60-vuotiaiden työllisyysaste onkin muiden pohjoismaiden tilanteeseen verrattuna erityisen alhainen. Ikääntyvien henkilöiden työllisyysaste on viime vuosien myönteisestä talouskehityksestä huolimatta parantunut, mutta verrattuna muihin pohjoismaihin on edelleen alhainen. Vain yksi kymmenestä jatkaa työssään 65-vuotiaaksi asti. Tilannetta vaikeuttaa myös eräillä aloilla ja ammateissa vahvistuva työvoimapula. Työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttää työllisyysasteen nostamista kaikissa työikäisten ikäryhmissä. Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on, että uusien työpaikkojen määrä lisääntyy ripeästi ja työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy Suomessa EU:n työllisyysuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia.

4.2.2 Työttömyyspäivärahan keston porrastusmalleja

Lähtökohtia

Työryhmässä on ollut esillä useita teknisiä malleja työttömyysturvan enimmäiskeston porrastamiseksi henkilön iän, työhistorian tai vakuutettuna olon perusteella. Porrastaminen on mahdollista toteuttaa myös usean kriteerin yhdistelmällä. Suomeen parhaiten

soveltuvana voidaan pitää työhistorian pituuteen perustuvaa porrastusta tai sen lisäksi ikääntyneiden osalta ikään sidottua porrastusta.

Työhistorian pituudessa otettaisiin huomioon päivärahakauden alkamishetkeen mennessä kertynyt työssäolo. Työhistoria ja siihen rinnasteiset ajat laskettaisiin kohdassa 4.1.2 kuvatulla tavalla. Uudistus ei koskisi jo työttömyyseläkeputkessa olevia henkilöitä eikä lyhyen työhistorian omaavien henkilöiden työttömyysturvan enimmäiskeston lyhentäminen koskisi välittömästi jo työttömyysturvalla olevia henkilöitä. Työttömyysturvan enimmäiskeston osittain sidottuun työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain mukaisen koulutuspäivärahan keston tulisi vastaavalta osin tarkistuksia.

Perusmalli

Lyhyehkö, esimerkiksi alle 10 vuoden työhistoria oikeuttaisi työttömäksi jääneen henkilön 250 työttömyyspäivärahapäivän enimmäiskeston. Vastaavasti pitkän, esimerkiksi yli 35 vuoden työssäolo oikeuttaisi henkilön työttömyyspäivärahaan vanhuuseläkeikään saakka ja työttömyyseläke siten poistettaisiin siirtymäkauden jälkeen. Nykyiseen 500 päivän enimmäiskeston oikeuttaisi yli 10, mutta alle 35 vuoden työhistoria. Pelkän 35 vuoden työhistoriaedellytyksen vaihtoehtona yli 500 päivän enimmäiskeston voisi oikeuttaa vähintään 30 vuoden työhistoria, jos henkilö on työttömäksi jäädessään esimerkiksi vähintään 55 vuoden ikäinen.

Lineaarinen malli

Kaksiportaisen enimmäiskeston porrastusmallin lisäksi työryhmässä on ollut tarkasteltavana useampiportainen melko lineaarinen malli, jossa alle viiden vuoden työhistorian omaavan henkilön päivärahan enimmäiskesto on enintään vuosi. Tässä vaihtoehdossa enimmäiskesto lisääntyisi vuodella jokaisesta viidestä työhistoriavuodesta. Täysin lineaarisesti työhistorian perusteella toteutettava enimmäiskesto ei vakiintuneesti työssä oleviin kohdistuvien negatiivisten kannustinvaikutusten johdosta olisi toteuttamiskelpoinen.

Osittain lineaarinen malli 1

Tässä mallissa alle viiden vuoden työhistoria oikeuttaisi enintään kuuden kuukauden päivärahakauteen. Yli viiden vuoden työhistorialla enimmäiskesto olisi vuoden ja pitenisi aina viiden vuoden työhistorialla yhdellä vuodella siten, että yli 30, mutta alle 35 vuoden työhistorialla henkilö olisi oikeutettu enintään viiden vuoden enimmäiskeston. Yli 35 vuoden työhistorialla henkilö olisi oikeutettu enintään 8 vuoden työttömyysturvan enimmäiskeston.

Osittain lineaarinen malli 2

Lisäksi on tutkittu mallia, jossa työttömyysturvan kesto pitenee työhistorian mukaan lineaarisesti portaittain esimerkiksi 10 tai 20 vuoden työhistoriaan saakka. Sen jälkeen enimmäiskesto pitenisi olennaisesti vasta 30 tai 35 työhistoriavuoden jälkeen.

Työnantajan omavastuu työttömyyseläkkeestä

Työnantajat ovat työnantajan koon mukaisesti porrastetussa rahoitusvastuussa työttömyyseläkkeistä. Työttömyyseläkkeen vähittäinen poistaminen merkitsisi työnantajan omavastuun poistumista. Työryhmä on tarkastellut mahdollisuuksia säilyttää työnantajan rahoitusvastuu tuotannollisin tai taloudellisin perustein irtisanottujen, ikääntyneiden työttömien aiheuttamista työttömyysmenoista.

4.2.3 Laskelmia ja kustannusarvioita

Ansiopäivärahan saajien työhistoria

Eläketurvakeskuksen rekisteristä on ajettu tilasto vuonna 1999 ansiopäivärahaa saaneiden työhistoriasta. Mukana on aika, joka on työeläkettä varten rekisteröity työsuhteeksi yksityisellä ja julkisella sektorilla. Päällekkäisyydet on karsittu pois. Työhistoriatiedot on koko elinajalta kuitenkin siten, että ajalta ennen 1.7.1962 mukana on vain 23 vuoden iän jälkeinen aika.

Ansiopäivärahan saajat vuonna 1999 työhistorian pituuden mukaan

Työhistoria	Pituus keskim.	Kaikki lkm	Miehet	Naiset	Kaikki %	Miehet	Naiset
alle 5 v	3	54245	19847	34398	16,3	14,0	18,0
5 - 9,9 v	7,4	59039	20480	38559	17,8	14,4	20,2
10-24,9 v	17,2	134028	56939	77089	40,3	40,1	40,4
25-29,9 v	27,4	42385	20462	21923	12,7	14,4	11,5
30-34,9 v	32,2	33736	18321	15415	10,1	12,9	8,1
35- v	36,4	9040	5768	3272	2,7	4,1	1,7
Kaikki	16,5	332473	141817	190656	100	100	100

Kaikkien ansiopäivärahaa saaneiden työhistorian pituus oli keskimäärin 16,5 vuotta. Alle 10 vuotta työhistoriaa oli 28 prosentilla miehistä ja 38 prosentilla naisista, yhteensä 34 prosentilla. Vähintään 10 vuotta, mutta enintään 25 vuotta työhistoriaa oli 40 prosentilla saajista. Yli 25 vuotta työhistoriaa oli kaikista päivärahan saajista 26 prosentilla, miehistä 31 prosentilla ja naisista 21 prosentilla.

Työhistoriaa alle 10 vuotta

Alle 10 vuoden työhistorian omaavista henkilöistä 46 prosenttia oli alle 30-vuotiaita. 42 prosenttia oli 30-39-vuotiaita ja 12 prosenttia yli 40-vuotiaita.

Alle 10 vuotta työhistoriaa omaavat iän ja sukupuolen mukaan

Ikä				%		
	kaikki	miehet	naiset	kaikki	miehet	naiset
-29	52 393	21 904	30 489	46,2	54,3	41,8
30-39	47 797	15 198	32 599	42,2	37,7	44,7
40-49	9 535	2 315	7 220	8,4	5,7	9,9
50-55	2 090	541	1 549	1,8	1,3	2,1
56-60	1 379	334	1 045	1,2	0,8	1,4
61-	90	35	55	0,1	0,1	0,1
kaikki	113 284	40 327	72 957	100,0	100,0	100,0
% kaikista saajista				34,1	28,4	38,3

Jos päivärahan enimmäiskesto porrastetaan siten, että oikeus 500 päivään edellyttäisi vähintään 10 vuoden työhistoriaa ja lyhyemmällä työhistorialla oikeus olisi vuoden pituinen, niin kolmanneksella päivärahan saajista päivärahan enimmäiskesto lyhenisi puolella. Maksettavien päivärahopäivien määrä rajoittuisi vain niiltä, joille maksettaisiin päivärahaa yli vuoden ajan. Vuonna 1999 päivärahan saajista 62 prosentille oli maksettu päivärahaa enintään 250 päivältä.

Vuonna 2000 koulutustukea ja ansiopäivärahaa saaneet 500 päivän laskurin päivien mukaan (rek. tilanne 31.12.2000):

Päivärahopäivät

Ikäryhmä	alle 50	51 -100	101-200	201-300	301-400	401-500	yli 500	yhteensä
	73 177	37 284	48 115	36 774	28 118	37 745	35 353	296 566
Ikä 15-19	53	8	8	4	1		0	74
Ikä 20-24	4 769	2 377	2 463	1 327	738	658	19	12 351
Ikä 25-29	9 775	5 133	6 077	3 796	2 567	3 379	48	30 775
Ikä 30-34	10 408	5 699	7 369	4 983	3 645	4 949	111	37 164
Ikä 35-39	10 696	5 541	7 195	5 090	3 718	5 518	189	37 947
Ikä 40-44	10 137	5 151	6 462	4 759	3 642	5 304	228	35 683
Ikä 45-49	10 558	5 102	6 385	5 002	3 869	5 705	190	36 811
Ikä 50-54	10 510	4 965	6 778	5 336	4 419	6 579	170	38 757
Ikä 55-59	5 152	2 671	4 339	5 079	4 077	4 315	22 037	47 670
Ikä 60-64	1 088	622	997	1 341	1 375	1 191	12 159	18 773
Ikä 65	31	15	42	57	67	147	202	561

Seuraavassa tarkastellaan sitä, kuinka suuri osuus niistä 38 prosentista, joille päivärahaa oli maksettu yli vuoden ajan, olisi ollut oikeutettu työhistorian perusteella nykyiseen keston. Henkilöt on taulukoitu ristiin työhistorian keston ja 500 päivän päivärahoikeudesta kulutettujen päivien mukaan ikäluokissa erikseen. Kussakin ikäluokassa työhistorian keston ja 500 päivän päivärahoikeuden on oletettu olevan toisistaan riippumattomia. Todellisuudessa ne näyttävät riippuvan toisistaan: mitä pitempi työhistoria, sitä enemmän maksupäiviä. Vaikuttavana muuttujana on kummasakin muuttujassa on kuitenkin ikä.

Vuonna 1999 yhteensä 26 356 henkilöä eli lähes 9 prosenttia kaikista päivärahan saajista oli sellaisia, joilla oli työhistoriaa alle 10 vuotta ja joille oli maksettu päivärahaa yli 250 päivän. Heistä 36 prosenttia oli alle 30-vuotiaita. Laskelma on tehty pelkkien työhistoriatietojen perusteella. Määrä pienenee jonkin verran, jos työhistoriaan voitaisiin osittain lukea myös perhepoliittiset vapaat.

Alle 10 vuotta työhistoriaa ja yli 250 päivältä päivärahaa saaneet iän mukaan

Ikä	lkm	%
alle 29	9508	36,1
30-39	12604	47,8
40-49	2745	10,4
50-55	818	3,1
56-60	591	2,2
61-65	90	0,3
kaikki	26356	100,0

Henkilöille, joilla on alle 10 vuotta työhistoriaa, oli 250 päivän jälkeen maksettuja päivärahopäiviä yhteensä 3,6 miljoonaa kappaletta. Vuoden 2000 keskimääräisen päiväraha (220,7 markkaa päivässä) se merkitsee sitä, että alle 10 vuotta työhistoriaa omaaville henkilöille 250 päivää ylittävien päiviltä maksettiin päivärahaa yhteensä 795 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus on 390 miljoonaa markkaa.

Työhistoriaa vähintään 35 vuotta

Työttömyyspäivärahaa maksettaisiin 500 päivän jälkeen henkilöille, joilla on vähintään 35 vuoden työhistoria. Päivärahaoikeus olisi tällöin vanhuuseläkeikään asti, mikä korvaisi työttömyyseläkkeen.

Nykylainsäädännön mukaan lisäpäivillä olevia ja työttömyyseläkkeelle siirtyviä olisi seuraavasti:

Vuoden aikana	Vuosi									
	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2 010
Lisäpäivillä olevia	32 056	27 340	28 108	28 565	30 869	32 637	32 815	32 509	31 947	31 362
Uudet lisäpäiväläiset	10 073	10 270	11 469	12 215	12 782	13 160	13 286	13 295	13 331	13 231
Työttömyyseläkkeelle	14 984	10 701	11 759	10 479	11 391	13 109	13 602	13 892	13 816	13 546

Lisäpäiviltä maksettu päivärahameno on pienimmillään vuonna 2002, jolloin kaikki ovat tulleet lisäpäiville 57 vuoden täyttämisen jälkeen. Lisäpäiviltä arvioidaan maksettavan vuonna 2002 1 240 miljoonaa markkaa. Tämän jälkeen lisäpäivämeno alkaa jälleen nousta suurten ikäluokkien tullessa lisäpäiväoikeuden piiriin. Meno kuitenkin pysyttelee 1 500-1 600 miljoonan markan tasolla.

Nykylainsäädännön mukaiset lisäpäivä- ja työttömyyseläkemenot

Menot milj. mk	Vuosi									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Lisäpäivät	1415	1239	1298	1343	1479	1593	1631	1645	1645	1643
Työttömyyseläkkeet	3772	3984	4002	3780	3629	3550	3596	3747	3913	4017
Yhteensä	5187	5223	5300	5123	5108	5143	5227	5392	5558	5660

Jos vuodesta 2002 alkaen työttömäksi tulevilla ei olisi enää oikeutta lisäpäiviin, niin lisäpäivillä olevien ja työttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä muuttuisi seuraavasti. Vuonna 2004 lisäpäiville ei tulisi enää uusia päivärahan saajia ja vuonna 2007 olisivat viimeiset poistuneet työttömyysturvan piiristä.

	2002	2003	2004	2005	2006
Lisäpäivillä olevia	27340	28108	16350	9424	3650
Uudet lisäpäiville tulevat	10270	11469	0	0	0
Työttömyyseläkkeelle	10701	11759	6926	5774	3650

Vastaavasti lisäpäivä- ja työttömyyseläkemenot kehittyisivät seuraavasti:

Menot milj. mk	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Lisäpäivät	1415	1239	1298	768	451	178	0	0	0	0
Työttömyyseläkkeet	3772	3984	4002	3646	3179	2572	1859	1200	682	328
Yhteensä	5187	5223	5300	4414	3630	2750	1859	1200	682	328

Edellä ei ole otettu huomioon vähintään 35 vuotta työhistoriaa omaavien lisäpäiviä.

Vähintään 35 vuotta työhistoriaa oli 9040 ansiopäivärahan saajalla. Naisia näistä oli 36 prosenttia ja miehiä 64 prosenttia. Nykyisin lisäpäiviltä päivärahaa saavissa on naisten osuus on 55 prosenttia, miesten 45 prosenttia.

Kun eläkkeeseen otetaan huomioon vain 23 vuoden iän täyttymisen jälkeinen aika, on todennäköistä, että niillä 4900 henkilöllä, joilla eläkkeeseen oikeuttavia työvuosia oli yli 30, mutta alle 35 vuotta, koko elinikäinen työura on ollut vähintään 35 vuotta. Vertailun vuoksi todettakoon, että vuonna 2000 erorahaa saaneista noin 2700 henkilöllä oli työhistoriaa vähintään 35 vuotta.

Ensimmäiset uuden järjestelmän mukaiset 500 maksupäivän jälkeiset päivät maksettaisiin vuonna 2004. Vuosittain tulisi arviolta noin 2 000 uutta sellaista henkilöä, joille maksettaisiin päivärahaa yli 500 päivän. Vuosien määrä, joilta lisäpäiviä maksettaisiin, lisääntyisi monella saajalla. Kun otetaan huomioon eläkkeelle siirtymiset, henkilöiden lukumäärä olisi enimmillään noin 10 000.

Kustannusarvioiden lähtökohtia

Arvioinneissa on huomattava, että päivärahaoikeuden enimmäiskeston lyhentäminen nykyisestä voidaan hyvin arvioida tilastojen pohjalta, enimmäiskeston pidentämiseen sen sijaan ei ole olemassa vastaava tilastopohjaa. Sellaisia henkilöitä, joilla 500 päivää täyttyi vuoden 2000 aikana ja joilla oli vähintään 20 vuotta työhistoriaa, oli arviolta 6 300 ja niitä, joilla oli vähintään 10 vuotta työhistoriaa oli 11 700. Suurin joukko 2 vuoden ylittävän enimmäiskeston piiriin tulevista olisi kuitenkin niitä, jotka nykyisinkin tulevat lisäpäiville. Lisäksi pidennetty enimmäiskesto lisäisi niille henkilöille korvattuja päivärahopäiviä, jotka nykyisin poistuvat ansioturvan piiristä juuri ennen 500 päivän täyttymistä.

Toiselle vuodelle siirtyy kaikista ansiopäivärahan saajista 40 prosenttia. Iän mukaan erot ovat kuitenkin huomattavia. Ikäluokassa 40 - 44 siirtymäprosentti on keskiarvon tasoa. Ikäluokassa 30 - 34 siirtymäprosentti on 36, ja ikäluokassa 55 - 59 lähes 80 prosenttia on päivärahan saajina myös seuraavana vuonna.

On oletettu, että jos henkilön päivärahaoikeus jatkuu, niin toisen vuoden päivärahan saajista sama osuus olisi päivärahan saajina myös seuraavana vuonna ja niin edelleen.

Työttömyyspäivärahaa maksettiin lisäpäiviltä vuonna 2000 keskimäärin 239,80 markkaa päivässä eli 5 156 markkaa kuukaudessa. Keskimääräinen työttömyyseläke (vain työeläke) oli 5 429 markkaa kuukaudessa.

Lineaarinen malli

Työhistoriaa	päivärahaoikeus
Alle 51 v	
5 - 9,9 v	2
10 - 14,9	3
15 - 19,9	4
20 - 24,9	5
25 - 29,9	6
30 - 34,9	7
35 -	8

Alle 5 vuotta työhistoriaa omaavia ja yli vuoden päivärahaa saaneita on noin 11 400. Heidän päivärahaoikeuden rajoittamisen kustannusvaikutukset ovat - 450 miljoonaa markkaa.

Tässä lineaarisessa vaihtoehdossa pidennetyn päivärahaoikeuden piiriin pääsevät jo 10 vuotta työhistoriaa omaavat. Niinpä porrastettu enimmäiskeston pidennys toisi uusien lisäpäivien piiriin enimmillään runsaat 52 200 henkilöä. Menojen lisäys olisi tasapainotilanteessa runsaat 1 900 miljoonaa markkaa. Enimmäiskeston rajoitus vähentäisi menoja 1 500 miljoonaa markkaan. Kun otetaan huomioon päivärahan nousu vuoteen 2008, jolloin tasapainotilanne saavutettaisiin, kustannukset kasvaisivat 240 milj. mk nykyisistä lisäpäivämenoista.

Osittain lineaarinen malli

Työhistoriaa	päivärahaoikeus
Alle 5 v	6 kk
5 - 9,9 v	1 v
10 - 19,9 v	2
20 - 24,9	3
25 - 29,9	4
30 - 34,9	5
35 -	8

Sellaisia henkilöitä, joilla työhistoriaa on alle 5 vuotta, ja joilla päivärahaoikeus olisi 6 kuukautta, ja joilta päivärahaoikeus rajoittuisi on noin 19 900. Henkilöitä, joilla työhis-

toriaa on 5-9,9 vuotta, ja joiden enimmäiskesto olisi vuoden pituinen, ja joilta päivärahoikeus rajoittuisi on 15 100 henkilöä. Menot vähentyisivät edellisten osalta 760 miljoonaa markkaa ja jälkimmäisen ryhmän osalta 600 miljoonaa markkaa.

Enimmäiskeston porrastettu pidennys puolestaan toisi uusien lisäpäivien piiriin lähes saman määrän saajia kuin nykyisen lain mukaan on lisäpäiviin oikeutettuja. Tasapainotilanteessa saajien määrä voi ylittää 35 000 henkilöön vuodessa. Siten enimmäiskeston lyhennys ja vastaavasti pidennys ei tasapainotilanteessa juurikaan muuttaisi kustannuksia. Menon vähennyksenä ovat nykyiset lisäpäivämenot.

4.3 Työssäoloehto

4.3.1 Yleistä

Palkansaajan työssäoloehdot pidennettiin kuudesta kuukaudesta kymmeneen kuukauteen vuonna 1997. Tuolloin vallitsevassa vaikeassa työttömyystilanteessa järjestelmässä oli työmarkkinoita vinouttavia piirteitä työssäoloehdot ja palkanmäärittelyä koskevien säännösten yhteisvaikutuksesta. Työryhmässä on tuotu esiin ansioon suhteutetun työttömyysturvan saajien pienenevä osuus verrattuna kaikkiin työttömyysetuuksien saajiin. Työttömyyspäivärahan enimmäiskeston porrastaminen lisäisi työmarkkinatuen saajia entisestään lyhyen työhistorian omaavien henkilöiden osalta.

4.3.2 Kehittämismalleista

Työryhmässä on tarkasteltu ansiopäivärahan myöntämisedellytyksenä olevan työssäoloehdon lyhentämistä. Työssäoloehdon täyttämällä tarkoitetaan niin sanotun alkuehdon lisäksi myös sitä, että henkilö työllistyy päivärahakauden aikana työssäoloehdon täyttävästi ja palaa sen jälkeen hakijaksi (nollausehto) sekä sitä, että henkilö enimmäismäärän työttömyyspäivärahaa saatuaan täyttää uudelleen työssäoloehdon ja palaa sen jälkeen hakijaksi (paluuehto). Työssäoloehdon täyttämisen jälkeen enimmäismaksuaika alkaa alusta ja päivärahan perusteena oleva palkka määritellään uudelleen. Työssäoloehdoton liittyy kysymys tarkastelujakson pituudesta.

Työssäoloehdossa on otettu vuodesta 1998 alkaen huomioon kolmannes työstä, jonka palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut työmarkkinatuesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 2 a luvussa tarkoitettua tukea, kuitenkin enintään 16 viikkoa. Työmarkkinatukea maksetaan yksinään tai yhdistettynä työllisyyslaissa tarkoitettuun työllistämistukeen työnantajalle (yhdistelmätuki). Työmarkkinatukea on voitu maksaa enintään 12 kuukaudelta työntekijää kohden. Yhdistelmätukityöt ovat käytännössä kestäneet yleensä runsaat kuusi kuukautta. Yksityisille työnantajille tukea on myönnetty tähän asti vain toistaiseksi jatkuvien työsuhteiden perusteella. Työryhmässä on tuotu esiin kysymys siitä, pitäisikö yhdistelmätukityötä hyväksyä nykyistä laajemmin työssäoloehdoton ottaen huomioon, että eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys yhdistelmätukityön pidentämiseksi kahteen vuoteen. Työnantajalle maksettavan tuen tarkoituksena ei kuitenkaan ole luoda työttömyysturvaoikeuden toistuvaan ja tarkoitushakuiseen jatkamiseen käytettävää järjestelmää.

Työryhmässä on käsitelty myös malleja, joissa työssäoloehdot lyhennetään kahdeksaan tai kuuteen kuukauteen kaikkia tilanteita koskien tai pelkästään nollaus- ja paluuehdon osalta.

4.3.3 Laskelmia ja kustannusarvioita

Työssäoloehdon lyhentäminen

Tässä käytettävät nollaus- ja paluuehdon käsitteet on määritelty luvussa 3.5. Kun työssäoloehdot pidennettiin vuoden 1997 alusta, asiaa koskevassa hallituksen esityksessä arvioitiin, että työssäoloehdon pidentäminen ja palkanmäärittely vähentävät ansioturvan kokonaismenoja vuonna 1999 - jolloin vaikutukset toteutuisivat täysitehoisesti - noin 1 040 miljoonaa markkaa, josta palkanmäärittelyn osuus olisi 160 miljoonaa markkaa. Tuolloin myös arvioitiin, että työssäoloehdon pidentäminen vaikuttanee käytännössä siten, että lyhytaikaisten työsuhteiden tekeminen lisääntyy.

Vuonna 2000 tukityön päättäneistä 30 prosenttia oli ollut töissä avoimilla työmarkkinoilla kolme kuukautta toimenpiteen päätyttyä. Työministeriön teettämän tutkimuksen mukaan niillä, jotka oli vuonna 1997 sijoitettu kuntaan tukityöhön, oli seurantavuonna 1998 työkuukausia keskimäärin 2,4 kuukautta, valtiolle sijoitetuilla 2,5 kuukautta ja yksityiselle sijoitetuilla keskimäärin 6 kuukautta. Kuntaan sijoitetuista 5 prosenttia oli ollut koko seurantavuoden työssä. Yksityiselle sijoitetuista lähes 30 prosenttia on ollut koko seurantavuoden työssä. Vuonna 1997 työttömänä olleilla oli seuraavana vuonna keskimäärin 3,2 työssäolokuukautta. Työssäoloehdon täyttäminen on edellyttänyt tukityön jatkoksi lisätyön hankkimista.

Työssäoloehdon lyhentäminen vaikuttaisi niihin, joille ei ole aiemmin maksettu työttömyyspäivärahaa tai jotka työttömyyspäivärahaa aiemmin enimmäismäärän saatuaan eivät täydy työssäoloehdot. Työministeriön tilastojen mukaan vuonna 2000 sellaisia uusia alkavia oikeuksia työmarkkinatukeen, joissa työssäoloehdot ei mainitussa tilanteessa täyttyneet oli yhteensä 117 800. Oletetaan työttömyyden alentuessa, että vuonna 2002 heitä olisi 115 000. Oletetaan, että henkilöt, joille ei ole aiemmin maksettu työttömyyspäivärahaa tai jotka ovat aiemmin saaneet työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän, täyttäisivät työssäoloehdon. Tuolloin peruspäivärahaa myönnettäisiin 11 prosentille mainituista työmarkkinatuen saajista ja muille ansiopäivärahaa eli siinä suhteessa kun saajat ovat kuukausittain jakaantuneet peruspäivärahan ja ansiopäivärahan saajiin.

Työmarkkinatuella tulleiden uusien työttömien työhistoriasta ei ole tilastotietoja. Jos oletetaan, että puolet niistä, jotka eivät ole täyttäneet 10 kuukauden työssäoloehdot ensimmäistä kertaa tai jotka ovat saaneet päivärahaa enimmäismäärän, täyttäisi kuuden kuukauden työssäoloehdon, bruttomenot lisääntyisivät noin miljardi markkaa. Työmarkkinatukimenot kuitenkin vastaavasti alenisivat runsaat 500 miljoonaa markkaa, joten työttömyysturvamenojen nettolisäys olisi vajaat 500 miljoonaa markkaa.

Jos oletetaan, että joka neljäs niistä, jotka eivät ole täyttäneet 10 kuukauden työssäoloehdot, täyttäisi kahdeksan kuukauden työssäoloehdon, työttömyyspäivärahamenot lisääntyisivät noin 500 miljoonalla markkaa. Kun otetaan huomioon työmarkkinatukimenojen vähentäminen, olisi työttömyysturvamenojen nettolisäys noin 240 miljoonaa markkaa.

Pelkästään nollausehdon lyhentäminen

Nollausehdon täyttämällä tarkoitetaan tässä työssäoloehdon täyttämistä uudelleen ennen kuin henkilö on saanut päivärahaa enimmäisajan ja paluuehdon täyttämällä työssäoloehdon täyttämistä henkilön jo saatua päivärahaa enimmäisajan. Työministeriön työllisyyskertomuksessa vuodelta 2000 todetaan, että työttömistä suuri ja yhä kasvava osa näyttäisi kiertävän työttömyyden, työvoimapoliittisten toimenpiteiden ja jossain määrin myös lyhytaikaisten työsuhteiden kehässä. Työttömien varannosta valtaosa on laman jälkeen työttömäksi joutuneita, jotka eivät ole nousseet vakaalle työuralle. Kiertoilmiö voidaan päätellä 1990-luvun työvoimapoliittisten toimenpiteiden volyyminä: toimet kohdistuvat usein samoille henkilöille. Kiertoilmiö on todettu myös pitkän aikavälin työmarkkinakäyttäytymistä selvittävissä tutkimuksissa.

Vuoden 2000 aikana tukityön aloitti 78 400 henkilöä eli yli 10 000 henkilöä vähemmän kuin vuonna 1999. Tukityöllistämisen kohteena ovat ensisijaisesti nuoret ja pitkäaikaistyöttömät sekä pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen uhan alla olevat. Voitaan olettaa, että tukityöllistetyistä puolet kuuluu ansioturvan piiriin, vaikka työmarkkinatuen saajia onkin enemmän. Viime mainituillehan on työvoimapoliittisina toimina tarjolla myös työharjoittelu työmarkkinatuella ja yhdistelmätuella työllistyminen. Myös työvoimakoulutuksessa työmarkkinatukea saavien osuus on kasvanut.

Vuonna 2000 päivärahaa saaneista 136 100 henkilöä eli 46 prosenttia kaikista saajista täytti työssäoloehdon uudestaan. Määrä on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Vuonna 1997 työssäoloehdon täytti uudelleen 42 400 henkilöä, 13 prosenttia ansiopäivärahan saajista. Tyypillisimmin päivärahapäivät nollataan ovat työttömyyden alussa ja lähellä 500 päivän täyttymistä tai sen jälkeen. Kiertoilmiöstä kertoo sekin, että vuoden 1999 alkupuoliskolla ansioturvalta työmarkkinatuella pudonneesta henkilöstä viidennes oli palannut ansioturvalle vuoden 2001 ensimmäiseen neljännekseen mennessä.

Ansiopäivärahan saajat paluu- ja nollausehdon täyttämisen ajankohtana:

	v 1999		v 2000	
	lkm	%	lkm	%
Kaikki	331 779	100	297 281	100
Työssäoloehdon uudelleen täyttäneet	141 467	42,6	136 112	45,8
Nollattujen päivien määrä				
alle 100	42 599	12,8	44 342	14,9
101-200	22 191	6,7	22 388	7,5
201-300	19 746	6,0	18 117	6,1
301-400	16 576	5,0	13 514	4,5
401-500	39 991	12,1	37 212	12,5
Ei aiemmin maksettuja päiviä	190 312	57,4	161 169	54,2

Kun otetaan huomioon tukityöhön osallistuneiden vähäinen työllistyminen pitempiaikaaisesti ja kierto työttömyyden, tukitoimien ja lyhytaikaisten työsuhteiden kehässä, niin näiden osalta nollausehdon lyhentämisen taloudelliset vaikutukset muodostuvat työn vaihtumisesta työttömyysturvaan niin pitkältä ajalta kuin nollausehtoa lyhennetään. Jos kiertotyömarkkinoilla olevia on työttömyyspäivärahan saajista 50 000, ja nollausehto olisi neljä kuukautta nykyistä lyhyempi, niin vastaavalta ajalta työttömyysturvamenot lisääntyisivät 600 miljoonaa markkaa. Nollausehdon nykyisestä lyhentäminen kahdella kuukaudella merkitsisi vastaavasti menonlisäyksen puolittumista. Päivärahan perusteena olevaksi palkaksi on tällöin oletettu 6 500 mk, koska palkka määriteltäisiin useimmiten tukityöstä.

Nollausehdon lyhentäminen kuuteen kuukauteen lisäisi menoja noin 660 miljoonaa markkaa. Jos nollausehto lyhenisi kahdeksaan kuukauteen olisi menonlisäys puolet siitä.

Nollausehtoa olisi mahdollista lyhentää vain niiden osalta, joilla on pitkä työhistoria. Kymmenen vuoden työhistoria on 65 prosentilla ansiopäivärahan saajista. Jos sama osuus koskisi myös nollausehdon täyttäjiä, niin nollausehdon lyhentäminen kuuteen kuukauteen niiltä, joilla on 10 vuoden työhistoria, nostaisi kustannuksia noin 290 miljoonaa markkaa. Nollausehdon lyhentäminen kahdeksaan kuukauteen nostaisi kustannuksia 145 miljoonaa markkaa.

Työhistoriaa oli vähintään 20 vuotta 36 prosentilla ansiopäivärahan saajista. Nollausehdon lyhentämisen kustannukset tälle ryhmälle olisivat tällöin kuuteen kuukauden paluuehdossa 160 miljoonaa markkaa ja kahdeksan kuukauden nollausehdossa 80 miljoonaa markkaa.

Yhdistelmätukityön käyttö työssäoloeltoon

Työssäoloeltoon voidaan nykyisin lukea kolmannes työstä, jonka palkkakustannuksiin työnantaja on saanut yhdistelmätukea, kuitenkin enintään 16 kalenteriviikkoa. Keskimäärin yhdistelmätukea on maksettu puolen vuoden ajan. Työnantajalle maksettavan tuen suuruus on ollut keskimäärin 5 000 markkaa kuukaudessa. Vuoden 2000 aikana yhdistelmätukea maksettiin 29 078 henkilölle 3,1 miljoonalta päivältä. Vuonna 2002 yhdistelmätuen saajia oli keskimäärin 12 200; vuonna 2002 saajia arvioidaan olevan keskimäärin 12 500. Yhdistelmätukea voidaan maksaa enintään 12 kuukaudeksi kerrallaan. Keskimäärin yhdistelmätukea on maksettu puolen vuoden ajan. Vuoden 2000 aikana yhdistelmätukea maksettiin keskimäärin 108 päivältä saajaa kohden.

Yhdistelmätuen saajista valtaosa on saanut työmarkkinatukea 500 päivältä, sillä vuoden 1999 ensimmäisen puoliskon aikana ansioturvalta pudonneista noin 2 500 oli seuraavana vuonna yhdistelmätuella. Tällöin vuoden 2000 aikana yhdistelmätukea saaneista noin 5000 olisi aikaisemmin ollut ansioturvan piirissä ja 24 000 työmarkkinatuen piirissä.

Yhdistelmätuella voitaisiin täyttää työssäoloelto kokonaan, jos työssäoloelton pituus olisi kuusi kuukautta. Myös jos työssäoloelto olisi kahdeksan kuukautta ja työssäoloeltoon hyväksyttävä aika 1/3 tai 1/2 tai jos työssäoloelto olisi nykyinen, mutta yhdistelmätukea voisi lukea työssäoloeltoon puolet.

Nykyisin henkilön täytyy täyttää 43 viikon työssäoloaika 27 viikon osalta muilla töillä. Jos työssäoloaika lyhenisi 8 kuukauteen, muiden töiden osuus lyhenisi 19 viikkoon ja jos työssäoloaika lyhenisi 6 kuukauteen, muiden töiden osuus olisi 10 viikkoa.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan yhdistelmätukityön enimmäiskeston pidentämistä 24 kuukauteen. Jos vastaavasti pidennetään työssäoloaikaan luettavaa aikaa niin, että se olisi edelleen 1/3, yhdistelmätukea voitaisiin lukea työssäoloaikaan 8 kuukautta.

4.4 Osittain työttömien työttömyysturva

4.4.1 Yleistä

Vuonna 2000 maksettiin ansioon suhteutettua sovitettua päivärahaa yhteensä 715 miljoonaa markkaa 5,7 miljoonalla päivällä 84 435 saajalle. Sovitelluista päivärahoista 90 prosenttia maksettiin osa-aikatyötä tai satunnaisista kokoaikatyötä tekeville. Kun satunnainen kokoaikatyö tuli sovittelun piiriin vuonna 1994, sitä tehneitä työttömiä oli 6,3 prosenttia kaikista päivärahan saajista. Vuonna 2000 määrä oli noussut siitä 10 prosenttisyksiköllä. Myös osa-aikatyötä tehneiden osuus on noussut yhdellä prosenttisyksiköllä ennen vuoden 1994 lainmuutosta vallinneesta tilanteesta. Oheisessa taulukossa lisäksi luokka ”useita perusteita tai ei tietoa” sisältää sivutoimisena osa-aikatyötä tekeviä.

Sovitellut päivärahat ansioturvassa vuonna 2000:

Työttömyyslaji	Milj. mk	Milj. pv	Saajat lkm	Osuus kaikista saajista %	Keskim. soviteltu pvr
lyhennetty työviikko	15,3	0,13	4 206	1,4	115,4
lyhennetty työpäivä	1,3	0,02	236	0,1	66,1
osa-aika työ	297,0	2,97	36 513	12,3	100,0
satunnainen työ	343,8	2,33	48 385	16,3	147,5
yritystoiminta	41,4	0,19	2 714	0,9	215,6
useita perusteita tai ei tietoa	15,8	0,09			
Yhteensä	714,7	5,74	84 435	28,5	124,6

Kun lyhennetyn työajan, osa-aikatyön ja satunnaisen kokoaikatyön päivät muutetaan täysiksi päiviksi, saadaan menot ja keskimääräinen päiväraha seuraavasti.

4.4.2 Ennakkomaksumenettely

	Sovitellun pvr:n osuus täydestä päivärahasta	Täysi pr, mk päivässä	Työttömyys- aika täysinä päivinä, milj. pv	Menot milj mk
lyhennetty työviikko	0,48	239,1	0,06	15,3
lyhennetty työpäivä	0,34	196,3	0,01	1,3
osa-aika työ	0,45	222,5	1,33	297,0
satunnainen työ	0,63	235,0	1,46	343,8

Osittain työttömille henkilöille maksetaan soviteltua työttömyyspäivärahaa neljän viikon jaksoissa työnantajan antamien palkkatietojen perusteella. Sovittelussa on esiintynyt maksatusviiveitä, jotka saattavat joissain tapauksissa vähentää sovittelujärjestelmän mukaisen työn vastaanottamisen kannustavuutta. Työryhmässä on ollut tarkasteltavana mahdollisuus ehkäistä maksatusviiveiden aiheuttamia ongelmia erityisellä ennakkomaksumenettelyllä. Osittain työttömälle henkilölle annettaisiin pyynnöstä ennakkopäätös hänen ilmoittamansa tuloarvion perusteella ja maksettaisiin osa päivärahasta jo ennen työnantajan vahvistamia tulotietoja ja ennen varsinaisen etuuspäätöksen antamista. Ennakkopäätösmenettely lisää työttömyyskassojen hallinnollista työtä.

4.4.3 Työaikamalli

Eräänä kehittämismallina on ollut tarkasteltavana siirtyminen päivärahan ja tulojen sovitelusta työaikaan perustuvaan korvausmalliin. Osittain työttömille maksettaisiin työttömyysetuutta, jonka suuruus täydestä päivärahasta olisi sama kuin hänen työaikansa osuus kokoaikaisesta työstä. Työaikaan perustuva tarkastelutapa on käytössä muun muassa Ruotsissa ja Norjassa. Työaikatarkasteluun siirtyminen ei poistaisi edellä mainittua sovittelun toimeenpanon ongelmaa maksajan perustaessa päätöksensä palkkatodistuksen sijasta työnantajan vahvistamaan työaikatodistukseen. Lisäksi työnantajan antamat palkkatiedot olisivat edelleen tarpeen työajasta suoraan riippumattomista seikoista aiheutuvien ylikompensaatiotilanteiden välttämiseksi. Työstä saatu palkka on työaika luontevampi peruste työttömyydestä aiheutuvia menetyksiä korvattaessa.

Jos osa-aikatyön palkka on kokoaikaisena sama kuin päivärahan perusteena oleva palkka, ei työaikatarkastelu juurikaan muuttaisi tilannetta palkan sovittelusta. Näin voidaan olettaa tilanteen olevan lyhennettyä työviikkoa ja lyhennettyä työpäivää tekevien kohdalla. Korkeammilla palkkatasoilla työajan sovittelu antaa enemmän kuin nykyinen palkan sovittelu. Samoin voi käydä kaikkein matalimmilla palkkatasoilla, koska ansioon suhteutettua päivärahaa voidaan maksaa niin paljon, että se mahdollisine lapsikorotuksineen ja työstä saatu tulo yhteensä ovat enintään 90 prosenttia ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta palkasta, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada peruspäivärahana. Liitteessä 6 i on esitetty eri palkkatasoilla palkan ja työajan sovittelun vertailu. Jos osa-aikatyön palkkataso on matalampi kuin soviteltava palkka, palkan sovittelu antaa enemmän kuin työajan sovittelu. Muutos koskisi ennen kaikkea osa-aikatyötä ja satunnaista työtä tekeviä.

4.4.4 Suojaosa

Osittain työttömien työttömyysturvan kehittämisvaihtoehtona on tarkasteltu suojaosan palauttamista sovitteluun. Vain suojaosan ylittävät tulot vaikuttaisivat päivärahaan, mutta nykyistä suuremmalla osuudella. Päivärahasta voitaisiin vähentää esimerkiksi 60 prosenttia 660 markan suojaosan ylittävistä tuloista tai 70 prosenttia 1 000 markan suojaosan ylittävästä tulojen osasta. Suojaosa olisi vähätuloisimmille osittain työttömille edullisin sovittelumalli useita tuhansia markkoja kuukaudessa ansaitsevien työttömyysetuuden taas pienentyessä. Samasta syystä johtuen suojaosan palautus esimerkiksi 70 prosentin sovittelulla saattaisi aiheuttaa kynnyksiä ja esteitä työllistymiselle. Suojaosan etuna olisi sen hallinnollinen helppous niiden osalta, joilla ei ole palkkatuloa enempää kuin suojaosan verran kuukaudessa.

Seuraavassa on tarkasteltu päivärahan suuruutta eri tuloluokissa mainituilla suojaosien ja sovitteluprosenttien yhdistelmillä (60 prosenttia 660 markan tai 70 prosenttia 1 000 markan ylittäviltä osin):

Brutto- palkka	Täysi pr Mk/kk	Osa-aikatyön palkka		Soviteltu päiväraha			Ero nykyiseen		
		% brplkst a	mk/kk	nyk. kaava	1000- 70%	660-60 %	1000- 70%	660-60 %	
6000	3978	20	1200	3378	3838	3654	460	276	
8000	4776	20	1600	3976	4356	4212	380	236	
10000	5574	20	2000	4574	4874	4770	300	196	
12000	6372	20	2400	5172	5392	5328	220	156	
6000	3978	50	3000	2130	2130	2130	0	0	
8000	4776	50	4000	2776	2676	2772	-100	-4	
10000	5574	50	5000	3074	2774	2970	-300	-104	
12000	6372	50	6000	3372	2872	3168	-500	-204	
6000	3978	70	4200	930	930	930	0	0	
8000	4776	70	5600	1240	1240	1240	0	0	
10000	5574	70	7000	2074	1374	1550	-700	-524	
12000	6372	70	8400	2172	1192	1728	-980	-444	

Tilanteissa, joissa soviteltu päiväraha ei kaavan muutoksen myötä muuttuisi lainkaan nykyisestä, vaikuttaa 90 prosentin sääntö. Kumpikin kaavavaihtoehto antaa nykyisen lain mukaiseen päivärahaan verrattuna enemmän silloin, kun osa-aikatyön palkka on vähemmän kuin puolet päivärahan perusteena olevasta palkasta. Vastaavasti sitä suuremmalla osa-aikatyön palkalla soviteltu päiväraha laskisi nykyisestä.

Kuukauden aikana päivärahaa saaneet päivärahan perusteena olevan palkan ja sovitellun työtulon mukaan:

Pvr:n per.ol. palkka mk/kk	Osa-aikatyön palkka							Yhteensä	%
	alle 500	501-1000	1001-2000	2001-3000	3001-4000	4001-5000	Yli 5000		
alle 4000	35	46	106	192	559	338	50	1 326	5
4001 - 5000	83	121	289	286	572	858	304	2 513	10
5001 - 6000	236	289	598	559	824	902	514	3 922	16
6001 - 7000	288	343	703	633	934	976	716	4 593	19
7001 - 8000	250	312	629	547	677	876	884	4 175	17
8001 - 9000	192	229	396	389	426	558	893	3 083	13
9001 - 10000	136	142	268	252	213	260	718	1 989	8
10001-15000	239	203	325	266	268	308	881	2 490	10
15001-20000	47	31	46	38	30	28	124	344	1
21000-25000	7	6	12	9	10	6	28	78	0
25001-	7	2	8	4	4	3	11	39	0
yhteensä	1 520	1 724	3 380	3 175	4 517	5 113	5 123	24 552	100
%	6	7	14	13	18	21	21	100	

Kuukauden aikana soviteltua päivärahaa saaneista 24 500 henkilöstä 3 250 henkilöllä (13 prosentilla) soviteltava työtulo oli korkeintaan 1 000 markkaa. Sovellettaessa yllä olevaan luokitukseen tätä kaavavaihtoehtoa, vuoden 2000 tasossa menot alenisivat 715 miljoonasta markasta 85 miljoonalla markalla 630 miljoonaan markkaan.

Arviolta 1 900 henkilöllä (8 prosentilla) soviteltava työtulo oli korkeintaan 660 markkaa. Sovellettaessa yllä olevaan luokitukseen tätä kaavavaihtoehtoa, vuoden 2000 tasossa menot alenisivat 715 miljoonasta markasta 78 miljoonalla markalla 637 miljoonaan markkaan.

Edellä ei ole oletettu kaavan muutoksen vaikuttavan ihmisten käyttäytymiseen. Ilmeistä kuitenkin on, että suojaosan alapuolella jäävien työtulojen osuus kasvaisi.

4.4.5 Satunnainen kokopäivätyö

Työryhmässä on tuotu esille myös tarve parantaa satunnaista kokoaikatyötä tekevien henkilöiden asemaa. Näitä niin sanottua keikkatyötä tekeviä henkilöitä koskevat samat sovitellun päivärahan säännökset kuin muitakin osittain työttömiä henkilöitä. Vajaan kuukauden kokoaikatyössä olevat henkilöt eivät käytännössä usein saa tulojensa tai työ-aikansa takia soviteltua päivärahaa. Työryhmässä on tarkasteltu mahdollisuutta määrittellä sovittelun piirissä oleva satunnainen kokoaikatyön tekijä siten, että tällaisena henkilönä pidettäisiin vain alle viikon tai kahden viikon ajaksi kokoaikatyötä vastaanottanut henkilö. Tätä kauemmin kestävän kokoaikatyön ajalta ei maksettaisi soviteltua päivärahaa, mutta henkilö saisi työttömiltä päiviltään täyttä päivärahaa. Lisäksi käytännössä kokoaikaisesti jatkuvasti työllistyviä henkilöitä pääsisi vastoin järjestelmän tarkoitusta päivärahalle työaika koskevilla järjestelyillä, kuten tapahtui ennen sovittelun korvausperusteiden yhdistämistä vuonna 1994. Satunnaista kokoaikatyötä tekevät ovat ansio-päivärahan perusteena olevan palkan määrittelyssä paremmassa asemassa kuin muut osittain työttömät. Palkan määrittely työssäoloeseen luettavin kalenteriviikoin merkitsee sitä, että päivärahan suuruus vaihtelee työaikajärjestelyjen mukaan, vaikka kokonaisansiot ovat yhtä suuret.

Liitteissä 6 j - k on tarkasteltu tilanteita, joissa osa-aikatyön palkka on a) samaa tasoa b) 25 prosenttia alempi tai c) 25 prosenttia korkeampi kuin päivärahan perusteena oleva palkka ja kokoaikatyö on kestänyt viikon. Vertaillaan nykyistä soviteltua päivärahaa 4 viikolta ja täyttä päivärahaa 3 viikolta. Toisena vaihtoehtona on 2 viikkoa kestänyt kokoaikatyö, jolloin täyttä päivärahaa maksettaisiin 2 viikolta.

Matalimmilla palkkatasoilla nykyinen sovittelu aina antaa enemmän kuin työttömyysajalta maksettu täysi päiväraha. Soviteltuna päivärahana maksetaan myös aina enemmän kuin työttömyysajalta maksettaisiin silloin kun työstä saatu palkka on tasoltaan alempi kuin päivärahan perusteena oleva palkka.

Taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi tarpeellisia jakaumatietoja erikseen satunnaisen kokoaikatyön osalta ei ole käytettävissä. Vuonna 2000 maksettu keskimääräinen päiväraha satunnaista kokoaikatyötä tekevälle oli 147,48 markkaa päivässä, joka oli 62,8 prosenttia täydestä päivärahasta. Sitä vastaava bruttopalkka oli 8 850 markkaa kuukaudessa. Jos osa-aikatyön palkka vastasi tasoltaan päivärahan perusteena olevaa palkkaa, niin edellisten tietojen pohjalta voidaan päätellä, että keskimääräinen sovitelta-

va työtulo oli yhdeksän päivän palkka, 3 500 markkaa. Tällöin ehdotetun muutoksen mukaan olisi maksettu 11 kokonaan työttömältä päivältä päivärahaa, mikä 4 viikon jakson aikana olisi ollut 365 markkaa matalampi kuin nykyisen lain mukainen 4 viikon soviteltu päiväraha. Keskiarvojen pohjalta laskien esitetty muutos vähentäisi kustannuksia noin 40 miljoonaa markkaa vuodessa.

4.5 Yrittäjien jälkisuoja

Palkansaajakassasta yrittäjäkassaan siirtynyt päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtynyt henkilö voi tietyin edellytyksin lukea hyväkseen enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan jäsenyyttä (ns. jälkisuoja). Työryhmässä on tuotu esiin tarve ulottaa jälkisuoja koskemaan myös niitä henkilöitä, jotka yrittäjäkassan jäsenenä yritystoimintaa harjoitettuaan siirtyvät palkkatyöntekijäksi ja palkansaajan työttömyyskassaan. Entinen yrittäjä voisi lukea hyväkseen enintään kuusi kuukautta yrittäjäkassan jäsenyyttä.

4.6 Takaisinperintä eräiden takautuvasti myönnettyjen etuuksien perusteella

Jos henkilö on saanut takautuvasti myönnettyä kansaneläkettä, eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, sukupolvenvaihdos- tai luopumiseläkettä, luopumiskorvausta, luopumistukea taikka rintamaveteraanien varhaiseläkettä, työttömyyskassa tai kansaneläkelaitos saa periä samalta ajalta perusteettomasti maksetun työttömyyspäivärahan määrän takautuvasti myönnetystä eläkkeestä, luopumiskorvauksesta tai luopumistuesta. Päivärahan takaisinperintä on johtanut toisinaan kohtuuttomaan lopputulokseen hakijan kannalta hänen ollessaan tietämätön tulevasta takautuvasta eläkkeestä ja järjestettyä taloutensa takautuvaa etuutta yleensä suuremman työttömyyspäivärahan perusteella. Työryhmä on tarkastellut mahdollisuutta luopua takaisinperinnästä näissä tilanteissa.

4.7 Työttömyyskassojen hallintokulujen rahoitusosuudet

Työttömyyskassoille maksetaan työttömyyskassalain (603/1984) 26 §:n mukaan hallintokuluihin kohdistuvana valtionosuutena ja työttömyysvakuutusrahaston osuutena

1) työttömyysturvalain 22 §:ssä säädettyä peruspäivärahaa vastaava määrä kutakin alkavaa 100 jäsentä kohti, kuitenkin niin, että sinä vuonna, jolloin työttömyyskassan säännöt on ensi kerran vahvistettu, ja sitä seuraavana vuonna on valtionosuus kaksinkertainen; ja

2) 0,35 prosenttia niistä kassan viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana maksamista työttömyyspäivärahoista, joihin suoritetaan valtionosuus tai työttömyysvakuutusrahaston osuus. Hallintokuluihin kohdistuvat osuudet eivät yhteensä kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

Työryhmässä on tarkasteltu työttömyyskassojen hallintokuluihin suoritettavien rahoitusosuuksien kehittämistä. Työryhmässä on myös ollut käsiteltävänä lisääntyneiden hallintokustannusten korvaaminen.

4.8 Lomakorvausten jaksotus

Työttömyysturvalain 5 §:n 15 kohdan mukaan henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan siltä ajalta, jolle hänen vähintään kuukauden pituisen työsuhteen päättyessä tai myöhemmin saamansa lomakorvaus voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella tai peruspäivärahan hakijalla viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella. Työryhmä on keskustellut jaksotuksesta kokonaan luopumisesta tai sen kehittämistä jaksotuksen perusteena olevaa palkanmäärittelyä muuttamalla. Jaksottaminen ansiopäivärahankin osalta viimeisen työsuhteen palkan perusteella olisi perusteltua niissäkin tapauksissa, joissa henkilö ei ole viimeisessä työsuhteessa täyttänyt työssäoloahtoa. Vuosilomakorvauksen jaksottaminen vuosia aiemmin määritellyn palkan perusteella aiheuttaa henkilön käyttämättä jättämään lomaoikeuteen verrattuna toisinaan suhteettomia jaksotusaikoja. Työryhmässä on ollut harkittavana, tulisiko jaksotuksen perusteena olevaa palkan määrittelyssä tehtävästä viiden prosentin vähennyksestä työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamiseksi luopua.

4.9 Lapsikorotus ansioturvassa

Ansiopäivärahan taso on Suomessa jonkin verran EU-maiden keskitason alapuolella. Jos päivärahaan sisältyy lapsikorotuksia useista lapsista, taso on eräissä tilanteissa, erityisesti matalapalkka-aloilla, varsin korkea aikaisempaan palkkaan verrattuna mikä on saattanut johtaa työnhakuaktiivisuuden vähenemiseen. Työryhmässä on keskusteltu ansioturvaa lapsikorotusten mahdollisesta poistamisesta. Rakenteelliselta kannalta lapsikorotukset sopivat huonosti ansioon suhteutettuihin etuuksiin. Ansiopäivärahalla kompensoidaan tulojen poisjäämistä, mutta näissä tuloissa ei ole otettu huomioon henkilön huoltovelvollisuutta. Lapsikorotukset voivat olla sosiaalisesti perusteltuja ja ne vähentävät toimeentulotukimenoja.

4.10 Työstä kieltäytymisestä määrättävät karenssit

Työstä ilman pätevää syytä kieltäytynyt tai omalla menettelyllään työsuhteen synty-mättä jäämisen aiheuttanut henkilö ei ole työttömyysturvalain mukaan oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahdelta kuukaudelta. Ruotsissa vastaavasta menettelystä määrättäviä seuraamuksia on muutettu helmikuussa 2001 siten, että etuuden määräaikaisen kokonaan epäämisen sijasta myönnettävää etuutta alennetaan määräajaksi. Muutosten perusteena on ollut karenssien aiheuttamat usein voimakkaat taloudelliset vaikeudet, joiden johdosta usein haetaan täydentävää taloudellista apua sosiaaliapujärjestelmästä. Yhteiskunnalle tämä ei merkitse kustannusten pienenemistä vaan niiden kokonaismäärän pysymistä samana ja siirtymistä toiselle maksajalle. Seuraamus ensimmäisestä kieltäytymisestä on Ruotsissa pyritty jättämään sellaiseksi, että hakija pystyy siitä huolimatta periaatteessa selviytymään taloudellisesti ilman täydentäviä etuuksia yhteiskunnalta. Ruotsissa työstä eroamisesta ilman pätevää syytä määrätään korvaukseton määräaika kuten Suomessa. Työttömyysturvatyöryhmässä on tarkasteltu ruotsalaisen mallin mukaisten kieltäytymiskarenssien soveltuvuutta Suomeen. Työstä ilman pätevää syytä eronneiden taloudelliset edellytykset selviytyä yli korvauksettoman määräajan ovat yleensä paremmat, kuten selvityksessä työttömyysturvan karenssista (sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2001:4) on todettu.

4.11 Viiden prosentin vähennys ansioon suhteutetun päivärahan palkanmäärityksessä

Työntekijän työeläkemaksua ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua peritään vuonna 2001 yhteensä 5,2 prosenttia palkasta. Ansiopäivärahan perusteena olevaa palkkaa määritettäessä tuloista tehdään viiden prosentin vähennys mainittujen maksujen huomioon ottamiseksi. Työryhmässä on keskusteltu vähennykseen liittyvistä näkökohdista.

4.12 Päivärahan enimmäismaksuajan jälkeinen tarveharkinnan työmarkkinatuki

Henkilön saatua työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäismäärän tulee hänelle työttömyyden perusteella maksettavaksi etuudeksi työmarkkinatuki. Työmarkkinatukea maksetaan tällaiselle henkilölle ilman tarveharkintaa 180 päivän ajan, minkä jälkeen tuki muuttuu tarveharkintaiseksi. Työryhmässä on tuotu esiin mahdollisuus pidentää tarveharkinnattoman työmarkkinatuen maksuaikaa ja siirtää maksaminen työttömyyskassoille mallissa, jossa työttömyysturvan enimmäiskesto porrastetaan työhistorian mukaan.

4.13 Muita erityiskysymyksiä

Työryhmässä on tuotu esiin eräitä kehittämiskohteita, joita ei ole tarkemmin käsitelty:

- ansiopäivärahan perusteena olevan palkan osalta ei ole indeksitarkistusta
- sivutyön palkan huomioon ottaminen työttömyyspäivärahan määrittämisessä
- vähintään viikoksi lomautetut henkilöt ovat sovittelun ulkopuolella
- työssäoloehdon karttuminen erityistapauksissa, esimerkiksi tuntiopettajilla ja lehenjakajilla
- diplomaattipuolison työn johdosta tilapäisesti ulkomaille siirtyvien työttömyysturva
- esittävän taiteen työaloilla työskentelevien työttömyysturvan erityisongelmat

5. Työryhmän ehdotukset

5.1 Johdanto

Tuloratkaisun (15.12.2000) mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö asetti 9.2.2001 työryhmän selvittämään tarpeet ja mahdollisuudet kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan suuntaan. Työryhmän tuli myös kiinnittää huomiota pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien erityistoimien selvittelyyn sekä pitkäaikaistyöttömien toimeentulon turvaamiseen. Työryhmän tuli lisäksi selvittää, olisiko työttömyysturvassa aihetta tehdä työhistoriaan tms. perusteisiin nojautuvia rakenteellisia muutoksia, samoin kuin arvioida uudelleen päivärahan ja työstä saatujen ansiotulojen yhteensovittamista. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittäneen työryhmän (STM 2000:13) tekemät selvitykset ja esitykset.

Tuloratkaisun mukaan ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ansio-osa nostetaan 1.3.2002 lukien 45 prosenttiin (nykyisin 42 %) päiväpalkan ja perusosan erotuksesta.

Hallitus on päättänyt varata 250 miljoonaa markkaa peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavien toimeentulon parantamiseen. Määräraha mahdollistaa indeksikorotuksen kanssa noin 8 markan suuruisen korotuksen perusturvaan. Hallitus on lisäksi varautunut käyttämään 125 miljoonaa markkaa ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan. Ko. summien käytöstä päätetään, kun työttömyysturvaa selvittävä työryhmä on antanut ehdotuksensa. Päätökset tulee saattaa voimaan vuoden 2002 alussa, viimeistään 1.3.2002.

5.2 Ehdotettavat muutokset

Selvitysten perusteella ehdotetaan, että työttömyysturvajärjestelmässä toteutetaan seuraavat muutokset, joiden tavoitteena on yhdessä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kanssa kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan:

5.2.1 Työttömyyspäivärahan taso

Eroraha liitetään osaksi työttömyysturvaa siten, että ansiopäivärahaa korotetaan 130 päivän ajaksi erorahalisällä henkilöllä, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja jolla on rekisteröityä työhistoriaa vähintään 20 vuotta. Korotuksen suuruus on keskimäärin 30 mk päivältä. Tarvittavat muutokset ansiopäivärahan määräytymissääntöön selvitetään erikseen.

5.2.2 Työttömyyspäivärahan kesto

Jos henkilöllä on työttömyyspäiväraha-oikeuden 500 päivän enimmäiskeston täyttyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana ja on täyttänyt 59 vuotta, hänellä on oikeus saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jolloin hän täyttää 65 vuotta (*lisäpäiväoikeus*). Henkilöllä, jolla on oikeus työttömyyspäivärahan lisäpäiviin ja jolla on työhistoriaa vähintään 20 vuotta, päivärahan tasoa korotetaan siten, että ansio-osan yliteprosentti on 32,5. Kassan jäsenyysehto sidotaan työhistoriaedellytykseen erikseen sovittavalla tavalla.

Työnantajien työttömyyseläkkeitä vastaava rahoitusvastuu säilytetään ja siirretään työttömyysturvajärjestelmään, jossa omavastuumenettely koskisi samoin periaattein kaikkia työnantajasektoreita. Omavastuu perittäisiin tilanteessa, jossa irtisanotulla henkilöllä on oikeus lisäpäiviin.

Lähtökohtana ehdotetuille muutoksille on, että eläkejärjestelmissä toteutetaan työttömyyseläkettä ja vanhuuseläkkeelle siirtymistä sekä siihen liittyvää työeläkkeen karttumista koskevat muutokset niiden periaatteiden mukaisesti, jotka ovat olleet esillä työeläkkeiden kehittämistä koskevissa neuvotteluissa.

5.2.3 Työssäoloehto ja paluuehto

Päivärahaoikeuden uusimisen ehtona olevia niin sanottuja nollausehtoa ja paluuehtoa lyhennetään 8 kuukauteen. Tarkastelujakson lyhentämistarve selvitetään erikseen.

Ns. alkuehdon tarkastelujakso on 28 kuukautta.

Yhdistelmätukityöstä työssäoloehtoon luetaan puolet työssäoloajasta.

5.2.4 Työhistorian laskenta

Työhistoria lasketaan kuten aikuiskoulutustuessa. Huomioon otettaisiin siten työskentely myös alle 23-vuotiaana. Eläkejärjestelmissä rekisteröidyn työn lisäksi työntekoon rinnastettavana aikana otettaisiin osaksi huomioon muun muassa eräät perhepoliittiset vapaat.

5.2.5 Osittain työttömien päivärahan määräytyminen

Kokoaikaisista työsuhteista sovittelun piirissä ovat työsuhteet, jotka kestävät enintään 2 viikkoa.

Soviteltu päiväraha voidaan maksaa myös ns. ennakkomaksuna.

5.2.6 Työvoimapoliittiset toimenpiteet

Työllisyyslain 18 §:n mukaista työllistämisvelvollisuutta muutetaan siten, että se koskee 57 vuotta täyttänyttä henkilöä, jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa enimmäisaika ja jolla nykyisten säännösten mukaan olisi oikeus saada työttömyyspäivärahaa enimmäiskeston estämättä 60 ikävuoteen saakka.

5.2.7 Muita kysymyksiä

Yrittäjien työttömyysturvaa kehitetään erikseen sovittavalla tavalla muun muassa ns. jälkisuojasäännösten osalta.

Takautuvasti myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden aiheuttamasta työttömyysetuuk-sien takaisinperinnästä luovutaan.

Toteutettavista muutoksista työttömyyskassoille aiheutuvat hallintokulujen lisäykset korvataan. Samassa yhteydessä selvitetään hallintokuluihin suoritettavia rahoitusosuuk-sia koskevien säännösten muutostarpeet.

Lomakorvausten jaksotusta kehitetään korjaamalla jaksotettavaa palkkaa. Erorahan aikuiskoulutussisä korvataan maksamalla työvoimakoulutuksen koulutustu-keen ja työttömien koulutuspäivärahaan erillistä lisää, jonka suuruus on keskimäärin 30 markkaa päivältä. Saamisen ehdoista neuvotellaan erikseen siten, että muutosten vai-kutus on kustannusneutraali verrattuna nykyiseen erorahan aikuiskoulutussisäjärjestel-mään.

5.3 Muutosten voimaantulo

Lisäpäiväoikeutta ja työllistämisvelvoitetta koskevat muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan siten, että vuonna 1949 tai sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä. Yhdistelmätyössäoloehdotta koskeva muutos ehdotetaan tule-vaksi voimaan vuoden 2002 alusta. Muilta osin muutokset ehdotetaan tulevaksi vo-i-maan pääosin vuoden 2003 alusta lukien.

5.4 Kustannusten jako ja muutosten kustannusvaikutukset

Kustannusten jako eri rahoittajien kesken säilytetään ja tämän varmistamiseksi mahdol-lisesti tarvittavat muutokset rahoituksessa selvitetään erikseen.

Työssäoloehdotta koskevat muutokset lisäävät tasapainotilanteessa työttömyysturvan me-noja noin 450 milj. markkaa vuodessa. Lisäpäivien tason korottamisesta aiheutuva lisä-kustannukset ovat noin 50 milj. markkaa. Muut kustannuslisäykset ovat runsaat 100 milj. markkaa. Lisäpäiväoikeutta koskevan ikärajan muutos vähentää työttömyysturva-menoja tasapainotilanteessa noin 580 milj. markkaa vuodessa.

5.5 Lainsäädännön valmistelu

Työryhmä suosittelee hallitukselle, että jatkovalmistelu käynnistetään edellä olevan mukaisesti siten, että tarvittavat lainsäädäntömuutokset voidaan tehdä kevätistuntokau-den 2002 aikana.

Työryhmä on ehdotuksissaan olettanut, että työeläkejärjestelmissä toteutetaan toimi-tusjohtaja Kari Puron johdolla käydyissä neuvotteluissa esillä olleet rakenteelliset muutokset. Jos muutokset eivät toteudu, kokonaisuutta on arvioitava uudelleen.

5.6 Muutosten seuranta

Tavoitteena on, että muutokset eivät aiheuta työttömille toimeentuloturvan väliinpu-toamistilanteita. Tämän vuoksi muutosten vaikutuksia seurataan ja mahdollisesti ilme-nevien väliinpuutoamistilanteiden korjaamisesta neuvotellaan erikseen.

LÄHTEET

1. Pekka Sinko: Työttömyysturvan rakenne ja rahoitus - arvioita talousteorian näkökulmasta, toimittanut Seija Ilmakunnas. VATT-julkaisuja 30. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki 2001.
2. An Offer You Can't Refuse. Edited by Ivar Lødemel and Heather Trickey. The Policy Press 2000.
3. Työttömyyskassojen valvonnan toimintakertomus 2000. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2001:4.
4. Työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa selvittävän työryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2000:13.
5. Työmarkkinatukijärjestelmän kehittäminen-projektin raportti. Työhallinnon julkaisu 287.
6. Economic Policy 4/2000.
7. Simo Forss: Työyhteisön kulttuuri, ikäpolitiikka ja ikääntyvä henkilöstö. Eläketurvakeskusten monisteita 1999:28.
8. Työttömyysturvan karensseista ja karenssin saaneista. Tilastollinen selvitys. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2000:7.
9. Työttömyysturvan karenssi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2001:4.

LIITTEET

Liite 1	Osittain työttömien työttömyysturva
Liite 2	Arvio eläkkeelle siirtymistä myöhentävien ja työssä jaksamista edistävien toimenpiteiden vaikutuksesta
Liite 3	Ruotsin työttömyysturvasta
Liite 4	Ruotsin työttömyysturvaan 5.2.2001 tulleita muutoksia
Liite 5	Työttömyysturvajärjestelmät Saksassa, Ranskassa, Tanskassa, Alankomaissa, Itävallassa, Belgiassa, Irlannissa, Norjassa, Iso-Britanniassa ja Ruotsissa (Työttömyysvakuutusrahaston teettämä selvitys)
Liite 6	Sosiaali- ja terveysministeriön laskelmia
Liite 7	Työttömyyskassojen käsittelyaika-tilasto syyskuulta 2001
Liite 8	Ansioturvalta työmarkkinatuella pudonneet
Liite 9	Työvoimapolitiittiset kehittämishankkeet
Liite 10	Työnantajan TEL-järjestelmän työttömyyseläkkeitä koskevan omavastuun siirtäminen soveltuvien osin työttömyysturvajärjestelmään

OSITTAIN TYÖTTÖMIEN TYÖTTÖMYYSTURVA

Sisällys

1. Soviteltu työttömyyspäiväraha voimassa olevan lain mukaan
2. Osittain työttömien työttömyysturvassa tapahtuneet lainmuutokset
 - 2.1. Vuoden 1985 uudistus
 - 2.2. Lainmuutokset vuosina 1985 – 1993
 - 2.3. Vuoden 1994 uudistus
 - 2.4. Enimmäiskeston jäädytys
 - 2.5. Vuoden 1997 uudistus
3. Osittain työttömien työttömyysturva tilastojen valossa
 - 3.1. Ansioturva 1990-luvulla
 - 3.2. Sovitellut päivärahat perusturvassa
 - 3.2. Sovitellut päivärahat ansioturvassa vuonna 1999
 - 3.3. Sovitellut työttömyyspäivärahat toimialoittain ja työttömyyskassoittain
 - 3.4. Sovitellut päivärahat sukupuolittain
 - 3.5. Sovitellun päivärahan suuruusjakaumat
 - 3.6. Päivärahan perusteena oleva palkka ja soviteltu työtulo

1. Soviteltu työttömyyspäiväraha voimassa olevan lain mukaan

Voimassa olevan työttömyysturvalain mukaan oikeus soviteltuun päivärahaan on henkilöllä,

- jonka työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta (lyhennetty työpäivä tai työviikko)
- jonka työsuhde on työsopimuslain 39 a §:n mukaisesti muutettu osa-aikaiseksi
- joka on valtion virkamieslain mukaisesti siirretty osa-aikaiseen virkaan
- joka on työttömänä vastaanottanut osa-aikatyön
- joka on työttömänä vastaanottanut vähemmän kuin kuukauden kestävän kokoaikatyön
- joka työttömänä ollessaan on aloittanut muun kuin TTL 5 a §:ssä mainitun yritystoiminnan, so. yritystoiminnan, jonka vaatima työmäärä ei ole esteenä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle
- joka päätoimestaan työttömäksi jäätyään jatkaa hänellä päätyön ohella ollutta sivutyötä tai jolla on tuloa ennen työttömyyttä alkaneesta yritystoiminnasta (sivutyö).

Oikeutta soviteltuun päivärahaan ei ole, jos työaika ylittää 75 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Lomautetuilla työajan lyhentymistä seurataan viikoittain. Soviteltu päiväraha voidaan maksaa ainoastaan niiltä viikoilta, jolloin työaika on lyhentynyt vähintään 25 %. Muilla työajan tarkastelujakso on kuukausi tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon aika.

Sovitellun päivärahan suuruus määräytyy siten, että työttömyyden aikaisesta työtulosta 50 % vähennetään siitä päivärahasta, jonka henkilö saisi kokonaan työttömänä. Soviteltu päiväraha mahdollisine lapsikorotuksineen ja työstä saatu tulo yhteensä voivat olla enintään 90 prosenttia ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta palkasta. Soviteltuna päivärahana maksetaan kuitenkin vähintään se, mitä henkilöllä olisi oikeus saada peruspäivärahana.

Työtuloksi katsotaan palkkatulo veronalaisina luontoisetuineen ja yritystoiminnan osalta myös verotuksessa todettu työtuloksi katsottu osaliike- ja ammattitulosta tai maatilataloudesta taikka muusta ansiotoiminnasta saadusta tulosta. Tuloksi voidaan kuitenkin vahvistaa työttömyyspäivärahan makсамisajankohdan tilannetta vastaava tai muutoin todettavissa oleva markkamäärä.

Soviteltua päivärahaa maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Enimmäisajan jälkeenkin voidaan maksaa soviteltua päivärahaa, jos henkilö on työttömänä vastaanottanut vähemmän kuin kuukauden kestävän kokoaikatyön. Henkilö voi päivärahaoikeuttaan menettämättä irtisanoutua työstään, kun sovitellun päivärahan enimmäisaika on tullut täyteen.

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on työskennellyt yhdenjakoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä, jollaiseksi katsotaan työ, missä työaika ylittää 75 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta myös silloin, kun henkilö on enimmäisajan täyttymisen jälkeen täyttänyt uudelleen työssäoloehdon.

Laskettaessa 500 päivän enimmäismäärän täyttymistä soviteltuna päivärahana maksetut päivärahat otetaan huomioon täysiksi työttömyyspäivärahapäiviksi muunnettuna.

2. Osittain työttömien päivärahoikeudessa tapahtuneet lainmuutokset

2.1. Vuoden 1985 uudistus

Korvausperiaatteet

Vuoden 1985 työttömyysturvauudistuksessa osa-aikatyöntekijöiden työttömyysturva määriteltiin eri tavoin. Perustavimmat erot liittyivät työttömyyden syihin.

Kun työaika oli lyhennetty, työttömyysturvalla korvattiin työttömyysaika. Lyhennetyssä työviikossa korvattiin työttömyyspäivät ja lyhennetyssä työpäivässä työajan lyhennystä vastaavat työttömyyspäivät.

Kun työtön vastaanotti osa-aikatyön, maksettiin päivärahaa osa-aikatyöstä saatu työtulo soviteltuna henkilön täysimääräisen päivärahan kanssa. Sovitellun työttömyyspäivärahan suuruus määräytyi siten, että se ja 75 % osa-aikatyön palkasta yhteensä nousivat siihen määrään, jota päivärahana muutoin olisi voitu maksaa.

Ansioon suhteutettua päivärahaa voitiin kaikissa em. tapauksissa maksaa niin paljon, että se mahdollisine lapsikorotuksineen ja työstä saatu palkka yhteensä ovat enintään 90 % ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta palkasta.

Jos henkilö joutui työttömäksi päätoimestaan ja hänellä oli ollut sen ohella sivutyö, tästä saatu palkka ja muu työtulo otettiin huomioon siten, että päiväraha ja 75 % tulon siitä osasta, joka ylitti 400 mk, voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka päivärahana muutoin olisi voitu maksaa. Kuten peruspäivärahaa ja lapsikorotuksia, myös suojaosaa tuli tarkistaa, jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu.

Työttömyysturvalaissa ei ollut säädöksiä satunnaisesti kokoaikatyötä tekevien henkilöiden työttömyysturvasta. Näille maksettiin päivärahaa työttömiltä päiviltä.

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

Edellytyksenä työttömyyspäivärahan maksamiselle kaikissa tapauksissa oli - ja on yhä edelleenkin, että osa-aikatyötä tekevä henkilö hakee kokoaikaista työtä ja on valmis sellaista vastaanottamaan. Osa-aikaisten työttömyysturva on tarkoitettu kattamaan ne tilanteet, joissa henkilö on osa-aikatyössä siitä syystä, ettei kokoaikatyötä ole tarjolla.

Lyhennettyä työaika tekevien päivärahoikeuden edellytyksenä oli, että työaika on lyhennetty työsopimuslain (320/70) mukaisesta syystä työnantajan suorittaman lomautuksen johdosta ja palkkaa vähennetty vastaavasti. Lyhennetyn työviikon perusteella maksettiin päivärahaa, kun työaika oli lyhennetty yhdellä tai useammalla päivällä viikossa.

Lyhennetyssä työpäivässä edellytettiin alun perin, että työaika oli lyhennetty vähintään neljänneksellä ja lisäksi, että kokoaikainen työsuhde samaan työnantajaan oli kestänyt vähintään edelliset 18 kuukautta.

Oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan oli työttömällä, joka otti vastaan osa-aikatyötä. Osa-aikatyön työaika sai olla enintään neljä viidesosaa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Enimmäiskesto

Lyhennetyssä työpäivässä oli enimmäiskesto: työttömyyspäivärahaa maksettiin enintään 75 täyttä työttömyyspäivää vastaavalta ajalta lomautuskertaa kohti. Kun työtön vastaanotti osa-aikatyötä, soviteltua päivärahaa maksettiin enintään 75 täyden työttömyyspäivärahan suuruinen määrä. Muissa työttömyyslajeissa ei enimmäiskestoja oltu säädetty.

Kun henkilö oli työskennellyt yhdenjakoisesti vähintään kuusi kuukautta työssä, jossa työaika oli alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen, katsottiin sen jälkeen toteutettu työajan lyhentäminen uudeksi lomautuskerraksi. Samoin vastaavan työskentelyn jälkeen työttömyyspäivien laskentajakso aloitettiin alusta henkilön otettua työttömäksi jouduttuaan uudelleen vastaan osa-aikatyötä.

Työttömänä osa-aikatyön vastaanottanut sai päivärahoikeuttaan menettämättä irtisanoutua osa-aikatyöstään, kun soviteltujen työttömyyspäivärahojen enimmäismäärä täyttyi.

2.2. Lainmuutokset vuosina 1985 -1993

Osittain työttömien työttömyysturvan pääperiaatteet olivat voimassa 9 vuotta. Tänä aikana lakiin tehtiin seuraavia muutoksia.

1.7.1987 alkaen pidennettiin enimmäiskestoja ja lievennettiin lyhennettyä työpäivää tekevien koko-aikatyön vaatimusta. Lyhennettyä työpäivää tekevälle tuli oikeus työttömyyspäivärahaan, jos keskimääräistä työaika oli lyhennetty vähintään viidenneksellä (ennen neljänneksellä). Yhdenjaksoisen työsuhteen samaan työnantajaan oli nyt täytynyt kestää vähintään edelliset 12 kuukautta (ennen 18 kk). Enimmäisaikaa pidennettiin siten, että työttömyyspäivärahaa maksettiin nyt 100 täyttä työttömyyspäivärahapäivää (ennen 75 pv) vastaavalta ajalta. (27.2.1987/226).

Samoin pidettiin työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneiden enimmäiskestoja: soviteltua työttömyyspäivärahaa maksettiin 100 täyttä työttömyyspäivärahapäivää vastaavalta ajalta (ennen 75 pv). Alun perin työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneiden päivärassassa ei sovellettu lainkaan suojaosaa. 1.7.1987 alkaen myös osa-aikatyöntekijöiden sovitellussa päivärassassa sovellettiin samaa suojaosaa kuin sivutyöntekijöillä. (27.2.1987/226).

Edelleen samassa yhteydessä lisättiin lakiin säädös, että päivärahaa maksetaan vähintään niin paljon kuin henkilö olisi oikeutettu saamaan perusturvana. Alhaisilla palkkatasoilla 90 %:n enimmäissääntö saattoi johtaa siihen, että peruspäivärassana maksettava soviteltu päiväraha olisi ollut korkeampi kuin soviteltu ansiopäiväraha. (27.2.1987/226).

1.7.1989 alkaen pidennettiin lyhennetyn työpäivän ja työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneiden enimmäiskestoja. Kestoksi määriteltiin enintään 150 päivää tai vähintään 18 kuukautta. (20.1.1989/69).

Työnantajan yksipuolisesti, työopimuslain 39 a §:n mukaisesti osa-aikaistamille tuli 1.7.1990 alkaen oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan. (9.2.1990/98).

Osa-aikatyönä voidaan pitää vain palkkatyötä. Sivutyö on voinut olla myös yritystoimintaa. Vuoden 1992 alusta voimaan tulleen lainmuutoksen mukaan työttömyysturva määräytyy samoin kuin sivu-

työntekijöillä silloin kun henkilö aloittaa yritystoiminnan työttömyysaikanaan tai jos yrityksen toiminta on vähentynyt ja hänellä ei ole muuta työtä yrityksensä lisäksi.

Sovitellun päivärahan yhteensovitusprosentti säilyi vuoden 1993 loppuun asti 75 prosenttina. Suojaosaa sen sijaan korotettiin, olihan korotus sidottu ansiotason nousuun ja lisäksi siihen tehtiin tasokorotus.

Taulukko 1. Sovitellun päivärahan suojaosa ja yhteensovitusprosentti 1985 - 1993

Voim. tulo	Suoja- osa		Yhteen- sov.pros.	
1.1.85	400	*)	75	*) suojaosa oli vain sivutyön tuloissa
1.7.86	430	**)	75	***) suojaosa tuli myös osa-aikatyöhön
1.7.87	460		75	
1.7.88	490		75	
1.7.89	650		75	
1.7.90	700		75	
1.7.91	750		75	

2.3. Vuoden 1994 uudistus

Käytännössä oli ollut vaikeuksia erottaa eri perusteita, esim. tehdä rajanveto lyhytaikaisten koko-aikaisten työsuhteiden ja työttömänä vastaanotetun osa-aikatyön välillä. Riippui työnantajan antamista todistuksista, tuliko jatkuvasti toistuva samalle työnantajalle tehty lyhytkestoinen koko-aikatyö luokitelluksi osa-aikatyöksi. Tulkintavaikeudet olivat ongelmallisia, koska eri perusteista työttömyysturva määräytyi kovin eri tavoin.

Vuoden 1994 alusta työttömyysturvalakia muutettiin siten, että erilaisissa tilanteissa osa-aikaista työtä ja lyhytaikaista koko-aikatyötä tekevien henkilöiden kohdalla siirryttiin yhtenäiseen palkan ja työttömyyspäivärahan yhteensovitukseen. Lähtökohtana oli se, että eri syistä osittain työttömien tosiasiallinen tilanne on samanlainen työttömyydestä aiheutuvien taloudellisten menetysten suhteen. Korvausperusteiden erot saattoivat heidät kuitenkin eriarvoiseen asemaan. Edullisimmassa asemassa olleet lyhennettyä työviikkoa ja satunnaista koko-aikatyötä tekevät henkilöt ja huonoimmassa asemassa työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneet ja lyhennettyä työpäivää tekevät.

Sovitellun päivärahan suuruutta muutettiin siten, että työttömyyden aikaisesta työtulosta otettiin huomioon 750 markan ylittävä osa, josta 80 % vähennettiin kokonaan työttömän päivärahasta.

2.4. Enimmäiskeston jäädytys

Vuoden 1994 alusta voimaan tulleen työttömyysturvalain muutoksen mukaan soviteltua päivärahaa voidaan maksaa enintään 150 täyden päivärahan markkamäärää vastaava summa tai enintään 24 kuukautta. Soviteltua päivärahaa maksetaan kuitenkin vähintään 18 kuukautta. Sivutyön perusteella maksettaviin päivärahoihin ei sovelleta sovitellun päivärahan enimmäismaksuaikoja.

Jos henkilö on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan työssä, jossa työaika on alalla normaalisti sovellettavan koko-aikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen, sovitellun päivärahan enimmäiskeston laskenta aloitetaan alusta.

Työttömyysturvalakia on kuitenkin väliaikaisesti muutettu sitten, että sovitellun päivärahan maksamisen enimmäisrajoitukset eivät ole olleet voimassa 1.7.1994 jälkeen. Keston rajoitus oli jäädytettyä 31.3.2000 saakka.

Kun sovitellussa päivärahassa ei noudatettu enimmäiskestoja, ainoa rajoitus sovitellun työttömyyspäivärahan maksamiselle oli päivärahaoikeuden 500 päivän täyttyminen. 500 päivän rekisteriin osa-aikatyön päivät menevät täysiksi päiviksi muutettuina; poikkeuksena on kuitenkin sivutyön vuoksi sovitellut päivät; jotka luetaan 500 päivän enimmäisaikaan sellaisenaan. Päivärahan 500 päivän enimmäismäärän hidastuminen ei riipu tehtyjen työtuntien lukumäärästä, vaan työstä saadun palkan määrästä.

2.5. Vuoden 1997 uudistus

Vuoden 1997 alusta toteutettu työttömyysturvauudistus voidaan katsoa kolmanneksi merkittäväksi vaiheeksi osa-aikatyöntekijöiden työttömyysturvan uudistamisessa. Sovitellun päivärahan määräytymissäännösten muutosten tarkoituksena oli lyhytaikaisessa työllistymisessä vallitsevien kynnysten ja esteiden poistaminen sekä harmaassa taloudessa tapahtuvan työskentelyn vähentäminen. Työttömyysaikana lyhytaikaisen työn tekeminen verrattuna kokonaan työttömän päivärahaan tuli aikaisempaa kannattavammaksi. Vuoden 1997 alusta suojaosa poistettiin ja yhteensovitus muutettiin 50 %:iin. Soviteltua päivärahaa saavan lisäansioista käteen jäävä osuus kasvoi useimmissa tapauksissa huomattavasti.

Kun vuoden 1994 uudistuksessa keskeisenä oli tasa-arvonäkökohta, vuoden 1997 uudistuksella tavoiteltiin ennen kaikkea kannustusvaikutuksia. Osa-aikatyöntekijöiden asemaan vaikuttivat myös kaikkia työttömyyspäivärahan saajia koskevat lainmuutokset. Kun työssäoloehdon tarkastelujakso pidennettiin myös paluuehdon osalta 24 kuukauteen, voitiin lyhytaikaisia töitä paremmin hyödyntää työssäoloehdossa. Lisäksi omavastuuajaa koskevien säännösten muuttaminen poisti sen esteen työllistymiseltä, että lyhytaikaisten töiden jälkeen tulisi otettavaksi uusi omavastuuajaa.

Osa-aikatyöllä henkilö voi samalla saada työssäoloehdon täyttymään uudelleen ja päivärahaoikeuden alkamaan alusta. Päiväraha määritellään nyt aina uudelleen 500 päivän alkaessa alusta. Jos uusi määrittely suoritetaan ennen kuin 500 päivän päivärahaoikeus on täyttynyt, uusien tulotietojen perusteella määräytyvä kokonaan työttömän päiväraha on kuitenkin vähintään peruspäivärahan suuruinen ja vähintään 80 % edellisestä kokonaan työttömän työttömyyspäivärahasta. Vertailtavien päivärahoihin ei lueta lapsikorotuksia. Jatkuva osa-aikatyötä tekevän täysimääräinen päiväraha määräytyy siten uudelleen määriteltäessä joko osa-aikatyön palkan perusteella tai vähintään 80 %:n suoja säännön perusteella riippuen siitä kumpi antaa suuremman päivärahan.

Aiemmin henkilöllä ei ollut oikeutta soviteltuun päivärahaan, jos hänen työaikansa ylitti 80 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Vuoden 1997 alusta lukien oikeutta ei ole, jos työajan ylitys on 75 %. Lomautetuilla työajan lyhentymistä seurataan viikoittain. Soviteltu päiväraha voidaan maksaa ainoastaan niiltä viikoilta, jolloin työaika on lyhentynyt vähintään 25 %. Muilla työajan tarkastelujakso on kuukausi tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon aika.

Vuoden 1997 alusta lukien poistettiin työttömyysturvalain voimaantulosäännös, jonka mukaan ne, joiden osa-aikatyö oli alkanut ennen vuotta 1985 ja jotka jatkuvasti tekivät samaa osa-aikatyötä, eivät olleet oikeutettuja soviteltuun päivärahaan.

Enimmäiskeston palauttaminen

Vuonna 2000 työttömyysturvalakia muutettiin siten, että soviteltuun työttömyyspäivärahaan säädettiin enimmäiskesto. Enimmäiskesto sovelletaan niihin päivärahoihin, jotka on maksettu ajalta 1 päivästä huhtikuuta 2000 lukien.

Soviteltua päivärahaa maksetaan enintään 36 kuukauden ajalta. Laskennassa otetaan huomioon ne kuukaudet, joilta soviteltua päivärahaa on maksettu riippumatta sovitellun päivärahan määrästä. Aikaisemmista keston rajoituksista poiketen nyt myös sellaiset sovitellut päivärahat, jotka osaksi tai kokonaan ovat perusteet sivutyöstä saatuun tuloon, lasketaan mukaan enimmäismaksuaikaan.

Enimmäismaksuajan laskenta aloitetaan alusta, jos henkilö on työskennellyt yhdenjakoisesti kuuden kuukauden ajan kokoaikatyössä. Kokoaikatyöksi katsotaan työ, jossa työaika on vähintään 75 % alalla sovellettavan kokoaikaisen työntekijän työajasta. Oikeus soviteltuun päivärahaan alkaa uudelleen alusta myös silloin, kun henkilö on sovitellun päivärahan enimmäiskeston päättymisen jälkeen täyttänyt työssäoloehdon.

3. Osittain työttömien työttömyysturva tilastojen valossa

3.1. Ansioturva 1990-luvulla

Liitteissä 1 - 4 on esitetty ansioturvan päivärahat, päivät ja saajat työttömyyslajeittain koko 1990-luvulla. Taulukossa 2 on esitetty ennen 1994 lainmuutosta 1990-luvulla maksetut päivärahat ja saajat¹ sen mukaan onko päivärahaa maksettu lyhennetyn työviikon, lyhennetyn työpäivän, työttömänä vastaanotetun osa-aikatyön vai sivutyön perusteella. Näiden ryhmien päivärahoikeus, taso ja kesto määräytyi eri tavoin.

Ansioturvalle oli ominaista 1990-luvun alkupuolella lomautetuille maksettujen päivärahojen suuri osuus. Lomautukset ennakoivat taloudellista taantumaa; ne ovat yleisimpiä työllisyyden alkaessa huonontua. Vastaavasti paraneva työllisyystilanne ilmenee ensimmäiseksi lomautusten laskuna.

Vuonna 1991 kaikista työttömyyspäivärahoista maksettiin lähes 30 % lomautetuille. Näistä pääosa maksettiin kokonaan lomautetuille, mutta osittain työttömien päivärahoista lyhennetyn työviikon perusteella maksetut päivärahat olivat suurin ryhmä. Tuolloin lyhennetyn työviikon perusteella maksettiin 3,5 kertaa enemmän päivärahoja kuin työttömänä vastaanotetun osa-aikatyön perusteella. Kaikista ansiopäivärahan saajista 16 % oli ollut lyhennetyllä työviikolla, kun työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneita oli 4,3 % ansiopäivärahan saajista.

Lyhennetyn työpäivän osuus on aina ollut pieni, ansiopäivärahan saajista enimmillään puoli prosenttia on saanut lyhennetyn työpäivän perusteella työttömyyspäivärahaa. Sivutyön tekijöiden osuus päivärahan saajista on ollut miltei vakio, 1,2 - 1,3 % päivärahan saajista.

¹ Työttömyyspäivärahan saaja sijoittuu kaikkiin niihin luokkiin, joiden perusteella hänelle on vuoden aikana maksettu päivärahaa. Siten saajat eivät ole yhteenlaskettavissa. Sivutyö ei ollut oma itsenäinen työttömyyslaji, vaan se aina yhdistyi johonkin toiseen, varsinaiseen työttömyyslajiin. Siten markkojakaan ei voi yhteenlaskea kuvaamaan osittain työttömille maksettua työttömyyspäivärahaa.

Taulukko 2. Osittain työttömille maksetut päivärahat ja saajat ansioturvassa 1990 - 1993

	1990	1991	1992	1993
työttömyysaste	3,2	6,6	11,7	16,3
Maksetut päivärahat, milj. mk				
Lyhennetty työviikko	20	291	449	372
Lyhennetty työpäivä	2	4	10	15
Osa-aikatyö	58	83	168	458
Sivutyö	29	71	140	222
Kaikki päivärahat	2 230	5 697	10 894	15 177
Päivärahan saajat				
Lyhennetty työviikko	5 794	53 841	69 830	55 241
Lyhennetty työpäivä	559	945	1 943	2 780
Osa-aikatyö	12 035	14 744	30 255	68 081
Sivutyö	2 663	5 405	8 967	11 617
Kaikki saajat	171 342	339 119	489 285	596 214

Osa-aikatyötä tehneiden määrät kaksinkertaistuivat edellisestä vuodesta vuosina 1992 - 1993. Määrä kohosi aina vuoteen 1994 saakka. Työttömänä osa-aikatyön vastaanottaneiden suureen määrään oli syynä tukityöjärjestelmä. Työllistämistukityössä olleilla oli mahdollisuus saada samanaikaisesti soviteltua päivärahaa. 1.5.1995 voimaantulleella työllistämisasiäsetuksen muutoksella työaikaa pidennettiin vähintään 85 prosenttiin säännöllisestä kokoaikaisesta työajasta, jolloin oikeutta työttömyyspäivärahaan ei enää ollut.

Taulukko 3 kuvaa vuoden 1994 työttömyysturvauudistuksen vaikutuksia. Tukityön vaikutus ilmenee erityisesti 1994 mutta myös vuoden 1995 sovitellun päivärahan menoissa. Muutenkaan ensimmäinen muutoksen jälkeinen vuosi ei vielä puhtaasti kuvaa muutoksen vaikutuksia, koska työttömyyspäivärahaa maksetaan jälkikäteen. Vuonna 1994 lyhennettyä työviikkoa tekevien joukossa lienee ollut paljon sellaisia, joille maksettiin edelliseen vuoteen kohdistuvia päivärahoja; lomautusten määrätään kohosivat aiemmin aina juhlapyhien yhteydessä.

Kaiken kaikkiaan, lyhennettyä työviikkoa tekevien määrät ja osuudet laskivat huomattavasti sen jälkeen, kun he tulivat sovittelun piiriin. Tosin syynä ovat olleet myös lomautusten vähenemiset, mikä ilmenee kokonaan lomautettujen määrien laskuna.

Taulukko 3. Sovitellut päivärahat ansioturvassa vuosina 1994 - 1996

	1994	1995	1996
työttömyysaste	16,6	15,4	14,6
Maksetut päivärahat, milj. mk			
Lyhennetty työviikko	89	46	48
Lyhennetty työpäivä	8	5	5
Osa-aikatyö	639	465	362
Satunnainen työ	163	264	330
Yritystoiminta	4	7	10
Useita sov. perusteita	4	10	8
Sivutyö	190	153	156
Kaikki päivärahat	14855	13000	12958
Päivärahan saajat			
Lyhennetty työviikko	33 190	11 299	13 462
Lyhennetty työpäivä	2 468	935	792
osa-aikatyö	99 164	64 019	43 320
satunnainen työ	34 344	48 319	55 928
yritystoiminta	403	652	778
Useita sov. perusteita	1 172	2 430	1 974
sivutyö	10 046	7 484	7 350
Kaikki saajia	544 420	468 178	468 805

Vuonna 1994, ensimmäisenä vuonna, jolloin satunnaisen kokoaikatyön tekijät tulivat sovitellun päivärahan piiriin, 6,3 % kaikista päivärahan saajista oli tehnyt satunnaista kokoaikatyötä. Luku-määrä ja osuus on joka vuosi kasvanut. Vuonna 1996 satunnaisen kokoaikatyön perusteella päivä- rahaa saaneiden määrä ylitti osa-aikatyötä tekevien määrän, joskin maksettujen päivärahojen määrä oli vielä osa-aikatyöntekijöillä korkeampi.

Vuoden 1994 uudistuksen jälkeen oli tapahtunut merkittävä muutos osittain työttömien keskinäis- sä suhteissa. Kun sitä ennen lyhennetyn työviikon perusteella oli maksettu enimmillään 450 milj. markkaa päivärahoja, vuosina 1995 - 1996 markkamäärä oli pudonnut alle 50 milj. markan. Kun tukityön avulla työllistetyt ovat jääneet pois sovitellun päivärahan piiristä ja lyhennetylle työajalle lomautettujen määrä on pudonnut hyvin alas, sovitellusta päivärahasta on tullut enemmänkin niiden työttömien tuki, jotka ovat itse pyrkineet työllistämään itsensä osa-aikatyössä. Osittain työttömien työttömyysturvan kolmannen vaiheen tarkoituksena olikin työllistymisen edistäminen. Taulukko 4 kertoo tästä vaiheesta, vuoden 1997 uudistuksen jälkeisestä tilanteesta.

Taulukko 4. Sovitellut päivärahat ansioturvassa vuosina 1997 - 2000

	1997	1998	1999	2000
Työttömyysaste	12,7	11,4	10,2	9,8
Maksetut päivärahat milj. mk				
Lyhennetty työviikko	32	21	18	15
Lyhennetty työpäivä	4	2	3	1
Osa-aikatyö	432	351	304	297
Satunnainen kokoaikatyö	413	366	364	344
Yritystoiminta	11	19	20	41
Useita sov. perusteita	11	5	5	2
Sivutyö	157	126	109	88
Kaikki sovitellut	1046	870	739	715
Kaikki päivärahat	11847	9459	8390	7768
Päivärahan saajat				
Lyhennetty työviikko	7 154	6 594	5 467	4 206
Lyhennetty työpäivä	589	362	1 195	236
Osa-aikatyö	45 306	41 970	37 433	36 513
Satunnainen kokoaikatyö	60 965	54 947	51 737	48 385
Yritystoiminta	865	1 256	1 258	2 714
Useita sov. perusteita	2 157	1 150	1 159	505
Sivutyö	7 528	6 559	6 072	5 010
Kaikki sovitellut	105 899	96 466	90 823	84 435
Kaikki saajat	418 316	369 938	334 773	296 393

Vuonna 1997 osa-aikatyön ja satunnaisen työn perusteella maksettujen päivärahojen yhteismäärä nousi yli viidenneksellä edellisestä vuodesta - samaan aikaan kun työttömyyspäivärahamenot yhteensä laskivat 9 %. Työttömyyden alentuessa vuosina 1998 - 1999 markkamäärät ja käyttäjämäärät ovat laskeneet, mutta vähemmän kuin koko ansioturvassa yhteensä.

Lainmuutoksen jälkeen kaikissa muissa työttömyyslajeissa määrät kasvoivat edellisestä vuodesta paitsi lyhennettyä työaika tekevien kohdalla. Lyhennetyn työviikon perusteella päivärahaa saaneiden määrä laski vuosittain edelleen; vuonna 1999 saajia oli enää vajaat 5 500, mikä oli vähemmän kuin sadasosa vuosikymmenen alun huippuvuosista.

Vuoden 1997 uudistus nosti keskimääräisiä päivärahoja kaikissa työttömyyslajeissa. Tason muutoksen lisäksi tähän saattoi osaltaan vaikuttaa se, että työaika saattoi nyt olla korkeintaan 75 % kokoaikatyöntekijän työajasta. Mm. lyhennetyssä työviikossa tasoa nosti se, että nelipäiväistä työviikkoa tekevät jäivät pois sovittelun piiristä; lyhyempi työaika ja pienempi palkka nostivat soviteltuna maksettua päivärahaa.

Tasonnousun ja käyttäjien määrän kasvun myötä soviteltujen päivärahojen markkamäärät nousivat vuonna 1997. Kaikkein suurin muutos oli satunnaisen kokoaikatyön kohdalla, jossa etuusmenot lisääntyivät neljänneksellä edellisestä vuodesta. Osa-aikatyön perusteella maksettiin päivärahoja viidenneksen enemmän kuin edellisenä vuonna.

Vuosina 1998 - 1999 keskimääräinen päiväraha on laskenut, osa-aikatyöntekijöillä enemmän kuin satunnaista työtä tehneillä. Eräs mahdollinen syy tähän on se, että osa-aikatyötä on tehty jatkuvasti ja päivärahan perusteena oleva palkka on määriteltä osa-aikatyöstä. Vuonna 1999 lähes 26 500 kertaa omavastuu-aika oli otettu soviteltua päivärahaa saaneelta, mikä oli liki 30 % kaikista soviteltua päivärahaa saaneista.

3.2. Sovitellut päivärahat perusturvassa

Vuonna 1999 maksettiin työmarkkinatuessa soviteltua päivärahaa 213 milj. mk, mikä oli 4 % etuuden saajille maksetusta työmarkkinatuesta. Korvattuja soviteltuja päiviä oli 3 milj. kpl, 6 % kaikista päivistä. Soviteltua työmarkkinatukea oli vuoden aikana saanut 47 584 henkilöä, 15 % kaikista saajista.

Peruspäivärahassa soviteltuna maksettiin 62 milj. mk, 12 % kaikista peruspäivärahoista. Korvattuja päiviä oli 0,9 milj. kpl, 19 % kaikista peruspäivärahapäivistä. Soviteltua päivärahaa oli saanut 12 281 henkilöä, 27 % peruspäivärahan saajista.

Ennen vuoden 1994 uudistusta soviteltua päivärahaa maksettiin noin 6 %:lle peruspäivärahan saajista. Soviteltuna maksettujen päivärahojen määrä kaikista päivärahoista oli vuosittain pari prosenttia. Vuodesta 1997 alkaen neljäsosa peruspäivärahan saajista on saanut soviteltua työttömyyspäivärahaa.

Taulukossa 5 on esitetty sovitellun peruspäivärahan määrä kuukaudessa eri osa-aikatyön palkan tasoilla. Jos päivärahan saajalla ei ole huollettavia alle 18-vuotiaita lapsia, soviteltua päivärahaa jää maksettavaksi noin 5000 markan osa-aikatyön palkkaan asti.

Taulukko 5. Sovitellun päivärahan taso perusturvassa

Kokonaan työttömän peruspäiväraha v. 1999				
	pvr mk/pv	pvr mk/kk		
	122	2 623		
1 lapsi	146	3 139		
2 lasta	157	3 376		
3 tai us lapsi	168	3 612		
Soviteltu päiväraha perusturvassa				
Osa-aikatyön	Soviteltu päiväraha			
palkka	Ei lapsia	1 lapsi	2 lasta	3 lasta
mk/kk				
500	2 373	2 889	3 126	3 362
1000	2 123	2 639	2 876	3 112
1500	1 873	2 389	2 626	2 862
2000	1 623	2 139	2 376	2 612
2500	1 373	1 889	2 126	2 362
3000	1 123	1 639	1 876	2 112
3500	873	1 389	1 626	1 862
4000	623	1 139	1 376	1 612
4500	373	889	1 126	1 362
5000	123	639	876	1 112
5500		389	626	862
6000		139	376	612
6500			126	362

3.2.Sovitellut päivärahat ansioturvassa vuonna 1999

Soviteltua päivärahaa maksettiin vuonna 1999 6 milj. päivältä 739 milj. mk, mikä oli 15 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Soviteltujen päivärahojen määrän lasku edellisestä vuodesta oli suurempi kuin kaikkien ansiopäivärahojen, jossa muutos oli 11,3 %. Osa-aikatyön yleisyys päivärahan saajien keskuudessa ei kuitenkaan alentunut. Soviteltua päivärahaa oli saanut vuoden aikana 90 823 henkilöä. Erilaista osa-aikatyötä tehneiden osuus kaikista saajista oli 27,1 %, prosenttiyksikön korkeampi kuin edellisenä vuonna. Markkamäärän alenemiseen vaikuttikin sovitellun päivärahan tason lasku. Keskimääräinen soviteltu päiväraha vuonna 1999 oli 122,9 mk/pv, kun se edellisenä vuonna oli ollut 130,7 mk/pv.

Soviteltuna maksettujen päivärahojen osuus oli 8,8 % kaikista ansiopäivärahoista ja 15,6 % kaikista päivärahopäivistä., 27,1 % kaikista ansiopäivärahan saajista.

Taulukko 6. Sovitellut päivärahat sukupuolittain v. 1999

Sovitellut päivärahat	Kaikki		Miehet		Naiset	Naisten
	1 000 mk	%		%		osuus, %
lyhennetty työviikko	17 826	2	8 876	5	8 950	50,2
lyhennetty työpäivä	2 689	0	1 133	1	1 556	57,9
osa-aika työ	303 851	41	62 009	33	241 842	79,6
satunnainen työ	364 406	49	107 579	57	256 827	70,5
yrittäjätoiminta	20 261	3	8 769	5	11 492	56,7
useita sovitelluperusteita	5 423	1	1 473	1	3 950	72,8
Sivutyö	109 143	15	73 569	39	35 574	32,6
Kaikki sovitellut	739 286	100	189 839	100	524 617	73,4
Sovitellut päivärahopäivät	1000 kpl					
lyhennetty työviikko	159	3	64	8	94	59,4
lyhennetty työpäivä	35	1	11	2	23	67,2
osa-aika työ	3 099	52	452	59	2 648	85,4
satunnainen työ	2 456	41	649	85	1 806	73,6
yrittäjätoiminta	98	2	36	5	62	63,0
useita sovitelluperusteita	48	1	11	1	37	76,9
Sivutyö	547	9	333	44	214	39,1
Kaikki sovitellut	6 013	100	760	100	4 670	86,0

Soviteltuna maksetuista päivärahoista yli 90 % maksettiin osa-aikatyön tai satunnaisen koko-aikatyön perusteella. Jälkimmäinen oli näistä yleisempi peruste: satunnaisen koko-aikatyön perusteella soviteltua päivärahaa oli vuonna 1999 saanut 51 700 henkilöä, 15,5 % kaikista ansiopäivärahan saajista. Osa-aikatyön perusteella soviteltua päivärahaa oli maksettu 37 400 henkilölle, 11,2 %:lle kaikista ansiopäivärahan saajista.

Näiden jälkeen seuraavaksi yleisin peruste oli sivutyö. Sivutyötä tehneitä oli 6 100, 1,8 % kaikista päivärahan saajista.

Lyhennetyn työajan perusteella soviteltuja päivärahoja maksettiin vain 20,5 milj. mk vajaalta

200 000 päivältä.

Keskimääräinen soviteltu päiväraha oli 122,9 mk/pv. Matalinta soviteltua päivärahaa, keskimäärin 77,1 mk/pv, maksettiin lyhennettyä työpäivää tekeville. Myös lyhennettyä työviikkoa tekevät saivat keskimääräistä alemmaa soviteltua päivärahaa, 112,2 mk/pv. Lyhennetyn työajan perusteella alempiin soviteltuihin päivärahoihin vaikuttanee se, että työaika on ollut muita osittain työssä olleita korkeampi ja toiseksi soviteltava palkka on ollut vastaavan tasoinen kuin päivärahan perusteena oleva palkka.

Korkeimmat sovitellut päivärahat on maksettu yritystoimintaa harjoittaneille ja sivutyötä tekeville. Todennäköisesti syynä on ollut se, että yritystoiminta ja sivutyö ovat useimmissa tapauksissa olleet kovin vähäistä. Keskimääräinen soviteltu päiväraha satunnaista kokoaikatyötä tehneelle oli 148,4 mk/pv ja osa-aikatyötä tehneelle 98 mk/pv.

Edellä esitetyt kertymätilastot kertovat vain sen kuinka moni päivärahaa saaneista on saanut työttömyyspäivärahaa tietyn työttömyyslajin perusteella. Moni työttömistä on tehnyt esim. satunnaista kokoaikatyötä tai osa-aikatyötä vain lyhyen ajan. Taulukossa 7 on esitetty ansiopäivärahan saajat poikkileikkaustietona², so. saajat, jotka ovat saaneet kuukauden viimeiseen työpäivään kohdistunutta päivärahaa.

Vuonna 1999 osa-aikatyötä tehneitä oli ansioturvassa keskimäärin 12 000 henkilöä kuukaudessa, 8,1 % kaikista saajista. Satunnaisessa kokoaikatyössä oli keskimäärin 9 566 henkilöä, 6,4 % kaikista saajista. Satunnaisen kokoaikatyön saajia oli vuoden aikana enemmän kuin osa-aikatyön tekijöitä, koska tekijät vaihtelevat.

Taulukko 7. Ansiopäivärahaa saaneet kuukauden lopussa

	Kaikki	Lyhennetty työaika	Osa- aikatyö	Satunnainen kokoaikatyö
Tammi	170 481	928	14 439	10 564
Helmi	166 137	913	14 182	10 893
Maalis	157 857	888	13 324	10 038
Huhti	149 771	876	12 982	9 900
Touko	139 044	700	12 257	8 825
Kesä	140 312	508	9 578	7 070
Heinä	148 106	348	8 106	6 795
Elo	136 771	562	10 160	8 412
Syys	139 503	691	12 352	10 258
Loka	143 122	705	12 895	10 938
Marras	144 684	780	12 456	10 476
Joulu	156 839	806	11 703	10 626
Keskim.	149 386	725	12 036	9 566
%	100	0,5	8,1	6,4

² Kohdentumisajan mukaan on työttömyyslajeittain tilastoja saatavissa vasta vuodesta 1999 alkaen.

3.3. Sovitellut työttömyyspäivärahat toimialoittain ja työttömyyskassoittain

Toimialakohtaisessa tarkastelussa työttömyyskassat on luokiteltu jäsenkunnan enemmistön toimialan mukaan.

Taulukko 8. Sovitellut päivärahat toimialoittain

Työttömyyskassan toimiala	1000 mk	Päivät	Saajat	mk/pv	Osuus pvr:sta	% kaikista pv:stä	saajista
Maatalous, riista- ja metsätalous	3 325	18 917	274	175,8	8,4	12,0	20,6
Teollisuus	119 605	938 529	16 775	127,4	4,5	8,3	17,1
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 776	27 676	550	172,6	4,5	6,8	14,4
Rakentaminen	25 416	166 551	4 385	152,6	3,8	6,1	16,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	61 899	583 142	7 625	106,1	8,3	15,9	27,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	47 429	424 143	5 695	111,8	16,6	27,7	44,1
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	23 437	170 674	2 713	137,3	8,7	14,8	28,1
Rahoitustoiminta	21 417	167 767	2 011	127,7	8,1	14,8	26,5
Kiinteistö- vuokraus ja tutkimuspalv.	8 906	109 952	1 068	81,0	12,6	25,8	34,7
Julkinen hallinto ja maanpuolustus	171 157	1 577 280	22 344	108,5	10,1	17,7	30,5
Koulutus	29 607	189 680	3 090	156,1	16,8	25,4	35,7
Terveystenhuolto- ja sosiaalipalvelut	122 284	987 668	14 730	123,8	17,9	30,2	38,1
Muut yhteiskunn. ja henk.koht.palv.	13 747	93 696	1 204	146,7	22,9	32,7	37,5
Moniala	86 280	557 286	8 359	154,8	9,1	14,9	24,3
	0						
Yhteensä	739 286	6 012 961	90 823	122,9	8,8	15,6	27,1
mts ed. v:sta %	-15,0	-9,7	-5,5	-5,9			

Eniten soviteltua päivärahaa maksettiin julkisen hallinnon alan kassoissa. Toisena oleva terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut oli ainoa toimiala, jossa sekä soviteltuna maksettujen päivärahojen markkamäärä että saajien määrä hieman kohosi edellisestä vuodesta. Rakentamisen alalla soviteltujen päivärahojen markkamäärä laski puoleen edellisestä vuodesta. Myös teollisuudessa markkamäärän lasku oli suuri, 27 %.

Soviteltua päivärahaa saaneiden osuus kaikista työttömyyskassan päivärahan saajista on suurin Esittävien Taiteilijoiden työttömyyskassassa (70,2 %). Seuraavina olivat Terveystenhuoltoalan työttömyyskassa (64 %) ja Lähi- ja perushoitajien työttömyyskassa (62 %). Soviteltua saaneiden osuus oli näissä kassoissa jonkin verran kasvanut edellisestä vuodesta.

Liitteessä 5 on esitetty työttömyyskassoittain maksetut sovitellut päivärahat, päivärahapäivät ja saajat ja liitteessä 6 on vertailtu osa-aikatyön ja satunnaisen kokoaikatyön perusteella korvattuja päivärahapäiviä.

Sellaisia työttömyyskassoja oli 33, joissa osa-aikatyön perusteella maksettuja päiviä oli enemmän kuin satunnaisen kokoaikatyön perusteella. Tyypillistä osa-aikatyö oli Liikealan työttömyyskassassa, Rahoitusalan työttömyyskassassa ja Kiinteistötyöntekijäin työttömyyskassassa. Näissä osa-aikatyö oli huomattavasti yleisempää kuin satunnainen kokoaikatyö. Hotelli- ja ravintolatyöväen työttömyyskassa sijoittuu kärkipäähän osa-aikatyön perusteella maksettujen päivien määrän suhteen, mutta tässä työttömyyskassassa myös satunnainen kokoaikatyö oli yleistä. Kaikista sen mak-

samista päivärahopäivistä 17 % maksettiin osa-aikatyön perusteella ja 10 % satunnaisen kokoaikatyön perusteella.

16 työttömyyskassassa satunnaisen kokoaikatyön päivät ylittivät osa-aikatyön päivät. Lukumääräisesti suurin ero niiden kesken oli Rakennusalan työttömyyskassassa. Kuitenkin kaikista kassan maksamista päivärahopäivistä 5 % maksettiin satunnaisen kokoaikatyön perusteella ja 1 % osa-aikatyön perusteella.

Sekä Terveystieteidenalan työttömyyskassassa että Lähi- ja perushoitajien työttömyyskassassa satunnaisen kokoaikatyön päivien osuus oli 24 % kaikista kassan korvaamista päivistä, mutta edellisessä kassassa oli maksettu myös osa-aikatyön perusteella 21 % päivistä ja jälkimmäisessä 15 %.

3.4. Sovitellut päivärahan suuruusjakaumat

Taulukossa 9 on esitetty niiden henkilöiden jakauma päivärahan suuruuden mukaan, joille vuoden viimeisimmässä maksussa oli maksettu soviteltua päivärahaa.

Osa-aikatyöntekijöiden ja satunnaista kokoaikatyötä tehneiden palkkajakaumat ovat kovin erilaisia. Matalimpia päivärahoja oli maksettu osa-aikatyötä tehneille. Alle 80 markan soviteltua päivärahaa oli saanut 50 % osa-aikatyöntekijöistä, mutta vain viidesosa satunnaisen kokoaikatyön tekijöistä. Korkeimpia päivärahoja oli maksettu yritystoiminnan harjoittajille Heistä alle 80 markan päivärahaa oli saanut vain 7 %. Lyhennetyn työviikon kohdalla hajonta oli suuri; alle 80 markan päivärahaa oli saanut lähes kolmannes.

Taulukko 9. Sovitellun päivärahan saajat päivärahan suuruuden mukaan

lkm	Lyhenn. työviikko	Lyhenn. työpäivä	osa-aikat.	satunn. kokoajat.	yritys- toiminta	Kaikki yhteensä
mk/pv puuttuu	2		10	6	1	29
alle 20 mk/pv	125	34	2 166	695	11	3 123
20.00 - 39.99	212	63	3 608	1 137	17	5 166
40.00 - 59.99	278	75	3 476	1 229	6	5 199
60.00 - 79.99	298	120	3 048	1 331	17	4 955
80.00 - 99.99	306	296	2 313	1 389	22	4 433
100.00 - 119.99	333	365	1 994	1 503	15	4 317
120.00 - 139.99	325	119	2 161	2 307	36	5 072
140.00 - 159.99	267	34	1 641	2 378	51	4 454
160.00 - 179.99	183	10	1 369	2 568	88	4 275
180.00 - 199.99	162	3	967	2 337	88	3 593
200.00 - 219.99	145		708	1 984	109	2 979
220.00 - 239.99	100	1	428	1 548	99	2 197
240.00 - 259.99	62	1	256	827	76	1 236
260.00 - 279.99	36	3	119	462	52	681
280.00 - 299.99	25	1	80	215	41	364
300.00 - 399.99	42	0	109	227	40	420
400.00 -	2	0	8	12	3	25
	2 903	1 125	24 461	22 155	772	52 518

%	lyhenn. työviikko	lyhenn. työpäivä	osa-aika - työ	satunn. kokoajat.	yritys- toiminta	Kaikki yht.
alle 20 mk/pv	4	3	9	3	1	6
20.00 - 39.99	7	6	15	5	2	10
40.00 - 59.99	10	7	14	6	1	10
60.00 - 79.99	10	11	12	6	2	9
80.00 - 99.99	11	26	9	6	3	8
100.00 - 119.99	11	32	8	7	2	8
120.00 - 139.99	11	11	9	10	5	10
140.00 - 159.99	9	3	7	11	7	8
160.00 - 179.99	6	1	6	12	11	8
180.00 - 199.99	6	0	4	11	11	7
200.00 - 219.99	5	0	3	9	14	6
220.00 - 239.99	3	0	2	7	13	4
240.00 - 259.99	2	0	1	4	10	2
260.00 - 279.99	1	0	0	2	7	1
280.00 - 299.99	1	0	0	1	5	1
300.00 - 399.99	1	0	0	1	5	1
400.00 -	0	0	0	0	0	0
	100	100	100	100	100	100

3.6. Päivärahan perusteena oleva palkka ja soviteltu työtulo

Vuoden 1999 lopussa soviteltua ansiopäivärahaa saaneista 4 %:lla soviteltava palkka tai työtulo oli korkeintaan 500 mk. Yhteensä 7 % oli saanut korkeintaan 750 markan eli aikaisemman suojaosan

sisälle mahtuvaa työtuloa. 11 %:lla soviteltava palkka oli alle 1000 mk ja neljäsosalla alle 2000 mk. Soviteltava työtulo ylitti 5000 mk viidenneksellä kaikista saajista.

70 %:lla soviteltua päivärahaa saaneista päivärahan perusteena oleva palkka oli korkeintaan 8000 mk. Taulukossa 9 on huomattava, että päivärahan perusteena oleva palkka on palkka, josta 5 %:n vähennys on jo tehty.

Tyypillisin soviteltua ansiopäivärahaa saanut henkilö oli sellainen, jonka päivärahan perusteena oleva palkka oli 6800 mk ja soviteltava palkka 3500 mk.

Taulukko 10. Vuoden 1999 lopussa soviteltua päivärahaa saaneet päivärahan perusteena olevan palkan ja soviteltavan työtulon mukaan

Pvärhan per. oleva plk	Soviteltava palkka									Yht.	%
	-500	501- 750	751- 1000	1001- 1500	1501- 2000	2001- 3000	3001- 4000	4001- 5000	Yli 5000		
-3000	8	4	4	7	14	68	67	19	2	193	0,7
3001 - 4000	21	29	23	40	49	237	539	289	29	1256	4,7
4001 - 5000	88	77	82	192	204	440	806	878	219	2986	11,3
5001 - 6000	251	200	216	345	354	715	1129	1090	457	4757	17,9
6001 - 7000	230	165	205	376	384	767	1080	1170	698	5075	19,1
7001 - 8000	200	138	181	300	274	603	802	1037	930	4465	16,8
8001 - 9000	135	98	97	216	199	408	462	627	987	3229	12,2
9001 - 10000	81	57	68	105	116	227	251	326	727	1958	7,4
10001 - 11000	37	29	41	58	61	99	116	145	390	976	3,7
11001 - 12000	19	18	15	34	31	78	54	80	201	530	2,0
12001 - 13000	11	13	12	18	24	34	42	50	138	342	1,3
13001 - 14000	6	8	6	15	16	29	28	23	86	217	0,8
14001 - 15000	6	5	4	10	5	17	15	8	65	135	0,5
15001 - 16000	7	7	3	6	8	14	12	14	38	109	0,4
16001 - 17000	2	1	1	1	10	11	7	11	39	83	0,3
17001 - 18000		3	3	4	2	8	4	6	20	50	0,2
18001 - 19000	1	1	1	1	1	1	4	1	19	30	0,1
19001 - 20000	1	2	2	3		2	2	2	14	28	0,1
20001 - 25000	4	5	4	5	2	4	8	4	23	59	0,2
25001 - 30000	1	1	0	2	0	0	4	2	10	20	0,1
31001 -	2	2	0	1	0	1	0	2	7	15	0,1
yhteensä	1111	863	968	1739	1754	3763	5432	5784	5099	26513	100,0
%	4	3	4	7	7	14	20	22	19	100	

Ansioturvan päivärahat työttömyyslajeittain, 1000 mk

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
työttömyysaste	3,2	6,6	11,7	16,3	16,6	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2
Työttömyyslaji										
Kokonaan työtön	1 831 899	3 934 223	7 856 262	11 519 038	12 120 728	11 352 060	11 445 890	10 378 221	8 213 208	7 123 686
Kokonaan lomautettu	317 598	1 384 504	2 410 823	2 812 284	1 827 509	851 732	749 679	565 502	481 165	551 662
Lyhennetty työviikko	20 182	290 965	448 634	372 498	88 793	45 921	47 590	32 408	21 436	17 826
Lyhennetty työpäivä	2 144	4 415	9 805	15 360	7 891	5 295	4 906	4 250	2 250	2 689
Osa-aikatyö	58 429	82 724	168 270	457 871	639 457	464 522	362 251	432 459	351 320	303 851
Satunnainen työ					162 530	263 725	330 058	412 679	365 516	364 406
Yritystoiminta					3 826	7 328	9 592	11 123	18 508	20 261
useita sov. perusteita					4 241	9 545	8 334	10 574	5 401	5 423
Yhteensä	2 230 253	5 696 831	10 893 793	15 177 052	14 854 974	13 000 128	12 958 299	11 847 215	9 458 803	8 389 804
Sivutyö	28 660	70 512	139 977	221 585	189 981	152 557	156 336	157 044	125 648	109 143
Sovitellut yhteensä								1 045 895	869 714	739 286
Lomautusaika yhteensä							802 175	602 160	504 851	572 177

Osuus kaikista päivärahoista, %

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	
Kokonaan työtön	82,1	69,1	72,1	75,9	81,6	87,3	88,3	87,6	86,8	84,9
Kokonaan lomautettu	14,2	24,3	22,1	18,5	12,3	6,6	5,8	4,8	5,1	6,6
Lyhennetty työviikko	0,9	5,1	4,1	2,5	0,6	0,4	0,4	0,3	0,2	0,2
Lyhennetty työpäivä	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Osa-aikatyö	2,6	1,5	1,5	3,0	4,3	3,6	2,8	3,7	3,7	3,6
Satunnainen työ					1,1	2,0	2,5	3,5	3,9	4,3
Yritystoiminta					0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
useita sov. perusteita					0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sivutyö	1,3	1,2	1,3	1,5	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
Sovitellut yht.								8,8	9,2	8,8

Ansioturvan päivärahopäivät työttömyyslajeittain, 1000 kpl

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
työttömyysaste	3,2	6,6	11,7	16,3	16,6	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2
Työttömyyslaji										
Kokonaan työtön	9 641	18 367	35 459	51 662	54 397	50 925	51 198	45 843	35 669	30 457
Kokonaan lomautettu	1 423	5 705	9 783	11 383	7 529	3 615	3 185	2 278	1 902	2 149
Lyhennetty työviikko	111	1 247	1 889	1 558	848	522	540	295	190	159
Lyhennetty työpäivä	12	22	47	72	106	76	67	54	33	35
osa-aikatyö	767	947	1 834	5 538	7 064	5 019	3 480	3 861	3 370	3 099
satunnainen työ					1 161	1 831	2 259	2 676	2 419	2 456
yrittötoiminta					21	39	49	55	89	98
muu soviteltu					40	87	78	91	47	48
Yhteensä	11 954	26 288	49 012	70 213	71 166	62 114	60 856	55 154	43 720	38 498
sivutyö	172	374	726	1 142	987	752	830	836	635	547
Sovitellut yht.								7 719	6 655	6 013

Osuus kaikista päivärahopäivistä

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaan työtön	80,7	69,9	72,3	73,6	76,4	82,0	84,1	83,1	81,6	79,1
Kokonaan lomautettu	11,9	21,7	20,0	16,2	10,6	5,8	5,2	4,1	4,3	5,6
Lyhennetty työviikko	0,9	4,7	3,9	2,2	1,2	0,8	0,9	0,5	0,4	0,4
Lyhennetty työpäivä	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
osa-aikatyö	6,4	3,6	3,7	7,9	9,9	8,1	5,7	7,0	7,7	8,1
satunnainen työ					1,6	2,9	3,7	4,9	5,5	6,4
yrittötoiminta					0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3
muu soviteltu					0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
sivutyö	1,4	1,4	1,5	1,6	1,4	1,2	1,4	1,5	1,5	1,4
Sovitellut yht.								12,7	15,2	15,6

Ansiopäivärahan saajat työttömyyslajeittain

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
työttömyysaste	3,2	6,6	11,7	16,3	16,6	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2
Työttömyyslaji										
Kokonaan työtön	127 905	191 672	298 055	377 005	475 451	414 186	388 688	360 711	305 365	262 199
Kokonaan lomautettu	39 482	107 078	146 325	186 869	133 318	56 167	52 903	43 517	47 642	48 581
Lyhennetty työviikko	5 794	53 841	69 830	55 241	33 190	11 299	13 462	7 154	6 594	5 467
Lyhennetty työpäivä	559	945	1 943	2 780	2 468	935	792	589	362	1 195
osa-aikatyö	12 035	14 744	30 255	68 081	99 164	64 019	43 320	45 306	41 970	37 433
satunnainen työ					34 344	48 319	55 928	60 965	54 947	51 737
yritystoiminta					403	652	778	865	1 256	1 258
muu soviteltu					1 172	2 430	1 974	2 157	1 150	1 159
sivutyö	2 663	5 405	8 967	11 617	10 046	7 484	7 350	7 528	6 559	6 072
Eri saajat	171 342	339 119	489 285	596 214	544 420	468 178	468 805	418 316	369 938	334 773
Sovitellut yht. (pääallekkäisyydet poist.)								105 899	96 466	90 823
Osuus saajista										
Kokonaan työtön	74,6	56,5	60,9	63,2	87,3	88,5	82,9	86,2	82,5	78,3
Kokonaan lomautettu	23,0	31,6	29,9	31,3	24,5	12,0	11,3	10,4	12,9	14,5
Lyhennetty työviikko	3,4	15,9	14,3	9,3	6,1	2,4	2,9	1,7	1,8	1,6
Lyhennetty työpäivä	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,2	0,2	0,1	0,1	0,4
osa-aikatyö	7,0	4,3	6,2	11,4	18,2	13,7	9,2	10,8	11,3	11,2
satunnainen työ	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	10,3	11,9	14,6	14,9	15,5
yritystoiminta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4
muu soviteltu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	0,4	0,5	0,3	0,3
sivutyö	1,6	1,6	1,8	1,9	1,8	1,6	1,6	1,8	1,8	1,8
Eri saajat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sovitellut yhteensä								25,3	26,1	27,1

Keskimääräinen työttömyyspäiväraha mk/pv työttömyyslajeittain

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Kokonaan työtön	190,0	214,2	221,6	223,0	222,8	222,9	223,6	226,4	230,3	233,9
Kokonaan lomautettu	223,2	242,7	246,4	247,1	242,7	235,6	235,4	248,2	253,0	256,7
Lyhennetty työviikko	181,8	233,3	237,5	239,1	104,7	88,0	88,2	109,9	112,7	112,2
Lyhennetty työpäivä	178,7	200,7	208,6	213,3	74,4	69,3	72,9	78,6	68,7	77,1
osa-aikatyö	76,2	87,4	91,8	82,7	90,5	92,5	104,1	112,0	104,2	98,0
satunnainen työ					140,0	144,1	146,1	154,2	151,1	148,4
yritystoiminta					184,0	189,4	194,1	203,8	206,9	205,8
muu soviteltu					106,9	109,4	107,5	115,6	114,8	113,6
kaikki yhteensä	186,6	216,7	222,3	216,2	208,7	209,3	212,9	214,8	216,3	217,9
sivutyö	166,6	188,5	192,8	194,0	192,5	202,8	188,4	187,3	198,0	199,5
Sovitellut yhteensä								135,5	130,7	122,9

Sovitellut päivärahat työttömyyskassoittain v. 1999
Liite 5
Työttömyyskassat sovittelun yleisyyden mukaisessa järjestyksessä

Työttömyyskassa	Brutto 1000 mk	Päivät	Saajat	mk/pv	Osuus pvr:sta	% kaikista pv:stä	saajista
Esittävien Taiteilijoiden	6 635	39 240	467	169,1	40,2	52,7	70,2
Terveystieteiden alan	81 142	646 988	9 471	125,4	30,6	45,7	64,0
Lähi- ja perushoitajien	35 314	295 307	4 573	119,6	25,8	39,9	61,9
Journalistien	4 126	24 239	311	170,2	20,6	30,2	46,1
Hotelli- ja ravintolatyöntekijäin	47 429	424 143	5 695	111,8	16,6	27,7	44,1
Farmaseuttisten ja Erityisteknisen henkilöstön	1 562	11 387	185	137,1	15,5	27,1	41,8
Lääkäreiden	1 725	10 859	184	158,8	24,5	40,6	40,8
Suomen Merimies-Unionin	5 624	37 298	662	150,8	14,2	22,5	40,0
Sosiaalityöntekijäin	4 102	34 514	502	118,9	17,9	30,2	38,1
Kunnallisvirkamiesten	34 601	301 417	4 042	114,8	15,1	24,3	37,3
Valtion Laitosten ja Yhtiöiden Toimihenkilöiden	1 782	18 075	268	98,6	8,1	18,4	36,1
Opettajien	29 607	189 680	3 090	156,1	16,8	25,4	35,7
Kiinteistötyöntekijäin	8 906	109 952	1 068	81,0	12,6	25,8	34,7
Kunta-alan	100 326	958 985	13 912	104,6	10,5	18,4	31,4
Erityisalojen Toimihenkilöiden	14 897	115 367	1 558	129,1	10,3	17,5	29,7
Perusalojen akateemisten	3 494	21 939	301	159,2	12,0	19,6	29,4
Erityiskoulutettujen	6 109	39 303	599	155,4	11,2	17,8	29,0
Liikealan	49 971	506 947	6 672	98,6	8,4	16,3	28,8
Auto- ja kuljetusalan	17 365	129 954	2 000	133,6	9,2	15,7	28,3
Teknisten ja erikoisammattien	4 194	38 063	503	110,2	9,7	17,6	27,5
Merkonomien	7 506	50 770	642	147,8	12,0	19,4	27,0
Rahoitusalan	19 507	156 157	1 860	124,9	8,1	15,1	27,0
Valtion virkamiesten ja työntekijäin	4 609	47 669	542	96,7	7,2	15,5	26,2
Julkisten alojen teknisten	7 027	56 797	846	123,7	7,0	13,4	25,8
Tekstiili- ja vaatetustöyväen	12 296	116 495	1 717	105,6	7,5	13,3	24,8
Yksityisalojen	34 764	245 052	3 838	141,9	9,0	15,2	24,2
Valtion ja erityispalvelujen palkansaajien	10 884	93 473	1 229	116,4	7,5	12,9	23,2
Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain	2 986	30 217	426	98,8	12,7	22,9	22,8
Valtion Virkamiesten	11 927	100 864	1 505	118,3	6,4	11,3	22,2
Vakuutusväen	1 910	11 610	151	164,5	8,0	12,1	22,1
Suomen teollisuustoimihenkilöiden	13 955	123 637	1 654	112,9	6,3	12,0	21,1
Insinöörien, Arkkitehtien ja Ekonomien	20 515	96 664	1 454	212,2	8,8	12,6	20,7
Perusalojen toimihenkilöiden	3 325	18 917	274	175,8	8,4	12,0	20,6
Lakimiesten	972	4 447	84	218,7	8,4	11,2	18,9
Viestintäalan	6 337	56 561	727	112,0	5,6	11,3	18,7
Suomen elintarviketöyväisten	10 456	84 360	1 380	123,9	4,6	8,4	18,1
Suomen yrittäjien	946	5 644	70	167,6	7,8	10,3	18,0
Ammattinharjoittajien ja yrittäjien	785	4 849	61	161,8	8,2	11,4	17,5
Kemian	8 310	66 938	1 145	124,1	4,8	8,5	16,7
Metallitöyväen	30 908	223 148	5 515	138,5	3,7	6,6	16,4

Rakennusalan	25 416	166 551	4 385	152,6	3,8	6,1	16,3
Teknisten	17 353	102 922	1 571	168,6	5,3	8,3	16,3
Myyntimiesten	4 422	25 425	311	173,9	5,2	8,5	14,6
Sähköalojen	4 776	27 676	550	172,6	4,5	6,8	14,4
Puu- ja erityisalojen	12 459	104 096	2 192	119,7	3,4	6,2	13,7
Maa- ja Merialojen toimihenkilöiden	2 238	12 634	209	177,1	4,0	6,4	13,7
Paperityöväen	3 338	22 309	371	149,6	2,0	3,8	9,0
Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan	175	1 070	17	163,4	1,9	3,0	7,9
Rautatieläisten	273	2 352	34	116,0	0,9	1,9	4,7
Yhteensä	739 286	6 012 961	90 823	122,9	8,8	15,6	27,1

Työttömyyskassa	Päivärahopäivät		% kaikista päivistä	
	osa-aika työ	satunn. työ	osa-aika työ	satunn. ty
016 Kunta-alan tk	432 069,00	501 198,00	8	10
019 Liikealan tk	416 625,00	52 516,00	13	2
073 Terveystieteiden alan tk	296 115,00	342 003,00	21	24
013 Hotelli- ja ravintolatyöntekijäin tk	255 988,00	146 335,00	17	10
082 Kunnallisvirkamiesten tk	146 451,00	114 505,00	12	9
029 Rahoitusalan tk	134 138,00	10 673,00	13	1
072 Lähi- ja Perushoitajien tk	110 071,00	181 165,00	15	24
074 Opettajien tk	107 013,00	69 014,00	14	9
067 Kiinteistötyöntekijäin tk	96 425,00	10 479,00	23	2
110 Yksityisalojen tk	87 493,00	107 431,00	5	7
015 Metallityöväen tk	87 464,00	109 923,00	3	3
030 Suomen Teollisuustoimihenkilöiden tk	72 022,00	39 081,00	7	4
005 Valtion ja erityispalvelujen palkansaajien tk	56 610,00	24 769,00	8	3
009 Tekstiili- ja vaatetustyöväen tk	55 385,00	46 704,00	6	5
077 Erityisalojen Toimihenkilöiden tk	52 702,00	53 765,00	8	8
071 Insinöörien, Arkkitehtien ja Ekonomien tk	52 025,00	21 142,00	7	3
026 Suomen Elintarviketöiden tk	47 852,00	30 356,00	5	3
083 Valtion Virkamiesten tk	47 800,00	50 247,00	5	6
022 Teknisten tk	47 672,00	29 871,00	4	2
075 Kemian tk	38 865,00	14 836,00	5	2
021 Puu- ja erityisalojen tk	38 160,00	53 723,00	2	3
037 Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäin tk	37 189,00	81 086,00	4	10
097 Julkisten alojen teknisten tk	31 832,00	22 507,00	8	5
002 Rakennusalan tk	31 400,00	125 262,00	1	5
008 Viestintäalan tk	30 006,00	21 519,00	6	4
068 Merkonomien tk	28 404,00	13 960,00	11	5
053 Valtion virkamiesten ja työntekijäin tk	27 993,00	19 337,00	9	6
033 Teknisten ja Erikoisammattien tk	27 797,00	7 249,00	13	3
109 Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain tk	21 782,00	8 266,00	17	6
106 Erityiskoulutettujen tk	21 238,00	12 613,00	10	6
101 Sosiaalityöntekijäin tk	19 354,00	13 717,00	17	12
093 Valtion Laitosten ja Yhtiöiden Toimihenkilöiden	17 611,00	464,00	18	0
086 Myyntimiesten tk	15 237,00	7 959,00	5	3
089 Perusalojen akateemisten tk	14 004,00	7 422,00	13	7
045 Perusalojen Toimihenkilöiden tk	11 143,00	1 026,00	7	1
113 Esittävien taitelijoiden tk	11 084,00	28 156,00	15	38
003 Sähköalojen tk	10 682,00	6 258,00	3	2
114 Farmaseuttisen ja Erityisteknisen Henkilöstöi	9 728,00	1 333,00	23	3
011 Paperityöväen tk	8 743,00	13 169,00	1	2
024 Journalistien tk	8 695,00	4 699,00	11	6
060 Vakuutusväen tk	7 513,00	2 025,00	8	2
098 Lääkärien tk	5 870,00	3 936,00	22	15
112 Suomen Yrittäjiäin tk	5 703,00		10	0
111 Ammatinharjoittajien ja yrittäjien tk	4 706,00	98,00	11	0
038 Suomen Merimies-Unionin tk	4 271,00	33 027,00	3	20
052 Maa- ja Merialojen Toimihenkilöiden tk	4 095,00	7 442,00	2	4
010 Rautatieläisten tk	2 205,00	60,00	2	0
100 Lakimiesten tk	1 721,00	2 562,00	4	6
055 Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan tk	298,00	757,00	1	2
Kaikki kassat yhteensä	3 099 249,00	2 455 645,00	8	6

25.5.2001

**ARVIO ELÄKKEELLE SIIRTYMISTÄ MYÖHENTÄVIEN JA TYÖSSÄ JAKSAMISTA
EDISTÄVIEN TOIMENPITEIDEN VAIKUTUKSESTA**

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

1. Yhteenveto	2
2. Ikääntyneiden työttömyys.....	3
2.1. Työllisyysasteen kehitys.....	3
2.2. Alkaneet työttömyydet.....	3
2.3. Pitkäaikaistyöttömyys.....	5
3. Työttömät kassan jäsenet	7
4. Omasyinen työttömyys ja työttömyysturvan karenssit.....	9
5. Tuotannollis-taloudellisista syistä irtisanotut.....	9
5.1. Eroraha.....	9
5.2. Saapuneet erorahahakemukset.....	10
5.3. Erorahan hakijat ja irtisanoneet yritykset.....	11
6. Työhallinnon ja työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet ...	16
7. Uudet työttömyyseläkkeeseen oikeutetut tulevan ajan vaatimuksen.....	
poistamisen vuoksi.....	21

1. YHTEENVETO

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajat tekivät 2.7.1999 sopimuksen eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jaksamista edistävistä toimenpiteistä.

Eläkejärjestelyistä tehdyllä sopimuksella eläkeputkeen tulovirtaa pyritään pienentämään erilaisilla toimenpiteillä. Työntekijöiden halukkuutta eläkeputkeen pyritään hillitsemään leikkaamalla eläkkeen määrää. Työnantajiin pyritään vaikuttamaan omavastuita uudelleen järjestelemällä.

Johtopäätösten tekeminen vuoden 2000 alusta lukien toteutettujen eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseksi tarkoitettujen muutosten vaikutuksista on epävarmaa. Käytettävissä olleiden tilastojen perusteella toimenpiteet eivät ole vähentäneet työttömäksi tulovirtaa 55 vuotta täyttäneiden keskuudessa. Kun vuoden 2001 ensimmäisen vuosipuoliskon tiedot ovat käytettävissä, voidaan vaikutuksia arvioida uudelleen.

Vuoden 1999 loppupuolella on havaittavissa jonkinlainen "lainmuutospiikki", samaan tapaan kuin vuoden 1996 loppupuolella kun lisäpäivien ikärajaa nostettiin vuoden 1997 alusta. Työministeriön tilastojen mukaan vuoden 2000 loppupuolella 55-59 -vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi nousuun. Tuolloin pitkäaikaistyöttömiksi luokitellut ovat jääneet työttömiksi vuoden 1999 jälkipuoliskolla. Myös erorahaa koskevien tilastojen perusteella työsuhteitten päättymiset kasvoivat voimakkaasti loppuvuodesta 1999. Todennäköisesti kysymys on ollut eläkeputkeen saneeraamisesta.

Koska muutokset ovat olleet voimassa vasta runsaan vuoden, ei voida arvioida sitä, onko muutoksilla pitemmällä aikavälillä vaikutuksia.

2. IKÄÄNTYNEIDEN TYÖTTÖMYYS

2.1. Työllisyysasteen kehitys

Työllisyys on viime vuosina kohentunut ikääntyvillä muita ikäryhmiä huomattavasti enemmän. Suurelta osin myönteinen kehitys on seurausta työttömyysturvan saantiehtoihin tehdyistä muutoksista, joilla vuonna 1997 työttömyyseläkeputken alaikärajaa nostettiin kahdella vuodella. Vuosien 1997 - 2000 aikana 55 - 59 -vuotiaiden työllisyysaste on noussut yhteensä 9,5 prosenttiyksikköä, 50-54 -vuotiailla työllisyysaste nousi 4,3 ja 60-64 -vuotiailla 4,1 prosenttiyksikköä.

Taulukko 1. Ikääntyvien työllisyysasteet

	Työllisyysasteet			Muutos ed. vuodesta		
	50-54	55-59	60-64	50-54	55-59	60-64
1994	73,6	48,7	16,9			
1995	74,8	48,9	18,5	1,2	0,2	1,6
1996	75	49,8	19,3	0,2	0,9	0,8
1997	74,5	49,8	19,4	-0,5	0	0,1
1998	77,1	51,2	19,6	2,6	1,4	0,2
1999	78,5	55,2	21,6	1,4	4	2
2000	79,3	59,3	23,4	0,8	4,1	1,8

2.2. Alkaneet työttömyydet

Alkaneita työttömyyskausia oli 55-59 -vuotiailla vuonna 2000 vajaat 3000 (7 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Alkaneita työttömyyskausia oli elokuuhun asti vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavassa kuussa. Syys- ja lokakuussa 2000 määrät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Marras- ja joulukuussa alkaneiden kausin määrä oli samaa tasoa kuin edellisenä vuonna.

Taulukko 2. 55-59 -vuotiaiden alkaneet työttömyyskaudet tammi-joulukuussa 1999 ja 2000 kuukausittain (Lähde: työministeriö).

Kuukausi	v. 1999	v. 2000	Erotus
Tammi	3626	3506	-120
Helmi	2902	2701	-201
Maalis	3380	2832	-548
Huhti	3355	2778	-577
Touko	3544	2817	-727
Kesä	3628	3282	-346
Heinä	3085	2791	-294
Elo	3436	2870	-566
Syys	3206	3469	263
Loka	3363	3633	270
Marras	3376	3388	12
Joulu	3854	3756	-98
Yhteensä	40755	37823	-2932

Yllä oleva taulukko kuvaa kaikkia alkaneita työttömyyksiä. Lukujen arviointia vaikeuttaa se, että niihin sisältyy pätkä- ja toistuvaistyöttömyyttä. Luvuista ei ole erotettavissa eläkeputkeen saneerattujen joukkoa. Tämän vuoksi jälkimmäistä asiaa on tarkasteltu Koulutus- ja erorahaston tilastojen valossa.

Vuonna 2000 uusia 55-59 -vuotiaita työttömiä työnhakijoita ilmoittautui työvoimatoimistoihin 24 400 henkilöä, mikä oli noin 2000 vähemmän (-7,2 %) kuin vuonna 1999. Kun otetaan huomioon ikääntyneen väestön määrän kasvu, aleni 55-59 -vuotiaiden työttömäksi joutuneiden riski vastaavasti 9,2 prosentista 7,9 prosenttiin, mikä osuus ikäluokasta tuli vuoden aikana ainakin joksikin aikaa työttömäksi. Työttömäksi joutumisen riski aleni näin 5-vuotisikäluokassa noin 14 %. Kehitys oli parempi kuin muissa ikäryhmissä, mutta on huomattava, että myös kohentunut työllisyystilanne helpotti ikääntyvien asemaa.

Kohderyhmään kuuluvia tuli vuonna 2000 työttömäksi kaikilta toimialoilta. Eniten työttömiä tuli julkisesta hallinnosta, 3 209 henkilöä, toiseksi eniten teollisuudesta, 2 351 henkilöä ja kolmanneksi eniten terveydenhuollosta ja sosiaalipalveluista, 1 831 henkilöä. Vuoteen 1999 verrattuna uusien 55-59 -vuotiaiden työttömien määrä väheni lähes kaikilla sektoreilla. Teollisuudessa lasku oli määrällisesti suurin (-850), mutta myös suhteellisesti suuri, runsas neljännes edellisestä vuodesta. Sitä vastoin pääosin julkisen sektorin piiriin kuuluvilla toimialoilla uusien työttömien määrä kasvoi. Tarkastelun luotettavuutta vaikeuttaa se, että niiden henkilöiden määrä, joiden toimiala jäi tuntemattomaksi oli 9 500 eli lähes 40 %.

Taulukko 3. Uudet 55-59 -vuotiaat työttömät toimialoittain tammi-joulukuussa 1999 ja 2000.
(Lähde: työministeriö)

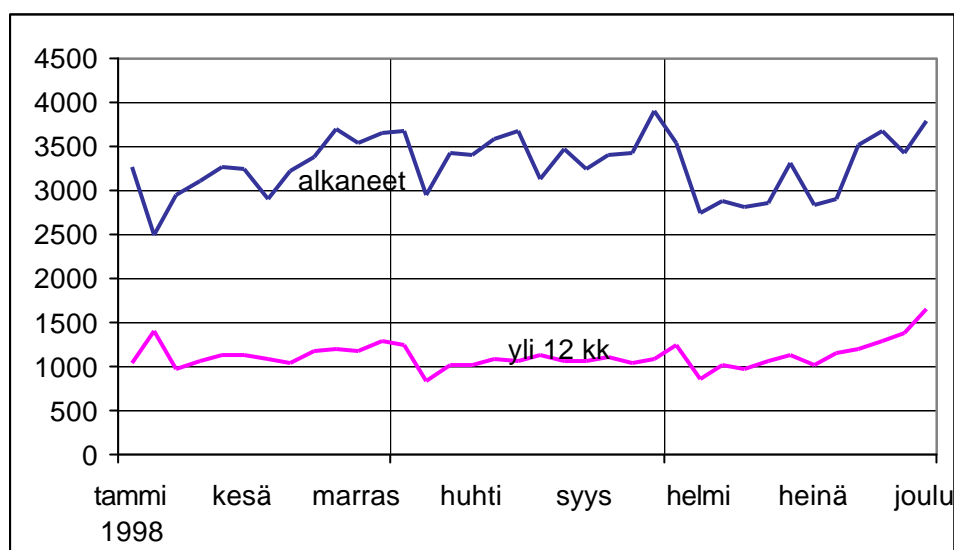
Toimiala	v. 1999	v. 2000	erotus	pros,%
Maa-, riista- ja metsätalous	834	671	-163	-19,5 %
Kalatalous	44	39	-5	-11,4 %
Mineraalien kaivuu	106	71	-35	-33,0 %
Teollisuus	3201	2351	-850	-26,6 %
Sähkö-, kaas- ja vesihuolto	138	96	-42	-30,4 %
Rakentaminen	1327	1152	-175	-13,2 %
Tukku- ja vähittäiskauppa, ajoneuv.kauppa ja huolto	1212	1057	-155	-12,8 %
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	400	358	-42	-10,5 %
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	916	759	-157	-17,1 %
Rahoitustoiminta	388	265	-123	-31,7 %
Kiinteistö, liike-elämän- ym. palv.	759	672	-87	-11,5 %
Julkinen hallinto, maanpuolustus	3156	3209	53	1,7 %
Koulutus	681	655	-26	-3,8 %
Terv.huolto ja sosiaalipalvelut	1641	1831	190	11,6 %
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	1243	1395	152	12,2 %
Työnantajakotitaloudet	262	306	44	16,8 %
Kv.järjestöt ja ulkomaiset edustustot	13	9	-4	-30,8 %
Toimiala tuntematon	9226	9503	277	3,0 %
YHTEENSÄ	25547	24399	-1148	-4,5 %

2.3. Pitkäaikaistyöttömyys

Uusia työttömiä 55-59 -vuotiaita on tullut kuukausittain vähän yli 3000. Vuonna 1998 työttömyyden aloittaneita oli keskimäärin 3185, vuonna 1999 3396 ja vuonna 2000 3152. Uusia pitkäaikaistyöttömiä, vuoden verran työttömänä olleita, on kuukausittain tullut vähän yli 1100, vuonna 1998 1104, vuonna 1999 1021 ja vuonna 2000 1126.

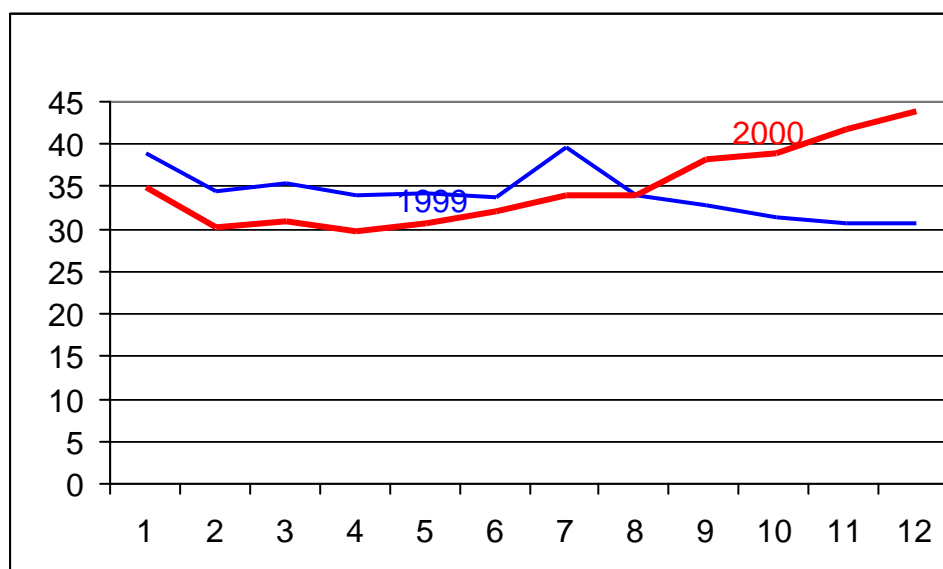
Vuoden 2000 loppupuolella 55-59 -vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi nousuun. Tuolloin pitkäaikaistyöttömiksi luokitellut ovat jääneet työttömiksi vuoden 1999 jälkipuoliskolla. Myös erorahaa koskevien tilastojen perusteella työsuhteitten päättymiset kasvoivat voimakkaasti loppuvuodesta 1999. Todennäköisesti kysymys on ollut eläkeputkeen saneeraamisesta.

Kuvio 1. 55-59 -vuotiaiden alkaneet ja pitkittyneet työttömyydet 1998-2000. Lähde: työministeriö.

Pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys jonain kuukautena on sen kuukauden uusien pitkäaikaistyöttömien osuus kaksitoista kuukautta aikaisemmin työttömyyden aloittaneista. Pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys on kasvanut vuoden 2000 loppupuolella. Kun vuoden 1999 joulukuussa pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys oli 0,29, oli se vuoden 2000 joulukuussa 0,42.

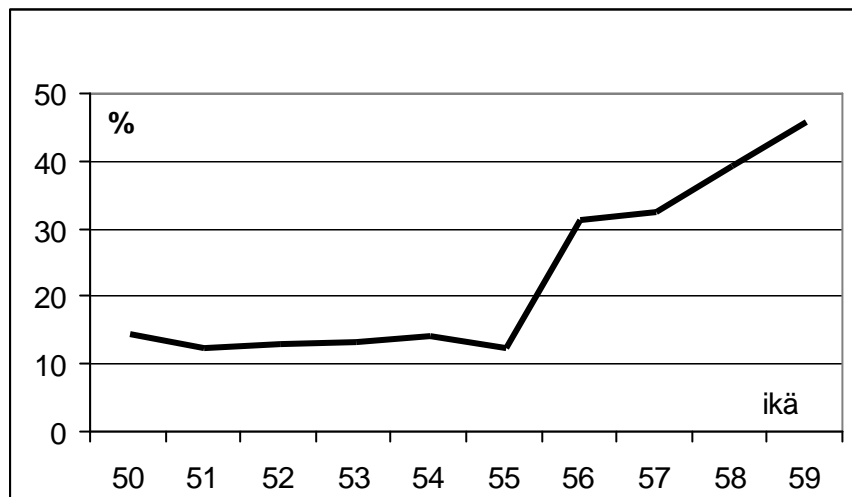
Kuvio 2. Pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys 1999 ja 2000. Lähde: työministeriö.

Ikävuoden tarkkuudella 50-59 -vuotiaiden luokkaa tarkasteltaessa alkavia työttömyyksiä on sitä vähemmän mitä vanhemmista on kysymys. Pitkäaikaistyöttömyyden todennäköisyys oli 11 ja 14 prosentin välillä 50-55-vuotiailla. Pitkäaikaistyöttömyyden riski nousee jyrkästi 56-vuotiailla, jotka

ovat jääneet työttömiksi 55-vuotiaina ja jotka ovat jo päässeet eläkeputkeen. 31 % oli jäänyt pitkäaikaistyöttömiksi.

Kuvio 3. Pitkäaikaistyöttömien todennäköisyys 50-59 -vuotiailla v. 2000. Lähde: työministeriö.

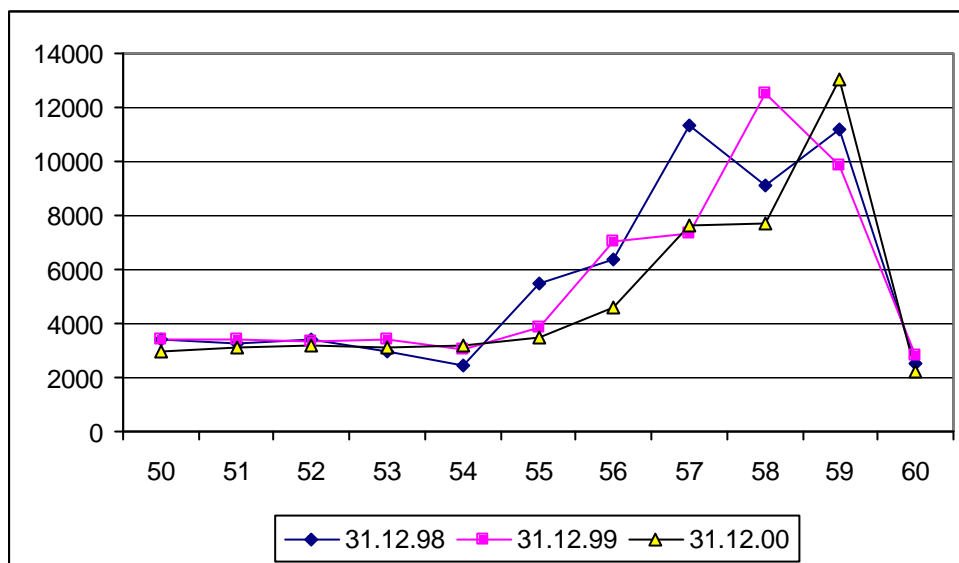

3. Työttömät kassan jäsenet

Vuoden 2000 lopussa työttömiä 55 - 60 -vuotiaita kassan jäseniä oli yhteensä 38 800 henkilöä, mikä oli 4660 henkilöä (- 11 %) vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Samaan aikaan 55-60 -vuotiaan väestön määrä kasvoi 5,2 %. Työttömien kassan jäsenten osuus oli vuonna 2000 10,8 % vastaavan ikäisestä väestöstä, kun vuotta aikaisemmin osuus oli 12,7 %.

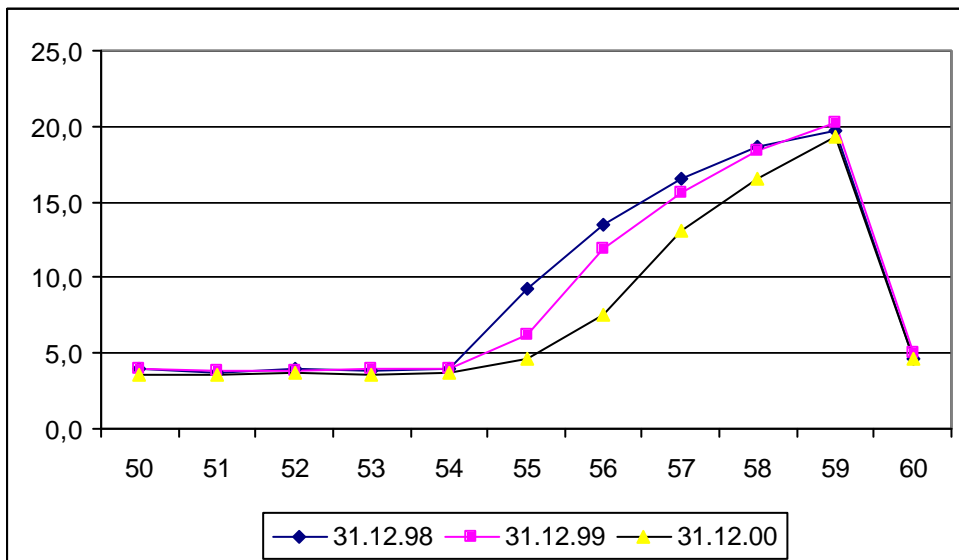
Yhtenä syynä työttömien kassan jäsenten määrän alenemiseen vaikuttaa vuoden 1997 alussa toteutettu lisäpäiväoikeuden ikärajan nosto. Siirtymäsäännön vuoksi sen vaikutukset alkoivat näkyä vasta vuodesta 2000 alkaen. Toiseksi, paraneva työllisyyskehitys on vaikuttanut myös ikääntyneiden työttömyyteen. Näistä syistä johtuen on vielä epävarmaa arvioida, mikä vaikutus vuoden 2000 alusta toteutetuilla eläkelainsäädännön muutoksilla on ollut.

Kuvio 4. Työttömät 50-60 -vuotiaat kassan jäsenet 31.12. Lähde: työministeriö

Kun tarkastellaan työttömiä kassan jäseniä ikävuosittain, on huomattava ikäluokkien suuret vaihtelut 1940-luvun alkuvuosina syntyneiden kesken. Vuonna 1941 syntyneitä on väestössä noin 20 000 henkeä enemmän kuin sitä edellisenä ja sitä seuraavana vuonna. Kun lisäksi tämä ikäluokka on täyttänyt 55 vuotta 1996 eli ennen kuin lisäpäiville pääsyn ikäraja nostettiin, heitä oli vuonna 2000 nyt 59-vuotiaina työttöminä yli 13 000 (19,3 % vastaavan ikäisestä väestöstä). 58- ja 57-vuotiaita työttömiä kassan jäseniä oli noin 7 700 henkilöä.

Kuvio 5. Työttömien kassan jäsenten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä

4. Omasyinen työttömyys ja työttömyysturvan karenssit

Työministeriön tilastoista ei ole eriteltävissä karenssieja iän mukaan. Itse irtisanoutuneiden määristä voidaan saada viitteitä työttömyyskassan kielteisistä lausunnoista. Työtön ei välttämättä hae päivärahaa karenssin ajalta, vaan vasta siitä alkaen kun hän on työvoimapolitiittisen lausunnon mukaan oikeutettu päivärahaan. Siten ansioturvan rekistereistä saadut tilastotiedot työstä eroamisesta voivat olla pienemmät kuin mitä todellisuudessa on työstä eroamisia tapahtunut.

Taulukko 4. Eräitä 55-59 -vuotiaille annettuja karenssipäätöksiä

	Päätökset	
	lkm	
	1999	2000
Eronnut työstä tai itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen (TTL 9 § 1 mom)	871	706
Kieltäytynyt työstä (TTL 7 § 1 mom)	69	80
Oman menettelyn vuoksi työsuhdetta ei ole syntynyt (TTL 9 § 1 mom)	22	35
Kieltäytynyt, eronnut tai erotettu koulutuksesta (TTL 8 §)	103	69
Toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen	2	4
Kieltäytymiset yhteensä	196	188

Ikäryhmälle 55-59 annetuista karenssipäätöksistä työstä eroamisen perusteella annettujen karenssien osuus on huomattavan suuri. Toisaalta muiden karenssien vähäistä osuutta selittää tehtyjen työtarjousten vähäisyys.

Työstä tai koulutuksesta kieltäytymisen vuoksi 55-59 -vuotiailla on ollut huomattavasti vähemmän karenssieja kuin muilla ikäryhmillä. Vaikka ikäluokkaan on kuulunut 15 % ansiopäivärahan saajista, niin heille on annettu 5 % kieltäytymiskarenssieista. Työstä eroamisen perusteella annetuista karenssieista heidän osuutensa on ollut 7 %.

5. Tuotannollis-taloudellista syistä irtisanotut

5.1. Eroraha

Työnantajan irtisanomilla ikääntyneillä palkansaajilla voi olla oikeus erorahaan. Erorahan saamisen edellytyksenä on, että työnantaja on joutunut vähentämään työvoimaansa tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Erorahan saaminen edellyttää, että hakija on viimeistään kuuden viikon kuluessa irtisanomisilmoituksen saamisesta ilmoittautunut työnhakijaksi työvoimatoimistoon, eikä työntekijälle ole voitu kuukauden aikana työsuhteen päättymisestä osoittaa uutta työtä tai koulutuspaikkaa.

Oikeus erorahaan edellyttää, että työntekijä on työpaikan menettäessään 45 - 64 -vuotias. Edellytyksenä on, että työntekijä on ollut työ- tai virkasuhteessa samaan suomalaiseen työnantajaan yhtäjaksoisesti 5 vuotta ja saanut tästä työstä pääasiallisen toimeentulonsa. Erorahan voi saada myös työntekijä, joka on ollut yhteensä vähintään 8 vuotta kahdessa peräkkäisessä työsuhteessa, jotka molemmat ovat päättyneet tuotannollisista tai taloudellisista syistä ja jotka eivät yksin oikeuta

erorahaan. LEL- ja MEL-aloja varten säännökset on määritelty vastaavasti, mutta näille aloille soveltuviksi.

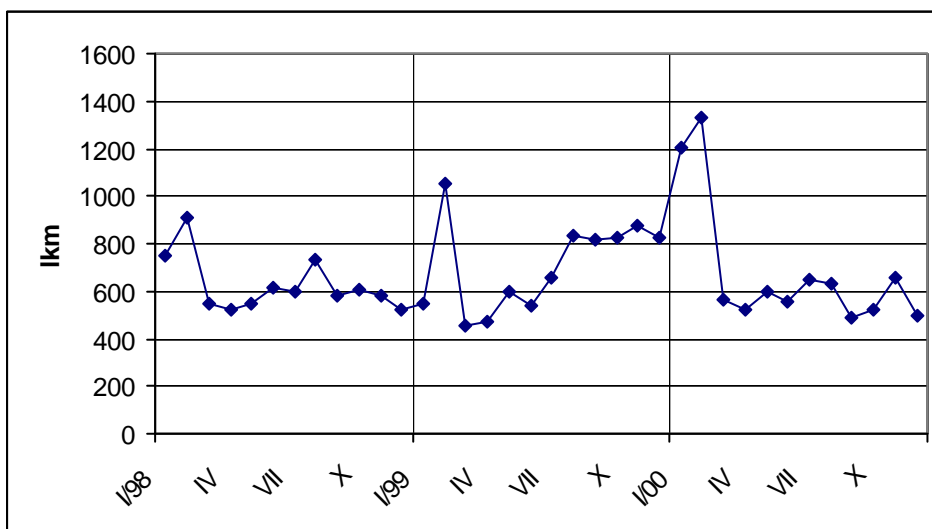
Eroraha maksetaan yhdessä erässä. Jos työntekijä kieltäytyy perusteettomasti hänelle työnhakuaikana tarjotusta työstä tai koulutuksesta, erorahaa alennetaan kolmasosalla tai sitä ei makseta lainkaan. Eroraha ei vaikuta henkilön työttömyyspäivärahaan.

Kaikilla erorahan saajilla on yleensä oikeus ansioturvan päivärahaan edellyttäen, että he ovat kassan jäseniä. Eroraha on kuitenkin työssäolovaatimuksen suhteen huomattavasti tiukempi kuin työttömyyspäiväraha, jossa 10 kuukauden työllä ja kassan jäsenyydellä voi saada oikeuden ansiopäivärahaan ja lisäpäiväoikeuteen.

5.2. Saapuneet erorahahakemukset

Vuonna 1998 erorahahakemuksia saapui 6520 kpl, seuraavana vuonna määrä nousi 8501 kappaleeseen ja vuonna 2000 hakemuksia saapui 8227. Lukuihin sisältyvät kaikki erorahahakemukset, myös alle 55-vuotiaiden hakemukset. Jälkimmäisten osuus myönnettyistä erorahoista oli vuonna 1999 vajaa kolmannes. Koulutus- ja erorahasto on myöntänyt erorahoja vuosina 1999 - 2000 keskimäärin 7500 henkilölle vuodessa.

Kuvio 6. Saapuneet erorahahakemukset kuukausittain

Hakemus tehdään työsuhteen päättymisestä vähintään kuukauden viiveellä. (Erorahahakemus jätetään työvoimatoimistoon, josta se toimitetaan Koulutus- ja erorahastolle tai valtiokonttoriin sen jälkeen, kun on osoitettavissa, ettei työntekijälle ole voitu kuukauden aikana työsuhteen päättymisestä osoittaa uutta työtä). Niinpä hakemusten määrän voimakas kasvu vuoden alussa kertoo edellisen vuoden lopussa tapahtuneista irtisanomisista.

Vuosi 1999 on poikkeuksellinen hakemusten määrässä tapahtuneen kehityksen suhteen. Hakemusten määrä alkoi kasvaa vuoden toisella puoliskolla ja vuoden vaihteen irtisanomisten huippu, mikä ilmeni hakemusten määrän kasvuna seuraavan vuoden tammi-helmikuussa, oli

huomattavasti korkeampi kuin muina vuosina. Maaliskuusta 2000 alkaen hakemuksia tehtiin keskimäärin kuukaudessa hieman vähemmän kuin vuonna 1998 vastaavana ajankohtana.

5.3. Erorahan hakijat ja irtisanoneet yritykset

Erorahoja koskevat tilastot kertovat samalla tilanteista, joissa työnantaja on käyttänyt eläkeputkea. Niinpä Koulutus- ja erorahastosta pyydettiin tiedot niistä 55 vuotta täyttäneistä henkilöistä, joille oli annettu erorahapäätös vuonna 1999 ja 2000 (marraskuuhun mennessä). Iän perusteella aineisto rajoitettiin siten, että mukaan tulivat ne henkilöt, joiden ikä työsuhteen päättyessä oli ollut vähintään 55 vuotta.

Valtiokonttori on myöntänyt näinä vuosina erorahoja keskimäärin 100 henkilölle vuodessa. Valtiosektorin erorahoja ei sisälly seuraavana käsiteltävään aineistoon.

Mukana olivat myös kielteiset päätökset; eivät kuitenkaan ne, joissa hakemuksen hylkäyksen perusteena oli se, ettei työsuhte ollut päättynyt tuotannollis-taloudellisista syistä. Useimmissa muissa tapauksissa kielteisen erorahapäätöksen perusteena on ollut se, että hakija ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi viimeistään kuuden viikon kuluessa irtisanomisilmoituksen saamisesta, mikä on erorahan saamisen ehtona.

Erorahapäätöksistä saatiin henkilön ikä työsuhteen päättyessä, työsuhteen päättymispäivä, henkilön ammatti, kuntakoodi, työnantajan LY-tunnus ja työnantajan toimiala. Tilastokeskus poimi työnantajan LY-tunnuksen perusteella yrityksen nimen ja koon henkilökunnan määrän mukaan. Henkilökunnan määrä on vuoden 1999 lopun tilanteesta. Koska Koulutus- ja erorahaston tiedosto ei sisältänyt henkilötunnuksia, ei henkilöitä voitu eritellä sukupuolen mukaan, eikä kyseistä tiedostoa voitu yhdistää työttömyyspäivärahan saajien tietojen kanssa.

Hakijat iän, alueen ja työnantajan toimi-alan mukaan

Tapauksia oli kaikkiaan 10 956 kpl. Runsas neljännes heistä oli työsuhteen päättyessä 55-vuotias. Enintään 57-vuotiaita oli yhteensä 53 %. 60-vuotiaita tai sitä vanhempia oli 23 %.

Taulukko 5. Erorahan hakijat iän mukaan

	lkm	%
Yhteensä	10 956	100
55	2 918	26,6
56	1 489	13,6
57	1 408	12,9
58	1 557	14,2
59	1 102	10,1
60	1 037	9,5
61	613	5,6
62	447	4,1
63	283	2,6
64	101	0,9
65	1	0,0

Taulukko 7. Erorahan hakijat alueittain

Maakunta	Päätös lkm	%
Yhteensä	10956	100,0
Uusimaa	1885	17,2
Itä-Uusimaa	134	1,2
Varsinais-Suomi	923	8,4
Satakunta	837	7,6
Häme	366	3,3
Pirkanmaa	1224	11,2
Päijät-Häme	498	4,5
Kymenlaakso	722	6,6
Etelä-Karjala	436	4,0
Etelä-Savo	385	3,5
Pohjois-Savo	463	4,2
Pohjois-Karjala	317	2,9
Keski-Suomi	632	5,8
Etelä-Pohjanmaa	262	2,4
Vaasan rannikkoseutu	403	3,7
Keski-Pohjanmaa	122	1,1
Pohjois-Pohjanmaa	638	5,8
Kainuu	223	2,0
Lappi	469	4,3

Taulukko 6. Irtisanoneet yritykset toimialan mukaan

Työnantajan toimiala	Lkm
Maatalous, riistatalous ja metsätalous	146
Kalatalous	6
Mineraalien kaivu	35
Teollisuus	4 738
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	163
Rakentaminen	402
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalouksesineiden korjaus	1 538
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	191
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	1 099
Rahoitustoiminta	367
Kiintistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	731
Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	501
Koulutus	72
Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut	148
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	30
Ei tietoa	714
Yhteensä	10 881

Irtisanottujen lukumäärä yrityksessä

Erilaisia yritystunnuksia oli kaikkiaan 3532. Yritystunnus puuttui tai oli virheellinen 714 erorahan hakijan kohdalla. Yrityksen tiedot saatiin 2 818 kappaleesta.

Yrityksiä, joissa irtisanottuja oli vain yksi henkilö oli kaikkiaan 1 783 kpl eli 63 % kaikista niistä irtisanoneista yrityksistä, joista tieto saatiin. Neljännes näistä yrityksistä oli sellaisia, joissa irtisanottuja oli 2 - 5 henkilöä. 6 % yrityksistä oli irtisanonut enemmän kuin 10 henkilöä.

Taulukko 8. Irtisanottuja yritystä kohti

Irtisanottuja / yritys	Yritysten lkm	% yrityk- sistä	Irtisanottuja yhteensä	%
1	1783	63,3	1783	17,4
2	380	13,5	760	7,4
3 - 5	336	11,9	1247	12,2
6 -10	152	5,4	1128	11,0
11-15	63	2,2	793	7,7
16-20	30	1,1	534	5,2
21-30	26	0,9	644	6,3
31-50	24	0,9	924	9,0
51-100	16	0,6	1047	10,2
101-	9	0,3	1380	13,5
yht.	2819	100,0	10240	100,0

Enimmillään irtisanottuja yritystä kohti oli 322 henkilöä, Suomen Posti Oy:ssä. Niiden yksittäisten yritysten joukossa, joissa irtisanottuja oli yli 50 henkilöä, oli teollisuusyrityksistä paperi- ja metallialan yrityksiä, pankkeja ja kaupan alan yrityksiä. Joukkoon mahtui myös useita yhtiöitetyjä, entisiä valtion laitoksia.

Taulukko 9. Yritykset, joissa eniten tuotannollis-taloudellisista syistä irtisanottuja

SUOMEN POSTI OY	322
UPM-KYMMENE OYJ	219
VR OSAKEYHTIÖ	137
LEONIA PANKKI OYJ	131
TIELAITOS	120
VALMET OY	120
RAUTARUUKKI OYJ	116
OUTOKUMPU PORICOPPER OY	109
MERITA PANKKI OYJ	106
TRADEKA OY	92
METSÄ-SERLA OYJ	90
OY METSÄ-BOTNIA AB	87
KYMI PAPER OY	83
OY VR-RATA AB	82
VALMET OYJ	74
SONERA OY	70
KVAERNER MASA-YARDS OY	68
SANDVIK TAMROCK OY	64
ANTTILA OY	63
WÄRTSILÄ NSD FINLAND OY	60
STORA ENSO OYJ	55
AHLSTRÖM PUMPUT OY	54
VALIO OY	54
OUTOKUMPU HARJAVALTA METALS OY	51
PRIMATEL OY	50

Irtisanotut yrityksen koon mukaan

Yrityksen henkilökunnan määrästä tieto saatiin 2728 yrityksestä, 90 yrityksen kohdalla tietoa ei saatu. Näissä yrityksissä irtisanottuja oli yritystä kohden yleensä vain yksi, enimmillään muutama. Tiedon puuttumisen syynä voi olla sekin, että yritys on jo lopettanut toimintansa ennen vuoden 1999 loppua.

Neljännes sellaisista yrityksistä, joissa irtisanottuja oli vain yksi, oli pieniä yrityksiä, joissa henkilökunnan määrä yhteensä oli alle viiden. Isoissa yrityksissä sitä vastoin oli harvinaista vain muutaman henkilön irtisanominen.

Taulukko 10. Yritykset koon ja irtisanottujen henkilöiden lukumäärän mukaan

Irtisanottuja yritystä kohti	Yrityksen koko so. henkilöstön määrä v. 1999 lopussa											Yht.
	ei tietoa	alle 5	5-9 19	10- 49	20- 99	50- 299	100- 999	300- 9999	1000- 49999	10000- 50000-	50000-	
1	67	402	256	312	331	170	138	91	16	0	0	1783
2	11	18	16	28	73	57	91	68	15	3	0	380
3 - 5	7	1	6	6	17	30	79	92	92	6	0	336
6 -10	3	0	0	0	1	2	5	35	90	12	4	152
11-15	2	0	0	0	0	1	5	7	30	16	2	63
16-20	0	0	0	0	0	0	0	3	12	15	0	30
21-30	0	0	0	0	0	0	0	1	6	14	5	26
31-50	0	0	0	0	0	0	0	2	5	10	7	24
51-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	13	15
101-	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	3	9
Yrityksiä yhteensä	90	421	278	346	422	260	318	299	267	83	34	2818

Seuraavassa taulukossa on esitetty irtisanottujen lukumäärä yhteensä eriteltynä yrityksen koon mukaan. Pienistä alle viiden hengen yrityksistä tuli irtisanottuja 4,3 %. Viidennes irtisanotuista tuli yli 50 000 henkilön yrityksestä, samoin viidennes yrityksistä, joissa henkilökuntaa oli yli 10 000 mutta alle 50 000. Edelleen viidennes irtisanotuista tuli yrityksistä, joissa henkilökuntaa yli 1 000, mutta alle 10 000.

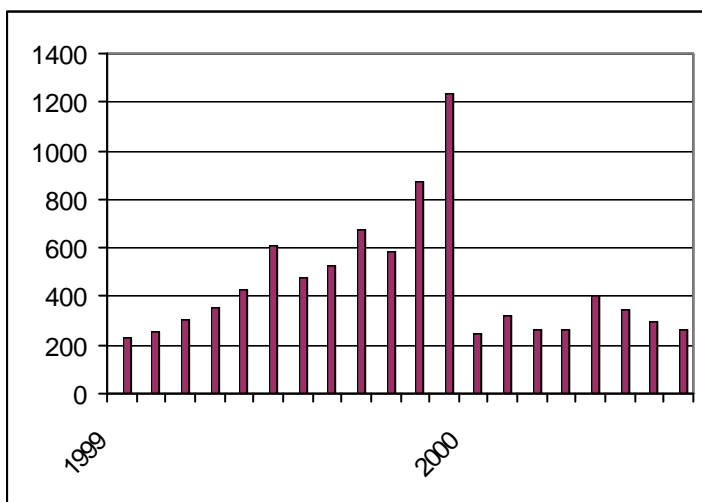
Taulukko 11. Irtisanottujen lukumäärät yrityksen koon ja yritystä kohti irtisanottujen määrän mukaan

Irtisanottuja yritystä kohti	Yrityksen koko so. henkilöstön määrä v. 1999 lopussa											Yht.
	ei tietoa	alle 5	5-9	10- 19	20- 49	50- 99	100- 299	300- 999	1000- 9999	10000- 49999	50000-	
1	67	402	256	312	331	170	138	91	16	0	0	1783
2	22	36	32	56	146	114	182	136	30	6	0	760
3 - 5	27	3	19	18	58	96	277	351	373	25		1247
6 -10	20	0	0	0	6	16	31	255	676	93	31	1128
11-15	23	0	0	0	0	12	61	86	385	200	26	793
16-20	0	0	0	0	0	0	0	57	209	268	0	534
21-30	0	0	0	0	0	0	0	29	148	340	127	644
31-50	0	0	0	0	0	0	0	66	179	403	276	924
51-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	105	942	1047
101-	0	0	0	0	0	0	0	0	137	647	596	1380
Irtisanottuja yhteensä	159	441	307	386	541	408	689	1071	2153	2087	1998	10240
%	1,6	4,3	3,0	3,8	5,3	4,0	6,7	10,5	21,0	20,4	19,5	100,0

Työsuhteen päättymisen ajankohta

Eroraha-aineiston perusteella työsuhteen päättymiset kasvoivat huomattavasti loppuvuodesta 1999. Vuoden 1999 marraskuussa työsuhde oli päättynyt 880 ja joulukuussa 1235 henkilöltä, kun edellisen vuoden joulukuussa työsuhteen päättymiä oli 740 kpl. Useimmilla erorahan saajilla on puolen vuoden irtisanomisaika, joten irtisanomiset ovat tapahtuneet viimeistään kesäkuussa 1999. Loppuvuoden lukumääriä lisäsi se, että tuolloin suurin osa hakijoista tuli niistä yrityksistä, jotka irtisanoivat lukumääräisesti eniten.

Kuvio 7. Työsuhteen päättymiset

Eräs selitys työsuhteitten päättymisten voimakkaaseen kasvuun vuoden 1999 loppupuolella ja määrien alenemiseen vuoden 2000 puolella voi olla se, että irtisanomisia on pyritty aikaistamaan. Vastaavanlainen "lainmuutospiikki" oli havaittavissa vuoden 1997 lainmuutosten yhteydessä.

6. Työhallinnon ja työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyvät toimenpiteet

Hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoite on, että työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy Suomessa EU:n työllisyysuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia. Hallitusohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturvajärjestelmissä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistävät ikääntyvien työntekijöiden työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää 2-3 vuodella, lähemmäs normaalia vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta.

EU:n komissio on vuosina 1999 ja 2000 Suomelle antamissaan työllisyyden hoitoa koskevissa suosituksissaan kehottanut Suomea edistämään iäkkäiden ihmisten pysymistä työelämässä nykyistä pidempään. Komissio katsoo, että Suomen pitäisi arvioida uudelleen etuusia, jotka helpottavat siirtymistä varhain eläkkeelle.

Heinäkuussa 1999 sovittuun ratkaisuun kuului eläkkeelle siirtymistä myöhentäviä ja työssä jaksamista edistäviä toimenpiteitä, joista alla mainitut liittyvät suoraan työhallinnon toimintaan ja työvoimapolitiikan toimeenpanoon.

1. Neuvotteluosapuolet totesivat, että käynnissä oleva Kansallinen Ikäohjelma ja Työelämän Kehittämisojelma tulevat edistämään ikääntyvien työntekijöiden pysymistä työelämässä. Lisäksi hallitus käynnistää työssä jaksamisen ohjelman hallitusohjelman mukaisesti.
2. Ikääntyvien työttömien ammatillista aikuiskoulutusta kehitetään työssä oppimisen muodossa, mikäli mahdollista työsuhteessa tapahtuvana koulutuksena. Tämän onnistumiseksi panostetaan motivaatioprosessin ja koulutusmenetelmien kehittämiseen. Oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painotusta siirretään syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutukseen.
3. Ikääntyvät työttömät pyritään työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Mikäli tämä ei onnistu, työvoimahallinto suuntaa näihin työttömiin muita aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Valtion vuosien 2000 ja 2001 talousarvioissa todetaan, että työmarkkinaosapuolet ovat sopineet eläkkeelle siirtyvistä myöhentävistä ja työssä jaksamista edistävästä toimenpiteistä. Osana hallituksen toimia sopimuksen toimeenpanemiseksi työhallinnossa toteutetaan seuraavia toimenpiteitä:

Eläkeputken houkuttelevuuden vähentämisessä työvoimatoimistojen aktiivisuuden ja toimintatapojen merkitys on keskeinen. Vuonna 2000 ja sen jälkeen työttömäksi jäävät 55–59 –vuotiaat henkilöt pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Jollei heidän työllistämisensä avoimille työmarkkinoille onnistu, heitä uhkaavan pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteeseen muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä. Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssä oppimisen edistämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painotusta siirretään syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutukseen. Vuosien 2000 ja 2001 talousarvioissa on varattu edellä mainitun kohderyhmän tukityöllistämiseen 70 milj. markkaa. Kyseisellä summalla arvioidaan työllistettävän molempina vuosina keskimäärin 1 300 henkilöä, joista 950 kuntiin ja 350 yksityiseen sektoriin.

Työhallinnon palvelut ja toimenpiteet

Työministeriön asettama projekti valmisti ohjeen (O11/99 TM 22.12.1999) työhallinnon toimenpiteistä 55 - 59 –vuotiaiden eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseksi ja työssä jaksamisen edistämiseksi. Ohje koskee niitä 55–59 –vuotiaita työnhakijoita, joiden työttömyysjakso alkaa vuonna 2000. Kohderyhmään kuuluvat avoimilta työmarkkinoilta ja tukityöstä työttömäksi jäävät henkilöt sekä ne henkilöt, joiden työttömyyden jokin muu työvoimapolitiittinen toimenpide kuin tukityöllistäminen on katkaissut.

Ohjeessa todetaan, että työhallinnon tehtävänä on pyrkiä edistämään työssä pysymistä muun muassa tiedottamisella ja neuvonnalla sekä työssä pysymistä edistävillä hankkeilla ja palveluilla. Lisäksi

työhallinnon tehtävänä on työvoimapalvelujen ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden avulla auttaa työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneita 55-59 –vuotiaita henkilöitä työllistymään. Ohjeessa on nostettu esiin ne työvoimapalvelut ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet, joilla voidaan auttaa em. kohderyhmän työllistymistä.

Ohjeen mukaan palveluprosessiin sisältyvät palvelut annetaan kaikille kohderyhmään kuuluville asiakkaille. Asiakkaille varataan työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä aika yhden – kahden viikon sisällä informaatiotilaisuuteen ja alkuhaastatteluun. Alkuhaastattelussa tehdään yhdessä asiakkaan kanssa palvelutarpeen kartoitus, osaamiskartoitus ja alustava työnhakusuunnitelma. Asiakas ohjataan työnhakukoulutukseen kahden – kolmen viikon sisällä alkuhaastattelusta. Asiakkaalle varataan työnhakusuunnitelmassa määräaikaishaastattelujen lisäksi aika henkilökohtaiseen haastatteluun keskimäärin joka toinen kuukausi.

Ellei asiakas ole kolmen kuukauden aikana työllistynyt avoimille työmarkkinoille, ryhdytään yhdessä asiakkaan kanssa toimenpiteisiin hänen työmarkkinavalmiuksiensa parantamiseksi. Tässä vaiheessa selvitetään, voidaanko asiakkaan työllistymistä edistää koulutuksen tai työharjoittelun avulla. Elleivät edellä mainitut toimenpiteet tule asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottaen kysymykseen tai ellei hänen toivomiaan palveluita voida tarjota, tarjotaan asiakkaalle käytettävissä olevien työllisyysmäärärahojen puitteissa mahdollisuus tukityöhön. Koska tukityö on viimesijainen keino, tukityö järjestetään pääsääntöisesti aikaisintaan kuuden kuukauden ja viimeistään 11 kuukauden työttömyyden jälkeen.

Vuonna 2000 toteutettujen palveluiden ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden seuranta

Työministeriö asettaman syrjäytymisen ehkäiseminen ja yhteistyö työvoimapolitiikan toimeenpanossa (SYTY) -projektin tavoitteena oli mm. seurata niille 55-59 -vuotiaille suunnattuja palveluja ja toimenpiteitä, jotka ovat tulleet vuonna 2000 työttömäksi. Kohderyhmään kuuluvat sekä uudet, avoimilta työmarkkinoilta työttömiksi työnhakijoiksi tulevat että työvoimapolitiittisista toimenpiteistä esimerkiksi tukityöstä, työharjoittelusta tai työvoimakoulutuksesta työttömäksi jäävät työnhakijat.

Kuukausittain seurataan, kuinka monella kohderyhmään kuuluvalla alkaa työttömyysjakso ja kohderyhmään kuuluvien työttömyyden päättymisen syitä: työhön yleisille työmarkkinoille, sijoitettu toimenpiteillä, aloittanut työvoimakoulutuksen, siirtynyt työvoiman ulkopuolelle tai työttömyyseläkkeelle. Kolmannesvuosittain (tammi-huhtikuu, tammi-elokuu, tammi-joulukuu) seurataan kohderyhmälle suunnattuja työvoimapolitiittisia toimenpiteitä. Seurattavia toimenpiteitä ovat muun muassa työnhakusuunnitelmat, määräaikaishaastattelut, työnhakukoulutus, työharjoittelu, työvoimakoulutus, tukityö sekä muut edellä mainitut työttömyyden päättymisen syyt. URA-tietojärjestelmässä on käytettävissä työllistämispäätöksen erillinen koodi, joka merkitään, kun työllistämiseen käytetään 55-59-vuotiaiden tukityöllistämiseen erikseen varattuja määrärahoja.

Seurantatietojen perusteella uusia 55-59-vuotiaita työttömiä työnhakijoita tuli vuoden 2000 aikana yhteensä noin 24 400 henkilöä. Vuonna 1999 vastaava luku oli 26 280 henkilöä. Päättäneitä työttömyyksiä kohderyhmällä oli vuonna 2000 hieman vähemmän kuin vuonna 1999. Vuonna 2000 päättyi noin 26 100 työttömyysjaksoa (yhdeällä henkilöllä voi olla useampia päättymisiä), kun vastaava luku vuotta aikaisemmin oli noin 26 700. Keskimääräisesti arvioiden on kullakin kohderyhmän henkilöllä ollut yksi työttömyyden päättyminen.

Viimesijaisena keinona ko. kohderyhmälle tarkoitettu tukityöllistäminen toteutui vuonna 2000 selvästi vähäisempänä kuin oli suunniteltu. Työllistämiseen tarkoitettun määrärahan käyttö jäänee

alle 10 milj. markkaan ja työllistettyjen volyymi keskimäärin 250 henkilöön. Työllistetyistä runsaat 100 sijoittui kuntien palvelukseen työllistämistuella ja noin 60 henkilöä oli osa-aikalisajaisia. Tukityöllistettyjen määrä kasvoi vuoden loppua kohti siten, että joulukuun lopussa työllistettynä oli 620 henkilöä. Syynä työllistämistuen vähäiseen käyttöön on se, että työllistämisen painottaminen kohderyhmään oli uutta ja tavoite ensimmäisen vuoden osalta liian korkeaksi asetettu, kun otetaan huomioon se, että tukityöllistäminen on viimesijainen keino.

Kun kunkin työttömän kohdalla otetaan huomioon vain viimeinen työttömyyden päättyminen, niin työttömyyksiä päättyi vuonna 2000 yhteensä 10 360 ja vuonna 1999 yhteensä 10 000. Näin tarkasteltuna työttömyyksiä päättyi vuonna 2000 hieman edellisvuotista enemmän. Niiden henkilöiden määrä, joiden työttömyys ei päättynyt edes tilapäisesti oli vuonna 2000 yhteensä runsaat 14 000 ja vuonna 1999 yhteensä vajaat 16 300.

Taulukko 12. 55-59 -vuotiaisiin työttömiin kohdennetut toimenpiteet v. 1999-2000

	2000	1999	Muutos	Muutos %
Uudet työttömät (henkilöä)	24 399	26 280	-1 881	-7,2
* Tehty suunnitelma	12 856	13 027	-171	-1,3
* Työnhakijakoulutus	2 082	1 033	1 049	101,5
* Toimenpidesijoitus	2 367	2 027	340	16,8
Henkilöiden päättäneet työttömyys-	26 114	26 710	-596	-2,2
Jaksot				
* Yleiset työmarkkinat	19 320	20 278	-958	-4,7
* Toimenpidesijoitus	2 506	2 160	346	16,0
* Työvoiman ulkopuolelle	2 923	2 820	103	3,7
* Muu syy - ei tietoa	1 365	1 452	-87	-6,0
Viimeinen työttömyysjakso	10 363	10 002	361	3,6
* Yleiset työmarkkinat	4 903	4 956	-53	-1,1
* Toimenpidesijoitus	2 147	1 810	337	18,6
* Työvoiman ulkopuolelle	2 203	2 078	125	6,0
* Muu syy - ei tietoa	1 110	1 158	-48	-4,1
Suunnitelmat/työttömät	52,7	49,6		
Työnhakukoulutus/työttömät	8,5	3,9		
Toimenpidesijoitus/työtön	9,7	7,7		
Työttömyys päättynyt /työttömät	42,5	38,1		
Yleisillä työmarkkinoilla / työttömät	20,1	18,9		

Lähde: työministeriö/ST-tiimi

Avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen päättyi vuonna 2000 yhteensä 19 300 työttömyyttä (yhdellä henkilöllä voi olla useampia päättymisiä). Tämä oli määrällisesti selvästi suurin työttömyyden päättymisen syy (74 %). Kun kunkin työttömän kohdalla otetaan huomioon vain viimeinen työttömyyden päättyminen, niin avoimille työmarkkinoille sijoittumiseen päättyi 4 900 henkilön työttömyys. Tämä oli lähes puolet kaikista päättäneistä työttömyyksistä. Karkeasti arvioiden jokaisella vuonna 2000 avoimille työmarkkinoille työllistyneellä oli keskimäärin lähes neljä alkanutta

työjaksoa. Tämä kuvaa sitä, että työttömyys on päättynyt suhteellisen lyhytkestoiseen määräaikaiseen työhön. Myös niillä henkilöillä, joilla viimeinen päättymisen syy on jokin muu kuin työllistyminen avoimille työmarkkinoille, voi tätä edeltävä työttömyyden päättymisen olla sijoittuminen avoimille työmarkkinoille.

Kun otetaan huomioon vain viimeinen päättynyt työttömyys, vuonna 2000 tukityöhön sijoittuneiden määrä kasvoi 25 % verrattuna vuoteen 1999. Tukityöhön sijoitettiin vuonna 2000 yhteensä 1 422 henkilöä, joista 991 naisia ja 431 miehiä. Suuri ero naisten ja miesten välillä tukityösijoituksissa johtuu siitä, että pääosa toteutuneista toimenpiteistä on kuntien työllistämistukea ja osa-aikalisää, jotka ovat toimenpiteinä naisvaltaisia. Työvoimakoulutuksen aloitti yhteensä 725 henkilöä (387 naista ja 338 miestä), mikä oli 50 henkilöä enemmän kuin vuonna 1999. Päättymisen syynä työttömyyseläkkeelle siirtyminen kasvoi suhteellisesti selvästi eniten.

Naisia tuli vuonna 2000 työttömiksi miehiä enemmän, vaikkakin molempien määrät vähenivät vuoteen 1999 verrattuna. Naisilla työttömyys päättyi selvästi useammin kuin miehillä. Tilanne on samanlainen riippumatta siitä, otetaanko mukaan kaikki päättymiset vai vain viimeinen päättymisen. Karkeasti arvioiden vähintään kerran avoimille työmarkkinoille sijoittuneilla naisilla oli vuonna 2000 avoimille markkinoille sijoittumisia keskimäärin 4,8, kun miehillä vastaava luku oli keskimäärin 3,0.

Eläkeputkiratkaisuun ei tilastojen mukaan näytä liittyneen mitään selvää ns. eläkeputkeen siirtymisen kasvua vuonna 1999 ennen kuin uudet menettelyohjeet tulivat voimaan vuoden 2000 alusta. Vaikkakin kohderyhmään kuuluvia uusia työttömiä tuli vuonna 2000 vajaat 3 000 vähemmän kuin vuonna 1999, niin merkittävänä tekijänä vähenemiseen voidaan arvioida olevan työllisyystilanteen paraneminen.

Ikääntyville ja pitkäaikaistyöttömille työnhakijoille laaditaan työnhakusuunnitelma suuremmalla aikaviiveellä kuin muille työnhakijaryhmille. Vain runsaalle kolmasosalle 55-59 -vuotiaista oli vuosina 1999 ja 2000 laadittu työnhakusuunnitelma neljän kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta. Kahdeksan kuukauden kuluttua työttömyyden alkamisesta oli vuonna 2000 noin 52 % ja vuoden 1999 vuositilastojen perusteella noin puolelle kohderyhmään kuuluvista laadittu työnhakusuunnitelma. Kohderyhmästä 22,6 % oli vuonna 2000 tilastojen mukaan osallistunut määräaikaishaastatteluun ja 8,5 % oli aloittanut työnhakukoulutuksen. Edelliseen vuoteen verrattuna määräaikaishaastattelujen osuus oli pysynyt ennallaan. Työnhakukoulutuksen oli aloittanut kaksinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna.

Työministeriön SYTY-projektin johtopäätös on, että tilastoseurannan ja saadun palautteen perusteella työvoimatoimistot eivät ole kaikilta osin noudattaneet aiemmin mainittua työministeriön ohjetta. Työvoimatoimistot ovat palveluita ja toimenpiteitä tarjotessaan priorisoineet muita kuin kohderyhmään kuuluvia työnhakijoita. Työvoimatoimistojen toimintaan ovat vaikuttaneet monet eri syyt. Yksi syy on työnantajien kielteiset asenteet ikääntyviä kohtaan. Toinen syy on kohderyhmään kuuluvien oma asenne. Kohderyhmään kuuluvia on usein vaikea motivoida työnhakusuunnitelman laatimiseen ja työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, koska he ovat sopineet työnantajensa kanssa eläkkeelle siirtymisestä. Kolmas asiaan mahdollisesti vaikuttava syy on se, että työvoimatoimistoilla on monia erilaisia kohderyhmiä ja erilaisia tavoitteita. Tavoitteet, jotka eivät kuulu tulostavoitteisiin tai joita ei ole muuten selkeästi priorisoitu taikka jotka osoittautuvat muuten vaikeiksi toteuttaa (vrt. työnhakijoihin ja työnantajiin liittyvät syyt), jäävät henkilöstöresursseja suunnattaessa vähemmälle huomiolle. Työvoimatoimistot ovat tuoneet esille myös sen, että tieto heinäkuussa 1999 sovitun ratkaisun tavoitteista ja työhallinnon osuudesta, ei ole mennyt työnantaja-

ja palkansaajajärjestöjen kautta tiedoksi työpaikoille. Useat asiakkaat ovat kuulleet eläkeputken sijaan tulevasta aktivoinnista vasta työvoimatoimistoon ilmoittautuessaan.

Työministeriön SYTY-projekti katsoo, että tilastoaineiston ja saadun palautteen mukaan eläkkeelle siirtymistä myöhentävissä toimenpiteissä on onnistuttu vain osittain. Työeläkejärjestelmään tehdyillä muutoksilla ei ole onnistuttu merkittävästi vähentämään eläkeputken siirtymistä. Edellä mainitusta syistä johtuen työhallinto on joutunut kantamaan ratkaisusta ja sen seurauksista varsin suuren vastuun. Työnhakija-asiakkaiden vääriksi osoittautuneet tiedot eläkkeelle siirtymisestä heijastuvat vähäisenä motivaationa työvoimatoimiston tarjoamiin palveluihin. Asiakkaiden heikko motivaatio heijastuu työvoimatoimiston työhön ja vaikuttaa palvelujen ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tarjontaan. Työministeriön SYTY-projekti katsoo, että eläkeputken liittyvät asiat ja kokemukset vuoden 2000 toiminnasta tulee ottaa esille työmarkkinajärjestöjen, sosiaali- ja terveysministeriön sekä työhallinnon alue- ja paikallishallinnon kanssa.

Työllisyyslain (1987/275) 18 §:n mukainen työllistämisvelvoite

Vuoden 1997 alussa voimaan tulleen työttömyysturvauudistuksen yhteydessä korotettiin työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden ikäraja 55 vuodesta 57 vuoteen. Samassa yhteydessä säädettiin vuonna 1942 tai sen jälkeen syntyneelle 55 vuotta täyttäneelle, jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäisaika, ja joka oli aiemmin voimassa olleiden säännösten nojalla oikeutettu lisäpäiviin, oikeus kuntoutukseen, koulutukseen tai kunnan järjestämään 10 kuukauden työhön. Työllistämisvelvoitteen tavoitteena on viimesijaisena keinona kerryttää 55 vuotta täyttäneen työnhakijan työttömyysturvan työssäoloaika, jotta henkilö pääsisi ns. työttömyyseläkeputken.

Velvoitteen piirissä vuonna 1997 oli 30 henkilöä. Seuraavana vuonna heitä oli 270 henkilöä, vuonna 1999 noin 1000 sekä vuonna 2000 tammi-syyskuussa noin 700 henkilöä. Suurin osa velvoitteen piiriin kuuluvista henkilöistä on valinnut kunnan 10 kuukauden tukityöjakson.

Työllisyyslain 18 §:n työllistämisvelvoitteen ja vuonna 1999 sovittujen eläkkeelle siirtymistä myöhentävien toimenpiteiden tavoitteet ovat ristiriidassa keskenään, koska työllistämisvelvoitteen tavoitteena on nimenomaisesti ohjata henkilöt, jotka täyttävät 55 vuotta ennen 500 päivän päivärahakauden täyttymistä työttömyyseläkeputken.

7. Uudet työttömyyseläkkeeseen oikeutetut tulevan ajan vaatimuksen poistamisen vuoksi

Työttömyyseläkkeen tulevaa aikaa koskeva edellytys otettiin lakiin vuoden 1994 alusta. Tulevan ajan täyttämättä jääminen merkitsi työttömyyseläkeoikeuden menetystä. Käytännössä ongelmana on ollut eläkeoikeuden menettäminen ennalta arvaamattomien tapahtumien kuten liian pitkään jatkuneen tai säännösten kannalta väärään aikaan sattuneen sairausloman tai muun päivärahattoman kauden vuoksi. Käytännössä tämä edellytys on aiheuttanut useita väliinputoamistilanteita, joissa tulevan ajan oikeuden menetys esimerkiksi irtisanomisen yhteydessä maksettavan kertakorvauksen tai työttömyyden aikana maksetun sairauspäivärahajakson vuoksi on merkinnyt samalla koko työttömyyseläkeoikeuden menetystä.

Vuoden 2000 alusta työttömyyseläkkeen ehtoja muutettiin siten, ettei työttömyyseläkkeen saaminen enää edellytä tulevan ajan oikeutta. Työttömyyseläke voidaan myöntää ansaitun eläkeoikeuden mukaisena vapaakirjaeläkkeenä. Muutosta sovelletaan taannehtivasti myös niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994

tai sen jälkeen. Työttömyyseläke lasketaan niiden säännösten mukaan, jotka olivat voimassa eläketapahtumahetkellä. Eläketapahtuma määritellään siten, kuin se olisi aikanaan määritelty, jollei tulevan ajan edellytystä olisi vaadittu.

Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos pyrkivät poimimaan rekistereistään kaikki ne henkilöt, joilla muutoksen johdosta on mahdollisesti syntynyt oikeus eläkkeeseen ja jotka ovat 1.1.1994 jälkeen saaneet hylkäävän päätöksen työttömyyseläkkeestään tai mahdollisesti jättäneet hakematta eläkettä tulevan ajan puuttumisen vuoksi.

Kelan rekistereistä poimittiin työmarkkinatuen saajia runsaat 4000 ja ETK:n rekisteristä noin 400 työttömyyseläkkeen hylkäystä tulevan ajan puuttumisen vuoksi. Osa tuli mukaan molempiin rekisteripaimintoihin. Kun lisäksi poistettiin henkilöt, jotka jo saivat jotain eläkettä, saatiin potentiaalisiksi hakijamääräksi 1541.

Ruotsin työttömyysturvasta

Ansiopäivärahan taso

Ansionmenetysvakuutuksen mukaiseen korvaukseen on ALF 7 §:n mukaan oikeus sillä, joka on ollut työttömyyskassan jäsen vähintään 12 kuukautta ja on viimeisenä jäsenyyksikautenaan täyttänyt ALF 12 – 14 §:n mukaisen työssäoloehdon. Kassasta välittömästi toiseen siirtynyt henkilö saa lukea hyväkseen jäsenyytensä aiemmassa kassassa.

Työttömyyskorvauksen (sekä perusvakuutus että ansionmenetysvakuutus) saamisen edellytyksenä oleva työssäoloehto täyttyy, kun hakija on 12 kuukauden aikana välittömästi ennen työttömyyden alkua

- 1) ollut työsuhteessa vähintään 6 kuukautta ja ollut työssä vähintään 70 tuntia kalenterikuukaudessa, tai,
- 2) on ollut työsuhteessa vähintään 450 tuntia 6 peräkkäisen kuukauden jakson aikana ja on ollut työssä vähintään 45 tuntia jokaisena näistä kuukausista.

Perusvakuutuksen mukainen päiväraha on ALF 24 §:n 2 momentin valtuutuksen nojalla annetun hallituksen päätöksen mukaan 240 Skr. Ansionmenetysvakuutuksen mukainen ansiopäiväraha on vähintään perusmääräisen päivärahan suuruinen ja korkeintaan hallituksen vahvistaman suuruinen eli 580 Skr. Päivärahaa voidaan myöntää korvausjakson 100 ensimmäisen päivän ajalta enemmän kuin lopuilta päiviltä. (tässä hallitukselle valtuus maksaa porrastettuna) .

Ellei em. mahdollisesta korvaustason porrastamisesta tai henkilön saaman eläkkeen huomioon ottamisesta muuta johdu, on ansiopäiväraha 80 % hakijan normaalin työajan päiväansioista.

Normaalina työaikana pidetään ALF 28 §:n mukaan sitä keskimääräistä työaikaa siinä työssä, jossa työssäoloehto on täyttynyt.

Päiväansiona pidetään viidesosaa viikkotuloista tai kuukausipalkkaa saavan osalta 1/22 kuukausitulosta, jota hän on ennen työttömyyden alkamista saanut tavallisesti normaalina työaikana.

Yrittäjän pr määritetään samalla tavalla, mutta pr:n perusteena ovat päivätulot perustetaan keskimääräisiin ansioihin viimeisenä kolmena vuotena ennen yritystoiminnan lopettamista. Yritystoiminnan kestäettyä alle vuoden voidaan päivätulot laskea yritystoimintaa aiempien tulojen perusteella.

Suurimman mahdollisen ansiopäivärahan 580 kr saa 15 950 kruunun kuukausituloilla.

Ruotsissa on työttömiä enää alle 5 prosenttia työvoimasta. Työttömyyskorvausta vuoden kalenterivuoden kuluessa saavien lukumäärä on pudonnut 1999 alle 800 000 henkilöön. Työttömyyskassoihin kuuluu vajaa 3,8 miljoonaa henkilöä.

Liitteenä olevat tilastojen mukaan maksetuista korvauspäivistä vajaa 93 % on maksettu ansiopäivärahana. Vuonna 1999 maksetut perusmääräiset päivärahat olivat keskimäärin 229 kr.

Maksetut ansiopäivärahat olivat keskimäärin 510 kr. Kaikki maksetut työttömyyspäivärahat olivat keskimäärin 487 kr.

Työssäoloehto ja työllistämistukityö

Työssäoloehdossa ei oteta huomioon aikaa, jona henkilö on osallistunut

- työmarkkinakoulutukseen (arbetsmarknadsutbildning)
- muuhun työmarkkinapoliittisen ohjelman (arbetsmarknadspolitiskt program) mukaiseen koulutukseen, työharjoitteluun (arbetspraktik), aktivointitakuuseen (aktivitetsgaranti), nuorisotakuuseen (ungdomsgaranti), atk-harjoitteluun (datortekverksamhet), työmarkkinapoliittisesta ohjelmasta annetun asetuksen (2000:634) mukaiseen työmarkkinoille suuntautumisprojektiin (projekt med arbetsmarknadspolitisk inriktning), työmarkkinoille suuntaavaan kuntoutukseen (arbetslivsinriktad rehabilitering)

Työssäoloehdossa ei oteta huomioon myöskään työskentelyä

- työllistämistuesta annetun asetuksen (1997:1275) mukaisella erityisellä työllistämistuella (särskilt anställningsstöd)
- starttirahalla (stöd till start av näringsverksamhet)

Työssäoloehdossa otetaan huomioon (myös paluuehto)

- yleinen työllistämistukityö
- palkka-avustuksella työskentely (arbete med lönebidrag)
- suojatyö julkisella työnantajalla (skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare)
- työskentely Samhall AB:lla (anställning inom Samhall AB)

Työssäoloehdossa otetaan siten huomioon ns. yleisellä työllistämistuella tehty työ, mutta ei ns. erityisellä työllistämistuella tehtyä työtä. Yleistä työllistämistukea maksetaan yli 20-vuotiaan pitkäaikaistyöttömän työllistämisen perusteella. Niin ikään sitä voidaan erityisissä tapauksissa maksaa sellaisen henkilön työllistämisen yhteydessä, jota ei pidetä pitkäaikaistyöttömänä työmarkkinapoliittiseen toimenpiteeseen osallistumisen tai jolla on ollut lyhytaikaisen työn takia. Yleisen työllistämistuen myöntämisen edellytyksenä on, että henkilön on tullut olla vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen työhönsiirtoa työnhakijana työvoimatoimistossa. Sitä maksetaan kuudelta kuukaudelta. Tukea maksetaan 12 kk:lta toimintaan, joka sisältää julkisia investointeja tai yhteiskunnallisesti hyödyllisiä investointeja, jos siihen on painavia syitä. Yleistä työllistämistukea maksetaan 50 % palkkamenoista, kuitenkin enintään 350 kruunua päivässä.

Erityinen työllistämistuki on tarkoitettu yli 57-vuotiaan henkilön työllistämiseen. Sen myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on viimeisen 24 kk:n aikana joko ollut työtön tai ottanut osaa työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan ja ollut välittömästi ennen työhönsiirtoa mainitun ajan työnhakijana työvoimatoimistossa. Lisäksi henkilön on tullut osallistua työmarkkinapoliittisesta ohjelmasta annetun asetuksen (2000:634) mukaiseen aktivointitakuuseen vähintään kolmen kuukauden ajan. Erityinen työllistämistuki poikkeaa muista työllistämistuista siten, että osoitus työllistämistukityöhön tehdään aktivointitakuun puitteissa ja ellei työllistämistukityö johda tavanomaiseen työsuhteeseen, henkilö palaa aktivointitakuun piiriin. Erityistä työllistämistukea maksetaan 24 kuukaudelta. Tuen suuruus on 75 % palkkamenoista, kuitenkin enintään 525 kruunua päivässä.

Edellä mainittujen lisäksi maksetaan ns. tehostettua (förstärkt) työllistämistukea vähintään 20-vuotiaalle henkilölle. Tällaisella työllistämistukityöllä tehty työ otetaan työssäoloehdossa huomioon. Tukeen on oikeus henkilöllä, joka

1. on ollut 24 kk ajan joko työttömänä tai on osallistunut työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan ja on välittömästi ennen työhönsoitusta ollut mainitun ajan työnhakijana työvoimatoimistossa, tai
2. on ollut 48 kuukauden ajan joko työttömänä tai on osallistunut työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan ja on välittömästi ennen työhönsoitusta ollut mainitun ajan työnhakijana työvoimatoimistossa, tai
3. joka on työrajoitteinen ja saa työtä joko Samhall –konsernilta tai suojattua työtä julkiselta työnantajalta

Tehostettua työllistämistukea maksetaan 24 kuukautta. Sen suuruus on em. 1-kohdan ja 3-kohdan mukaisissa tilanteissa ensimmäisen 6 kk:n aikana 75 % palkkamenosta, kuitenkin enintään 525 kruunua päivässä. Seuraavana 18 kuukauden aikana tuen suuruus on 25 % palkkamenosta, kuitenkin enintään 175 kruunua päivässä. Tehostetun työllistämistuen suuruus on em. 2 –kohdan mukaisessa tilanteessa ensimmäisen 12 kuukauden aikana 75 % palkkamenosta, kuitenkin enintään 525 kruunua päivässä; ja loppuaikana 50 % palkkamenosta, kuitenkin enintään 350 kruunua päivässä.

Palkkamenoihin luetaan kaikkien em. tukimuotojen osalta työllistämistuen suuruutta määrättäessä bruttopalkka ja sosiaalimaksulain (2000:980) mukaiset maksut. Työllistämistukityötä ei saa osoittaa ALF 43 – 46 §:n tarkoittamana karenssiaikana (nyk. sovelletaan 43 – 45 §:n osalta).

Työllistämistukityön palkan ja muiden työsuhde-etujen on oltava kollektiivisopimuksen mukaiset tai alalla sovellettavan sopimuksen mukaisia etuja vastaavat. Työsuhde voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. Työllistämistukea ei voi maksaa työnantajalle, joka samassa yrityskokonaisuudessa (? driftsenhet) on myöhemmin kuin 9 kuukautta ennen työllistämistä on irtisanonut työntekijöitä työn puutteen takia. Työllistämistuen myöntämisen edellytyksenä on, että työllistettävää ei lomauteta muista kuin säästä tai vastaavasta syystä johtuen. Työllistämistuen käyttöä valvoo arbetsmarknadstyrelsen (AMS).

Uuden 300 päivän päivärahakauden alkamisesta ja lisäpäivien myöntöperusteista

Työssäoloehto 5.2.2001 uudistettaessa erillinen uudelleenvakuuttautumisehto poistettiin. Uudelleenvakuuttautumisehto eli ns. paluuehto täyttyy samoin edellytyksin kuin työssäoloehto ensimmäistä päivärahakautta koskien. Uudistuksen myötä uusi 300 päivän päivärahakausi alkaa vasta henkilön saatua kokonaan aiemman päivärahakauden 300 korvauspäivän päivärahat, vaikka työssäoloehto olisi täyttynyt uudelleen jo heti ensimmäisen päivärahakauden alkupuolella. Paluuehdon täyttymistä tarkastellaan vasta 300 päivän kuluttua kokonaan.

Jos henkilö 300 päivää päivärahaa saatuaan ja edelleen päivärahaa hakiessaan täyttää paluuehdon, alkaa uusi 300 päivän korvausjakso.

Ellei paluuehto täyty, on harkittava mahdollisuutta korvausjakson pidentämiseen tai vaihtoehtoisesti mahdollisuutta osallistua ns. aktivointitakuuseen. Aktivointitakuuta tulee tarjota, mikäli henkilö on pitkäaikaistyötön tai on vaarassa tulla sellaiseksi. Aktivointitakuun tarjoamisen harkitsee työvoimatoimisto. Viimeistään aktivointitakuuta tulee tarjota 27 kk:n kuluessa työttömyyden alkamisesta eli noin 600 korvauspäivän jälkeen, jos henkilö on jatkuvasti ja kokoaikaisesti työtön. Jos työvoimatoimisto arvioi, että henkilölle tulee tarjota aktivointitakuuta, ei korvausjakson pidentäminen ole ajankohtainen. Aktivointitakuun mukaisia tehostettuja toimia aktivointituella tai osapuolten sopimalla palkalla tarjotaan, kun se hakijan ja työvoimatoimiston arvion mukaan parhaiten hyödyttää hakijan mahdollisuutta päästä työhön.

Muilla kuin pitkäaikaistyöttömillä tai henkilöillä, jotka ovat vaarassa tulla sellaisiksi, ei ole työvoimatoimiston normaalin palvelutarjonnan ja työmarkkinapoliittisten toimien lisäksi tarvetta aktivointitakuuseen työn löytämiseksi. Tällaisilla henkilöillä tulee olla mahdollisuus pidennettyyn korvausjaksoon, josta työvoimatoimisto tekee työttömyyskassalle ehdotuksen. Työvoimatoimisto perustaa harkintansa pidennetystä korvausjaksosta yksilöllisen toimintasuunnitelman perusteella siihen, mikä on hakijalle tehokkain tapa päästä työllistymistavoitteeseen. Pidennetyinkin korvausjakson aikana hakijalle voidaan tarjota aktivointitakuuta, mikäli sen arvioidaan edesauttavan näkymiä päästä työhön. Työttömyyskassa päättää korvausoikeuden pidennyksestä.

Korvausjakson pidennysedellytykset on jätetty tarkoituksellisesti tarkemmin määrittelemättä, koska pidennysmahdollisuuden ei ole haluttu merkitsevän mahdollisuutta loputtomaan korvausoikeuteen, mikä voisi vaikuttaa halukkuuteen perustaa riittävästi paikkoja aktivointitakuun piiriin.

Arbetsmarknadsstyrelsen AMS on antanut työttömyyskassoille 4.4.2001 tiedotteen, jossa käsitellään mm. korvausoikeuden pidentämistä. Tiedotteen mukaan työttömyyskassan tulee pidennetystä korvausjaksosta päättääkseen saada tietoa siitä, onko aktivointitakuuta tarjottu tai aiotaanko sellaista tarjota. Harkinnan tulee tapahtua päivärahan enimmäisajan täyttymisen yhteydessä. Koska kyseessä on meneillään oleva päivärahakausi, jota jatketaan, edellytetään, että henkilö hakee korvausta edelleen. Kassat ei ole tässä mielessä saanut tarpeellista tietoa osoituksesta aktivointitakuuseen ennen kuin enimmäismäärä on täyttynyt vaan vasta sen täytyttyä. Kassojen on huomattava, että ALF ei sisällä mitään nimenomaista suositusta tai vastaavaa. Siten on korvausjakson pidentämiseksi riittävää, että työvoimatoimisto antaa tiedot siitä, ettei hakijalle pidä tarjota aktivointitakuun mukaista aktivointia. Minkäänlainen työvoimatoimiston perustelujen harkitseminen ei ole myöskään tarpeen.

RUOTSIN TYÖTTÖMYYSTURVAAN 5.2.2001 TULLEITA MUUTOKSIA

Työssäoloehto, päivärahaikauden kesto, paluuehto

Muutokset:

Ansioon suhteutetun päivärahan myöntämisen edellytyksenä olevaa työssäoloehtoon hyväksytään pääsääntöisesti vain normaali palkkatyö. Myös tukityö julkisen työnantajan palveluksessa luetaan työhistoriaan sekä lisäksi varsinaisesta asevelvollisuuden suoritusajasta tai vanhempainraha-ajasta enintään kaksi kuukautta.

Aiemmin ollut mahdollisuus paluuehdon täyttämiseen työvoimapolitiittisen ohjelman mukaisesti poistettiin. Ohjelmaan osallistumisen aikaa ei oteta tarkastelujaksone huomioon.

Työssäoloehto tarkastellaan tarkastelujakson pidennysperusteiden olemassaolosta huolimatta enintään seitsemän vuoden ajalta. ”Omaishoidosta” annetun lain mukaista läheisen hoitamista täydellä korvauksella ei oteta tarkastelujaksolla huomioon.

Päivärahaikauden enimmäiskesto on kaikille iästä riippumatta 300 päivää.

Päivärahaa voidaan myöntää uudelleen 300 päivästä, jos työssäoloehto on täytetty palkkatyössä uudelleen.

Päivärahaikautta voidaan pidentää joissain tilanteissa enintään 300 päivällä, vaikka hakija ei olisi täyttänyt työssäoloehto uudelleen.

Jos henkilö on täyttänyt päivärahaikaudella työssäoloehdon uudelleen, alkaa uusi korvausjakso vasta 300 ensimmäisen päivän täytyttyä.

Muutosten perustelut (regeringens proposition 1999/2000:139)

Työttömyysvakuutus on luonteeltaan ansionmenetysvakuutus eli korvausta maksetaan työttömyyden johdosta menetetyn ansion perusteella. Vain tavanomainen työmarkkinoilla tehtävä työ voidaan siksi asevelvollisuuden ja vanhempainrahaikauden muodostamilla poikkeuksilla hyväksyä työssäoloehtoon. Etenkin työmarkkinapoliittisia toimenpiteitä on käytetty paljolti vain sen varmistamiseen, että työtön saa työttömyysvakuutuksesta korvausta. Työmarkkinapoliittisen ohjelman tarkoituksena oli johtaa nopeaan ja jatkuvaan työllistymiseen tavanomaisille työmarkkinoille, mutta sellainen on muodostunut poikkeukselliseksi. 1990-luvun massatyöttömyysilanteissa ohjelmassa ei ollut mitään väärää. Osallistuminen toimenpiteisiin antoi työttömälle mahdollisuuden pitää ammattitaitoa yllä vaikka mahdollisuudet jatkuvaan työsuhteeseen olivat vähissä.

Nyt työmarkkinatilanne on parantunut huomattavasti. Työmarkkinapoliittisille toimenpiteille annetut määrälliset tavoitteet on poistettu ja suuntauksena on ollut priorisoida laadullisia

toimenpiteitä, kuten ammattiin johtavaa työmarkkinakoulutusta, jonka katsotaan johtavan nopeampaan työllistymiseen tavanomaiseen työsuhteeseen. Pitkään ilman tavanomaista työsuhdetta olleella on mahdollisuus ns. aktivointitakuuseen tehostetulla haku- ja ohjauspanostuksella. Samalla tarve työmarkkinapoliittisiin toimenpiteisiin korvausjaksoon oikeuttavana vähenee. Työmarkkinapoliittisten toimien laatu paranee.

Työttömien ongelmia työmarkkinoilla ei pidä ensisijaisesti ratkaista avokätisillä uudelleenvakuuttautumisehdoilla. Sen sijaan täytyy kestävämmällä, intensiivisellä panostuksella helpottaa työttömien paluuta työmarkkinoille. Näin ollen jotta työttömyysvakuutuksen luonne uudelleensijoittumisvakuutuksena vahvistuisi ei työmarkkinapoliittiseen ohjelmaan osallistumista tule hyväksyä paluuehdossa, vaan se tulee sen sijaan ottaa huomioon vain tarkastelujakson pidennysperusteena. Myöskään ns. starttirahakautta ei tule ottaa paluuehdossa työssäolona huomioon, mutta se tulee jättää tarkastelujaksoaikana huomioon ottamatta eli tarkastelussa ”sen yli hypätään”. Työllistämistukityötä ei tule asettaa erilaiseen asemaan kuin muita työmarkkinapoliittisia toimenpiteitä eikä sitä tule siten ottaa huomioon työssäoloehdossa tai paluuehdossa, mutta se tulee jättää tarkastelujaksolla huomioon ottamatta.

Vanhempainrahakaudesta ja asevelvollisuuden suorittamisesta voidaan työssäoloehdossa ja myöhemmin paluuehdossa ottaa huomioon enintään kaksi kuukautta. Vaikka miehet aiempaa enemmän käyttävät mahdollisuutta saada vanhempainrahaa, on ehdotuksella suuri merkitys niille naisille, jotka eivät ole vanhempainrahakauden takia olleet työssäoloehdon täyttämiseksi riittävästä työmarkkinoilla.

Omaishoito on ns. yli hypättävää aikaa tarkastelujaksolla, koska kyseessä on lyhytaikainen korvausjakso, jona aikana henkilön voidaan katsoa säilyttäneen liittymänsä työmarkkinoihin.

Työssäoloehdon täyttymistä voidaan tarkastelujaksona huomioon ottamatta jääneen ajan pituudesta huolimatta tarkastella enintään 7 vuoden ajalta, koska ei ole vakuutuksen tarkoituksen mukaista, että hyvin pitkä aikaa työmarkkinoilla poissa olleella olisi kauan sitten vallinneiden olosuhteiden perusteella oikeus korvaukseen.

Ennen uudistusta päivärahakauden kesto oli enintään 300 päivää, mutta 57 vuotta täyttäneillä työttömillä oli oikeus korvaukseen enintään 450 päivältä. Useimmat työttömät saavat työtä lyhyemmän työttömyysjakson jälkeen eivätkä käytä kaikkia korvauspäiviä. Vanhempien henkilöiden pidemmän korvausjakson syynä olivat kokemukset siitä, että heiltä kesti pidemmän aikaa löytää uutta työtä. 1.8.2000 aloitetun aktivointitakuun ja samalla perustetun yli 57-vuotiaille tarkoitetun työllistämistuen kautta näillä vanhemmilla ihmisillä on hyvät mahdollisuudet säilyttää otteensa työmarkkinoista. Siten ei ole enää ollut samanlaista tarvetta pidempään korvausjaksoon.

Korvausjakson pidentäminen 300 päivästä (työssäoloehdon jäädessä täyttymättä) vähentää tarvetta lähtökohtaiselle vanhoja hakijoita koskevalle pidemmälle päivärahakaudelle. Uuden työssäoloehdon (ns. paluuehto) täyttäminen tarkistetaan edelleen vasta henkilön saatua korvausta enimmäisajan. Työssäoloehdon silloin täytyessä alkaa uusi korvausjakso. Ellei työssäoloehto täyty, on tarkistettava mahdollisuudet korvausjakson pidentämiseen. Ns. aktivointitakuun tarkoituksen mukaisesti vaihtoehtona tulisi olla, että henkilölle enemmän tai vähemmän automaattisesti tarjotaan mahdollisuutta osallistua aktivointitakuuseen ensimmäisen korvausjakson päätyttyä. Aktivointitakuuta voitaisiin tarjota työvoimatoimistosta ennen korvausjakson päättymistä, jos hakijalla on riski tulla pitkäaikaistyöttömäksi. Viimeistään aktivointitakuuta on tarjottava 27 kk:n kuluessa työttömyyden alkamisesta. Aktivointitakuuta tarjotaan kun se hakijan ja työvoimatoimiston arvion mukaan parhaiten johtaa työllistymiseen.

Kuitenkaan kaikki 300 päivää korvausta saaneet eivät ole alttiita pitkäaikaistyöttömyydelle. Näillä hakijoilla voi olla hyvät mahdollisuudet saada normaalia työtä työvoimatoimiston normaalin palvelutarjonnan ja työmarkkinapoliittisten toimien kautta. Heillä ei ole tarvetta aktivointitakuuseen ja heille tulee olla mahdollisuus lisäksi enintään 300 korvauspäivään ilman työssäoloehdon täyttämistä. Työvoimatoimiston ehdotuksen pidennetystä korvausjaksosta tulee perustua harkintaan yksilöllisen ns. toimintasuunnitelman perusteella siitä, mikä on tehokkain tapa löytää hakijalle työtä. Edellytykset korvausjakson pidennykselle on jätetty tarkasti määrittelemättä siksi, että ei ole haluttu antaa mahdollisuutta loputtomalle korvausoikeudelle, mikä voisi vaikuttaa halukkuuteen laatia riittävästi paikkoja aktivointitakuun piiriin. Pidennyksestä päättää työttömyyskassa.

Henkilön täytettyä päivärahaudella uudelleen työssäoloehdon ei uusi 300 päivän korvausjakso ala ennen kuin henkilö on saanut päivärahaa ensimmäiseltä 300 päivästä. Aiemmin voimassa olleen lain mukaan uusi korvausjakso alkoi heti henkilön jouduttua työttömäksi työssäoloehdossa huomioon otettavasta työstä. Esim. pätkätöitä tehneen henkilön uusi pr-kausi alkoi ensimmäisen työssäolojakson jälkeen jos se myöhemmin osoittautui osaksi myöhemmin täyttyvää työssäoloehtoaa. Tuolloin uusi korvausjakso saattoi lyhentyä olennaisesti, ääritapauksessa päivään, siksi että viimeinen uudessa työssäoloehdossa huomioon otettava työssäolo tapahtui kauan sitten.

Opiskeluehdot (studerandevillkor)

Opiskeluehtoja muutetaan siten, että hakijan syntymäajankohta ei vaikuta samalla tavoin korvausoikeuteen.

Opiskelijoilla on ollut oikeus perusvakuutuksen mukaiseen korvaukseen, vaikka työssäoloehto ei täyty, jos ns. opiskeluehdot (studerandevillkor) täyttyvät. Opiskeluehdoilla tarkoitetaan sitä, että hakijan on tullut olla työssä tai työmarkkinoiden käytettävissä työnhakijana työvoimatoimistossa vähintään 90 kalenteripäivää 10 kuukauden yhdenjaksoisen tarkastelujakson aikana sen jälkeen kun hakija on lopettanut kokopäiväisen koulutuksen. Koulutuksen on tullut kestää vähintään lukuvuoden ja sen on tullut oikeutta opintotukeen.

Opiskelijaehdot on muutettu pidentämällä kolmevuotisen lukion suorittaneen henkilön opiskelijaehdon tarkastelujaksoa 20 vuoden täyttämiseen saakka, koska tarkoituksena on ollut, ettei henkilön syntymäajankohta vaikuttaisi ehdon täyttämiseen. Alle 20-vuotiaalla ei ole oikeutta päivärahaan. 10 kk:n tarkastelujakson päättyessä henkilön ollessa edelleen alle 20-vuotias hänelle ei syntynyt oikeutta päivärahaan eikä päivärahoikeutta tullut myöskään 20 vuoden iän täyttyessä tarkastelujakson jälkeen. Lainmuutoksen myötä samalla luokalla lukiossa olleita kohdellaan opiskeluehtojen osalta samalla tavalla syntymäajankohdasta riippumatta.

Toimintasuunnitelma (handlingsplan)

Työnhakijan tulee yhdessä työvoimatoimiston kanssa laatia viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työnhakijaksi ilmoittautumisesta ns. toimintasuunnitelma.

Työvoimatoimiston velvollisuutena on jo vuosia ollut laatia yksilölliset toimintasuunnitelmat pitkäaikaistyöttömille ja niille, jotka ovat vaarassa tulla pitkäaikaistyöttömäksi. Toimintasuunnitelmat laajenevat kaikkia koskeviksi ja ne tehdään yhdessä työnhakijan kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon erityisesti eri ammattiryhmien vaatimukset. Toimintatakuuta ei tule kohdistaa henkilöille, joilla on jatkuvia toimeksiantoja. AMS:n on tarkoitus

antaa tarkemmat määräykset toimintasuunnitelmien sisällöstä ottaen huomioon erilaisten työmarkkinoilla olevien ryhmien edellytykset ja kuinka toteutus on niiden osalta suoritettavissa.

Toimintasuunnitelman molemminpuolisuus sisältää sen, että kumpikin osapuoli on vastuussa suunnitelman laatimisesta ja että siinä otetaan parhaalla mahdollisella tavalla huomioon henkilön mahdollisuudet saada työtä. Hakijan omalle aktiivisuudelle on tarkoitus antaa paljon merkitystä. Toimintasuunnitelman tarkoituksena on siten helpottaa hakuprosessia ja muodostaa apuväline kummallekin osapuolelle. Suunnitelma ei ole kuitenkaan luonteeltaan varsinainen hakusopimus ja sellainen voisi aiheuttaa väärinkäsityksiä suunnitelman juridisesta merkityksestä. Suunnitelman tulee sisältää osin vaatimuksia perusedellytyksenä olevasta hakuaktiivisuudesta, osin tosiasiallisesta hakualueesta ja määritelmän siitä, mikä on sopivaa työtä tai sopiva työvoimapolitiittinen panos. Sovitut panostukset on eriteltävä. Toimintasuunnitelma on tarkoitettu tehokkaaksi välineeksi kiteyttämään hakijan ja työvoimaviranomaisen odotukset, joten sellaisen laatimiseen osallistumisen laiminlyövä henkilön ei katsota täyttävän korvauksen saamisen edellytyksiä. Velvoite koskee koko korvausjaksoa ja myös niitä henkilöitä, jotka ovat lain voimaan tullessa korvausjaksolla.

Työhaun rajoitusoikeus

Työnhakijalla on mahdollisuus rajoittaa 100 ensimmäisen päivärahapäivän aikana työnhakuaan alueellisesti ja ammatillisesti. Sama koskee uudelleen työttömäksi joutunutta henkilöä, jos 12 kuukautta on kulunut siitä, kun hakija on viimeksi saanut korvausta eikä korvausjakso ole kulunut loppuun. Mahdollisuus rajoittaa työnhakua ensimmäisen 100 päivän aikana ei koske hakijaa, joka aloittaa uuden korvausjakson välittömästi kuluneen korvausjakson jälkeen.

Työttömyysvakuutuksen rakenteessa nähtiin ongelmia ja sen haluttiin paremmin tukevan tehokkaampaa ja strukturoitua hakuprosessia. Vakuutuksen säännöt työnhakijaa koskevista vaatimuksista tuli paremmin sovittaa yhteen hakijan odotuksiin avusta työhaussa mutta lisäksi tuli saada paremmin toimivat työmarkkinat. Aiempi velvollisuus ottaa vastaan mitä työtä tahansa ensimmäisestä päivästä lukien oli melko ankara, mutta sen soveltaminen vaihteli työvoimatoimistoittain ja virkailijoittain.

Työttömyysturvavakuutus ei ole ammattivakuutus. Mitä pidemmäksi työttömyys muodostuu, sitä suuremmiksi tulevat vaatimukset ammatillisesta ja maantieteellisestä liikkuvuudesta. Hakijan tulee kuitenkin työttömyytensä alkuvaiheessa saada liikkumavaraa sopeutua uuteen tilanteeseen. Alkuvaiheessa on kohtuullista ja kansantaloudellisesti perusteltua, että sitä toivovalle hakijalle, annetaan mahdollisuus hakea sopivaa työtä omalta asuinseudultaan sen ammatin piiristä, mihin hänellä on kokemusta ja pätevyys. Myöhempi haun laajentaminen eritellään yksilöllisessä toimintasuunnitelmassa. Ensimmäisen 100 korvauspäivän aikana hakijalla on mahdollisuus kieltäytyä muusta kuin lähialueeltaan tarjotusta ammattia vastaavasta työstä. Laajemmalla haulla tänä aikana hakija ei vaaranna oikeutta korvaukseen. Sadan korvauspäivän kuluttuaan tarkoituksena ei ole, että hakija pakotettaisiin vaihtamaan ammattia, jos oman ammatin piirissä on kohtuulliset työllistymismahdollisuudet.

Työstä epäasiallisesta syystä kieltäytymisen yms. seuraamukset

Työstä tai sopivasta työmarkkinapolitiittisesta ohjelmasta epäasiallisesta syystä kieltäytyneen tai työsuhteen syntymättä jäämisen aiheuttaneen henkilön päivärahaa alennetaan 25 %:lla 40 päivän ajaksi. Toisen kerran kieltäytyneen tai työsuhteen syntymättä jäämisen aiheuttaneen

henkiön päivärahaa alennetaan 50 %:lla 40 päivän ajaksi. Kolmannen kerran epäasiallisesta syystä työstä tai sopivasta työmarkkinapoliittisesta ohjelmasta kieltäytynyt tai käyttäytymisellään työsuhteen syntymättä jäämisen aiheuttanut henkilö ei ole lainkaan oikeutettu päivärahaan, ennen kuin hän täyttää uudelleen työssäoloehdon.

Korvauksen pienentämisaika alkaa siitä päivästä lukien, jona em. menettely tai kieltäytyminen on tapahtunut. Uuteen korvauksen pienentämisaikaan johtavan kieltäytymisen tai menettelyn tapahtuessa aikana, jolle korvausta on jo alennettu, alkaa uusi pienemmän korvauksen jakso aiemman pienentämiskaksjon päättymisestä lukien. Jos korvauksen keskeyttämisaikana tapahtuu korvauksen pienentämiseen johtava kieltäytyminen tai menettely, alkaa pienemmän korvauksen jakso keskeytysajan päättymisestä lukien.

Aika, jonka kuluessa korvauksen pienentäminen on tehtävä, ei saa ylittää 180 kalenteripäivää siitä päivästä lukien, josta pienentämisaika on alkanut.

Aiemmin työstä kieltäytymisestä epäasiallisesta syytä seurasi karenssi, kuten työstä epäasiallisesta syyistä eroamisesta ja epäasiallisen käytöksen johdosta työstä erottamisesta edelleenkin. Työstä kieltäytymisestä seuraamuksia on 1990-luvulla vähitellen kovennettu. Karenssit vaikuttavat osaltaan työmarkkinoille palaamista nopeuttavasti ja toisaalta estävät vakuutuksen väärinkäyttöä. Karenssien tehokkuutta on kyseenalaistettu enenevässä määrin ja epärointi päivärahaoikeuden kyseenalaistamisessa vaihtelee työvoimatoimistoittain. Työvoimatoimistokohtainen käytäntö karenssien käytössä vaihtelee ja vaarantaa yhdenvertaisuutta. Työstä kieltäytymisen seuraamuksia uudistettiin työvoimatoimistojen käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi ja helpottamaan hakijan paluuta työmarkkinoille.

Karenssit aiheuttavat usein hakijoille voimakkaita taloudellisia vaikeuksia ja hakijan tulee usein hakea täydentävää taloudellista apua sosiaaliapujärjestelmästä. Yhteiskunnalle tämä ei merkitse kustannusten pienenemistä vaan kokonaisuudessaan niiden pysymistä samana ja siirtymistä toiselle maksajalle. Karenssisäännöksiä on siten tullut muuttaa niiden alkuperäistä tarkoitusta paremmin vastaavaksi. Näin ollen ensimmäisen kieltäytymisen seurauksen tulee jäädä sellaiseksi, että hakija pystyy siitä huolimatta periaatteessa pärjäämään taloudellisesti ilman täydentäviä etuuksia yhteiskunnan avustusjärjestelmästä. Työstä eroamistapauksissa karenssiseuraamus tulee säilyttää ottaen huomioon työvoimatoimistojen vähäiset vaikutusmahdollisuudet näissä tilanteissa eikä työstä eroamista tule helpottaa.

Aktivointitakuu (aktivitetsgarantin)

Pitkäaikaistyöttömälle ja sellaiselle henkilölle, joka on vaarassa tulla pitkäaikaistyöttömäksi, on tarjottava viimeistään 27 kuukauden kuluessa aktivointitakuun mukaista kokopäiväaktiiviteettia. Sama koskee osa-aikatyössä olevaa henkilöä, joka hakee lisätyötä.

(Ruotsissa 1.8.2000 voimaan tulleen työmarkkinapoliittisesta ohjelmasta annetun asetuksen (2000:634) mukaan aktivointitakuulla tarkoitetaan yksilöllisesti mukautettuja työmarkkinapoliittisia toimia niille, jotka ovat pitkäaikaistyöttömiä tai ovat vaarassa tulla sellaisiksi. Aktivointitakuuseen osoitettu henkilö voi osallistua organisoituihin työnhakuaktiiviteetteihin työvoimatoimistossa, AMS:n muiden viranomaisten kanssa järjestämiin aktiiviteetteihin ja muihin AMS:n käytettäväksi tarjoamiin suorituksiin. Työvoimapolitiittisesta ohjelmasta annetussa asetuksessa ei ole määritetty aikaa, jonka kuluessa aktivointitakuuta on tarjottava.)

Aktivointitakuun tarjoamisvelvollisuus 27 kk:n työttömyyden kuluessa koskee myös osa-aikaisessa työssä olevia henkilöitä. Hallitus pitää 27 kk:n aikaa vielä sellaisena, että henkilö saattaa sen normaalisti tarvita löytääkseen työtä. Tänä aikana hän on oikeutettu perinteisiin työvoimatoimiston palveluihin. Hakijalle voidaan osoittaa aktivointitakuuta milloin tahansa korvausjakson aikana eli esimerkiksi kun hänen 300 päivän korvausjaksoaan on pidennetty enintään 300 päivällä. Hakijan tulee saada mahdollisuus osallistua aktivointitakuuseen kun 300 päivän korvausjakso ja mahdollinen korvausjakson pidennys on kulunut. Niille, jotka ovat esimerkiksi säännöllisellä työllä tai toimeksiannoilla säilyttäneet tuntumansa työmarkkinoihin, mutta eivät täytä työssäoloehtoja, ei ilman erityisiä syitä tule tarjota aktivointitakuuta ennen kuin 27 kuukauden loppuessa.

TYÖTTÖMYYSTURVAJÄRJESTELMÄT SAKSASSA, RANSKASSA, TANSKASSA, ALANKOMAIS- SASSA, ITÄVALLASSA, BELGIASSA, IRLANNISSA, NORJASSA, ISOSSA-BRITANNIASSA JA RUOTSISSA

Seuraava kuvaus otsikossa mainittujen maiden työttömyysturvajärjestelmistä koostuu yhteenvetolaatikostosta ja kunkin yksittäisen maan järjestelmän kuvauksesta saman rakenteen mukaan. Molemmat ovat tässä tiedostossa. Lisäksi erillisessä tiedostossa on laatikosto kunkin maan koko sosiaaliturvajärjestelmän hallintoa kuvaavasta laatikostosta.

Useiden maiden kuvauksiin on liitetty myös linkkejä asiakirjoihin tai tiedostoihin, joista saa lisätietoja.

Nämä tiedot toimitetaan erikseen myös paperiversioina, joissa koko aineisto on maittain ryhmiteltyä ja linkkien takana olevat aineistot on kopioitu joko kokonaan tai etusivuna.

Tarkasteltavat järjestelmät ovat ns. 1. pilarin lakisääteisiä ja pakollisia työttömyysturvajärjestelmiä. Tosin muutamassa maassa järjestelmää hoitavat työttömyyskassat ovat vapaaehtoisia, joten 1. pilarin määritelmä ei tältä osin toteudu. Tällaisetkin järjestelmät on tästä huolimatta hyväksytty erityisesti Euroopan unionin (EU) lainsäädäntöä sovellettaessa 1. pilarin järjestelmien joukkoon. Useimmissa maissa on lisäksi varsinkin varhaiseläkkeiden alueella 2. pilarin järjestelmiä, joihin joissakin tapauksissa viitataan, kun niiden työttömyysturvaa täydentävä luonne on merkittävä, mutta muutoin ne jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

Järjestelmien luokittelu: Pääpiirteissään noudatetaan jaottelua, jonka mukaan *työttömyysvakuutus* vastaa suomalaista ansioihin perustuvaa päivärahaa (ansiopäiväraha) ja *työttömyyskorvaus* peruspäivärahaa.

Kuitenkin eräissä maissa käytetään muita termejä, jotka on vain käännetty suomeksi, vaikka järjestelmät periaatteessa ovatkin aivan vastaavia. Suomen työmarkkinatukea vastaavaa etuutta ei tarkastelluissa maissa ole työttömyysturvajärjestelmässä, vaikka "kolmansia" järjestelmiä eräissä maissa onkin. Työttömyyseläkkeitä ja muita varhaiseläkkeitä kuvataan niiltä osin kun ne kuuluvat työttömyysturvajärjestelmään. Eläkejärjestelmän varhaiseläkkeisiin vain viitataan. Myös muut työttömyysturvajärjestelmiin kuuluvat etuudet luetaan.

Rajanveto työllisyyspolitiikkaan on osittain horjuva, sillä tarkastelussa ei ole haluttu rajautua pelkästään työttömyysturvajärjestelmien kuvaamiseen mutta toisaalta kovin pitkälle työllisyyspolitiikan puolelle ei ole haluttu mennä. Kaikkien EU-maiden osalta on kuitenkin viitattu EU:lle vuosittain tehtäviin kansallisiin työllisyysohjelmiin (NAPSempl) ja niiden yhteydessä annettuihin neuvoston suosituksiin. Samojen lähteiden pohjalta on myös täydennetty työmarkkinajärjestöjen asemaa koskevaa tarkastelua työllisyysohjelman tekemiseen osallistumisen näkökannalta. Erityisesti EU:n työllisyysprosessissahan työllisyyden edistäminen ja työttömyyden vähentäminen ovat kaikissa maissa läheisessä yhteydessä työttömistä huolehtimisen eli työttömyysturvajärjestelmien kanssa. Näihin liittyvät myös läheisesti erilaiset varhaiseläkejärjestelyt.

Puskureita ei järjestelmistä löytynyt muualta kuin Suomesta. Joidenkin tietojen mukaan puskureita olisi myös Irlannissa, mutta siitä ei ole tietoja ainakaan työttömyysturvajärjestelmässä. Norjan puskurista on lyhyt kuvaus ja linkkejä, mutta kysymys ei ilmeisesti ole aivan samasta asiasta kuin EMU-puskureissa.

Työttömyysturvajärjestelmät – yhteenvertotaulukko

	Järjestelmä	Ansiokatto maksuille ja etuudelle	Vakuutusmaksut ja keräämistapa	Päivärahan määrä	Maksu-Päiviä Viikossa
Saksa 1 EUR = 1,95583 DEM	Työttömyysvakuutus; Työttömyyskorvaus	4 448 EUR /kk (itä: 3 732 EUR/kk)	6,5 % - työntekijä 3,25 % - työnantaja 3,25 %. Sairauskassat perivät.	60 % nettopalkasta tai ansiotatosta (työttömyyskorvaus 53 %)	7
Ranska 1 EUR = 6,55957 FRF	Työttömyysvakuutus; Työttömyyskorvaus	Neljä kertaa sosiaaliturvan ansiotatto 8 964 EUR/kk	8,14 % / 8,86 % (työntekijä 3,01 % ansiotaton alaisen ja 3,60 % ansiotattojen välisen palkan osalta, työnantaja 5,13 % ja 5,26 %). Peritään erikseen.	Vaihtelee täytetyn vakuutusajan mukaan 57,4 % - 75 % palkasta tai ansiotatosta. Työttömyyskorvaus 13,10 tai 18,81 EUR/päivä.	7
Tanska 1 EUR = 7,46310 DKK	Vapaaehtoinen työttömyysvakuutus	Ei ole.	Työntekijä maksaa 8 % palkasta työmarkkina- maksua/työnantaja perii ja kiinteämääräinen kassan jäsenmaksu/kassa perii.	90 % ansioista tai enintään 393,94 EUR/viikko.	5
Alankomaat 1 EUR = 2,203710 NLG	Lyhytkestoinen etuus; Ansioihin suhteutettu etuus; Jatkoetus	Maksuille 3 058,48 EUR/kk ja etuuksille 152,92 EUR/päivä	8,9 % - työntekijä 5,25 %, - työnantaja 3,65 %. Tuloverotuksen yhteydessä.	70 % ansioista tai ansiotatosta.	5

Itävalta 1 EUR = 13,7603 ATS	Työttömyysvakuutus; Työttömyyskorvaus; Erityistuki	Maksuille 3 226,67 EUR/kk ja etuuksille 2 965 EUR/kk (vuosiansioraja 14 kertainen).	6 % (työntekijä ja työnantaja molemmat 3 %). Lisäksi työnantaja maksaa ylimääräisen maksun 0,7 %. Sairauskassat perivät.	Riippuu palkasta ja vaihtelee 40- 56 % nettopalkasta. Työttömyyskorvaus 92% tai 95% työttömyysetuuden perusmäärästä.	7
Belgia 1 EUR = 40,33990 BEF	Työttömyysvakuutus	Ei sovelleta maksuihin, etuuksille 57 EUR/päivä.	3,93 % (työntekijä 0,87 %, työnantaja 3,06 %) (lisämaksu 1,6 % yli 10 työntekijän yrityksille) sekä 0,1% työttömyysrahamaksu Työnantaja perii ja maksaa sosiaaliturvavirastolle.	Perhehuoltajalle enintään 60 % palkasta tai ansiokatosta. Yksinäisille 60% vuoden ajan ja sitten 43 %. Puolisolle 55 % vuoden ja sitten 35 % ja lopulta kiinteämääräiseksi 12,94 EUR/päivä.	Työpäivät .
Irlanti 1 EUR = 0,78756 IEP	Työttömyysvakuutus; Työttömyyskorvaus	Ei sovelleta maksuihin, etuuksille 286,96 EUR/viikko	Sisältyvät eläkemaksuun (16 %). Peritään verotuksen yhteydessä.	Perusmäärä 108,56 EUR/viikko, johon lisätään ansioperusteista etuutta 12 % palkan 123,80 - 286,96 EUR/viikko osalta. Enintään 85 % netto- palkasta. Työttömyyskorvaus tuloharkintainen - enintään 108,56 EUR/viikko.	6
Norja 1 EUR = 8,2335 NOK	Kansallisen vakuutusjärjestelmän pakollinen maksuihin perustuva osa	Ei sovelleta maksuihin, etuuksille 35 773,40 EUR/vuosi.	Sisältyvät eläkemaksuun (7,8 – 21,9%). Verottaja perii.	Päiväraha 0,24 % vuositulosta tai ansiokatosta, enintään (yksinäiselle) 33,02 EUR/päivä.	5

Iso-Britannia 1 EUR = 0,62410 GBP	Maksuperusteinen työnhakijan avustus; Tulosidonnainen työnhakijan avustus	Maksuissa eläkejärjestelmän mukaan, etuuksissa ei ole.	Sisältyvät eläkemaksuun (13 % - 22,2 %). Verotuksen yhteydessä.	Nuorelle 67,30 EUR/viikko ja vanhemmalle 85 EUR/viikko. Tulosidonnainen riippuu perheen koosta.	7
Ruotsi (1 EUR = 8,83130 SEK)	Vapaaehtoisessa vakuutuksessa on kaksi osaa, perusetuus ja vaihtoehtoinen tuloihin suhteutettu etuus	Ei sovelleta maksuihin, etuuksille 1 865 EUR/kk tai 85 EUR/päivä.	5,84 % työmarkkinamaksu (työnantaja kokonaan) Lisäksi työnantaja maksaa 0,2% työntekijöiden ja 0,9% toimihenkilöiden palkoista työttömyyskassoille. Vakuutetun maksu riippuu työttömyyskassasta. Verottaja perii.	80 % päiväansiosta, enintään 65,68 EUR. Työttömyyskorvaus 28,31 EUR/päivä.	5

Saksa

(1 EUR = 1,95583 DEM)

Työttömyysturvajärjestelmä koostuu ansioperusteisesta työttömyysvakuutuksen päivarahasta ja tarveharkintaisesta työttömyyskorvauksesta. Lisäksi on erilaisia lisä- ja erityisetuksia.

Laki	1927; Sozialgesetzbuch (III) 1998, 1999
Järjestelmä	Työttömyysvakuutus (Arbeitslosenversicherung), Työttömyyskorvaus (Arbeitslosenhilfe).
Valvonta ja toimeenpano	Valvonta: Bundesministerium für Arbeit und Sozialordnung Toimeenpano: Bundesanstalt für Arbeit (Nürnberg), osavaltion työvoimatoimistot (10 kpl) ja paikalliset työvoimatoimistot (181 kpl).
Rahoitus	
Ansiokatto	4 448,24 EUR/kk (itäisissä osavaltioissa: 3 732,43 EUR/kk).
Maksuprosentti	6,5 % (työnantaja 3,25%, työntekijä 3,25%). Sairausvakuutuksen hallinnosta vastaavat sairauskassat keräävät vakuutusmaksut koko sosiaaliturvalle. Maksutulot (v. 2000: 49,6 mrd EUR) eivät yleensä kata menoja (v. 2000: 50,4 mrd EUR), joten valtio maksaa lisätukea (Zuschuss) sekä antaa tarvittaessa lainoja. Lisätukien kehitys viime vuosina on ollut seuraava: v. 1998 7,7 mrd EUR, v. 1999 3,7 mrd EUR ja v. 2000 0,8 mrd EUR.
Puskuri	Ei ole puskuria tässä järjestelmässä.
Henkilöpiiri	Pakollinen kaikille palkansaajille.
Täystyöttömyys	

Ehdot	Hakija on ilman työtä, on rekisteröity työttömänä ja on hakemassa työtä.
Vähimmäisvakuutusaika	12 vakuutuskuukautta viimeisen 3 vuoden aikana, joista 10 viikkoa on kulunut viimeisen vuoden aikana ennen työttömyyttä.
Enimmäisikä	65 v.
Tulosidonnaisuus	Osa-aikatyön (vähemmän kun 15 tuntia viikossa) tulot vähentävät työttömyysvakuutuspäivärahaa (Arbeitslosenversicherung). Työtuloja, jotka ovat alle 20% päivärahasta, ei oteta huomioon. Muita tuloja tai omaisuutta ei huomioida.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	Maksetaan ilman odotusaikaa.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	7
Maksukausi	Etuutta maksetaan ajan, joka on suhteessa ikään ja täytettyihin vakuutuskausiin seuraavasti:
Vakuutuskausi (kk): 12	→ Maksu (kk): 6
Vakuutuskausi (kk): 16	→ Maksu (kk): 8
Vakuutuskausi (kk): 20	→ Maksu (kk): 10
Vakuutuskausi (kk): 24	→ Maksu (kk): 12
Vakuutuskausi (kk): 28	Ikä (v): 45 → Maksu (kk): 14
Vakuutuskausi (kk): 32	Ikä (v): 45 → Maksu (kk): 16
Vakuutuskausi (kk): 36	Ikä (v): 45 → Maksu (kk): 18
Vakuutuskausi (kk): 40	Ikä (v): 47 → Maksu (kk): 20
Vakuutuskausi (kk): 44	Ikä (v): 47 → Maksu (kk): 22
Vakuutuskausi (kk): 48	Ikä (v): 52 → Maksu (kk): 24
Vakuutuskausi (kk): 52	Ikä (v): 52 → Maksu (kk): 26
Vakuutuskausi (kk): 56	Ikä (v): 57 → Maksu (kk): 28
Vakuutuskausi (kk): 60	Ikä (v): 57 → Maksu (kk): 30
Vakuutuskausi (kk): 64	Ikä (v): 57 → Maksu (kk): 32.

	Työttömyyskorvaus (Arbeitslosenhilfe) maksetaan ilman aikarajaa, mutta myönnetään vuodeksi kerrallaan, jolloin tehdään tarveharkinta.
Päivärahan perusteena oleva palkka	Päiväraha lasketaan viimeisten 52 viikon keskimääräisestä nettopalkasta tai ansiokatosta.
Ansiokatto	4 448,24 EUR/kk (itäisissä osavaltioissa: 3 732,43 EUR/kk)
Päivärahan määrä	Työttömyysvakuutus 60%. Työttömyyskorvaus 53 %.
Perhelisiä	Työttömyysvakuutuksen päiväraha on 67 %, jos saajalla on vähintään yksi lapsi. Työttömyyskorvaus on 57%, jos saajalla on vähintään yksi lapsi.
Ikääntyneiden työttömien erityisedut	
Yleistä	Ikääntyneiden työntekijöiden osa-aika (Altersteilzeit): Erityinen osa-aikatyöjärjestelmä, jossa työskennellään vähintään 15 tuntia viikossa tai niin että palkka on yli 322 EUR/kk yli 55-vuotiaille työntekijöille sovittuna työmarkkinasopimuksessa, yrityssovimuksessa tai yksilöllisessä työsopimuksessa. Eläkejärjestelmässä annetaan työttömälle oikeus siirtyä eläkkeelle 60-vuotiaana. Ehdoista ja etuuden määrästä määrätään eläkejärjestelmässä.
Ehdot	Ikääntyneiden työntekijöiden osa-aika (Altersteilzeit): Jos tällaisen osa-aikatyön ansioita korotetaan vähintään 20% ja maksut lakisääteiseen eläkevakuutukseen maksetaan vähintään pakollisten maksujen tasolla ottaen huomioon eron osa-aikatyön palkan ja 90% täysiaikaisen työn palkan välillä, liittovaltion työvoimatoimisto korvaa työnantajalle 20%:n palkanlisän sekä erotuksen lakisääteisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen maksuissa.
Etuuden määrä	Jos kysymys on pitkästä työskentelyajasta yrityksessä, työnantajan on korvattava työttömän saamat etuudet.

Osatyöttömyys

Määritelmä	<p>Korvaus työn lyhentämisen johdosta (Kurzarbeitergeld): Väistämätön työn puute, joka vaikuttaa vähintään kolmannekseen työntekijöistä ja aiheuttaen vähintään 10%:n vähenemisen kuukausipalkkaan.</p> <p>Huonon sään avustus (Winterausfallgeld): Huonosta säästä johtuva työn puute rakennusalan työpaikalla, joka on säille altis.</p>
Ehdot	<p>Korvaus työn lyhentämisen johdosta (Kurzarbeitergeld): Keskeytymätön työn jatkaminen ja pakollisen sosiaaliturvan ylläpitäminen.</p> <p>Huonon sään avustus (Winterausfallgeld): Oikeus kollektiiviseen (joko yrityksen tai yksilöllisen sopimuksen perusteella) huonon sään avustukseen on käytetty.</p>
Edut	<p>Korvaus työn lyhentämisen johdosta (Kurzarbeitergeld): Määritetään alennetun bruttopalkan (alennus vähintään 10%) ja tavallisen bruttopalkan erosta siten, että nettoerosta maksetaan 60% (67%). Rahoitetaan työttömyysvakuutuksesta, työnantaja yleensä maksaa ja hakee vastaavaa korvausta viranomaiselta.</p> <p>Huonon sään avustus (Winterausfallgeld): Työnantaja maksaa hyvityksen 31:sta tunnista työnvähentämisestä alkaen, jos työalalla on yhteissopimus, muuten 101:sta alkaen työttömyysvakuutuksesta.</p> <p>Maksukyvyttömyysraha (Insolvenzgeld): Työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa työvoimavirasto maksaa hakemuksesta rästissä olevia palkkoja (nettopalkka) sekä eniten kolmelta kuukaudelta sosiaaliturvamaksuja.</p>
Rinnakkaisetuja	<p>Eläkkeiden kanssa rinnakkaisuus mahdollinen riippuen yksittäisistä olosuhteista. Sairauspäivärahan kanssa ei rinnakkaisuutta.</p>

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Työttömyyspäivärahoista ei peritä veroa eikä sosiaaliturvamaksuja.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Järjestäytymisaste on suhteellisen korkea, mikä merkitsee myös merkittäviä vaikutusmahdollisuuksia. Työmarkkinat osallistuvat myös tiiviisti EU:n työllisyysprosessiin, jonka puitteissa kehitellään uusia tapoja työllisyyden edistämiseksi.

“Bündnis für Arbeit” on keskusteluryhmä, joka perustettiin vuonna 1998. Ryhmässä ovat edustettuina hallitus ja työmarkkinajärjestöt. Se koostuu kahdesti vuodessa kokoontuvasta johtoryhmästä, veroryhmästä sekä 9 työryhmästä. Keskustelut ja työn alla olevat projektit ovat suurilta osin salaisia. Lisätietoa: <http://www.buendnis.de/> (saksaksi)

Tärkeimpiä työmarkkinajärjestöjä kuullaan myös liittovaltiopäivien työ- ja sosiaalivaliokunnassa.

Viime vuosien kehitys

Työnantaja ja **osa-aikatyöhön** siirtyvä 55 vuotta täyttänyt työntekijä saavat erityiskorvauksen liittotasavallan työvoimahallinnolta, jos työntekijä alentaa työaikaansa puolella ja yritykseen palkataan työtön henkilö tai vastikään ammattiin valmistunut nuori. Korvausta maksetaan enintään kuuden vuoden ajan. Korvauksen ansiosta osa-aikatyöhön siirtyneen työntekijän ansiotaso on vähintään 70 prosenttia ja hänestä eläkejärjestelmälle maksetut vakuutusmaksut 90 prosenttia täysiaikaisesta työstä. Järjestely on voimassa vuoden 2009 loppuun.

Vuosina 1999/2000 otettiin käyttöön osittain EU:n sosiaalirahaston (ESR) rahoittama SPR-niminen ohjelma, joka tähtää nuorten ei-koulutettujen, nuorten työttömien sekä ammattikoulutuspaikkaa hakevien aseman parentamiseen. Työnantaja, joka palkkaa nuoren työttömän (työttömyys kestänyt yli 3 kk), voi saada tietyin edellytyksin palkkakustannuksiin (ml. sosiaaliturvamaksut) tukea 12 tai 24 kuukauden ajaksi enintään 60% tai 40%. Ohjelma sisältää lisäksi kannustimia erityisesti ammattikoulutuspaikkaa hakeville sekä ohjeita työvoimatoimistoille.

Erilaisia “kokeilumalleja” perustetaan säännöllisesti lähinnä paikallisesti tai osavaltiotasoisesti. Niiden

taustalla on useimmiten ainakin osittain ESR-rahoitusta.

Tulevaisuuden haasteet

Työvoimaviranomaisen oma tutkimusinstituutti IAB tekee tutkimuksia eri alueilla ml. lyhyen ja pitkän aikavälin ennusteet, kansainväliset analyysit, ammatti- ja laatu tutkimus, työmarkkinoiden sosiologiset tekijät.

Lisätietoa: <http://www.iab.de/iab/default.htm> (yhteen veto myös englanniksi)

” MoZArT” (Modellvorhaben zur Verbesserung der Zusammenarbeit von Arbeitsämtern und Trägern der Sozialhilfe) -niminen projekti on käynnistetty äskettäin. Se tähtää parempaan yhteistyöhön sosiaalitoimistojen ja työvoimatoimistojen välillä. Projektiin osallistuu yhteensä 28 toimistoa. Vuodelle 2002 on budjetoitu 15,3 milj. EUR. Tavoitteena on saada työttömille parempaa neuvontaa sekä tehokkaampi integroituminen työmarkkinoille. Julkisuudessa mallia on arvosteltu ”laiskottelijoiden metsästyksenä”.

Lisätietoa: http://www.bma-mozart.de/index_ns.html (saksaksi)

Työ- ja sosiaaliministeri Riester on myös antanut ymmärtää että pitkällä tähtäimellä sosiaali- ja työvoimatoimistot yhdistettäisiin.

EU:n laajentuminen itään on mm. ”Bündnis für Arbeit” -ryhmässä keskustelun aiheena. Mahdolliset siirtymäajat pitäisi käyttää mahdollisimman tehokkaasti työttömien kouluttamiseen sekä integrointiin työmarkkinoille – halvan työvoiman vyöry länteen nähdään ”uhkana”.

Toisaalta nähdään suurena ongelmana myös Saksan demografisen kehitys. Vuoteen 2020 tilanne on melko vakaa, mutta sitä seuraavien 30 vuoden aikana odotetaan suuria muutoksia. Arviolaskelmien mukaan työikäisten lukumäärä voi nykyisestä 42 miljoonasta laskea jopa 31 miljoonaan.

Kesällä 2001 odotetaan lainmuutosehdotuksia, joiden mukaan etuuksien saanti kytketään työttömien aktiivisuuteen eli työllisyysohjelmiin osallistumiseen.

Muuta

Valtion maksamat avustukset ovat jatkuvan kiistan aiheena. Oppositio on vaatinut niiden lopettamista talousnäkymien parannuttua ja työttömyyslukujen ennakoidun laskun johdosta.

Viime aikoina on kritisoitu myös etuuksien maksukauden enimmäispituutta. Vuoden 2001 alussa pitkäaikaistyöttömien määrä oli 1,3 miljoona, kun samalla 500 000 työpaikkaa oli avoinna. Kun avoinna olevien paikkojen palkkataso on alhaisempi kuin työttömyyspäivärahojen määrät, kiinnostus

työhön menoon vähenee.

EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetussa vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Saksalle esitettiin erityisesti ennaltaehkäiseviä toimia pitkäaikaistyöttömyyden estämiseksi, toimenpiteitä palvelualueen kehittämiseksi ja tilastoinnin parantamiseksi. Kahdessa erillisessä kohdassa oli lisäksi ehdotettu verojen ja sosiaaliturvamaksujen alentamista ja varhaiseläkejärjestelmien karsimista. Suositukseen on vastattu Saksan kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Ranska

(1 EUR = 6,55957 FRF)

Työttömyyspäivärahat muodostuvat työntekijöiden ja työnantajien rahoittamasta työttömyysvakuutuksesta, jossa on perus- ja jatkopäiväraha, ja valtion varoista maksettavasta työttömyyskorvauksesta. Työttömyysvakuutukseen kuuluu myös varhaiseläke ja osa-aikaeläke. Lisäksi on erilaisia lisä- ja erityisetuksia.

Laki

Sopimus 31 joulukuuta 1958.

Työttömyysvakuutus (assurance chômage):

Art. L. 351-3 to L. 351-8 (Code du travail);

Sopimus 1 tammikuuta 1997.

Työttömyyskorvaus (régime de solidarité):

Art. L. 351-9 and L. 351-10 (Code du travail).

Järjestelmä

Työttömyysvakuutus (assurance chômage),

Työttömyyskorvaus (régime de solidarité).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Ministère de l'Emploi et de la Solidarité

Toimeenpano: Union nationale pur l'emploi dans l'industrie et le commerce (UNEDIC); Association pour l'emploi dans l'industrie et le commerce (ASSEDIC).

Rahoitus

Ansiokatto maksua varten

2 241 tai 8 964 EUR / kk.

Maksuprosentti

8,14 % / 8,86 % (työnantaja 5,13 % ja 5,26 % / työntekijä 3,01 % ansiokaton alaisen ja 3,60 % ansiokattojen välisen palkan osalta).

Vakuutusmaksut kootaan erillään muista sosiaaliturvamaksuista.

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Työttömyysvakuutus (assurance chômage): Kaikki palkansaajat.

Työttömyyskorvaus (régime de solidarité): Työttömät jotka ovat käyttäneet oikeutensa työttömyysvakuutuksen päivärahaan ja tietyt erityisryhmät (vapautuneet vangit, maajanmuuttajat, valtiottomat henkilöt, pakolaiset, turvapaikanhakijat, jne.)

Täystyöttömyys

Ehdot

Työttömyysvakuutus (assurance chômage):

Työttömyysvakuutuksessa on kaksi osaa, varsinainen päiväraha ja jatkopäiväraha. Molempien edellytyksenä on että työtön:

ei ole jättänyt edellistä työtään vapaaehtoisesti tai ilman hyvää syytä;

ei ole kausityötön;

etsii työtä ja on työkykyinen;

on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi;

on alle 60-vuotias - jos kuitenkin tämän ikäinen työtön ei ole maksanut riittävästi vakuutusmaksuja saadakseen täyden 50% eläkkeen, päivärahaa maksetaan, kunnes vaadittavat kaudet täyttyvät, tai enintään 65 vuoden ikään.

Jatkopäivärahaa maksetaan varsinaisen päivärahan päätyttyä.

Valtion varoista maksettavaa työttömyyskorvausta saavat työttömät, joilla ei ole oikeutta työttömyysvakuutuksen päivärahaan. Työttömyyskorvauksen saaminen edellyttää työssäoloa vähintään viiden vuoden ajan viimeisten 10 vuoden aikana - vähennettynä vuodella kutakin kasvatettua lasta kohti, enintään kuitenkin kolmesta lapsesta - ja ansiotulojen jäämistä yksinäisellä henkilöllä alle 916,78 EUR kuukaudessa ja avioparilla alle 1 440,66 EUR kuukaudessa.

Erityisryhmiä varten on lisäksi erityinen sopeuttamisavustus (allocation d'insertion), joka on tarveharkintainen.

Vähimmäisvakuutusaika	Vähintään 4 kuukautta viimeisen 8 kuukauden aikana.
Enimmäisikä	65 v; 60 v, jos vanhuuseläkkeen odotusaika täyttyy.
Tulosidonnaisuus	Työttömyyskorvauksen kuukausittaisten tulojen katto on pitkäaikaistyöttömällä EUR 880 yksinäiselle ja EUR 1 382 puolisoille. Sopeuttamisavustus (allocation d'insertion) EUR 797 yksinäiselle ja EUR 1 593 puolisoille.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	Työttömyysvakuutuksen päivärahassa 8 päivää. Työttömyyskorvaus maksetaan heti.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	7
Maksukausi	Työttömyysvakuutuksen päivärahaa maksetaan enintään 60 kuukaudelta eli viideltä vuodelta. Täyttä päivärahaa maksetaan 4-27 kuukauden ajalta vakuutetun palkansaajan aikaisemman työuran pituudesta riippuen. Jatkopäivärahaa maksetaan 3-33 kuukaudelta työuran pituudesta riippuen. Työttömyyskorvausta maksetaan kuuden kuukauden jaksoissa, mutta sitä voidaan maksaa jopa eläkeikään asti. Sopeuttamisavustusta (allocation d'insertion) maksetaan enintään 1 vuosi.
Päivärahan perusteena oleva palkka	Työttömyysvakuutus: Ansiot joista vakuutusmaksut on maksettu viimeisten 12 kuukauden aikana.
Ansiokatto	Neljä kertaa sosiaaliturvan ansiokatto, EUR 8 964 kuukaudessa.
Päivärahan määrä	Työttömyysvakuutuksessa on tasasuuruinen etuus ja ns. viitepalkkaan (vakuutusmaksun perusteena ollut palkka 12 viimeisen kuukauden aikana) sidottu määrä. Se vaihtelee täytetyn vakuutusajan

mukaan 57,4 % palkasta 3 - 6 kk:n vakuutusajalla, 40,4 % + 9,38 EUR / päivä yli 6 kk vakuutusajalla. Vähimmäisetuuden määrä on 22,86 EUR / päivä ja enimmäisetuus 75 % palkasta.

Edellisestä poiketen saavat edunsaajat, jotka ovat täyttäneet 59 vuotta ja kuusi kuukautta, ja jotka ovat olleet työttöminä vähintään vuoden ajan, työttömyysvakuutuksen päivärahaa 60 vuoden ikään tai eläkkeellesiirtymiseen asti, jos heillä ei vielä ole täyttä vakuutusaikaa - ei kuitenkaan kauemmin kuin 65 vuoden ikään asti.

Etuuden määrää alennetaan jatkopäivärahan aikana edunsaajan iästä ja työurasta riippuen 8-17 prosenttia. Alennus ei koske 59 vuotta täyttäneitä.

Työttömyyskorvaus on 13,10 EUR päivässä. Kun työtön on täyttänyt 55 vuotta ja hänen työuransa on vähintään 10 vuoden pituinen, korvaus on 18,81 EUR päivässä.

Sopeuttamisavustus (allocation d'insertion) on 9,03 EUR päivässä.

Perhelisiä

Ei lisää.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä

Varhaiseläke (préretraite) valtion varoista 57 (poikkeuksellisesti 56) ikävuoden jälkeen.

Ikääntyneen työttömän avustus (allocation chômeur âgé, ACA) ilman vähimmäisikää; 160 neljänneistä vanhuuseläkettä vaaditaan.

Työpaikan korvaamisavustus (allocation de remplacement pour emploi, ARPE) 58 ikävuotta ja 160 neljänneistä vanhuuseläkettä tai 55 ikävuotta ja 172 neljänneistä. 56 tai 57 ikävuotta ja 42 vuotta vanhuuseläkettä aktiivisille henkilöille 15. tai 16. ikävuoden jälkeiseltä ajalta.

Erityinen odotusavustus (allocation spécifique d'attente, ASA) erityisen pitkäaikaistyöttömän solidaarisuusavustuksen (allocation de solidarité spécifique) saajalle tai vähimmäisresurssien takaaminen (revenu minimum d'insertion).

Ehdot

Varhaiseläke. Varhaiseläke perustuu työmarkkinasopimukseen. Työnantajilta peritään eläkevakuutusmaksua 17-28% työntekijän päiväpalkasta työnantajayrityksen koosta riippuen. Varhaiseläke maksetaan vakuutetulle, joka on joutunut työttömäksi työnantajan taloudellisten syiden vuoksi. Edunsaajalta vaaditaan vähintään 57 vuoden ikää ja sosiaalivakuutukseen kuulumista vähintään 10 vuoden ajan.

Varhaiseläkkeen määrä on 65% palkasta sosiaalivakuutuksen soveltamaan ylärajaan asti ja 50% palkasta sen yläpuolelta kaksinkertaiseen ylärajaan asti. Etuutta maksetaan vanhuuseläkeikään asti. Edunsaajan kuollessa perheelle maksetaan kertasuoritus. Varhaiseläke kartuttaa eläkeoikeutta lisäeläkejärjestelmissä.

Osa-aikaeläke. Osa-aikaeläke perustuu yritysten tekemiin sopimuksiin FNE-laitoksen kanssa. Osa-aikaeläkkeen voi saada 55-65-vuotias henkilö, joka on ollut sosiaalivakuutuksessa vähintään 10 vuotta ja työnantajansa palveluksessa vähintään yhden vuoden. Osa-aikaeläke edellyttää työnantajan ottavan palvelukseensa uuden työntekijän osa-aikaeläkkeelle siirtyneen lisäksi.

Osa-aikaeläke koostuu yrityksestä saatavasta palkasta ja valtion maksamasta korvauksesta. Viimeksi mainittu on 30 prosenttia vakuutetun työntekijän palkasta sosiaalivakuutuksen soveltamaan ansiokattoon asti ja 25 prosenttia siitä palkasta, joka on ansiokaton ja sen neljäkertaisen määrän välillä. Perheelle maksetaan kertasuoritus edunsaajan kuollessa.

Työpaikan korvaamisavustus (allocation de remplacement pour emploi, ARPE): Työntekijät, joilla on 58 ikävuotta ja 160 neljänneistä vanhuuseläkettä tai 55 ikävuotta ja 172 neljänneistä, voivat yhteistoiminnassa työnantajansa kanssa lopettaa työnsä. Heidän lähtiessään työnantajan on sitouduttava palkkaamaan uusia työntekijöitä. Avustukseen oikeutetulla on oltava voimassaoleva työ sopimus, 12 vuoden vakuutusmaksut työttömyysvakuutukseen ja on työskennellyt vähintään 12 vuotta viimeisellä työnantajallaan. Etuutta maksetaan kunnes hän on 60-vuotias.

Erityinen odotusavustus (allocation spécifique d'attente, ASA): Ikä alle 60 ja 160 neljänneistä vakuutusta.

Etuuden määrä

Varhaiseläke (préretraite): 65% päiväansion siitä osasta, joka jää sosiaaliturvamaksukaton alle ja 50% kaksi kertaa sen yli menevän palkan osasta.

Ikääntyneen työttömän avustus (allocation chômeur âgé, ACA): määrä määrätään samoin kuin työttömyysetuus. Etuutta vähennetään vähittäin kunnes etuudensaaja on 60-vuotias.

Työpaikan korvaamisavustus (allocation de remplacement pour emploi, ARPE): 65% viitepalkasta.

Erityinen odotusavustus (allocation spécifique d'attente, ASA): kiinteä kuukausimäärä FRF 1,750 (EUR 267) takaamassa sitä, että kuukausittainen kokonaistulo on vähintään FRF 5,000 (EUR 762).

Osatyöttömyys

Määritelmä

Normaalin työajan alentaminen lakisääteisen rajan alle taloudellisten, onnettomuudesta johtuvien tai teknisten syiden vuoksi.

Ehdot

Viikkopalkan oltava vähimmäispalkka (SMIC) tai korkeampi 18 kertaan vähimmäispalkka; kysymys ei ole sesonkityöttömyydestä, eikä lakon aiheuttamasta työttömyydestä.

Edut

Työnantajan maksama avustus: 50% bruttotuntipalkasta, vähintään FRF 29 (EUR 4,42) tunnilta. Valtio korvaa työnantajalle FRF 16 (EUR 2,44) tunnilta.

Rinnakkaisetuja

Työttömyysvakuutus voi olla rinnakkainen, tietyin rajoituksin, vanhuuseläkettä korvaavan tulon kanssa 60 ikävuoden jälkeen. Ei rinnakkaisuutta sairauspäivärahan kanssa.

Työttömyyskorvaus ei voi olla rinnakkainen sosiaalivakuutusetuksien (sairauspäiväraha tai täysi työkyvyttömyyseläke) kanssa, mutta vanhuusetuuksien tapauksessa voi työttömyyskorvaus tulla kysymykseen, jos etuuksien määrä ei muuten ole riittävä.

Molemmissa järjestelmissä osittainen rinnakkaisuus mahdollinen, jos kysymys on vähennetyn toiminnan alentamista ansioista.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat veronalaista tuloa sen jälkeen kun niitä on alennettu ensin 10% ja sitten 20%.

Henkilöt, jotka ovat verovelvollisia Ranskassa: ei sosiaaliturvamaksuja, mutta maksettava yleinen sosiaalimaksu 6,2% (CSG) ja sosiaalivelan takaisinmaksumaksu (CRDS) 0,5%.

Henkilöt, jotka eivät ole verovelvollisia Ranskassa: maksu 2,8%.

Työttömyysvakuutuksen päivärahaa saava joutuu maksamaan vakuutusmaksuna 1,2 prosenttia yllä mainitusta viitepalkastaan. Tämä maksu käytetään lisäeläkejärjestelmien rahoitukseen.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Järjestäytymisaste on työntekijöiden keskuudessa matala. Hallituksella on näin ollen melkein suora vaikutusvalta työmarkkinatapahtumiin. Lisäksi työnantajien järjestö MEDEF on voimakkaasti kritisoinut varsinkin työajan lyhentämiseen liittyviä lainmuutoksia liian byrokraattisena sekä kalliina.

Toisaalta vuoden 2000 kansallisessa työllisyysohjelmassa (NAPempl) EU:n työllisyysprosessille korostetaan, että työmarkkinajärjestöjen asema on merkittävästi parantunut yhtäältä ohjelman valmistelussa yhdessä hallituksen kanssa ja toisaalta ohjelman toteuttamisessa erityisesti ammatillisen koulutuksen ja tasa-arvon alueilla.

Viime vuosien kehitys

Ranskan työllisyyspolitiikan voidaan katsoa poikkeavan yleisistä trendeistä. Laissa määritelty työajan lyhentäminen 35 tuntiin viikossa (vuodesta 2000 yrityksissä, jossa on yli 20 työntekijää, v. 2002 alkaen muissakin yrityksissä) on hyvä esimerkki siitä. Viranomaisten mukaan näin on voitu säilyttää tai luoda n. 200 000 työpaikkaa. Työttömyys onkin laskenut tasaisesti vuodesta 1996 (12,4 %). Vuonna 2001 se on arvion mukaan 9 %.

Noin 3 % BKT:sta menee työmarkkinapoliittisiin ohjelmiin, kuten työvoimakustannustuki, nuoriso-ohjelmia, varhaiseläke, jne.

Tulevaisuuden haasteet

Työttömyyden vähentämien varsin nuorten keskuudessa. Näiden työttömyys oli v. 2000 noin 20% kun EU-15 keskiarvo oli 16 %.

Työnantajajärjestö MEDEF yrittää päästää suoraan keskusteluun työntekijöiden liittojen kanssa. Yhdessä kahden liiton kanssa on jo tehty ns. “PARE” –suunnitelman, jossa pyritään “aktiiviseen turvaan passiivisen tilalle”.

EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetussa vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Ranskalle esitettiin erityisesti toimenpiteitä palvelualueen kehittämiseksi ja tilastoinnin parantamiseksi. Lisäksi ehdotettiin verojen ja sosialiturvamaksujen alentamista varsinkin vähemmän koulutettujen työllistämiseksi ja varhaiseläkejärjestelmien karsimista. Erillisessä kohdassa esitetään työmarkkinajärjestöjen roolin vahvistamista työelämän rakenteiden uudistamiseksi. Suositukseen on vastattu Ranskan kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Keskustelun alla Ranskassa on myös koko sosiaaliturvaa, ml. työttömyysturvajärjestelmä, uudistaminen. Oheisessa raporttikuvauksessa (ranskaksi - [Belorgeyn raportti](#)) kerrotaan tästä hyvin syvälle sosiaaliturvan perusteisiin menevästä pohdinnasta. Uudistuksen tarve perustuu muuttuneeseen työ- ja perhe-elämään ja ratkaisuna pohditaan kaikille annettavaa universaalista minimitoimeentuloa suhteessa työhön perustuvaan turvaan. Mitään ratkaisuja tai uusia järjestelmiä ei tässä vaiheessa ehdoteta, mutta järjestelmien yksinkertaistaminen nähdään kuitenkin välttämättömäksi. Toisaalta olisi vähimmäistoimeentulo tehtävä nykyistä yhtenäisemmäksi ja ihmisille helpommin ymmärrettäväksi ja toisaalta olisi kehitettävä tavat ihmisten rohkaisemiseksi hakemaan toimeentulonsa ensisijaisesti työn kautta.

Tanska

(1 EUR = 7,46310 DKK)

Työttömyysetuuksia maksetaan työttömyyskassoista, joihin liittyminen on vapaaehtoista. Kuitenkin työttömyyskassaan kuulumattomat voivat saada osittain tulosidonnaista avustusta. Lisäksi on vapaaehtoinen varhaiseläkejärjestelmä.

Laki

Laki 24 maaliskuuta 1970, muutettuna.

Järjestelmä

Vapaaehtoinen työttömyysvakuutus.

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Arbejdsministeriet.

Toimeenpano: Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikring; työttömyyskassat.

Rahoitus

Ansiokatto

Ei ole.

Maksuprosentti

Työttömyysvakuutusta varten palkansaajilta peritään työmarkkinavakuutusmaksua, joka on kahdeksan prosenttia palkasta. Työnantaja välittää maksun verohallinnolle.

Palkansaaja, joka liittyy vapaaehtoisesti työttömyyskassaan, maksaa tasasuuruisen, kassasta riippuvan vakuutusmaksun. Tämä maksu on kaikissa kassoissa perusmäärältään vuositasolla 6 kertaa työttömyysetuuksien määrä eli vuonna 2001 DKK 3 528 (472,73 EUR), mutta hallintokuluja koskeva kustannus on eri kassoissa erilainen. Kassat keräävät vakuutusmaksut ja maksavat etuudet.

Vapaaehtoinen varhaiseläkemaksu on sama kuin kassan jäsenmaksu eli 6 kertaa työttömyysetuuksien määrä.

Katso perustiedot kassoista ja niiden jäsenyydestä:

<http://www.arbejdskontoret.dk/extern/folder/p22eng/p22engside2.htm>

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Seuraavat 18-65 ikävuoden välillä olevat henkilöt voidaan hyväksyä työttömyyskassan jäseniksi:
Palkatut työntekijät.
Henkilöt jotka ovat päättäneet vähintään 18 kk kestäneen ammatillisen koulutuksen ja jotka rekisteröityvät kassaan kahden viikon kuluessa koulutuksen päättymisestä.
Asevelvolliset.
Yrittäjätoimintaa harjoittavat ja heidän avustavat puolisonsa.
Julkista virkaa hoitavat.

Täystyöttömyys

Ehdot	Hakija on tahattomasti ilman työtä, on rekisteröity työttömänä, on aktiivisesti hakemassa työtä, on työkykyinen ja työmarkkinoiden käytettävissä.
Vähimmäisvakuutusaika	52 viikkoa työskentelyä viime 3 vuoden aikana ja 12 kuukautta kassan jäsenyysaikaa.
Enimmäisikä	64 v.
Tulosidonnaisuus	Ei ole.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	Ei ole.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	5
Maksukausi	<p>Jaettu kahteen kauteen. Ensimmäinen kestää vuoden ja toinen kolme vuotta. Jälkimmäisen aikana työttömän on osallistuttava erilaisiin työllistämistoimenpiteisiin.</p> <p>Alle 25-vuotiaan ensimmäinen kausi on 6 kk ja 3,5 vuoden toisen kauden aikana em. osallistumisvelvollisuus.</p> <p>Yli 55-vuotiaalle toista kautta voidaan pidentää kunnes hän täyttää 60 vuotta, jos hän täyttää tässä iässä varhaiseläkkeen saamisen ehdot.</p> <p>60 vuoden iän jälkeen maksukausi on rajoitettu. Jos vakuutetulla on oikeus sosiaalieläkkeeseen, työttömyyspäivärahan maksaminen rajoitetaan 12 kuukauteen 18 kuukauden aikana.</p>

Päivärahan perusteena oleva palkka	Normaalisti keskimääräiset ansiot viimeisten 12 viikon tai kolmen kuukauden aikana, vähennettynä työmarkkinakassaan (Arbejdsmarkedsfonden) maksetuilla maksuilla.
Ansiokatto	Ei ole.
Päivärahan määrä	<p>Työttömyyspäivärahan määrä vaihtelee kassasta toiseen. Kassasta maksettava perusetuus saa olla enintään 90 prosenttia palkasta tai 393,94 EUR / vko.</p> <p>Työttömillä, jotka täyttävät tietyt edellytykset työskentelyajan osalta, on oikeus 82%:iin enimmäismäärästä riippumatta viitepalkasta.</p> <p>Nuoret työttömät välittömästi vähintään 18 kk kestäneen ammatillisen koulutuksen tai asepalvelun jälkeen: enintään 314 EUR.</p> <p>Työttömyyskassaan kuulumattomat voivat saada osittain tulositonaista avustusta. Sen täysi määrä on DKK 7 180 (962,08 EUR) yksinäiselle ja DKK 9 559 (1280,83 EUR) avioparille kuukaudessa.</p>
Perhelisiä	Ei lisiä.
Ikääntyneiden työttömien edut	
Yleistä	Vapaaehtoinen varhaiseläkejärjestelmä.
Ehdot	<p>Ikä 60 ja 65 välillä;</p> <p>työttömyyskassan jäsenyyttä vähintään 25 vuotta viimeisten 30 vuoden aikana ja vapaaehtoiset varhaiseläkemaksut tältä ajalta;</p> <p>täyttää työttömyysetuuden edellytykset tai saa etuutta;</p> <p>on ilmoittanut yksityiset ja kollektiiviset eläkekassojen karttumat työttömyyskassalle;</p> <p>asuu Tanskassa.</p>
Etuuden määrä	91% korkeimmasta työttömyysetuudesta, mutta ei enempää kuin DKK 2511 (EUR 337) viikossa.

Osatyöttömyys

Määritelmä	Viikottainen työaika on vähentynyt vähintään 7,4 tunnilla verrattuna täysiaikaiseen työhön.
Ehdot	Kuten täystyöttömyys.
Edut	Määrä joka on suhteessa työtuntien vähenemään.
Rinnakkaisetuja	Eläkkeiden kanssa rinnakkaisuus sallitaan, mutta etuuksien maksukausi on rajoitettu. Varhaiseläkkeiden kanssa ei kuitenkaan rinnakkaisuutta. Ei rinnakkaisuutta sairauspäivärahan kanssa. Rinnakkaisuus ansiotulon kanssa ei ole pääsääntöisesti mahdollista, mutta erityistapauksissa rinnakkaisuutta voi olla.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat täysimääräisesti veronalaisia.

Maksut maksetaan lisäeläkejärjestelmään (ATP-eläke).

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli	Järjestäytymisaste on korkea. "Keppi ja porkkana" –politiikka saa kuitenkin laajasti tukea. EU:n työllisyysprosessin yhteydessä tehtävien työllisyysohjelmien laatimiseen työmarkkinajärjestöt osallistuvat laajasti. Samoin työmarkkinauudistusta tehdään yhteisin voimin.
Viime vuosien kehitys	Varhaiseläkettä on muutettu siten että se rahoitetaan osaksi etuudensaajien maksamilla maksuilla ja on alennettu alle 60-vuotiaiden osalta vuoden 1999 alusta lähtien.
Tulevaisuuden haasteet	Työttömyyden alueella kehitystyö jatkuu "laajempien työmarkkinoiden" -projektin merkeissä. Siinä on tarkoitus integroida työmarkkinoille työttömien heikko-osaisimmat, pitkäaikaistyöttömät ja sellaiset, joiden työkyky on alentunut. Liike-elämään ja yhteisötyöhön pohjautuva koulutusprojekti on myös aloitettu. Varhaiseläkejärjestelmän uudistaminen edelleen on suunnitteilla, vaikka tässä vaiheessa ei vielä ole nähtävissä tuloksia.

EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetussa vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Tanskalle esitettiin erityisesti työn verotuksen alentamista ja varhaiseläkejärjestelmien uudistamisen tutkimista myös työvoiman tarjonnan kannalta. Lisäksi työmahdollisuuksia esitetään lisättäväksi työttömille naisille ja työmarkkinoiden ammatillisen ja alakohtaisen segregaaation vähentämistä. Suositukseen on vastattu Tanskan kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Alankomaat

(1 EUR = 2,203710 NLG)

Ansioihin suhteutettu etuus vastaa Suomen ansiopäivärahaa ja jatkoetus peruspäivärahaa (paitsi että se on rajattu vain kahteen vuoteen).
Lyhytkestoinen etuus voisi olla verrattavissa työmarkkinatukeen, mutta sitä maksetaan vain kuuden kuukauden ajan. Lisäksi on erityisetuksia ja kollektiivisopimuksilla sovittuja varhaiseläkkeitä.

Laki

Työttömyysetuuslaki (Werkloosheidswet, WW).

Järjestelmä

Lyhytkestoinen etuus (kortdurende uitkering);
Ansioihin suhteutettu etuus (loongerelateerde uitkering);
Jatkoetus (vervolguitkering).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Toimeenpano: Sosiaalivakuutuksen kansallinen laitos (Lisv), jossa on työmarkkinajärjestöjen edustus.

Rahoitus

Ansiokatto 3 058,48 EUR / kk.

Maksuprosentti 8,9 % (työntekijä 5,25 %, työnantaja 3,65 %).
Palkansaajan vakuutusmaksut kootaan tuloverotuksen yhteydessä (sairausvakuutusta lukuunottamatta).

Puskuri Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Kaikki alle 65-vuotiaat työntekijät.

Täystyöttömyys

Ehdot Hakija on työkyinen ja käytettävissä, on rekisteröity työttömänä, ei ole hylännyt soveltuvaa työtä.

Vähimmäisvakuutusaika Lyhytkestoinen etuus: Vähintään 26 viikkoa palkkatyötä viimeisten 39 kuukauden aikana;

Ansioihin suhteutettu etuus ja jatkoetus: Em. ehdon lisäksi työssäoloa 4 vuotta viimeisten 5 vuoden aikana, joista jokaisena on maksettu palkkaa vähintään 52 päivältä.

Enimmäisikä 65 v.

Tulosidonnaisuus Ei ole.

Odotusaika päivärahan maksamiseksi Ei ole.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa 5

Maksukausi Lyhytkestoinen etuus maksetaan kuudelta kuukaudelta (jos vain sitä koskevat ehdot täyttyvät);

Ansioihin suhteutettua etuutta maksetaan, jos em. ehdot täyttyvät, ja suhteessa aiempaan työskentelyaikaan seuraavasti:

Työskentelyaika	Maksukausi
alle 4 vuotta	6 kuukautta
5 – 10 vuotta	9 kuukautta
10 – 15 vuotta	12 kuukautta
15 – 20 vuotta	1,5 vuotta
20 – 25 vuotta	2,0 vuotta
25 – 30 vuotta	2,5 vuotta
30 – 35 vuotta	3,0 vuotta
35 – 40 vuotta	4,0 vuotta
yli 40 vuotta	5,0 vuotta;

Jatkoetus (vervolguitkering):

2 vuotta. Kuitenkin henkilö joka on 57½-vuotias tai vanhempi tullessaan työttömäksi, voi saada jatkoetuutta kunnes hän täyttää 65 vuotta.

Päivärahan perusteena oleva palkka	Lakisääteinen vähimmäispalkka tai ansiokaton alainen viimeinen palkka.
Ansiokatto	152,92 EUR / päivä
Päivärahan määrä	<p>Lyhytkestoinen etuus (kortdurende uitkering): 70% lakisääteisestä vähimmäispalkasta;</p> <p>Ansioihin suhteutettu etuus (loongerelateerde uitkering): 70% viimeisestä palkasta tai ansiokatosta;</p> <p>Jatkoetus (vervolguitkering): 70% lakisääteisestä vähimmäispalkasta (tai 70% päiväpalkasta, jos se on vähemmän kuin lakisääteinen vähimmäispalkka).</p> <p>Jos työttömyysetuudet ovat vähemmän kuin sosiaalinen vähimmäismäärä, lisäetuutta voidaan hakea tuloharkintaisen lisäetuslain (Toeslagenwet, TW) perusteella. Lisäetuuden enimmäismäärä on 30% vähimmäispalkasta avioparille tai avoparille, 27% yksinhuoltajalle, ja 21% yksinäiselle henkilölle. Alle 23-vuotiaisiin yksinäisiin henkilöihin sovelletaan alempia määriä.</p>
Perhelisiä	Perhe-etuusjärjestelmästä.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä	<p>50 vuotta täyttänyt tai osittain työkyvytön työtön voi saada erillisen lain (IOAW) perusteella jatkettua työttömyyspäivärahaa työttömyysvakuutuslain perusteella maksettavan päivärahan loputtua. Tämä etuus on kuitenkin ansiotulosidonnainen. Etuus on 100% nettovähimmäispalkasta avioparille ja avoparille, 90% yksinhuoltajalle tai 70% yksinäiselle henkilölle.</p> <p>Kollektiivisopimuksilla on sovittu eräillä aloilla varhaiseläkkeistä, jotka voidaan lukea tällaisiksi etuuksiksi.</p>
Ehdot	<p>Henkilö joka on 57½-vuotias tai vanhempi tullessaan työttömäksi, voi saada jatkoetuutta kunnes hän täyttää 65 vuotta.</p> <p>Kollektiivisopimuksilla sovitut varhaiseläkkeet vaihtelevat eri teollisuuden aloilla ja ammattialoilla.</p>

Etuuden määrä

Kuten täystyöttömyys.

Kollektiivisopimuksiin perustuvat etuudet vaihtelevat eri teollisuuden aloilla ja ammattialoilla.

Osatyöttömyys

Määritelmä

Ei määritelmiä.

Ehdot

Kuten täystyöttömyys.

Edut

Kuten täystyöttömyys.

Rinnakkaisetuja

Työtulo ja tietyt sosiaaliturvaetuudet (kuten varhaiseläkkeet ja siirtymäetuudet ennen vanhuuseläkettä) vaikuttavat työttömyysetuuksiin.

Etuuden määrä tuloharkintaisen lisäetuslain (Toeslagenwet, TW) mukaan riippuu muista tuloista ja puolison tai avopuolison tuloista/etuuksista.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat veronalaista tuloa.

Sosiaaliturvamaksut työttömyysetuuslain (Werkloosheidswet, WW), yleisen perhe-eläkelain (Algemene Nabestaandenwet, Anw), yleisen (Algemene Ouderdomswet, AOW), yleisen poikkeuksellisten sairauskustannusten lain (Algemene wet bijzondere ziektekosten, AWBZ) mukaan ja eräissä tapauksissa sairausvakuutuslain (Ziekenfondswet, ZFW) mukaan vähennetään työttömyysetuudesta.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Työttömyysturvajärjestelmän toimeenpanosta vastaa Sosiaalivakuutuksen kansallinen laitos (Lisv), jossa on työmarkkinajärjestöjen edustus.

Yleisesti ottaen järjestäytymisaste on korkea. Työmarkkinajärjestöt osallistuvat EU:n

työllisyysprosessille tehtävien kansallisten työllisyysohjelmien (NAPempl) valmisteluun ja myös niiden toteuttamiseen erityisesti elämänikäisen oppimisen ja muun koulutuksen kehittämisessä.

Työmarkkinajärjestöt haluavat saada valvontaansa työttömyysvakuutuslain (WW) ja työkyvyttömyysetuuslain (WAO) mukaiset vakuutusmaksujen käytön erityisen toimintaa koordinoivan valvontalautakunnan avulla.

Hyvä perusteksti liittojen vaikutusvallan kehityksestä:
[iab-nl-hartog_expo.pdf](#) (s. 31 ja 36, 49-50, 81-82, 88)

Viime vuosien kehitys

Vuoden 1999 toukokuussa tuli voimaan muutos, jonka mukaan myös yli 57,5-vuotiaan on rekisteröidyttävä työvoimatoimistossa ja otettava vastaan tarjottu sopiva työ. Ero nuorempiin on kuitenkin vielä siinä, ettei vanhempien tarvitse itse etsiä työtä. Pyrkimyksenä on pitää ikääntyneet työntekijät kiinni työelämässä.

Kansallinen sosiaalivakuutuslaitos soveltaa työntekijäin vakuutusjärjestelmiä. Laitos vastaa hallinnosta ja antaa soveltamisen yksityisille toimielimille, joita on viisi. Hallitus haluaisi yhdistää nämä viisi toimielintä yhdeksi työntekijäin vakuutuksen soveltamislaitokseksi. Tämä julkisen hallinnon laitos keräisi vakuutusmaksut, tekisi lääkärintutkimukset ja myöntäisi etuudet.

Erityiset kaupalliset (reintegration) yhtiöt (kuten tilapäiset työvoimapalvelut), jotka palvelevat työnantajia ja työntekijöitä, auttasivat työkyvyttömiä tai työttömiä takaisin työhön. Työntekijäin vakuutuksen soveltamislaitos antaisi ohjeita yhtiöille tilanteissa, joissa työkyvyttömällä tai työttömällä ei ole yhteyttä työnantajaan.

Tulevaisuuden haasteet

EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetussa vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Alankomaille esitettiin toimenpiteitä tilastoinnin kehittämiseksi ja verotuksen ja sosiaaliturvaetuuksien alentamista, jotta varsinkin vanhemmat työntekijät ja naiset voisivat pysyä työelämässä. Suositukseen on vastattu kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Itävalta

(1 EUR = 13,7603 ATS)

Työttömyysturvajärjestelmä koostuu työttömyysvakuutuksesta ja työttömyyskorvauksesta. Lisäksi siihen kuuluu erityistuki kaivosalan ikääntyneille työttömille ja erilaisia lisäavustuksia.

Laki

Työttömyysvakuutuslaki (Arbeitslosenversicherungsgesetz, ALVG), 14 marraskuuta 1977, viimeksi muutettuna BGBl. (Virallinen lehti) I no. 179/1999.

Erityistukilaki (Sonderunterstützungsgesetz, SUG), 30 marraskuuta 1973, viimeksi muutettuna BGBl. (Virallinen lehti) I no. 148/1998.

Järjestelmä

Työttömyysvakuutus (Arbeitslosenversicherung),
työttömyyskorvaus (Notstandshilfe),
erityistuki (Sonderunterstützung).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Bundesministerium für Arbeit, Gesundheit und Soziales.
Toimeenpano: Arbeitsmarktservice, osavaltioiden työvoimatoimistot (9 kpl) ja paikalliset työvoimatoimistot (n. 100 kpl).

Rahoitus

Ansiokatto

3 226,67 EUR / kk (vuosiansioraja 14 kertainen!)

Maksuprosentti

6 % (työntekijä 3 %, työnantaja 3 %*)
Lisäksi työnantaja maksaa ylimääräisen maksun 0,7 %.

* Työnantajamaksua alennetaan puolella, jos työnantaja palkkaa 50 vuotta täyttäneen työntekijän. Maksua ei peritä lainkaan, jos työnantaja palkkaa 55 vuotta täyttäneen henkilön. Jos työnantaja irtisanoo 50 vuotta täyttäneen henkilön, hän joutuu maksamaan irtisanotun iästä riippuen kertamaksuna työttömyysvakuutukselle 0,1-3 prosenttia irtisanotun palkasta. Lisäksi peritään 0,7 prosentin maksu palkkaturvajärjestelmää varten.

Sairausvakuutuksen sairauskassat keräävät vakuutusmaksut ja välittävät ne eläkejärjestelmille,

tapaturmavakuutukselle ja työttömyysvakuutukselle.

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Kaikki palkatut työntekijät ja harjoittelijat.

Ammatilliseen kuntoutukseen osallistuvat.

Pakollista vakuutusta ei ole jos tulot ovat alle ansiorajan (Geringfügigkeitsgrenze) eli 289 EUR kuukaudessa.

Täystyöttömyys

Ehdot

Työttömän on oltava:

työmarkkinoiden käytettävissä,

työkykyinen, halukas työhön ja työtön,

täyttänyt odotusajan, eikä ole käyttänyt loppuun etuuskautta.

Vähimmäisvakuutusaika

26 viikkoa (52 viikkoa ensimmäisen hakemuksen tapauksessa)

Enimmäisikä

Työttömyyspäivärahaa (Arbeitslosengeld) maksetaan vanhuuseläkeikään asti.

Tulosidonnaisuus

Työttömyysvakuutus (Arbeitslosenversicherung):

Vähäinen työtulo EUR 289 kuukaudessa saakka ei vähennä oikeutta, mutta tätä korkeampi tulo poistaa oikeuden kokonaan (erityismääräykset alle kuukauden kestävästä lyhytaikaisesta työstä ja yrittäjätoiminnasta).

Työttömyyskorvaus (Notstandshilfe):

Tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon etuudensaajan omat tulot ja lisäksi puolison (kumppanin) tulot. Ne eivät vaikuta etuuteen EUR 423 kuukaudessa asti ja yli 50-vuotiaan työttömän tapauksessa EUR 1 268 kuukaudessa, yli 55-vuotiaan miehen ja yli 54-vuotiaan naisen tapauksessa EUR 1 260 kuukaudessa. Jokainen huollettava nostaa mainittuja määriä EUR 213, EUR 426 ja EUR 639.

Odotusaika päivärahan maksamiseksi Ei ole.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa

7

Maksukausi

Työttömyyttä edeltäneestä työskentelyajan pituudesta riippuen sitä voidaan maksaa jopa viideltä vuodelta.

Työskentelyaika

Maksukausi

52 viikkoa 2 vuoden sisällä

20 viikkoa;

156 viikkoa 5 vuoden sisällä

30 viikkoa;

312 viikkoa 10 vuoden sisällä ja ikä 40

39 viikkoa;

468 viikkoa 15 vuoden sisällä ja ikä 50

52 viikkoa.

Näitä aikoja voidaan pidentää 156 tai 209 viikolla, jos etuudensaaja osallistuu työsäätiöön, joka on erityinen koulutustoimenpide.

Koulutustyöttömyysetuuden (Ausbildungsarbeitslosengeld), joka on mahdollinen äitiyspäivärahan/kotihoidontuen jälkeen, kesto on 26 viikkoa.

Työttömyyskorvaus (Notstandshilfe):

Aika on rajoittamaton, mutta etuus myönnetään 52 viikoksi kerrallaan.

Päivärahan perusteena oleva palkka

Edellisen vuoden (14 kuukautta) keskipalkka ennen työttömyyden alkamista.

Ansiokatto

2 965 EUR / kk

Päivärahan määrä

Riippuu palkasta (130 palkkaluokkaa) ja vaihtelee 40%-56% (nettopalkasta). Vähimmäismäärä on 4,25 EUR ja enimmäismäärä on 36 EUR / päivä.

Työttömyyskorvaus (Notstandshilfe):

92% (joissakin tapauksissa 95%) työttömyysetuuden perusmäärästä. Lyhytaikaisen oikeuden tapauksessa 6 kuukauden kuluttua vähennetään "korkeampia" päivärahamääriä.

Perhelisiä

Päivärahaan maksetaan 1,61 EUR korotus kuukaudessa kustakin lapsesta edellyttäen, että puolison

ansiot eivät ylitä 1 017 EUR kuukaudessa. Jos lapsikorotus on maksussa, maksetaan sama korotus aviopuolisosta, jos viimeksi mainitun ansiot eivät ylitä 289 EUR kuukaudessa.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä

Varhaiseläke työttömyyden tapauksessa kuuluu vanhuuseläkejärjestelmän yhteyteen.

Työttömyysvakuutusjärjestelmässä on erityistuki (Sonderunterstützung), joka on etuus yli 52-vuotiaille kaivosalan työttömille.

Ehdot

Työkykyinen ja -haluinen, työtön ja täyttää vanhuuseläkkeeseen vaadittavan odotusajan (pääsääntö 15 vuotta vakuutusaikaa).

On 52-vuotias ja on työskennellyt vähintään 10 vuotta ennen työttömyyden alkamista, kun kysymys on kaivosteollisuudesta.

Etuuden määrä

Teoreettisen työkyvyttömyyseläkkeen määrä.

Osatyöttömyys

Määritelmä

Lyhennetyn työajan tuki työnantajalle lyhytaikaisen työn tapauksessa (Kurzarbeitsunterstützung).

Huonon sään korvaus rakennusalalla (Schlechtwetterentschädigung).

Edelleenkoulutusavustus (Weiterbildungsgeld).

Osa-aika-avustus vanhemmille työntekijöille (Altersteilzeitgeld).

Ehdot

Lyhennetyn työajan tuki (Kurzarbeitsunterstützung): Ei lakiin perustuvaa oikeutta, tuki maksetaan työnantajalle. On kuitenkin oltava työmarkkinajärjestöjen kollektiivisopimus, työntekijöiden määrän on jätävä samaksi, työntekijän on työskenneltävä neljän peräkkäisen viikon aikana 80% normaalista työajasta (erityismääräyksiä vanhemmille työntekijöille), työnantaja maksaa korvauksen työntekijöille.

Huonon sään korvaus (Schlechtwetterentschädigung): Työnantajan on maksettava työntekijälle

korvausta huonon sään aiheuttamasta työajan menetyksestä.

Osa-aika-avustus ikääntyneille työntekijöille (Altersteilzeitgeld): Miehet ja naiset voivat vähentää työaikaansa 50 prosentilla 55 vuoden iästä (miehet) ja 50 vuoden iästä (naiset).

Edut

Lyhennetyn työajan tuki (Kurzarbeitsunterstützung):

Vähimmillään 0.125% työttömyysetuuden (Arbeitslosengeld) päiväsummasta menetettyä työtuntia kohden (kiinteät määrät päätetty liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriössä).

Huonon sään korvaus (Schlechtwetterentschädigung): 60% kollektiivisesti sovituista palkoista. Työnantajalle korvataan maksetut määrät sekä 30% sosiaalivakuutukseen menevästä maksusta.

Edelleenkoulutusavustus (Weiterbildungsgeld): Koulutusvapaan tapauksessa tai sijaisen palkkaamista varten ATS 186,10 (EUR 14) päivässä maksetaan 3-12 kuukautta.

Osa-aika-avustus ikääntyneille työntekijöille (Altersteilzeitgeld): Työnantaja joka maksaa edelleen 75% palkasta ja 100% sosiaaliturvamaksuista, saa täyden korvauksen näistä lisäkustannuksista, jos hän palkkaa työttömän.

Rinnakkaisetuja

Työttömyysvakuutus (Arbeitslosenversicherung) työttömyyskorvaus (Notstandshilfe):

Työstä saatavan tulon tapauksessa rinnakkaisuus mahdollista vain rajaan asti (Geringfügigkeitsgrenze), joka on ATS 3 977 (EUR 289) kuukaudessa, ottaen huomioon etuudet, jotka eivät ole verotettavia eivätkä siirrettävissä; rinnakkaisuus ei ole mahdollista sairauspäivärahan eikä eläkkeen kanssa.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet eivät ole verotettavaa tuloa.

Sosiaaliturvamaksuja ei makseta.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli	Työmarkkinajärjestöillä on yleensä merkittävä rooli työelämän kysymyksissä, mutta EU:n työllisyysprosessiin tehdyssä työllisyysohjelmassa vuonna 2000 (NAPeml) todetaan, että poiketen aiemmista vuosista ne olivat nyt vain antaneet lausuntonsa ohjelman luonnoksesta hallinnon hoitaessa varsinaisen valmistelutyön.
Viime vuosien kehitys	<p>Vuoden 2000 alusta vuoden 2001 loppuun on käytössä erityinen ikääntyneiden työntekijöiden osa-aikatyöavustus, jotta heidän työskentelyään voitaisiin jatkaa aloilla, joilla työttömyys on keskimääräistä korkeampi. Avustusta annetaan vähintään 52-vuotiaille naisille ja 57-vuotiaille miehille enintään kolmen vuoden ajan, jos tavallista työaikaa on vähennetty 50%.</p> <ul style="list-style-type: none">- palkka perustuu korkeimpaan maksuperusteeseen ja on vähintään 75% aiemmasta palkasta,- eläke- ja sairausvakuutusmaksut maksetaan aiemmasta maksuperusteesta, josta päätetään ennen työajan lyhentämistä. <p>Aiempaa palkkaa käytetään pohjana eläke- ja sairausvakuutuksessa, mutta muut maksut (työtapaturma, työttömyys, jne.) lasketaan 75%:n mukaan.</p>
Tulevaisuuden haasteet	EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetussa vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Itävallalle esitettiin toimenpiteitä työn verotuksen alentamiseksi ja varhaiseläkejärjestelmien uudelleenarviointia, jotta varsinkin ikääntyneet työntekijät voisivat jäädä työelämään. Lisäksi viitattiin naisten osuuden lisäämiseen työelämässä. Suositukseen on vastattu kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPeml 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Belgia

(1 EUR = 40,33990 BEF)

Työttömyysturvajärjestelmässä on työttömyysvakuutus ja erilaisia erityisavustuksia sekä kollektiivisopimuksilla sovittuja varhaiseläkkeitä.

Laki

Kuninkaallinen määräys 25 marraskuuta 1991, asetukset työttömyydestä (Moniteur belge 31.12.1991).

Ministeritason määräys työttömyysasetusten soveltamisesta (Moniteur belge 25.1.1992).

Järjestelmä

Työttömyysvakuutus (assurance chômage).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Ministère de l'Emploi et du Travail

Toimeenpano: Office national de l'Emploi; Caisse auxiliaire de paiement des allocations chômage

Työttömyysetuudet maksaa viimeksi mainittu kassa tai rekisteröity ammattijärjestö, jonka jäsen työntekijä on, riippuen siitä kumpaan hakemus jätetään.

Rahoitus

Ansiokatto

Ei ansiokattoa

Maksuprosentti

3,93 % (työntekijä 0,87 %, työnantaja 3,06 %)

(lisämaksu 1,6 % yli 10 työntekijän yrityksille).

Lisäksi 0,1% työttömyysrahamaksu (käytetään väliaikaisesti työttömiksi joutuneiden iäkkäämpien työttömyystukiin).

Vakuutusmaksut kootaan sosiaaliministeriön alaiseen sosiaaliturvavirastoon (Office National de Sécurité Sociale), joka jakaa ne sosiaaliturvaa hoitaville laitoksille. Työnantaja perii palkansaajan osuuden vakuutusmaksusta (tai se voidaan antaa muualle hoidettavaksi).

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Kaikki sosiaaliturvan piiriin kuuluvat työntekijät ja nuoret, jotka ovat työttömiä koulutuksensa jälkeen.

Täystyöttömyys

Ehdot	Ilman työtä ja ansioita, työkykyinen ja rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi.
Vähimmäisvakuutusaika	Vaihtelee iän perusteella (312 päivää työtä viimeisen 18 kuukauden aikana ennen 36 vuoden ikää tai 624 päivää 36 kuukauden aikana yli 50 vuotiaille).
Enimmäisikä	65 v. miehille, 62 v. naisille (v. 2000).
Tulosidonnaisuus	Ei ole.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	Ei ole.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	Työpäivät.
Maksukausi	Rajaton (poikkeukset mahdollisia pitkäaikaistyöttömän tapauksessa).
Päivärahan perusteena oleva palkka	Keskimääräinen päiväansio.
Ansiokatto	EUR 57 päivässä.
Päivärahan määrä	<p>Päivärahan saamisen osalta vakuutetut jaetaan kolmeen ryhmään; perheenhuoltajiin, yksinäisiin ja yhdessä asuviin.</p> <p>Perheenhuoltajalle enimmäismäärä on 60 % palkasta tai ansiokatosta. Yksinäisille maksetaan sama etuus vuoden ajan ja sen jälkeen 43 % (42% - MISSOC). Puolisolle etuuden määrä on ensimmäisen vuoden ajan 55 % ja sen jälkeen se alenee ensin 35 %:ksi ja lopulta se alenee kiinteämääräiseksi etuudeksi, jonka perusmäärä on 12,94 EUR / päivä.</p> <p>Työttömyyspäivärahan vähimmäismäärä on yksinäiselle 23,60 EUR ja toisen kanssa asuvalle 17,35 EUR päivässä.</p>

Edunsaajan täytettyä 55 vuotta ei työttömyyspäivärahan määrää alenneta yksinäisellä henkilöllä 60 prosentista. Toisen henkilön kanssa asuvalle maksetaan tällöin päivärahana 50 prosenttia huomioon otettavasta palkasta.

Odotusavustus (allocation d'attente), joka perustuu opiskelusuorituksiin ja siirtymäavustus (allocation de transition) pakollisen osa-aikaisen opiskelun aikana:

Yhdessäasuvat, joilla on huollettavia: EUR 30.

Yhdessäasuvat ilman huollettavia (talous jossa vain etuustuloja): Ikä alle 18: EUR 7,68, yli 18: EUR 12.

Yhdessäasuvat ilman huollettavia: Ikä alle 18: EUR 7,24, yli 18: EUR 12.

Yksinäiset: Ikä alle 18: EUR 8,28, ikä 18 - 20: EUR 13, ikä 21 ja yli: EUR 17.

Perhelisiä

Työttömyyspäivärahan vähimmäismäärä on perhehuoltajalle 31,16 EUR päivässä.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä

Useita työmarkkinajärjestöjen sopimia varhaiseläkejärjestelmiä. Varhaiseläkkeet ovat valtakunnallisia sekä ala- tai yrityskohtaisia.

Käytössä on myös ala- ja yrityskohtaisia osa-aikaeläkkeitä.

Ehdot

Järjestelmästä riippuen varhaiseläkkeen voi saada 55 vuoden iästä 38 työvuoden jälkeen, yleisimmin kuitenkin 58 vuoden iästä 25 työvuoden jälkeen. Eläkkeelle siirtynyt on korvattava yrityksessä työttömällä henkilöllä.

Osa-aikaeläkkeen osalta eläkeikä on 25 työvuoden jälkeen 58 vuotta alakohtaisissa ja 59 yrityskohtaisissa järjestelmissä. Eläkeikä voidaan sopia alemmaksikin, mutta ei alle 55 vuoden. Eläke tulee osittain työnantajalta ja osittain valtiolta. Eläkkeelle siirtynyt on korvattava yrityksessä työttömällä henkilöllä.

Lomautetut tunnustetusti vaikeuksissa olevasta yrityksestä: vähintään 52-vuotias. Lomautetut yrityksestä, joka on uudelleenjärjestelyssä: ikä 52-55 vuotta (poikkeustapauksessa 50 vuoden iästä, konsultointikomitean päätöksellä).

Etuuden määrä	<p>Yleensä varhaiseläke on enintään työttömyyspäivärahan suuruinen.</p> <p>Työttömyysetuus ja ikäkorotus (complément d'ancienneté) 1. vuoden työttömyyden jälkeen ikääntyneelle (yli 50-vuotiaalle) työntekijälle, jonka työhistoria on vähintään 20 vuotta.</p> <p>Yhdessäasuvat, joilla on huollettavia: EUR 37 (max.) - EUR 33 (min.). Yksinäiset henkilöt: EUR 34 tai EUR 31 (max.) - EUR 30 tai EUR 27 (min.) luokan mukaan.</p> <p>Yhdessäasuvat ilman huollettavia: EUR 34 tai EUR 25 (max.) - EUR 30 tai EUR 22 (min.) luokan mukaan ja, tarpeen mukaan, mahdollinen korotus 15 kuukauden EUR 21 tai EUR 16.</p> <p>Yhdessäasuvat ilman huollettavia, uudet tapaukset 1.1.1997 jälkeen: EUR 31, EUR 28 tai EUR 25 (max.) - EUR 27 tai EUR 22 (min.) luokan mukaan.</p>
Osatyöttömyys	
Määritelmä	Päivät tai puolipäivät, joilta työsopimuksen toteuttaminen on peruuntunut.
Ehdot	Kuten täystyöttömyys.
Edut	<p>Täydentävä korvaus (indemnité complémentaire) lisätään työttömyysetuuteen määrältään puolet erotuksesta nettoansioiden (yläraja) ja työttömyysetuuden välillä. Korvauksen maksaa työnantaja.</p> <p>Määrät: Osa-aikatyön palkan lisäksi etuudensaaja saa lisän, joka osittain koostuu työttömyysetuudesta (allocations de chômage) ja lopun maksaa työnantaja. Työttömyysetuus maksetaan kiinteämääräisenä EUR 12 päivässä.</p>
Rinnakkaisetuja	<p>Täyden varhaiseläkkeen tapauksessa ei työttömyysetuutta (allocations de chômage).</p> <p>Osittaisen varhaiseläkkeen tapauksessa päivärahaa vähennetään päivittäisen eläkkeen määrällä, joka ylittää 30% työttömyysetuuden (allocations de chômage) enimmäismäärän päivässä työntekijällä, jolla on huollettavia perheenjäseniä.</p>

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat verotettavaa tuloa.

Maksetaan solidaarisuusmaksu (cotisation de solidarité) 1% tai 3% ja sen lisäksi 3,5% vähennys kollektiivisiin varhaiseläkkeisiin (prépension conventionnelle) (lasketaan eläkkeestä tai katosta).

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Työttömyysetuuden maksaa rekisteröity ammattijärjestö, jonka jäsen työntekijä on, tai Caisse auxiliaire de paiement des allocations chômage, riippuen siitä kumpaan hakemus jätetään.

EU:n työllisyysprosessia varten tehtävän kansallisen työllisyysohjelman (NAPempl) laatimiseen työmarkkinajärjestöt ovat osallistuneet aktiivisesti. Ne ovat myös sitoutuneet työllisyysohjelmien edellyttämien toimien toteuttamiseen.

Viime vuosien kehitys

Tulevaisuuden haasteet

Vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella esitettiin Belgialle toimenpiteitä erityisesti ennaltaehkäisevän politiikan kehittämiseksi pitkäaikaistyöttömyyden estämiseksi, verotus- ja sosiaalijärjestelmien (varsinkin varhaiseläkkeet) uudistamiseksi, jotta työvoima pysyisi työmarkkinoilla, palvelusektorin kehittämistä ja yhteistyötä eri hallintoyksiköiden välillä. Suositukseen on vastattu Belgian kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia. Osittain kehitystä myönnetään tapahtuvan, mutta monimutkainen hallinto huolettaa edelleen.

Irlanti

(1 EUR = 0,78756 IEP)

Järjestelmä koostuu tasasuuruudesta työttömyysvakuutuksen päivärahasta sekä tulovähenteisestä työttömyyskorvauksesta. Lisäksi on avustus ikääntyneille työntekijöille.

Laki

Social Welfare Consolidation Act 1993, as amended.

Järjestelmä

Työttömyysvakuutus.

Työttömyyskorvaus.

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Department of Social, Community and Family Affairs.

Toimeenpano: Department of Social, Community and Family Affairs, paikallistoimistot.

Rahoitus

Ansiokatto

Ei ole.

Maksuprosentti

Sisältyvät eläkevakuutusmaksuun (yhteensä 16 %, josta työntekijä 4 %, työnantaja 12 %).
Vakuutusmaksut kootaan verotuksen yhteydessä.

Puskuri

Tietävästi on, mutta ei tässä järjestelmässä. (Joidenkin tietojen mukaan puskuri on Suomessa ja Irlannissa).

Henkilöpiiri

Työttömyysvakuutuksessa eräin poikkeuksin kaikki yli 16-vuotiaat työntekijät ja harjoittelijat.
Merkittävimmät poikkeukset ovat yrittäjät, virkamiehet (ennen 6.4.1995 aloittaneet) ja alle IEP 30 (EUR 38) viikossa ansaitsevat.

Täystyöttömyys

Ehdot	Rekisteröity työttömäksi, työmarkkinoiden käytettävissä, työkykyinen ja hakee työtä.
Vähimmäisvakuutusaika	39 viikkoa maksettuja maksuja ja 48 viikkoa edellisen vakuutusvuoden aikana. Täyteen etuuteen on oikeus 48 viikon jälkeen.
Enimmäisikä	66 v.
Tulosidonnaisuus	Ei ole.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	3 päivää.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	6
Maksukausi	<p>Päivärahaa maksetaan neljännestä työttömyyspäivästä lähtien enintään 390 päivältä, alle 18-vuotiaalle kuitenkin enintään 156 päivältä.</p> <p>Jos hakija on 65-vuotias, päivärahaa maksetaan 66-vuotiaaksi (eläkeikä), jos 156 viikon vakuutusmaksut on maksettu.</p> <p>Työttömyyskorvaus: Ei aikarajaa.</p>
Päivärahan perusteena oleva palkka	<p>Työttömyysvakuutus: Ei viittausta aiempiin ansioihin. Tarveharkinta ottaa huomioon todelliset tulot.</p> <p>Työttömyyskorvaus:</p>
Ansiokatto	Työttömyysvakuutuksessa ansiokatto on 279,34 EUR viikossa.
Päivärahan määrä	Työttömyysvakuutuksen tasasuuruinen päiväraha on 108,56 EUR viikossa, johon lisätään ansioperusteista etuutta 12 % palkan 123,80 - 279,34 EUR viikossa osalta. Etuuden kokonaismäärä ei voi ylittää 85 % nettopalkasta.

Tuloharkintaista työttömyyskorvausta maksetaan työttömyysvakuutuksen päivärahan maksun loppumisen jälkeen. Etuuden enimmäismäärät ovat samat kuin tasasuuruudessa päivärahasa.

Perhelisiä

Huollettavasta aikuisesta maksetaan korotusta 68,75 EUR viikossa. Lapsikorotus on 16,76 EUR viikossa lasta kohti.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä

Eläkettä edeltävä avustus (pre-retirement allowance) voidaan maksaa 55-66 ikävuoden välillä.

Ehdot

Hakijan on täytettävä tarveharkintaedellytys ja on saanut työttömyyskorvausta vähintään 15 kuukautta, eikä ole vakuutetussa työssä.

Etuuden määrä

Enimmillään EUR 93 viikossa. Määrä vaihtelee tarveharkinnan mukaan.

Osatyöttömyys

Määritelmä

Systemaattinen lyhennetty työaika:

Jos työntekijän työaika on lyhennetty (esim. 3 päiväksi viikossa), hänellä on oikeus työttömyysetuuteen niiltä päiviltä, joina hän ei työskentele.

Osa-aikatyö: Osa-aikatyössä työpäivien lukumäärä vaihtelee viikottain.

Ehdot

Katso täystyöttömyys.

Edut

Systemaattinen lyhennetty työaika:

Viidesosa viikottaisesta työttömyysetuudesta jokaiselta työttömyyspäivältä. Työskentelypäivien tai etuuspäivien määrä ei voi ylittää 5 päivää viikossa.

Osa-aikatyö:

Työttömyysvakuutus: Kuudesosa viikottaisesta työttömyysetuudesta jokaiselta työttömyyspäivältä.

Työttömyyskorvaus: Jos edunsaaja työskentelee osa-aikatyössä tai satunnaisissa töissä, työttömyyskorvaus maksetaan viikkoansioiden ollessa alle 60% keskimääräisestä. Jos edunsaajalla ei ole huollettavaa lasta, IEP 10 (EUR 13) päivässä vähennetään ensin keskimääräisestä viikkoansioiden

nettomäärästä ja sitten arvioidaan 60% viikkoansioina tarveharkintaa varten. Tämä vähennetään viikon työttömyyskorvauksen määrästä ja loppu maksetaan edunsaajalle.

Rinnakkaisetuja

Tavallisesti ei ole päällekkäisyyttä muiden sosiaalivakuutusetuuksien kanssa. Kuitenkin vain puolet työttömyysetuudesta maksetaan työttömälle, joka saa perhe-eläkettä (Survivors Pension) tai yksinhuoltajan perhe-etuetta (One Parent Family Payment).

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Työttömyysvakuutus:

Etuudet ovat verotettava tuloa. Kuitenkin ensimmäinen IEP 10 (EUR 13) viikottaisesta työttömyysetuudesta on verotonta.

Työttömyyskorvaus: Etuus on tarveharkintainen, eikä siten verotettavaa.

Ei sosiaaliturvamaksuja.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Sosiaalinen kumppanuus (Social Partnership) on kehittynyt Irlannissa merkittävästi viimeisten 15 vuoden aikana. Viimeisen kansallinen työmarkkina- (kumppanuus-)sopimus (PPF) osoittaa jatkuvaa yhteistä ymmärrystä hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen välillä yhteisten sosiaalisten ja taloudellisten päämäärien saavuttamiseksi. Viimeisin PPF painottuu huomattavasti sosiaalisen osallisuuden (social inclusion) ja tasa-arvon näkökulmiin. Työmarkkinajärjestöjä konsultoidaan myös EU:lle tehtävien kansallisten työllisyysohjelmien (NAPempl) valmistelussa.

Viime vuosien kehitys

Lyhyt yleiskuvaus on seuraavassa osoitteessa. Siinä todettuihin tulevaisuuden haasteisiin viitataan seuraavan laatikon lopussa.

<http://www.forfas.ie/ncc/reports/nccsum/overview.htm>

Tulevaisuuden haasteet

– Kansallisen työllisyysohjelman (NAPempl) alkuperäinen tavoite oli alentaa työttömyys 6 prosenttiin. Se olikin alentunut 11,9 prosentista 6,4 prosenttiin, kun hallitus esitti uudet sosiaalisen osallisuuden (social inclusion) tavoitteet seuraavasti:

- Työttömyys olisi alennettava alle 5%:iin vuoteen 2002 mennessä ja
- Pitkäaikaistyöttömyys olisi alennettava 2,5%:iin vuoteen 2002 mennessä.

Raportin julkistamisen jälkeen vuonna 2001 työttömyys on 5,7% ja pitkäaikaistyöttömyys 2,1% eli jälkimmäinen on jo vuoden 2002 tavoitteessa.

Vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella esitettiin Irlannille toimenpiteitä erityisesti naisten saamiseksi työelämään, palvelualueen kehittämiseksi ja yrityksen sisäisen koulutuksen (in-house training) lisäämiseksi. Suositukseen on vastattu Irlannin kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia.

Edellisessä laatikossa viitatussa linkissä todetaan tulevaisuuden haasteiksi uusien politiikkojen etsintä erityisesti seuraavilla alueilla: Koulutuksen merkityksen uusi pohdinta, rakenne, jossa tuotetaan uutta osaamista, uuden tiedon tuottaminen, teollisuuden organisaation uusien muotojen rohkaiseminen ja uuden kumppanuuden edistäminen työpaikoilla.

Norja

(1 EUR = 8,2335 NOK)

Työttömyysturvajärjestelmä koostuu työttömyysvakuutuksesta ja eräistä lisäkorvauksista.

Laki

Kansallinen vakuutuslaki (folketrygdloven), 28 helmikuuta 1997, osasto 4, muutettuna.

Järjestelmä

Kansallisen vakuutusjärjestelmän (folketrygden) pakollinen maksuihin perustuva osa.

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Toimeenpano: Arbeidsdirektoratet; aluetoimistot sekä paikallistoimistot

Rahoitus

Ansiokatto

Ei sovelleta maksuihin.

Maksuprosentti

Sisältyvät eläkevakuutusmaksuun (7,8 – 21,9%).

Veroviranomaiset vahvistavat vakuutettujen eläkkeeseen oikeuttavan tulon määrän sekä laskevat ja perivät vakuutusmaksut.

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä, mutta:

Kohoavien eläke- ja terveystalustusten haasteeseen vastaamiseksi ja samalla sen estämiseksi, että lisääntyvät öljytulot ylikuumentaisivat Norjan taloutta, suuri osa valtion nettomääräisistä öljytuloista on siirretty syrjään, erityiseen Hallituksen öljyrahastoon (Government Petroleum Fund). Rahastoa hallinnoi Norjan Pankki, valtiovarainministeriön säännösten mukaisesti. Rahaston arvo oli 31.12.2000 NOK 386 miljardia (27% BKT:stä). Lisää tietoa seuraavista osoitteista:

<http://www.finans.dep.no> ja <http://www.norges-bank.no>.

Henkilöpiiri

Alle 67-vuotiaat työntekijät, jotka kuuluvat kansallisen vakuutusjärjestelmä (folketrygden) piiriin. Freelancerit katsotaan työntekijöiksi.

Kalastajat kuuluvat piiriin, vaikka he olisivatkin yrittäjiä (kuten he yleensä ovatkin).

Täystyöttömyys

Ehdot	Edellytys on edellisen vuositulon vähimmäismäärä (7 452,78 EUR / v.) tai viime kolme vuoden keskimääräinen vähimmäismäärä (5 962,23 EUR / v.). Työttömyys aiheuttaa tulonmenetyksen. Rekisteröityminen työvoimatoimistossa (arbeidskontor) työnhakijana. On työkykyinen. On käytettävissä kaikkiin töihin tai työmarkkinatoimenpiteisiin.
Vähimmäisvakuutusaika	26 viikon työssäoloaika viime 39 viikon aikana (tai 4 vuotta viime 5 vuoden aikana)
Enimmäisikä	66 v.
Tulosidonnaisuus	Ei ole.
Odotusaika päivärahan maksamiseksi	On ollut rekisteröitynä työttömäksi kolmena päivänä viimeisten 10 päivän aika (poisluettuna sunnuntait ja lauantait). Odotusaika on 8 viikkoa, jos työntekijä on jäänyt työttömäksi omasta syystään tai valintansa vuoksi. Jos tätä tapahtuu useammin 12 kuukauden aikana, odotusaikaa voidaan pidentää tästäkin.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	6
Maksukausi	156 viikkoa. 78 viikkoa kun työtulo edellisen kalenterivuoden aikana oli vähemmän kuin kaksi kertaa perusmäärä (Grunnbeløpet) i.e. EUR 11,647. Pidennetyn odotusajan viikot (ks. edellä) lasketaan maksuviikoiksi.
Päivärahan perusteena oleva palkka	Edellisen kalenterivuoden tulot tai, jos se on edullisempaa, viimeisten kolmen kalenterivuoden vuosittainen keskimäärä. Päivärahat työttömyyden, sairauden, äitiyden tai adoption johdosta katsotaan työtuloiksi.
Ansiokatto	35 773,40 EUR / v.

Päivärahan määrä 0,24 % edellisen vuositulosta / ansiokatosta tai viimeisten kolmen vuoden keskitulosta riippuen siitä, kumpi on enemmän (taso on n. 62,4%). Enimmäispäiväraha (yksinäiselle) on siten 33,02 EUR / päivä.

Lisäksi lomalisä (ferietillegg), joka on 9,5% kalenterivuoden aikana maksetuista päivärahoista, maksetaan seuraavan vuoden alussa tai täyden kauden päättyessä.

Perhelisiä Kustakin lapsesta (alle 18 v.) maksetaan korotusta 2,06 EUR / päivä. Työttömyyden jatkuttua 26 viikkoa lapsikorotus nousee 2,31 EUR:oon päivässä.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä Työtön, joka on täyttänyt 64 vuotta, voi saada päivärahan vanhuuseläkeikään (67) asti.

Ehdot Kuten yllä.

Etuuden määrä Kuten yllä.

Osatyöttömyys

Määritelmä Kysymyksessä olevan henkilön normaalin työajan on täytynyt vähetä vähintään 40 prosentilla.

Ehdot Kuten täystyöttömyys.

Edut Työajan lyhenemää vastaava osuus täydestä etuudesta.

Rinnakkaisetuja Muut alennetut sosiaaliturvaetuudet voidaan ottaa huomioon työttömyyspäivärahassa (dagpenger under arbeidsløshet). Esimerkiksi maksetaan 50% täydestä sairauspäivärahasta (sykepenger) ja 50% täydestä työttömyyspäivärahasta (dagpenger under arbeidsløshet).

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat verotettavaa tuloa.

Tavallinen sosiaaliturvamaksu (7,8%).

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli

Työmarkkinajärjestöillä on Norjassa merkittävä rooli työttömyyteen ja työelämään liittyvissä kysymyksissä, mutta myös talouspolitiikassa yleisemminkin. Seuraavissa osoitteissa kerrotaan aiheesta enemmän:

<http://www.lo.no> ja <http://www.lo.no/english/lonorge.html>

sekä lisäksi:

<http://www.eiro.eurofound.ie/2000/12/features/NO0012117F.html> ja

<http://www.loskolen.dk/ewc/5no.html> (Industrial relations, Collective bargaining, Workers representation, Organisations).

Viime vuosien kehitys

Norja ei osallistu EU:n työllisyysprosessiin, mutta Norjan työllisyysaste oli vuonna 2000 varsin korkea eli 78% (EU:n keskiarvo 63%) ja pitkäaikaistyöttömien määrä oli selvästi alle EU:n keskiarvon (yli vuoden työtä etsineet, EU 46%, Norja 10%). Katso lisää oheiset osoitteet.

Tulevaisuuden haasteet

<http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/notat/1998-1/union.html>

>>> kohdat 5 ja 6

http://www.finans.dep.no/engelsk/2/nb2001/S_2001/kap1.html

<http://www.finans.dep.no/engelsk/2/bud2yk/ENGNASJ.PDF>

>>> sivu 23 f.; 38 f.

Iso-Britannia

(1 EUR = 0,62410 GBP)

Työttömyysturvajärjestelmä koostuu työttömyysvakuutusta vastaavasta maksuperusteisesta työnhakijan avustuksesta ja työttömyyskorvausta vastaavasta tulosidonnaisesta työnhakijan avustuksesta.

Laki

Sosiaaliturvamaksu- ja -etuuslaki (Social Security Contributions and Benefits Act) 1992.
Työnhakijan laki (Jobseekers Act) 1995.

Järjestelmä

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance (JSA)).

Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Department of Social Security; Department for Education and Employment

Toimeenpano: Agencies of the Department for Education and Employment

Rahoitus

Maksut peritään verotuksen yhteydessä.

Ansiokatto

Riippuu valitusta eläkejärjestelmästä.

Maksuprosentti

Sisältyvät eläkevakuutusmaksuun (13 % - 22,2 %)

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance): Kaikki työntekijät paitsi naimisissa olevat naiset, jotka valitsivat ennen huhtikuuta 1977 vakuuttamattomuuden.

Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance): Työttömät, joiden tulot kaikista lähteistä ovat alle asetetun vähimmäistason

Täystyöttömyys

Ehdot

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance):

On omaa syyttään työtön.

On työkykyinen.

On käytettävissä työhön.

Etsii aktiivisesti työtä tai tapauksesta riippuen yrittäjätoimintaa.

Ei ole työssä kuin enintään 16 tuntia viikossa.

Ei ole täysiaikainen opiskelija.

Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance):

Kuten yllä mutta lisäksi on asuttava vakinaisesti Isossa-Britanniassa, säästöjä ei saa olla yli GBP 8,000 (EUR 12,808), kumppani ei saa työskennellä yli 24 tuntia viikossa.

Vähimmäisvakuutusaika

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance):

Vakuutusmaksut on maksettu yhdeltä kahdesta verovuodesta, jolloin hakemus jätetään. Maksujen määrä on vähintään 25 kertaa tuon vuoden vähimmäismaksu ja maksettujen maksujen molempina verovuosina on oltava kokonaismäärältään vähintään 50 kertaa tuon vuoden vähimmäismaksu.

Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance): Ei ole.

Enimmäisikä

65 v. miehille, 60 v. naisille

Tulosidonnaisuus

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance):

Ei ole, vaikka ammatillisen tai henkilökohtaisen eläkkeen ansiot tai tulot otetaan huomioon.

Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance):

Yleisesti ottaen perheen kaikki tulot ja säästöt lasketaan yhteen.

Odotusaika päivärahan maksamiseksi 3 päivää.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	7
Maksukausi	Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance): 182 päivää Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance): Ei aikarajaa.
Päivärahan perusteena oleva palkka	Ei ole.
Ansiokatto	Ei ole.
Päivärahan määrä	Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance): Työttömyysetuus on 67,30 EUR viikossa 18-24-vuotiaalle ja 85 EUR viikossa vanhemmalle työnhakijalle. Puolison tulot voivat alentaa avustusta. Tulosidonnainen työnhakijan avustus (Income-based Jobseeker's Allowance): Vakuutettu voi saada tulosidonnaista työnhakijan avustusta normaalin työttömyysetuuden loputtua. Sen määrä riippuu myös perheen koosta. Työttömyysetuuksia alennetaan edunsaajalta, joka saa eläkettä työsuhteeseen perustuvasta eläkejärjestelmästä. Alennus tehdään, kun työeläke ylittää 80,12 EUR viikossa.
Perhelisiä	Ei ole.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä	Ei erikoisia etuja
Ehdot	
Päivärahan määrä	

Osatyöttömyys

Määritelmä	Jokainen työttömyyspäivä, jona työntekijä normaalisti työskentelisi.
Ehdot	Kuten täystyöttömyys.
Edut	Kuten täystyöttömyys.
Rinnakkaisetuja	Ei rinnakkaisuutta.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Maksuperusteinen työnhakijan avustus (Contribution-based Jobseeker's Allowance) on veronalaista tuloa.
Ei sosiaaliturvamaksuja.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli	Työmarkkinajärjestöiden vaikutusvalta on pienekkö. Esimerkiksi työsopimuksia tehdään yleisesti paikallis- tai henkilötasolla ja irtsanomissuoja on melkein tuntematon. Työmarkkinat kuvaillaan “joustaviksi”.
Viime vuosien kehitys	Hyvinvointiuudistus ja eläkelaki sisältävät toimia, joilla pyritään pitämään ihmiset yhteydessä työmarkkinoihin. Ne tukevat työn tarjoamista etuuksien sijaan. Uusi järjestelmä, jonka nimi on ONE, tuo yhteen työvoimatoimiston, etuustoimiston, paikallisviranomaisen ja muut hyvinvoinnintuottajat samassa paikassa. ONE-palvelua on pilotoitu kahdessa eri paikassa ympäri maata. Ensimmäiset neljä pilottia alkoivat kesäkuussa 1999. Uudet työkäiset hakijat, joilta ei vaadita työn etsimistä saadakseen oikeuden etuuksiin (yksinhuoltajat ja työkyvyttömät henkilöt) pääsevät henkilökohtaiselle neuvojalle, joka työskentelee heidän kanssaan arvioidakseen heidän mahdollisuutensa työhön ja auttaa heitä suunnittelemaan tien itsenäisyyteen. Uusien järjestelyjen tarkoituksena on tuottaa aiempaa laajaa alaisempi palvelu saattamalla hakijat yhteen tapaamispisteeseen kaikkien heidän etuustarpeittensa näkökulmasta ja neuvoa ja tukea työnhaussa. Huhtikuusta 2000 alkaen kaikki pilottialueilla hakemuksensa tekevät tai uusivat joutuvat työsuuntautuneeseen haastatteluun henkilökohtaisen avustajan kanssa saadakseen oikeuden etuuteen.

Laki sisältää määräykset "työvyöhykkeistä" (Employment Zones), jotka on tarkoitettu antamaan mahdollisuuden tarjota joustava tuki suurelle määrälle pitkäaikaisille työnhakijan avustusten hakijoille alueilla, joilla tarve on suurin. Henkilökohtaiset työtilit keräävät rahat, jotka käytetään etuuksiin, koulutukseen tai muihin ohjelmiin, ja tekevät mahdolliseksi rahojen käyttämisen aiempaa joustavammin, jotta asiakkaita autettaisiin takaisin työhön. Työvyöhykkeitä testataan huhtikuusta 2000 alkaen kahden vuoden ajan viidellätoista alueella. Laissa on myös säännöksiä yhteisiksi työnhakijan avustusten hakemuksiksi puolisoille - "uusi sopimus työttömille partnereille" (the New Deal for Partners of Unemployed People). Tämän päätarkoitus on antaa kummallekin partnerille sama mahdollisuus saada apua ja opastusta palata työhön ja jatkaa työntekoa. Lisäksi työttömät partnerit, joilla ei ole lapsia, voivat liittyä "uuteen sopimukseen työttömille nuorille" (the New Deal for Unemployed Young People). Puolisoita koskeva vaatimus hakea yhdessä työnhakijan avustusta tulee sovellettavaksi aikaisintaan lokakuussa 2000.

Vuonna 2001 korvattiin paikalliset "Koulutus- ja yritysneuvostot" (Training and Enterprise Councils) maanlaajuisella "Oppimis- ja taitoneuvostolla" (Learning and Skills Council), jolla on 47 toimistoa ympäri maata. Tavoitteena on saada paikallisorganisaatiot tehokkaammiksi ja tuoda kokonaisvaltainen strateginen suunnittelu paikalliselle tasolle.

Vaikka työttömyysaste on suhteellisen matala, pitkäaikaistyöttömyys on ongelma. 30% työttömistä on ollut yli vuoden työttömänä, joista taas puolet on ollut yli 2 vuotta ilman työtä.

Tulevaisuuden haasteet

EU:n työllisyysprosessin yhteydessä annetun vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella Isolle-Britannialle esitettiin toimenpiteitä erityisesti naisten saamiseksi työelämään, naisten ja miesten samanlaisen palkan aikaansaamiseksi, tilastoinnin kehittämiseksi ja työmarkkinajärjestöjen osallistumisen edistämiseksi. Suositukseen on vastattu Ison-Britannian kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPempl 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Työmarkkinajärjestöjen osallistumisen edistämisen osalta vastauksissa todetaan, että järjestelmä on Isossa-Britanniassa erilainen kuin muissa jäsenmaissa. Erityisesti paikallisen tason ja yritystason sopiminen on laajempaa kuin muissa maissa ja ohjelman mukaan tämä antaa muita maita paremmat mahdollisuudet puuttua erityisesti sosiaaliseen syrjäytymiseen. Kuitenkin asiaa luvataan pohtia ja kehittää edelleen.

Työllisyysohjelman yhteenvedossa EU:n puolelta kommentoidaan ohjelmassa annettuja vastauksia suosituksiin toteamalla erityisesti työmarkkinaosapuolten asemasta, että kehitystä näyttää tapahtuvan ja sitä on syytä edelleen pitää esillä. Erityisesti kehoitetaan työmarkkinajärjestöjä yhteistyöhön ammatillisen koulutuksen alueella ja alhaisen tuottavuuden parantamiseksi.

Ruotsi

(1 EUR = 8,83130 SEK)

Ammattiyhdistysliikkeen työttömyyskassajärjestelmään kuuluminen on vapaaehtoista palkansaajalle. Työttömyyskassaan kuulumaton saa työttömyyskorvauksen valtiolta.

Laki

Työttömyysvakuutuslaki (Lag om arbetslöshetsförsäkring), 29 toukokuuta 1997 ja asetus, 13 marraskuuta 1997.

Työttömyyskassalaki, 29 toukokuuta 1997 ja asetus, 13 marraskuuta 1997.

Järjestelmä

Vapaaehtoisessa vakuutuksessa on kaksi osaa, perusetuus (grundförsäkring) ja vaihtoehtoinen tuloihin suhteutettu etuus (inkomstbortfallsförsäkring).

Valvonta ja toimeenpano

Valvonta: Näringsdepartementet.

Toimeenpano: Arbetsmarknadsstyrelsen; työttömyyskassat.

Rahoitus

Ansiokatto

Ei sovelleta maksuihin.

Maksuprosentti

5,84 % työmarkkinamaksu.

Lisäksi työnantaja maksaa 0,2% työntekijöiden ja 0,9% toimihenkilöiden palkoista työttömyyskassoille. Vakuutetun maksu riippuu työttömyyskassasta. Vakuutusmaksut kootaan verotuksen yhteydessä.

Puskuri

Ei tässä järjestelmässä.

Henkilöpiiri

Perusetuus (grundförsäkring) maksetaan 20 vuotta täyttäneille henkilöille, jotka eivät ole vakuuttaneet itseään työtulon menetyksen varalle; eivät ole ehtineet täyttää 12 kuukauden jäsenyysvaatimusta työttömyyskassassa; täyttävät työskentelyehdon tai opiskelijaehdon.

Tuloihin suhteutettu etuus (inkomstbortfallsförsäkring) maksetaan henkilöille, jotka ovat vakuuttaneet itsensä eli liittyneet työttömyyskassaan ja täyttävät jäsenyys- ja työskentelyehdon.

Täystyöttömyys

Ehdot

On työtön omaa syyttään,
on rekisteröitynyt työvoimatoimistossa työnhakijana, ja on työkykyinen, eikä ole muutenkaan estynyt ottamasta sopivaa työtä (vähintään 3 tuntia päivässä ja keskimäärin vähintään 17 tuntia viikossa ja jatkuvasti).

Vähimmäisvakuutusaika

Työttömyyspäivärahan saaminen vaatii, että työttömäksi joutunut oli viimeisten 12 kuukauden aikana ollut työssä vähintään kuusi kuukautta ja työskennellyt vähintään 70 tuntia kunkin kalenterikuukauden aikana tai on ollut työssä vähintään 450 tuntia kuuden peräkkäisen kalenterikuukauden aikana ja työskennellyt kunakin kuukautena vähintään 45 tuntia.

Saadakseen tuloihin suhteutetun etuuden hakijan on täytynyt olla työttömyyskassan jäsen vähintään 12 kuukautta.

Uuden päivärahan saamiseksi ansiotyötä tai vastaavaa toimintaa edellytetään seuraavasti: Täyttänyt valtionapuun perustuvan työmarkkinakoulutuksen tai ammatillisen kuntoutuksen;
täyttänyt erityisavustuksiin perustuvan koulutuksen;
poissaolo vähintään 2 kuukautta kestäneen vanhempainloman tai asepalveluksen vuoksi;
tilapäinen avustuksiin perustuva työ tai julkinen tilapäinen työ; oman yrityksen perustamisavustus.

Enimmäisikä

64 v.

Tulosidonnaisuus

Ei ole.

Odotusaika päivärahan maksamiseksi 5 päivää.

Päivärahan maksaminen

Maksupäiviä viikossa	5
Maksukausi	300 päivää alle 57-vuotiaille, muuten 450 päivää.
Päivärahan perusteena oleva palkka	Tuloihin suhteutettu etuus (inkomstbortfallsförsäkring): Normaalisti laskeminen perustuu aiempiin keskimääräisiin päiväansioihin. Yrittäjillä laskeminen perustuu viimeisten kolmen vuoden verotettuun tuloon. Perusetuus (grundförsäkring): Ei perustu ansioihin.
Ansiokatto	Tuloihin suhteutettu etuus: EUR 1,865 / kk tai EUR 85 / päivä.
Päivärahan määrä	Työttömyyspäiväraha on 80 prosenttia päiväansiosta. Korkein päiväraha on 65,68 EUR ja pienin 28,31 EUR. Valtion työttömyyskorvaus on 28,31 EUR kuukaudessa. Työttömyyskorvausta maksetaan enintään samalta ajalta kuin ansiosidomaista työttömyyspäivärahää.
Perhelisiä	Ei lisää.

Ikääntyneiden työttömien edut

Yleistä	Varhaiseläkettä ei ole. Henkilöt, joilla on oikeus vanhuuseläkkeeseen ennen 64 ikävuotta, voivat saada alennettuja työttömyysetuuksia.
Ehdot	Vanhuuseläkkeellä olevalle henkilölle voidaan maksaa työttömyysetuuksia 65%:iin saakka aiemmasta tulosta. Jos henkilöllä on täysi työkyvyttömyyseläke tai hän saa täyttä sairauspäivärahää, työttömyysetuuksiin ei ole oikeutta.

Etuuden määrä Vanhuuseläke vähennetään työttömyysetuuden päivittäisestä määrästä ennen maksamista. Etuutta vähennetään 1/260 vuosieläkkeestä.

Osatyöttömyys

Määritelmä Henkilö katsotaan osittain työttömäksi, jos hän työskentelee vähemmän kuin haluaa verrattuna aiempaan viikottaiseen työaikaansa ennen työttömäksi tuloa.

Ehdot Oikeutta korvaukseen tarkastellaan uudelleen joka kuudes kuukausi. Kun 300 - 450 päivän kausi on päättymässä ja henkilö on pysyvästi osa-aikatyötön, oikeus työttömyysetuuteen päättyy.

Edut Korvausta maksetaan hallituksen hyväksymän erityisen taulukon mukaan. Maksettava etuus/perusetuus lasketaan periaatteessa suhteessa työajan vähenemään.

Rinnakkaisetuja Rinnakkaisuus eläkkeen kanssa on mahdollinen, mutta etuuksien määrää alennetaan vastaavasti.

Jos sairauspäivärahaa (sjukpenning) maksetaan täytenä, työttömyysetuus/perusetuus lakkaa, muussa tapauksessa työttömyysetuutta vähennetään taulukon mukaan.

Verotus ja sosiaaliturvamaksut

Etuudet ovat verotettavaa tuloa.

Ei sosiaaliturvamaksuja.

Trendit

Työmarkkinajärjestöjen rooli Työttömyyskassat ovat ammattijärjestöjen hoidossa.

EU:n työllisyysprosessia varten tehtävän kansallisen työllisyysohjelman (NAPeml) valmisteluun työmarkkinajärjestöt ovat osallistuneet aktiivisesti. Erityisesti ne ovat korostaneet koulutusta, ammatillista koulutusta ja osaamisen lisäämistä työelämässä ja päässeet näistä toimista sopimukseen hallituksen kanssa.

Viime vuosien kehitys

Vaikka työttömyys on viime vuosina vähentynyt, se on vielä varsin korkea verrattuna Ruotsin kokemuksiin. Tilanteen hoitamiseksi on tehty erilaisia toimenpiteitä. Erityinen komitea on työskennellyt osa-aikatyöttömyyteen liittyvien ongelmien parissa. Komitea ehdotti erityistä lisää, joka maksettaisiin työttömälle enintään 52 viikon ajan ja tämän jälkeen toimia työttömyyden katkaisemiseksi voimistettaisiin. Myös erityinen työryhmä on ehdottanut nykyisten sääntöjen poistamista, joiden mukaan henkilön osallistuminen erityisiin työmarkkinatoimiin antaisi oikeuden uuteen työttömyysetuuskauteen. Tämän sijasta työttömälle annettaisiin paikka siirtymäajan työmarkkinoilla, jotta häntä autettaisiin palaamaan työhön. Parannetut toimintatavat määrittäisivät työttömän sekä työvoimaviranomaisten velvollisuudet työttömyyden huomattavaksi vähentämiseksi.

Tulevaisuuden haasteet

Pyrkimys on korotetuin korvaustasoin kehittää insentiivejä aktiiveille työnhakijoille työhön palaamiseksi työttömyyden alussa.

Vuoden 1999 neuvoston suosituksessa työvoimapolitiikan alueella esitettiin Ruotsille toimenpiteitä erityisesti työn korkean verotuksen alentamiseksi ja työmarkkinoiden ammatillisen ja alakohtaisen segregaaation vähentämiseksi. Suositukseen on vastattu Ruotsin kansallisessa työllisyysohjelmassa vuodelle 2000 (NAPeml 2000), jossa ilmoitetaan toimista juuri noilla alueilla. Saman ohjelman yhteenvedossa on EU:n puolelta kommentoitu vastauksia. Tulevaisuuden haasteiden osalta kommentoissa korostetaan erityisesti EU:n korkeimman työn verotuksen alentamistarvetta.

Ansiopäivärahan suuruus ansio-osan eri prosenteilla**Liite 6 a**

Peruspäiväraha 135,27

bruttoplk	ansio-osa	ansio-osa	ansio-osa	ansio-osa	Vertailu	
	45 %	50 %	40 %	41 %	50%-45%	41%-45%
3000	135,27	135,27	53,02	135,27	0,00	0,00
4000	153,93	156,01	70,70	152,27	2,07	-1,66
5000	173,82	178,10	88,37	170,39	4,28	-3,43
6000	193,70	200,19	106,05	188,51	6,49	-5,19
7000	213,58	222,29	123,72	206,62	8,70	-6,96
8000	233,47	244,38	141,40	224,74	10,91	-8,73
9000	253,35	266,47	159,07	242,86	13,12	-10,50
10000	273,24	288,57	176,74	260,97	15,33	-12,26
11000	293,12	310,66	194,42	279,09	17,54	-14,03
12000	313,00	332,75	212,09	297,20	19,75	-15,80
13000	330,84	352,39	228,13	313,60	21,55	-17,24
14000	339,68	361,23	236,97	322,44	21,55	-17,24
15000	348,52	370,07	245,81	331,28	21,55	-17,24
16000	357,36	378,90	254,64	340,12	21,55	-17,24
17000	366,19	387,74	263,48	348,95	21,55	-17,24
18000	375,03	396,58	272,32	357,79	21,55	-17,24
19000	383,87	405,42	281,16	366,63	21,55	-17,24
20000	392,70	414,25	289,99	375,47	21,55	-17,24
21000	401,54	423,09	298,83	384,30	21,55	-17,24
22000	410,38	431,93	307,67	393,14	21,55	-17,24
23000	419,22	440,76	316,51	401,98	21,55	-17,24
24000	428,05	449,60	325,34	410,81	21,55	-17,24
25000	436,89	458,44	334,18	419,65	21,55	-17,24
26000	445,73	467,28	343,02	428,49	21,55	-17,24
27000	454,56	476,11	351,85	437,33	21,55	-17,24
28000	463,40	484,95	360,69	446,16	21,55	-17,24
29000	472,24	493,79	369,53	455,00	21,55	-17,24
30000	481,08	502,63	378,37	463,84	21,55	-17,24

Erorahalisän vaikutukset ansiopäivärahaan

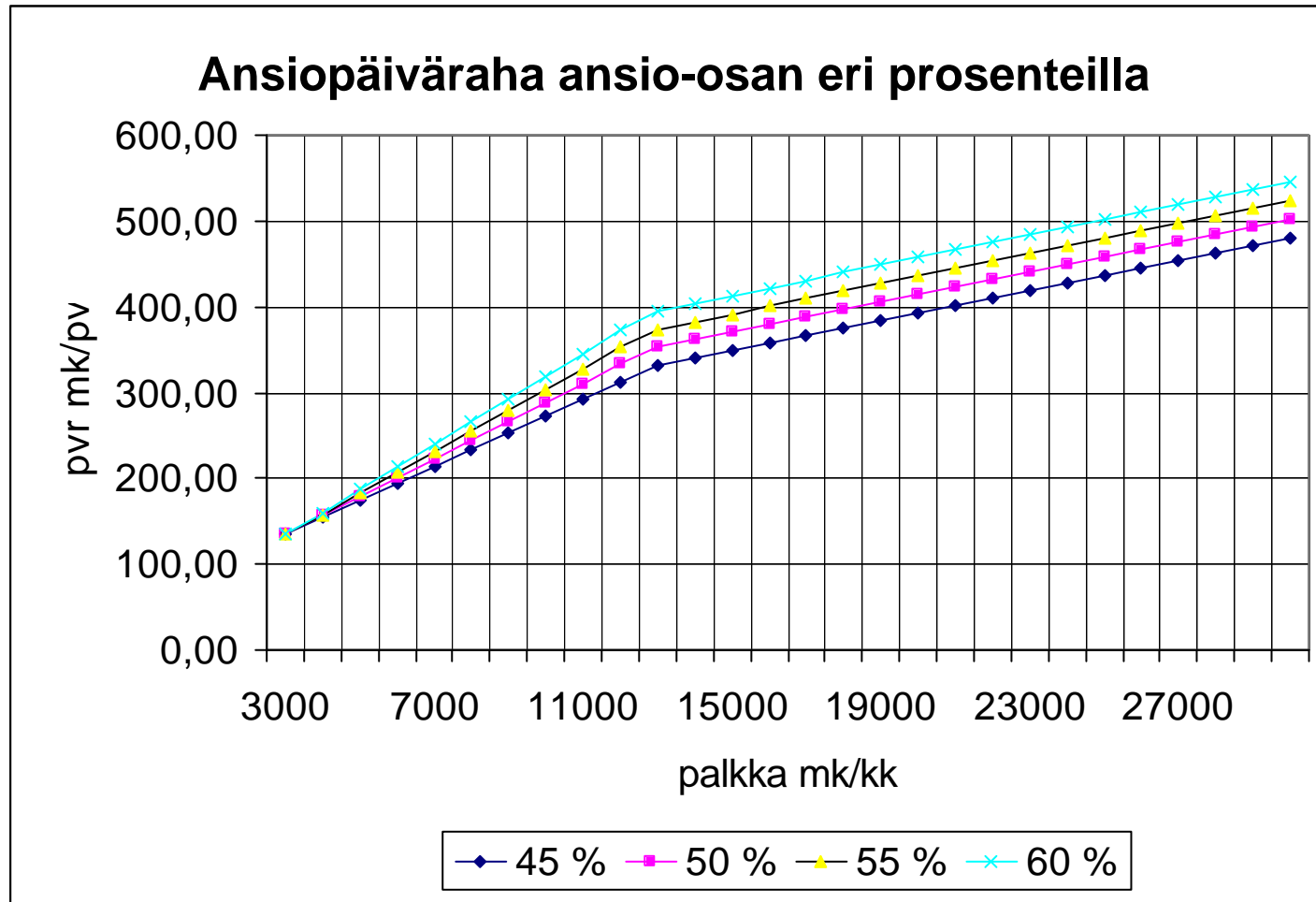
Peruspäiväraha 135,27 mk

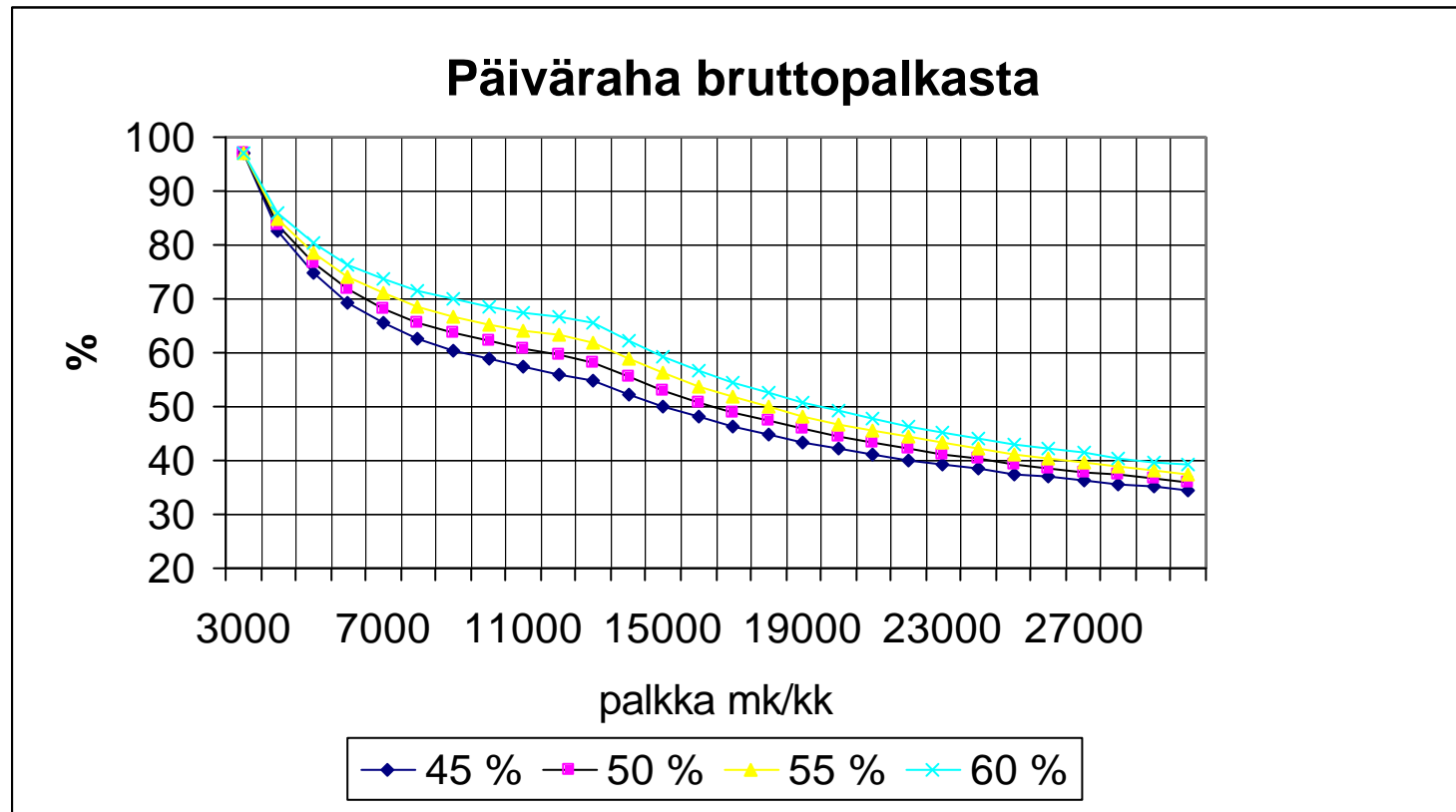
palkka mk/kk	Ansiopäiväraha mk/pv					vertailu:			
	ao 45 %	ao 50 %	ao 52 %	ao. 54 %	ao 55%	50-45	52-45	54-45	55-45
3000	135,27	135,27	135,27	135,27	135,27	0,00	0,00	0,00	0,00
4000	153,93	156,01	156,84	157,67	158,08	2,07	2,90	3,73	4,15
5000	173,82	178,10	179,81	181,53	182,38	4,28	6,00	7,71	8,57
6000	193,70	200,19	202,79	205,39	206,69	6,49	9,09	11,69	12,98
7000	213,58	222,29	225,77	229,25	230,99	8,70	12,18	15,66	17,40
8000	233,47	244,38	248,74	253,11	255,29	10,91	15,28	19,64	21,82
9000	253,35	266,47	271,72	276,97	279,59	13,12	18,37	23,62	26,24
10000	273,24	288,57	294,70	300,83	303,89	15,33	21,46	27,59	30,66
11000	293,12	310,66	317,67	324,69	328,20	17,54	24,55	31,57	35,08
12000	313,00	332,75	340,65	348,55	352,50	19,75	27,65	35,55	39,50
13000	330,84	352,39	361,01	369,63	373,94	21,55	30,17	38,79	43,10
14000	339,68	361,23	369,85	378,47	382,78	21,55	30,17	38,79	43,10
15000	348,52	370,07	378,69	387,31	391,62	21,55	30,17	38,79	43,10
16000	357,36	378,90	387,52	396,14	400,45	21,55	30,17	38,79	43,10
17000	366,19	387,74	396,36	404,98	409,29	21,55	30,17	38,79	43,10
18000	375,03	396,58	405,20	413,82	418,13	21,55	30,17	38,79	43,10
19000	383,87	405,42	414,04	422,65	426,96	21,55	30,17	38,79	43,10
20000	392,70	414,25	422,87	431,49	435,80	21,55	30,17	38,79	43,10
21000	401,54	423,09	431,71	440,33	444,64	21,55	30,17	38,79	43,10
22000	410,38	431,93	440,55	449,17	453,48	21,55	30,17	38,79	43,10
23000	419,22	440,76	449,38	458,00	462,31	21,55	30,17	38,79	43,10
24000	428,05	449,60	458,22	466,84	471,15	21,55	30,17	38,79	43,10
25000	436,89	458,44	467,06	475,68	479,99	21,55	30,17	38,79	43,10
30000	481,08	502,63	511,24	519,86	524,17	21,55	30,17	38,79	43,10

Ansiopäiväraha bruttopalkasta ansio-osan eri prosenteilla
Liite 6 c

Peruspäiväraha 135,27

bruttoplk	Ansiio-osa				Päiväraha prosenttia bruttopalkasta kun ansio-osa on			
	45 %	50 %	55 %	60 %	45 %	50 %	55 %	60 %
3000	135,27	135,27	135,27	135,27	96,9	96,9	96,9	96,9
4000	153,93	156,01	158,08	160,15	82,7	83,9	85,0	86,1
5000	173,82	178,10	182,38	186,67	74,7	76,6	78,4	80,3
6000	193,70	200,19	206,69	213,18	69,4	71,7	74,1	76,4
7000	213,58	222,29	230,99	239,69	65,6	68,3	70,9	73,6
8000	233,47	244,38	255,29	266,20	62,7	65,7	68,6	71,5
9000	253,35	266,47	279,59	292,71	60,5	63,7	66,8	69,9
10000	273,24	288,57	303,89	319,22	58,7	62,0	65,3	68,6
11000	293,12	310,66	328,20	345,74	57,3	60,7	64,1	67,6
12000	313,00	332,75	352,50	372,25	56,1	59,6	63,2	66,7
13000	330,84	352,39	373,94	395,49	54,7	58,3	61,8	65,4
14000	339,68	361,23	382,78	404,33	52,2	55,5	58,8	62,1
15000	348,52	370,07	391,62	413,16	50,0	53,0	56,1	59,2
16000	357,36	378,90	400,45	422,00	48,0	50,9	53,8	56,7
17000	366,19	387,74	409,29	430,84	46,3	49,0	51,8	54,5
18000	375,03	396,58	418,13	439,68	44,8	47,4	49,9	52,5
19000	383,87	405,42	426,96	448,51	43,4	45,9	48,3	50,8
20000	392,70	414,25	435,80	457,35	42,2	44,5	46,8	49,2
21000	401,54	423,09	444,64	466,19	41,1	43,3	45,5	47,7
22000	410,38	431,93	453,48	475,03	40,1	42,2	44,3	46,4
23000	419,22	440,76	462,31	483,86	39,2	41,2	43,2	45,2
24000	428,05	449,60	471,15	492,70	38,3	40,3	42,2	44,1
25000	436,89	458,44	479,99	501,54	37,6	39,4	41,3	43,1
26000	445,73	467,28	488,83	510,37	36,9	38,6	40,4	42,2
27000	454,56	476,11	497,66	519,21	36,2	37,9	39,6	41,3
28000	463,40	484,95	506,50	528,05	35,6	37,2	38,9	40,5
29000	472,24	493,79	515,34	536,89	35,0	36,6	38,2	39,8
30000	481,08	502,63	524,17	545,72	34,5	36,0	37,6	39,1

Tason porrastus: ansio-osa 50 - 41 % ja kaavan muutos taitteen jälkeen 20 %.sta 25 %:iin

Peruspäiväraha 135,27 mk

bruttoplk	Ansio-osa			Ero pvrahaan, jossa ansio-osa 45 %		Pvraha, jossa taitteen jälk korotus 25 %		Ero pvrahaan, jossa ao 45 % ja 20 %	
	45 %	50 %	41 %	50%-45%	41%-45%	50 %	41 %	50%-45%	41%-45%
3000	135,27	135,27	135,27	0,00	0,00	135,27	135,27	0,00	0,00
4000	153,93	156,01	152,27	2,07	-1,66	156,01	152,27	2,07	-1,66
5000	173,82	178,10	170,39	4,28	-3,43	178,10	170,39	4,28	-3,43
6000	193,70	200,19	188,51	6,49	-5,19	200,19	188,51	6,49	-5,19
7000	213,58	222,29	206,62	8,70	-6,96	222,29	206,62	8,70	-6,96
8000	233,47	244,38	224,74	10,91	-8,73	244,38	224,74	10,91	-8,73
9000	253,35	266,47	242,86	13,12	-10,50	266,47	242,86	13,12	-10,50
10000	273,24	288,57	260,97	15,33	-12,26	288,57	260,97	15,33	-12,26
11000	293,12	310,66	279,09	17,54	-14,03	310,66	279,09	17,54	-14,03
12000	313,00	332,75	297,20	19,75	-15,80	332,75	297,20	19,75	-15,80
13000	330,84	352,39	313,60	21,55	-17,24	352,80	314,01	21,96	-16,83
14000	339,68	361,23	322,44	21,55	-17,24	363,85	325,06	24,17	-14,62
15000	348,52	370,07	331,28	21,55	-17,24	374,89	336,11	26,38	-12,41
16000	357,36	378,90	340,12	21,55	-17,24	385,94	347,15	28,59	-10,20
17000	366,19	387,74	348,95	21,55	-17,24	396,99	358,20	30,79	-7,99
18000	375,03	396,58	357,79	21,55	-17,24	408,03	369,25	33,00	-5,78
19000	383,87	405,42	366,63	21,55	-17,24	419,08	380,29	35,21	-3,57
20000	392,70	414,25	375,47	21,55	-17,24	430,13	391,34	37,42	-1,37
21000	401,54	423,09	384,30	21,55	-17,24	441,17	402,39	39,63	0,84
22000	410,38	431,93	393,14	21,55	-17,24	452,22	413,43	41,84	3,05
23000	419,22	440,76	401,98	21,55	-17,24	463,27	424,48	44,05	5,26
24000	428,05	449,60	410,81	21,55	-17,24	474,31	435,53	46,26	7,47
25000	436,89	458,44	419,65	21,55	-17,24	485,36	446,57	48,47	9,68
26000	445,73	467,28	428,49	21,55	-17,24	496,41	457,62	50,68	11,89
27000	454,56	476,11	437,33	21,55	-17,24	507,45	468,66	52,89	14,10
28000	463,40	484,95	446,16	21,55	-17,24	518,50	479,71	55,10	16,31
29000	472,24	493,79	455,00	21,55	-17,24	529,55	490,76	57,31	18,52
30000	481,08	502,63	463,84	21,55	-17,24	540,59	501,80	59,52	20,73

Nykyinen ja tasoltaan porrastettu ansiopäiväraha maksupäivien mukaan

Liite 6 g

130 ensimmäiseltä päivältä korotettua päivärahaa

Peruspäiväraha 135,27

Nykyinen päiväraha (ansio-osa 45 %)					Jos korotettua päivärahaa 130 pv ja maksupäiviä yht.				Ero nykyiseen maksupäiviä yht.			
bruttotplk pvr, jos maksupäiviä	200pv	300 pv	400 pv	500 pv	200pv	300 pv	400 pv	500 pv	200pv	300 pv	400 pv	500 pv
3000	27 054	40 581	54 108	67 635	27 054	40 581	54 108	67 635	0	0	0	0
4000	30 787	46 180	61 573	76 967	30 940	46 168	61 395	76 622	153	-12	-178	-344
5000	34 763	52 145	69 527	86 909	35 080	52 119	69 159	86 198	317	-26	-368	-711
6000	38 740	58 110	77 480	96 850	39 221	58 071	76 922	95 773	480	-39	-558	-1 078
7000	42 717	64 075	85 434	106 792	43 361	64 023	84 685	105 348	644	-52	-748	-1 444
8000	46 694	70 040	93 387	116 734	47 501	69 975	92 449	114 923	807	-65	-938	-1 811
9000	50 670	76 006	101 341	126 676	51 641	75 927	100 212	124 498	971	-79	-1 128	-2 178
10000	54 647	81 971	109 294	136 618	55 782	81 879	107 976	134 073	1 134	-92	-1 318	-2 545
11000	58 624	87 936	117 248	146 560	59 922	87 831	115 739	143 648	1 298	-105	-1 508	-2 911
12000	62 601	93 901	125 201	156 502	64 062	93 782	123 503	153 223	1 461	-118	-1 698	-3 278
13000	66 169	99 253	132 338	165 422	67 763	99 124	130 484	161 845	1 595	-129	-1 853	-3 577
14000	67 936	101 904	135 872	169 841	69 531	101 775	134 019	166 263	1 595	-129	-1 853	-3 577
15000	69 704	104 555	139 407	174 259	71 298	104 426	137 554	170 682	1 595	-129	-1 853	-3 577
16000	71 471	107 207	142 942	178 678	73 066	107 077	141 089	175 101	1 595	-129	-1 853	-3 577
17000	73 239	109 858	146 477	183 096	74 833	109 729	144 624	179 519	1 595	-129	-1 853	-3 577
18000	75 006	112 509	150 012	187 515	76 601	112 380	148 159	183 938	1 595	-129	-1 853	-3 577
19000	76 773	115 160	153 547	191 934	78 368	115 031	151 694	188 356	1 595	-129	-1 853	-3 577
20000	78 541	117 811	157 082	196 352	80 135	117 682	155 229	192 775	1 595	-129	-1 853	-3 577
21000	80 308	120 462	160 617	200 771	81 903	120 333	158 763	197 194	1 595	-129	-1 853	-3 577
22000	82 076	123 114	164 151	205 189	83 670	122 984	162 298	201 612	1 595	-129	-1 853	-3 577
23000	83 843	125 765	167 686	209 608	85 438	125 635	165 833	206 031	1 595	-129	-1 853	-3 577
24000	85 611	128 416	171 221	214 027	87 205	128 287	169 368	210 449	1 595	-129	-1 853	-3 577
25000	87 378	131 067	174 756	218 445	88 973	130 938	172 903	214 868	1 595	-129	-1 853	-3 577
26000	89 146	133 718	178 291	222 864	90 740	133 589	176 438	219 287	1 595	-129	-1 853	-3 577
27000	90 913	136 369	181 826	227 282	92 508	136 240	179 973	223 705	1 595	-129	-1 853	-3 577
28000	92 680	139 021	185 361	231 701	94 275	138 891	183 508	228 124	1 595	-129	-1 853	-3 577
29000	94 448	141 672	188 896	236 120	96 042	141 542	187 042	232 542	1 595	-129	-1 853	-3 577
30000	96 215	144 323	192 431	240 538	97 810	144 194	190 577	236 961	1 595	-129	-1 853	-3 577

Nykyinen ja tasoltaan porrastettu ansiopäiväraha maksupäivien mukaan

Liite 6 h

Peruspäiväraha 135,27												
Nykyinen päiväraha (ansio-osa 45 %)					Jos korotettua päivärahaa 100 pv				Ero nykyiseen			
bruttoplk pvr, jos maksupäiviä					ja maksupviä yht.				maksupviä yht.			
	200pv	300 pv	400 pv	500 pv	200pv	300 pv	400 pv	500 pv	200pv	300 pv	400 pv	500 pv
3000	27 054	40 581	54 108	67 635	27 054	40 581	54 108	67 635	0	0	0	0
4000	30 787	46 180	61 573	76 967	30 828	46 056	61 283	76 510	41	-124	-290	-456
5000	34 763	52 145	69 527	86 909	34 849	51 888	68 927	85 966	86	-257	-600	-942
6000	38 740	58 110	77 480	96 850	38 870	57 721	76 571	95 422	130	-390	-909	-1 428
7000	42 717	64 075	85 434	106 792	42 891	63 553	84 216	104 878	174	-522	-1 218	-1 914
8000	46 694	70 040	93 387	116 734	46 912	69 386	91 860	114 334	218	-655	-1 528	-2 400
9000	50 670	76 006	101 341	126 676	50 933	75 218	99 504	123 790	262	-787	-1 837	-2 886
10000	54 647	81 971	109 294	136 618	54 954	81 051	107 148	133 245	307	-920	-2 146	-3 372
11000	58 624	87 936	117 248	146 560	58 975	86 883	114 792	142 701	351	-1 052	-2 455	-3 859
12000	62 601	93 901	125 201	156 502	62 996	92 716	122 437	152 157	395	-1 185	-2 765	-4 345
13000	66 169	99 253	132 338	165 422	66 600	97 960	129 321	160 681	431	-1 293	-3 017	-4 741
14000	67 936	101 904	135 872	169 841	68 367	100 611	132 856	165 100	431	-1 293	-3 017	-4 741
15000	69 704	104 555	139 407	174 259	70 135	103 263	136 390	169 518	431	-1 293	-3 017	-4 741
16000	71 471	107 207	142 942	178 678	71 902	105 914	139 925	173 937	431	-1 293	-3 017	-4 741
17000	73 239	109 858	146 477	183 096	73 670	108 565	143 460	178 356	431	-1 293	-3 017	-4 741
18000	75 006	112 509	150 012	187 515	75 437	111 216	146 995	182 774	431	-1 293	-3 017	-4 741
19000	76 773	115 160	153 547	191 934	77 204	113 867	150 530	187 193	431	-1 293	-3 017	-4 741
20000	78 541	117 811	157 082	196 352	78 972	116 518	154 065	191 611	431	-1 293	-3 017	-4 741
21000	80 308	120 462	160 617	200 771	80 739	119 170	157 600	196 030	431	-1 293	-3 017	-4 741
22000	82 076	123 114	164 151	205 189	82 507	121 821	161 135	200 449	431	-1 293	-3 017	-4 741
23000	83 843	125 765	167 686	209 608	84 274	124 472	164 670	204 867	431	-1 293	-3 017	-4 741
24000	85 611	128 416	171 221	214 027	86 042	127 123	168 204	209 286	431	-1 293	-3 017	-4 741
25000	87 378	131 067	174 756	218 445	87 809	129 774	171 739	213 704	431	-1 293	-3 017	-4 741
26000	89 146	133 718	178 291	222 864	89 576	132 425	175 274	218 123	431	-1 293	-3 017	-4 741
27000	90 913	136 369	181 826	227 282	91 344	135 077	178 809	222 542	431	-1 293	-3 017	-4 741
28000	92 680	139 021	185 361	231 701	93 111	137 728	182 344	226 960	431	-1 293	-3 017	-4 741
29000	94 448	141 672	188 896	236 120	94 879	140 379	185 879	231 379	431	-1 293	-3 017	-4 741
30000	96 215	144 323	192 431	240 538	96 646	143 030	189 414	235 797	431	-1 293	-3 017	-4 741

Liite 6 i

OSA-AIKATYÖN PALKKA JA PVR:N PERUSTEENA OLEVA PALKKA SAMAA TASOA

peruspäiväraha 135,27

Osa-aikatyön palkka 50%, työttömyysaika 50 %

bruttoplk	ansiopvr mk/pv	ansiopvr mk/kk	osa-aikatyön palkka	Soviteltu pvr	Työttömyys- ajan pvr	Mk:n sov. verr.ajan sov.
5000	173,82	3737	2500	1775	1869	-94
6000	193,70	4165	3000	2485	2082	403
8000	233,47	5020	4000	2840	2510	330
10000	273,24	5875	5000	3375	2937	437
12000	313,00	6730	6000	3730	3365	365
14000	339,68	7303	7000	3803	3652	152
16000	357,36	7683	8000	3683	3842	-158
18000	375,03	8063	9000	3563	4032	-468
20000	392,70	8443	10000	3443	4222	-778

Osa-aikatyön palkka 20 % bruttopalkasta, työttömyysaika 80 %

5000	173,82	3737	1000	1775	2990	-1215
6000	193,70	4165	1200	3565	3332	233
8000	233,47	5020	1600	4220	4016	204
10000	273,24	5875	2000	4875	4700	175
12000	313,00	6730	2400	5530	5384	146
14000	339,68	7303	2800	5903	5843	61
16000	357,36	7683	3200	6083	6147	-63
18000	375,03	8063	3600	6263	6451	-187
20000	392,70	8443	4000	6443	6755	-311

Osa-aikatyön palkka 75 %, työttömyysaika 25 %

5000	173,82	3737	3750	1033	934	99
6000	193,70	4165	4500	1080	1041	39
8000	233,47	5020	6000	1440	1255	185
10000	273,24	5875	7500	1800	1469	331
12000	313,00	6730	9000	2160	1682	478
14000	339,68	7303	10500	2053	1826	227
16000	357,36	7683	12000	1683	1921	-238
18000	375,03	8063	13500	1313	2016	-703
20000	392,70	8443	15000	943	2111	-1168

OSA-AIKATYÖN PALKKA KORKEAMPI

Osa-aikatyön palkka 50 %, työttömyysaika 60 %

5000	173,82	3737	2500	1775	2242	-467
6000	193,70	4165	3000	2485	2499	-14
8000	233,47	5020	4000	2840	3012	-172
10000	273,24	5875	5000	3375	3525	-150
12000	313,00	6730	6000	3730	4038	-308
14000	339,68	7303	7000	3803	4382	-579
16000	357,36	7683	8000	3683	4610	-927
18000	375,03	8063	9000	3563	4838	-1275
20000	392,70	8443	10000	3443	5066	-1623

OSA-AIKATYÖN PALKKA MATALAMPI

osa-aikatyön palkka 40 %, työaika 50 %

5000	173,82	3737	2000	1908	1869	40
6000	193,70	4165	2400	2965	2082	882
8000	233,47	5020	3200	3420	2510	910
10000	273,24	5875	4000	3875	2937	937
12000	313,00	6730	4800	4330	3365	965
14000	339,68	7303	5600	4503	3652	852

Lyhytaikainen kokoaikatyö**Liite 6 j****Kokoaikatyötä 1 vk**

Vertailu: nykyinen soviteltu pvr 4 vk:lta / täysi päiväraha 3 vk:lta

peruspäiväraha 135,27

1) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka samaa tasoa kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	ansiopr mk/pv	ansiopr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 1 vk	soviteltu pvr 4 vk	täysi pr 3 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	3 721	930	2 614	2 309	-305
6000	193,70	3 874	5 581	1 395	3 176	2 906	-271
8000	233,47	4 669	7 442	1 860	3 739	3 502	-237
10000	273,24	5 465	9 302	2 326	4 302	4 099	-203
15000	348,52	6 970	13 953	3 488	5 226	5 228	2
20000	392,70	7 854	18 605	4 651	5 529	5 891	362

2) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka 25 % alempi kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	ansiopr mk/pv	ansiopr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 1 vk	soviteltu pvr 4 vk	täysi pr 3 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	2 791	698	2 730	2 309	-421
6000	193,70	3 874	4 186	1 047	3 351	2 906	-445
8000	233,47	4 669	5 581	1 395	3 972	3 502	-470
10000	273,24	5 465	6 977	1 744	4 593	4 099	-494
15000	348,52	6 970	10 465	2 616	5 662	5 228	-434
20000	392,70	7 854	13 953	3 488	6 110	5 891	-219

3) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka 25 % korkeampi kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	ansiopr mk/pv	ansiopr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 1 vk	soviteltu pvr 4 vk	täysi pr 3 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	4 651	1 163	2 497	2 309	-188
6000	193,70	3 874	6 977	1 744	3 002	2 906	-96
8000	233,47	4 669	9 302	2 326	3 507	3 502	-5
10000	273,24	5 465	11 628	2 907	4 011	4 099	87
15000	348,52	6 970	17 442	4 360	4 790	5 228	438
20000	392,70	7 854	23 256	5 814	4 947	5 891	943

Lyhytaikainen kokoaikatyö
Kokoaikatyötä 2 vk

liite 6 k

Vertailu: nykyinen soviteltu pvr 4 vk:lta / täysi päiväraha 2 vk:lta

1) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka samaa tasoa kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	atpvr mk/pv	atpvr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 2 vk	soviteltu pv 4 vk	täysi pvr 2 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	3 721	1 860	2 148	1 539	-609
6000	193,70	3 874	5 581	2 791	2 479	1 937	-542
8000	233,47	4 669	7 442	3 721	2 809	2 335	-474
10000	273,24	5 465	9 302	4 651	3 139	2 732	-407
15000	348,52	6 970	13 953	6 977	3 482	3 485	3
20000	392,70	7 854	18 605	9 302	3 203	3 927	724

2) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka 25 % alempi kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	atpvr mk/pv	atpvr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 2 vk	soviteltu pv 4 vk	täysi pvr 2 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	2 791	1 395	2 381	1 539	-842
6000	193,70	3 874	4 186	2 093	2 828	1 937	-890
8000	233,47	4 669	5 581	2 791	3 274	2 335	-939
10000	273,24	5 465	6 977	3 488	3 721	2 732	-988
15000	348,52	6 970	10 465	5 233	4 354	3 485	-869
20000	392,70	7 854	13 953	6 977	4 366	3 927	-439

3) lyhytaikaisesta kokoaikatyöstä saatu palkka 25 % korkeampi kuin päivärahan perusteena oleva palkka

bruttoplk mk/kk	atpvr mk/pv	atpvr 4 vk	bruttoplk mk/4 vk	palkka 2 vk	soviteltu pv 4 vk	täysi pvr 2 vk	ero nykyiseen
4000	153,93	3 079	4 651	2 326	1 916	1 539	-377
6000	193,70	3 874	6 977	3 488	2 130	1 937	-193
8000	233,47	4 669	9 302	4 651	2 344	2 335	-9
10000	273,24	5 465	11 628	5 814	2 558	2 732	175
15000	348,52	6 970	17 442	8 721	2 610	3 485	875
20000	392,70	7 854	23 256	11 628	2 040	3 927	1 887

Vakuutusvalvontavirasto
Työttömyyskassojen käsittelyaikatilasto 2001
syyskuu 2001

Työttömyyskassa	Päätöslaji	0-7 pv	8-14 pv	15-21 pv	22-30 pv	31-60 pv	61- pv	tieto puutt.	päätökset yhteensä	keskim.- käs.aika
		lkm								
Kassat yhteensä	1 Uusi päätös	7072	5475	1619	1128	1086	234	858	17 472	12,5
	2 Tark.päätös	6140	4284	2117	1287	1196	258	268	15 550	11,6
	3 Kielt.päätös	8261	5193	2781	1812	2052	682	833	21 614	14,7
	4 Päätökset yht	21473	14952	6517	4227	4334	1174	1970	54 647	13,0
		%								
	1 Uusi päätös	40	31	9	6	6	1	5	100	
	2 Tark.päätös	39	28	14	8	8	2	2	100	
	3 Kielt.päätös	38	24	13	8	9	3	4	100	
	4 Päätökset yht	39	27	12	8	8	2	4	100	
		lkm								
002 Rakennusalan tk	1 Uusi päätös	643	639	70	35	23	16	193	1 619	10,0
	2 Tark.päätös	48	44	7	8	-	1	17	125	10,0
	3 Kielt.päätös	247	169	39	29	17	18	85	604	14,0
	4 Päätökset yht	938	852	116	72	40	35	295	2 348	11,0
003 Sähköalojen tk	1 Uusi päätös	45	9	0	1	0	1	0	56	8,3
	2 Tark.päätös	112	33	0	0	2	1	3	151	7,9
	3 Kielt.päätös	98	35	2	0	5	1	1	142	8,4
	4 Päätökset yht	255	77	2	1	7	3	4	349	8,2
005 Valtion ja erityispalvelujen palkansaaajien tk	1 Uusi päätös	24	27	16	5	9	0	0	81	15,9
	2 Tark.päätös	115	180	65	11	18	0	0	389	12,1
	3 Kielt.päätös	58	106	18	8	16	2	1	209	13,1
	4 Päätökset yht	197	313	99	24	43	2	1	679	12,8
008 Viestintäalan tk	1 Uusi päätös	79	18	3	0	0	1	0	101	6,8
	2 Tark.päätös	219	38	10	9	4	0	1	281	6,6
	3 Kielt.päätös	201	43	8	18	13	7	1	291	11,2
	4 Päätökset yht	499	99	21	27	17	8	2	673	8,6
009 Tekstiili- ja vaatetustyöväen tk	1 Uusi päätös	29	65	79	28	5	1	8	215	15,6
	2 Tark.päätös	145	219	111	78	16	8	5	582	14,6
	3 Kielt.päätös	59	150	69	52	26	1	47	404	15,7

	4 Päätökset yht	233	434	259	158	47	10	60	1 201	15,1
010 Rautatieläisten tk	1 Uusi päätös	19	4	1 -	-	-	-		24	7,0
	2 Tark.päätös	1 -	-	-	-	-	-		1	6,0
	3 Kielt.päätös	27	3 -		1 -	-	-		31	5,0
	4 Päätökset yht	47	7	1	1 -	-	-		56	6,0
011 Paperityöväen tk	1 Uusi päätös	105	28	1	2	3	2	1	142	7,0
	2 Tark.päätös	11	2	2	1 -	-	-		16	9,0
	3 Kielt.päätös	111	13	1	1 -	-		3	129	4,0
	4 Päätökset yht	227	43	4	4	3	2	4	287	6,0
015 Metallityöväen tk	1 Uusi päätös	1090	550	210	99	64	42	12	2 067	11,0
	2 Tark.päätös	71	39	37	16	5	5 -		173	13,0
	3 Kielt.päätös	490	231	204	56	78	35 -		1 094	15,0
	4 Päätökset yht	1651	820	451	171	147	82	12	3 334	13,0
016 Kunta-alan tk	1 Uusi päätös	1764	2213	155	73	63	31	475	4 774	9,0
	2 Tark.päätös	96	81	14	10	4	2	29	236	11,0
	3 Kielt.päätös	1251	999	68	36	44	25	283	2 706	9,0
	4 Päätökset yht	3111	3293	237	119	111	58	787	7 716	9,0
019 Palvelualojen tk	1 Uusi päätös	190	326	195	103	111	5	0	930	16,2
	2 Tark.päätös	870	1252	822	434	440	33	7	3 858	16,3
	3 Kielt.päätös	704	949	1085	575	747	82	12	4 154	20,7
	4 Päätökset yht	1764	2527	2102	1112	1298	120	19	8 942	18,3
021 Puu- ja erityisalojen tk	1 Uusi päätös	72	119	91	34	45	6	55	422	17,9
	2 Tark.päätös	255	216	114	63	81	17	121	867	16,6
	3 Kielt.päätös	124	104	40	68	29	15	48	428	19,3
	4 Päätökset yht	451	439	245	165	155	38	224	1 717	17,6
022 Teollisuuden toimihenkilöiden tk	1 Uusi päätös	83	71	63	41	19	4	0	281	16,0
	2 Tark.päätös	453	167	171	112	106	17	1	1 027	15,2
	3 Kielt.päätös	343	103	115	87	97	26	7	778	17,0
	4 Päätökset yht	879	341	349	240	222	47	8	2 086	16,0
024 Journalistien tk	1 Uusi päätös	18	5	0	1	3	0	0	27	8,9
	2 Tark.päätös	83	5	0	0	0	4	0	92	8,9
	3 Kielt.päätös	36	4	3	3	7	7	0	60	25,8
	4 Päätökset yht	137	14	3	4	10	11	0	179	14,5
026 Suomen Elintarviketyöläisten	1 Uusi päätös	422	84	8	15	12	5	9	555	7,0
	2 Tark.päätös	32	9	7	2 -	-		1	51	8,0

tk	3 Kielt.päätös	275	69	17	4	10	7	2	384	9,0
	4 Päätökset yht	729	162	32	21	22	12	12	990	8,0
029 Rahoitus- ja	1 Uusi päätös	39	20	6	3	3	0	0	71	9,4
Erityisalojen tk	2 Tark.päätös	211	86	27	9	10	8	0	351	10,5
	3 Kielt.päätös	315	189	39	16	18	18	0	595	12,1
	4 Päätökset yht	565	295	72	28	31	26	0	1 017	11,4
037 Auto- ja	1 Uusi päätös	258	176	55	22	14	11 -		536	12,0
Kuljetusalan tk	2 Tark.päätös	17	25	6	7	4	3 -		62	19,0
	3 Kielt.päätös	288	191	55	15	5	29	3	586	21,0
	4 Päätökset yht	563	392	116	44	23	43	3	1 184	17,0
038 Suomen Merimies-	1 Uusi päätös	50	56	2 -		2	1	5	116	9,0
Unionin tk	2 Tark.päätös	2	1 -	-	-	-	-		3	7,0
	3 Kielt.päätös	44	49	1 -	-	-		15	109	7,0
	4 Päätökset yht	96	106	3 -		2	1	20	228	8,0
045 Perusalojen	1 Uusi päätös	21	10	4	3	0	0	0	38	9,1
Toimihenkilöiden tk	2 Tark.päätös	39	6	0	0	0	0	0	45	4,1
	3 Kielt.päätös	20	6	3	1	3	5	5	43	31,0
	4 Päätökset yht	80	22	7	4	3	5	5	126	14,1
052 Maa- ja	1 Uusi päätös	37	6	1	2	6 -	-		52	11,0
Merialojen	2 Tark.päätös	2 -	-	-		1 -	-		3	20,0
toimihenkilöiden tk	3 Kielt.päätös	65	8	3	3	5	5 -		89	17,0
	4 Päätökset yht	104	14	4	5	12	5 -		144	15,0
053 Valtion	1 Uusi päätös	62	46	32	1	2 -		4	147	10,0
virkamiesten ja	2 Tark.päätös	4	1	2 -	-	-	-		7	9,0
työntekijäin tk	3 Kielt.päätös	103	106	47	3	2 -		5	266	10,0
	4 Päätökset yht	169	153	81	4	4 -		9	420	10,0
055 Ilmailu- ja	1 Uusi päätös	7 -	-	-	-	-	-		7	3,0
Rautatiekuljetusalan	2 Tark.päätös	1 -	-	-	-	-	-		1	7,0
tk	3 Kielt.päätös	12 -	-	-	-	-	-		12	3,0
	4 Päätökset yht	20 -	-	-	-	-	-		20	3,0
060 Vakuutusväen tk	1 Uusi päätös	10	1	0	0	0	0	0	11	3,6
	2 Tark.päätös	38	1	0	2	1	1	1	44	7,4
	3 Kielt.päätös	25	8	2	3	0	0	5	43	7,1
	4 Päätökset yht	73	10	2	5	1	1	6	98	6,8
068 Merkonomien tk	1 Uusi päätös	38	1	12	11	5	0	0	67	13,1

071 IAET-kassa	2 Tark.päätös	113	3	1	3	0	5	0	125	15,4
	3 Kielt.päätös	64	6	18	19	15	8	2	132	24,2
	4 Päätökset yht	215	10	31	33	20	13	4	326	18,5
	1 Uusi päätös	101	38	10	55	51	6	0	261	19,2
072 Lähi- ja perushoitajien tk	2 Tark.päätös	229	76	12	11	14	3	0	345	9,5
	3 Kielt.päätös	135	19	19	91	67	28	16	375	26,1
	4 Päätökset yht	465	133	41	157	132	37	24	989	18,3
	1 Uusi päätös	139	44	16	10	23	14	17	263	16,0
073 Terveystieteiden tk	2 Tark.päätös	798	206	55	45	116	48	65	1 333	13,7
	3 Kielt.päätös	525	214	57	28	141	86	117	1 168	19,0
	4 Päätökset yht	1462	464	128	83	280	148	199	2 764	16,1
	1 Uusi päätös	94	122	44	43	30	8	0	341	16,9
074 Opettajien tk	2 Tark.päätös	545	620	252	164	156	49	0	1 786	16,1
	3 Kielt.päätös	482	508	255	213	171	84	0	1 713	19,5
	4 Päätökset yht	1121	1250	551	420	357	141	0	3 840	17,7
	1 Uusi päätös	183	276	107	221	395	38	41	1 261	25,0
075 Kemian tk	2 Tark.päätös	7	8	10	21	9	-	1	56	21,0
	3 Kielt.päätös	115	95	21	33	84	10	29	387	22,0
	4 Päätökset yht	305	379	138	275	488	48	71	1 704	24,0
	1 Uusi päätös	48	53	23	2	3	0	1	130	11,6
077 Erityisalojen Toimihenkilöiden tk	2 Tark.päätös	225	207	72	11	20	0	4	539	10,9
	3 Kielt.päätös	140	178	70	7	28	3	13	439	12,8
	4 Päätökset yht	413	438	165	20	51	3	18	1 108	11,7
	1 Uusi päätös	75	37	24	17	26	1	0	180	14,7
082 Kunnallisvirkamiesten tk	2 Tark.päätös	282	120	24	7	13	1	0	447	8,9
	3 Kielt.päätös	217	117	46	31	67	26	19	523	18,0
	4 Päätökset yht	574	274	94	55	106	28	19	1 150	13,9
	1 Uusi päätös	21	13	17	16	18	4	0	89	21,5
083 Valtion Virkamiesten tk	2 Tark.päätös	238	133	199	220	137	32	10	969	20,8
	3 Kielt.päätös	183	88	140	131	103	21	11	677	20,6
	4 Päätökset yht	442	234	356	367	258	57	21	1 735	20,8
	1 Uusi päätös	368	51	33	14	19	10	2	497	10,0
	2 Tark.päätös	25	14	3	3	3	-	1	49	10,0
	3 Kielt.päätös	219	40	6	13	12	13	1	304	11,0
	4 Päätökset yht	612	105	42	30	34	23	4	850	10,0

086 Myynnin ja markkinoinn	1 Uusi päätös	46	55	17	7	12	-	1	138	12,0
ammattilaisten tk	2 Tark.päätös	5	3	4	2	-	-	-	14	13,0
	3 Kielt.päätös	23	42	24	14	19	2	-	124	18,0
	4 Päätökset yht	74	100	45	23	31	2	1	276	15,0
089 Perusalojen	1 Uusi päätös	90	1	-	1	-	-	1	93	4,0
akateemisten tk	2 Tark.päätös	6	1	-	-	-	-	-	7	6,0
	3 Kielt.päätös	38	3	-	-	1	-	-	42	4,0
	4 Päätökset yht	134	5	-	1	1	-	1	142	4,0
097 Julkisten alojen	1 Uusi päätös	58	96	41	6	1	-	5	207	10,0
tekniisten tk	2 Tark.päätös	8	7	5	1	-	-	1	22	11,0
	3 Kielt.päätös	58	53	19	10	6	-	5	151	11,0
	4 Päätökset yht	124	156	65	17	7	-	11	380	11,0
098 Lääkärien tk	1 Uusi päätös	5	5	2	4	7	2	-	25	54,0
	2 Tark.päätös	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	3 Kielt.päätös	7	1	2	2	-	3	-	15	40,0
	4 Päätökset yht	12	6	4	6	7	5	-	40	49,0
100 Lakimiesten tk	1 Uusi päätös	28	1	1	1	2	1	1	35	9,0
	2 Tark.päätös	-	-	-	-	1	-	-	1	41,0
	3 Kielt.päätös	8	1	-	2	-	-	1	12	7,0
	4 Päätökset yht	36	2	1	3	3	1	2	48	9,0
101	1 Uusi päätös	43	7	3	2	0	0	0	55	6,0
Sosiaalityöntekijäin	2 Tark.päätös	120	0	0	0	1	0	0	121	2,4
tk	3 Kielt.päätös	83	5	0	1	3	1	3	96	7,8
	4 Päätökset yht	246	12	3	3	4	1	3	272	5,0
106	1 Uusi päätös	125	44	13	10	8	3	1	204	10,0
Erityiskoulutettujen	2 Tark.päätös	14	3	5	1	-	-	-	23	10,0
tk	3 Kielt.päätös	71	11	8	3	2	4	-	99	10,0
	4 Päätökset yht	210	58	26	14	10	7	1	326	10,0
109 Seurakuntien	1 Uusi päätös	73	30	144	112	10	-	24	393	17,0
Viran- ja	2 Tark.päätös	8	3	4	5	-	-	-	20	12,0
Toimenhaltijain tk	3 Kielt.päätös	47	19	11	11	2	-	8	98	10,0
	4 Päätökset yht	128	52	159	128	12	-	32	511	15,0
110 Yksityisalojen tk	1 Uusi päätös	278	105	109	118	82	14	0	706	18,7
	2 Tark.päätös	586	473	76	30	33	20	0	1 218	12,7
	3 Kielt.päätös	830	250	263	222	202	103	84	1 954	19,5

	4 Päätökset yht	1694	828	448	370	317	137	85	3 879	17,1
111	1 Uusi päätös	8	2	0	0	0	0	0	10	4,9
Ammatinharjoittajien	2 Tark.päätös	42	1	0	0	0	0	0	43	3,1
ja yrittäjien tk	3 Kielt.päätös	20	0	0	0	1	0	0	21	6,0
	4 Päätökset yht	70	3	0	0	1	0	0	74	4,1
112 Suomen Yrittäjäin	1 Uusi päätös	18	4	1	0	1	0	0	24	6,5
tk	2 Tark.päätös	53	1	0	0	0	0	0	54	3,4
	3 Kielt.päätös	44	4	1	0	1	0	0	50	5,6
	4 Päätökset yht	115	9	2	0	2	0	0	128	4,8
113 Esittävien	1 Uusi päätös	166	17	10	10	9	7	2	221	12,0
Taiteilijoiden tk	2 Tark.päätös	11 -	-		1	1 -	-		13	9,0
	3 Kielt.päätös	56	4	2	2	5	7	1	77	25,0
	4 Päätökset yht	233	21	12	13	15	14	3	311	15,0

Sosiaali- ja terveysministeriö
Vakuutusosasto/TSY
Anneli Sollo

SELVITYS

15.10.2001

ANSIOTURVALTA TYÖMARKKINATUELLE PUDONNEET

SISÄLLYS

1. Selvityksen lähtökohdat
2. Tilastot ansioturvalta työmarkkinatuella siirtyneistä
3. Ansioturvalta pudonneiden kuvaus
4. Kelan työttömyysturvan piirissä
5. Työttömyyden päättymisen syyt
6. Henkilöt, jotka eivät ole saaneet työmarkkinatukea enimmäisajan täyttymisen jälkeen
7. Työmarkkinatuella pysyminen
8. Ansioturvalle palanneet
9. Yhteenvedo tilanteesta vuonna 2001

1. Selvityksen lähtökohdat

Tällä selvityksellä pyrittiin tutkimaan ansioturvalta työmarkkinatuella pudonneita: Keitä he ovat käytettävissä olevien taustamuuttujien valossa. Tuleeko heistä mahdollisesti kokonaan syrjäytyneitä. Ovatko he joukkoa, joilla työttömyys ja työssäolo vuorottelevat? Ovatko he mahdollisesti täyttäneet uudelleen työssäoloehdon ja päässeet takaisin ansioturvan piiriin?

Selvitys toteutettiin Vakuutusvalvontaviraston, työministeriön ja Kelan rekisteritietoja yhdistämällä. Tutkimusjoukko haluttiin rajata ansioturvalta putoamisen suhteen riittävän kaukaiseen ajankohtaan, jotta voitaisiin seurata pudonneiden tilanteen kehittymistä ansioturvalta putoamisen jälkeen. Toisaalta haluttiin mahdollisimman ajankohtaista tietoa: keitä ovat nykyisin ansioturvalta pudonneet ja miten heille käy. Yksi putoamisen ajankohdan valitsemisen reunaehto oli se, että ansioturvasta on olemassa koko järjestelmän kattava rekisteri vasta vuoden 1999 alusta alkaen.

Tutkimusjoukoksi valittiin henkilöt, joilla ansioturvan 500 päivän enimmäisaika täyttyi vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla, Ulkopuolelle jätettiin ne henkilöt, jotka olivat täyttäneet vähintään 57 vuotta ennen 500 päivän täyttymispäivää eli henkilöt, joilla oli oikeus lisäpäiviin.

Selvitys toteutettiin siten, että ansioturvan rekisteristä poimittiin henkilöt, joille oli annettu lakkautuspäätös päivärahan 500 päivän enimmäisajan täyttymisestä vuonna 1999 ja joilla päiväraha-oikeus oli täytynyt vuoden 1999 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. 500 päivän täytyminen kohdentui siis aikavälille 1.1.1999 – 30.6.1999, päätös enimmäisajan täyttymisestä saatettiin antaa myöhemmin vuoden 1999 aikana. Ansioturvan rekisteristä saatiin rekisteriin tallennetut henkilöiden taustatiedot, ansiopäivärahan tasoon vaikuttavat tiedot, enimmäisajan täyttymisen päivämäärä ja 500 päivän laskurin tiedot putoamisen jälkeen eli tiedot ansiopäivärahalle paluusta. Ansiopäivärahalle paluuta koskevat tiedot rajoittuvat maaliskuun 2001 loppuun saakka.

Työministeriössä haettiin työnhakijarekisteristä tutkimusjoukon työttömyyden päättymiset ja päättymisen syyt. Koska haluttiin myös verrata aktiviteettia ennen ja jälkeen 500 päivän täyttymistä, työnhakijarekisteristä poimittiin tiedot työttömyyden päättymisistä vuodesta 1998 alkaen kesäkuuhun 2001.

Kelan rekisteristä saatiin tälle joukolle perusturvan maksatustiedot toukokuuhun 2001 saakka. Kelan rekisteristä saatiin myös historiatiedot vuodesta 1994 alkaen.

Kela suoritti tietojen yhdistämisen ja tilastojen tuottamisen.

2. Tilastot ansioturvalta työmarkkinatuella siirtyneistä

Tässä luvussa tarkastellaan ensin tilastotietoja työmarkkinatuella pudonneista. Työmarkkinatuella vuoden aikana saaneet ovat jakaantuneet siten, että noin kolmannes on ollut ansioturvalta siirtyneitä, kolmannes peruspäivärahalta siirtyneitä ja kolmannes on tullut suoraan työmarkkinatuella.

Työmarkkinatuella saavien määrä kasvoi vuosittain vuoteen 1998 saakka, ansioturvalta pudonneiden määrä alkoi alentua vasta vuonna 2000. Tilasto työmarkkinatuen saajista vuoden aikana kuvaa kuitenkin huonosti saajien määrän taittumista laskuun, koska työmarkkinatuen kestot ovat samalla lyhentyneet. Vuoden 1998 aikana työmarkkinatuella saaneissa ansioturvalta pudonneiden määrä nousi lähes 30 prosenttia edellisestä vuodesta. Samaan aikaan työttömyysturvalta siirtyneiden työmarkkinatuen kesto kuitenkin lyheni voimakkaasti, joten vuoden 1998 lopussa työttömyysturvalta siirtyneiden työmarkkinatuella oikeutettujen määrä oli pienempi kuin edellisenä vuonna¹.

Taulukko 1. Työmarkkinatuella kauden aikana saaneet. (Lähde Kela)

Vuosi	Kaikki	Päivärahoilta työmarkkinatuella siirtyneet (1.1.1994 jälkeen)					
		Ansiopäivärahalta		Peruspäivärahalta		Yhteensä	
		lkm	% kaikista	lkm	% kaikista	lkm	% kaikista
1995	270034	61500	22,8	94400	35,0	155900	57,7
1996	314922	66260	21,0	116903	37,1	183163	58,2
1997	308624	73658	23,9	103952	33,7	177610	57,5
1998	322594	95465	29,6	102600	31,8	198065	61,4
1999	311818	96825	31,1	95871	30,7	192696	61,8
2000	286581	90409	31,5	87140	30,4	177549	62,0
2001 I	192485	65435	34,0	65682	34,1	131117	68,1
II	188086	64004	34,0	64546	34,3	128550	68,3

Vuoden 2000 lopussa työmarkkinatuen saajia oli 155 754 henkilöä. Heistä ansioturvalta siirtyneitä oli 55 269 henkilöä (35,5 %), perusturvalta siirtyneitä 51 598 (33,1 %) ja suoraan työmarkkinatuella tulleita 48 887 (31,4 %).

Taulukossa 2 on esitetty neljännesvuoden aikana ansioturvalta työmarkkinatuella siirtyneet iän mukaan. Henkilöt on tilastoitu siirtymisajankohdan mukaan. Vuoden 2001 kolmannen neljänneksen aikana ansioturvalta työmarkkinatuella siirtyneistä 9 % oli alle 30-vuotiaita, 30-39 -vuotiaita oli 29 %, 40 - 49 -vuotiaita oli kolmannes ja yli 50-vuotiaita 27 %. 57-59 -vuotiaissa mahdollisia ansioturvalta pudonneita ovat vain yrittäjät, joilla ei ole työttömyysturvan lisäpäiväoikeutta. 60-vuotiaissa työmarkkinatuella pudonneiden lukumäärä nousee. Työmarkkinatuella pudonneet 60 vuotta täyttäneet henkilöt ovat niitä, joilla on ollut oikeus lisäpäiviin, mutta ei oikeutta työttömyyseläkkeeseen. Oikeus työttömyyseläkkeeseen edellyttää, että henkilö on ollut työeläkelakien alaisessa työssä vähintään 5 vuotta 15 viime vuoden aikana.

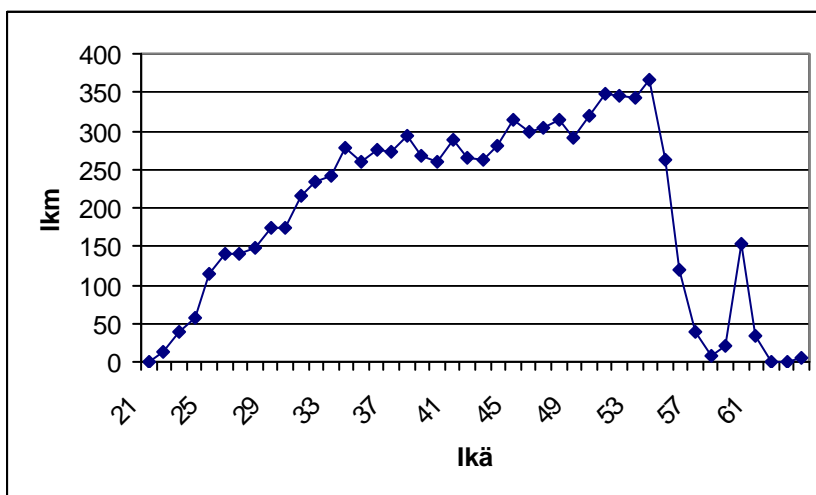
¹ Matti Sihto: Selvitys työmarkkinatuella oikeutetuista ja heidän rakenteestaan. 27.11.2000. s. 8 –9.

Taulukko 2. Neljännesvuoden aikana työmarkkinatuella siirtyneet iän mukaan

Ikä	2000/1	2000/2	2000/3	2000/4	2001/1	2001/2	2001/3
Yht.	4264	3761	4192	4086	4613	3911	4660
16-29	565	470	432	424	449	370	417
30-34	637	548	605	581	586	513	587
35-39	707	603	729	615	688	561	743
40-44	658	611	642	664	779	591	705
45-49	729	603	693	737	832	741	850
50	129	160	146	133	198	167	189
51	159	128	155	182	181	190	172
52	159	123	158	168	202	153	200
53	142	150	180	176	225	159	175
54	153	150	175	150	172	156	192
55	84	85	107	120	153	137	223
56	45	46	68	67	80	73	98
57	9	7	9	8	9	9	12
58	6	3	7	1	3	5	3
59	3	3	7	5	4	1	2
60	69	63	70	50	44	72	77
61	4	3	2	3	2	6	5
62	2	1	2	1	3	3	4
63	1		1			1	3
64	3	4	4	1	3	3	3

Vuoden 2000 aikana ansioturvalta siirtyi työmarkkinatuella yhteensä 16303 henkilöä. Heistä oli vuoden 2000 lopussa työttöminä työnhakijoina 8 584 henkilöä, 53 % vuoden 2000 aikana pudonneista. Kuviossa 1 on esitetty viime mainittu joukko iän mukaan.

Kuvio 1. Ansioturvalta vuoden 2000 aikana pudonneet työttömät työnhakijat vuoden 2000 lopussa

3. Ansioturvalta pudonneiden kuvaus

Ansioturvan enimmäisaika oli täyttynyt vuoden 1999 ensimmäisellä vuosipuoliskolla tasan 14 000:lla henkilöllä, 5792 miehellä ja 8208 naisella. Miesten osuus pudonneista oli 41 % ja naisten 59 %. Kaikki vuonna 1999 ansiopäivärahaa saaneet henkilöt jakaantuivat siten, että miehiä oli 43 % ja naisia 57 %.

Ikä

Taulukossa 3 on esitetty ansioturvalta pudonneet iän mukaan. Ansioturvalta pudonneiden ikä on päivärahan lakkautusajankohdan ikä. Ansioturvalta pudonneiden lukumäärä kasvaa iän myötä. Myös ikäryhmän pudonneiden osuus kaikista ansioturvan saajista kasvaa iän myötä. 40-54 -vuotiaiden osuus oli 52 % pudonneista; osuus oli 5 % suurempi kuin heidän osuutensa ansioturvan saajista. Ikäluokassa 55-59 ansioturvalta pudonneet ovat niitä, joilla ansioturvan enimmäisaika on täyttynyt ennen 57 vuoden täyttämistä. Pieni määrä kuvastaa eläkeputken vaikutusta.

Taulukko 3. Ansioturvalta pudonneet iän mukaan

Ikä	Yhteensä lkm	Miehet	Naiset	Yhteensä %	Miehet	Naiset
Yhteensä	14000	5792	8208	100	100	100
20-24 v.	599	311	288	4,3	5,4	3,5
25-29 v.	1549	696	853	11,1	12,0	10,4
30-34 v.	2072	824	1248	14,8	14,2	15,2
35-39 v.	2241	851	1390	16,0	14,7	16,9
40-44 v.	2337	928	1409	16,7	16,0	17,2
45-49 v.	2475	1065	1410	17,7	18,4	17,2
50-54 v.	2497	1016	1481	17,8	17,5	18,0
55-59 v.	230	101	129	1,6	1,7	1,6

Huoltovelvollisuus

Ansioturvalta pudonneissa oli huoltovelvollisia 48 %, mikä oli enemmän kuin kaikissa ansiopäivärahan saajissa. Vuonna 1999 lapsikorotuksia maksettiin 36 %:lle kaikista ansiopäivärahan saajista.

Taulukko 4. Ansioturvalta pudonneet lapsikorotusten mukaan²

	Pudonneet		Kaikki ansiopäivä- rahan saajat
	lkm	%	
Yhteensä	14 000	100,0	100,0
Ei lapsikorotuksia	7 345	52,5	64,1
1 lapsikorotus	2 941	21,0	15,8
2 lapsikorotusta	2 399	17,1	13,3
3 lapsikorotusta	1 315	9,4	6,9

² Kaikki saajat ovat vuoden 1999 aikana päivärahaa saaneita, ansioturvalta pudonneet aikavälillä 1.1.1996 - 30.6.1999 pudonneita.

Ammatti

Työttömän ammatti saadaan työvoimapolitiisesta lausunnosta ja se on siten työministeriön käyttämän luokituksen mukainen. Liitteessä 1 on esitetty pudonneiden ammatit kahden numeron tarkkuudella.

Taulukko 5. Ansioturvalta pudonneet ammatin mukaan

	Pudonneet		Kaikki ansiot. saajat v. 1999
	Lkm	%	%
Y h t e e n s ä	14 000	100	100
0. Tekninen, tieteellinen, lainopillinen humanistinen ja taiteellinen työ	1 060	7,6	10,5
1. Terveystenhoito, sosiaalialan työ	1 726	12,3	15,6
2. Hallinto- ja toimistotyö	1 935	13,8	13,2
3. Kaupallinen työ	1 020	7,3	7,9
4. Maa- ja metsätal.työ, kalastusala	520	3,7	3,4
5. Kuljetus- ja liikennetyö	459	3,3	3,5
6. Kaivos- ja louhintatyö sekä rakennustoiminta	1 043	7,3	9,4
7-8 Teollinen työ	3 098	22,3	22,1
9. Palvelutyö	2 109	15,1	11,6
X Ammattia ei voida luokitella	1 030	7,4	2,8

Eniten ansioturvalta pudonneita oli teollisen työn ammattiteissa: 3098 henkilöä, mikä oli 22 % kaikista pudonneista. Toisaalta teollisen työn ammattiryhmässä pudonneiden osuus vastaa ammattiryhmän ansiopäivärahan saajien osuutta kaikista saajista. Teollisuuden ammattiteista yleisin oli konepaja- ja rakennusmetallityö: 850 henkilöä. Ylivoimaisesti suurin pudonneiden ammattiryhmä oli kuitenkin sihteeri- ja toimistotyö, mikä liittyy tässä ammatissa teknologisen kehityksen myötä tapahtuneisiin muutoksiin ja toimistotyön yleisyyteen tukityönä. Sihteeri- ja toimistotyö oli ammatina 1339 pudonneella. Seuraavaksi suurin joukko tuli talonrakennustyöstä, 873 henkilöä. Muita yleisiä ammattiryhmiä pudonneilla olivat kiinteistönhoito- ja siivoustyö (830), majoitusliike- ja suurtaloustyö (805) sekä tavaroiden myyntityö (791). Yrittäjän ansiopäivärahalla pudonneita joukossa oli 10 henkilöä.

Työttömyyskassa

Liitteessä 2 on esitetty kassakohtaiset luvut ansioturvalta pudonneista. Eniten pudonneita oli Kunta-alan työttömyyskassassa, 3151 henkilöä, 22,5 % kaikista ansioturvalta pudonneista. Ansioturvalta pudonneiden osuus oli huomattavan paljon suurempi kuin Kunta-alan kassasta päivärahaa saaneiden osuus kaikista ansiopäivärahan saajista, mikä oli 13 prosenttia. Mitä ilmeisemmin ansioturvalta pudonneiden suureen määrään Kunta-alan työttömyyskassassa ovat vaikuttaneet tukityöllistetyt.

Ylipäänsä pudonneita oli eniten niissä työttömyyskassoissa, joiden ammattialoihin yleisimmät pudonneiden ammatit kuuluivat ja jotka olivat samalla myös suuria työttömyyskassoja. Kunta-alan työttömyyskassan jälkeen eniten ansioturvalta pudonneita oli Metallityöväen työttömyyskassassa pudonneita, 1131 henkilöä (8,1 % ansioturvalta pudonneista), Liikealan työttömyyskassassa 1068 (7,6 %) ja Rakennusalan työttömyyskassassa 947 (6,8 %).

TE-keskus

Lukumääräisesti eniten, 1833, pudonneita oli Uudenmaan TE-keskuksen alueella, jossa myös ansiopäivärahan saajia on ollut lukumääräisesti eniten. Sen alueella pudonneiden osuus oli kuitenkin pienempi kuin kaikkien ansiopäivärahan saajien osuus. Ansioturvalta pudonneiden osuus oli vastaavasti suurempi kuin kaikkien ansiopäivärahan saajien osuus Pohjois-Karjalan, Lapin, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun TE-keskuksen alueella.

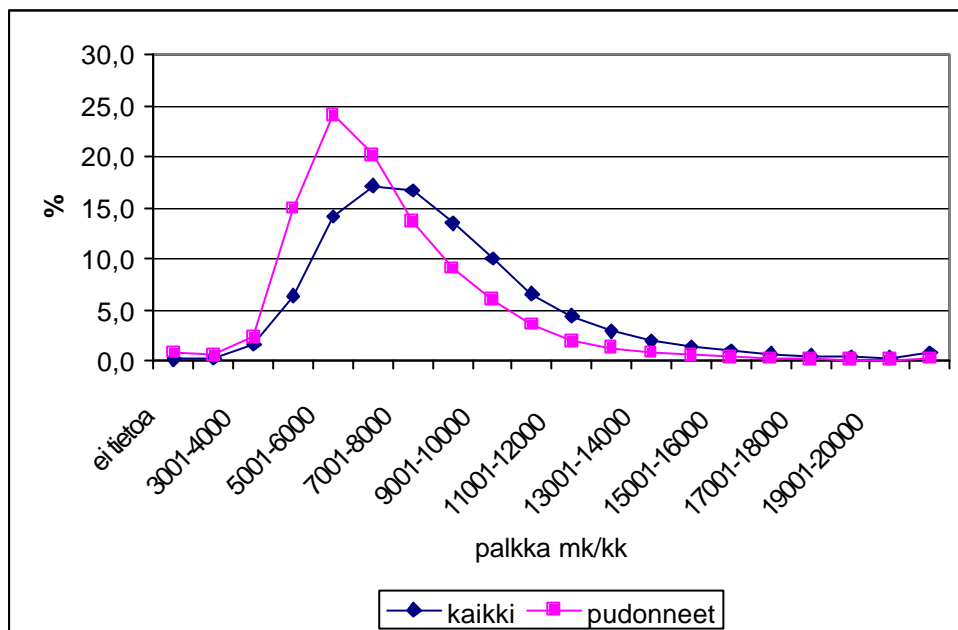
Taulukko 6. Ansioturvalta pudonneet TE-keskuksittain

TE-keskus	Ansioturvalta pudonneet		Kaikki saajat
	Lkm	%	%
Koko maa	14 000	100	100
Uusimaa	1 833	13,1	15,7
Varsinais-Suomi	984	7,0	8,4
Satakunta	855	6,1	6,1
Häme	827	5,9	7,2
Pirkanmaa	1 269	9,1	9,4
Kaakkois-Suomi	960	6,9	7,6
Etelä-Savo	616	4,4	3,9
Pohjois-Savo	955	6,8	5,7
Pohjois-Karjala	960	6,9	4,2
Keski-Suomi	897	6,4	5,8
Etelä-Pohjanmaa	445	3,2	3,8
Pohjanmaa	411	2,9	4,4
Pohjois-Pohjanmaa	1 270	9,1	8,0
Kainuu	576	4,1	3,3
Lappi	1 129	8,1	6,4

Ansiopäivärahan perusteena oleva palkka

Ansioturvalta pudonneista lähes neljänneksellä ansiopäivärahan perusteena oleva palkka oli ollut 5000 ja 6000 markan välillä; viidenneksellä palkka oli 6000 ja 7000 markan välillä. Pudonneista 72 %:lla palkka sijoittui 4000 ja 8000 markan välille. Tämän keskittymän suhteen ansioturvalta pudonneet erosivat selvästi kaikista ansiopäivärahan saajista.

Kuvio 2. Ansiopäivärahalta pudonneiden ja kaikkien ansiopäivärahan saajien jakauma päivärahan perusteena olevan palkan suhteen

Naisilla keskittymä 4000 ja 8000 markan välisiin palkkoihin oli huomattavasti suurempi kuin miehillä. Naisista 81 %:lla, mutta miehistä 61 %:lla palkka oli 4000 ja 8000 markan välillä. Päivärahan perusteena oleva palkka oli yli 10 000 mk 16 %:lla miehistä, mutta vain 4 %:lla naisista.

Jos työssäoloehto täyttyy ennen 500 päivän täyttymistä ja palkka määritellään tällöin uudestaan, niin päiväraha on vähintään 80 % aikaisemmasta päivärahasta. Vain 9 henkilöllä päivärahan suuruus oli määritelty suojasääntöä käyttäen. Vertailun vuoksi todettakoon, että kaikkiaan suojasääntöä oli käyttänyt 11 390 henkilöä vuonna 1999, mikä merkitsi että kaikista saajista lähes joka 30. oli käyttänyt suojasääntöä hyväkseen. Siitä ei ole saatavissa tietoa, olivatko nyt ansioturvalta pudonneet aiemmin pystyneet nollaamaan 500 päivän laskurin, mutta jos olisivat, niin suojasäännön vähäinen käyttö osoittaa, että he eivät ole tehneet sitä ottamalla vastaan matalapalkkaisempaa työtä. Palkka on ollut matala jo alun perin. Sen keskittymä viittaisi siihen, että suurella osalla, varsinkin naisilla, päivärahan perusteena oleva palkka on määritelty tukityöstä.

Taulukko 7. Ansioturvalta pudonneet päivärahan perusteena olevan palkan mukaan ja 80 %:n suojasäännön käytön mukaan

Palkka mk/kk	Kaikki				80 %:n suojasääntöä käyttäneet		
	Yhteensä	%	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
Yhteensä	14 000	100,0	5 792	8 208	9	7	2
Ei tietoa	106	0,8	40	66	0	0	0
alle 4000	391	2,8	81	310	0	0	0
4001-5000	2 085	14,9	706	1 379	0	0	0
5001-6000	3 367	24,1	1 067	2 300	0	0	0
6001-7000	2 821	20,2	956	1 865	1	1	0
7001-8000	1 900	13,6	810	1 090	3	3	0
8001-9000	1 263	9,0	678	585	3	1	2
9001-10000	828	5,9	510	318	2	2	0
10001-11000	495	3,5	347	148	0	0	0
11001-12000	263	1,9	199	64	0	0	0
12001-13000	171	1,2	136	35	0	0	0
13001-14000	112	0,8	82	30	0	0	0
14001-15000	71	0,5	62	9	0	0	0
15001-16000	44	0,3	40	4	0	0	0
16001-17000	24	0,2	24	0	0	0	0
17001-18000	13	0,1	12	1	0	0	0
18001-19000	10	0,1	9	1	0	0	0
19001-20000	9	0,1	9	0	0	0	0
20001-	27	0,2	24	3	0	0	0

Päivärahan taso

Palkan keskittymistä vastaten 75 %:lla pudonneista päiväraha oli 150 markan ja 250 markan välillä. Liitteessä 3 on esitetty pudonneiden päivarahajakauma 10 markan luokkavälillä.

Taulukko 8. Ansioturvalta pudonneet päivärahan suuruuden mukaan

Päiväraha mk/päivä	Kaikki		Miehet	Naiset
	Yhteensä	%		
Yhteensä	14 000	100,0	5 791	8 206
Ei tietoa	106	0,8	40	66
0.00- 50.00	36	0,3	8	25
50.01-100.00	193	1,4	42	151
100.01-150.00	554	4,0	161	393
150.01-200.00	5 020	35,9	1 852	3 168
200.01-250.00	5 426	38,8	1 975	3 451
250.01-300.00	2 018	14,4	1 194	824
300.01-350.00	559	4,0	438	121
350.01-400.00	71	0,5	66	5
400.01-	17	0,1	15	2

Työttömyyslaji

Viimeisin maksussa ollut ansiopäiväraha oli maksettu kokonaan työttömän päivärahana 90 %:lle saajista. Osa-aikatyö ja satunnainen työ olivat yhtä harvinaisia perusteita, kumpikin olivat perusteena 3 %:ssa tapauksista. Lomautus oli perusteena 1,5 %:ssa tapauksista.

4. Kelan työttömyysturvan piirissä

Ansioturvalta pudonneista 14 000 henkilöstä 13 025 henkilöä (93 %) oli siirtynyt työmarkkinatuella. Yhteensä 975 henkilöä (7 %) ei ollut hakenut työmarkkinatukea ansioturvalta putoamisen jälkeen vuoden 2001 toukokuun loppuun mennessä. Miehiä heistä oli 430 ja naisia 545.

Ensimmäistä kertaa perusturvan piiriin tuli 8541 henkilöä, 61 % pudonneista. Sukupuolten välillä oli selkeä ero: miehistä 54 % ja naisista 66 % sai ensimmäistä kertaa korvausta Kelalta.

Pudonneista 14 000 henkilöstä 3 320, lähes neljännes (23,7 %) oli ollut perusturvan piirissä jo vuonna 1994. Sukupuolten välillä on tässäkin selkeä ero: miehistä 30 % ja naisista 19 % oli ollut perusturvan piirissä vuonna 1994. Vuonna 1995 perusturvan piirissä oli ollut hieman enemmän: 3415 henkilöä (24,4 %). Vuonna 1996 määrä putosi 2 364 henkilöön (17 %). Jos 500 päivän enimmäisajan saavuttaneet ovat olleet lähes yhdenjakoisesti työttöminä, työssäoloehto on täytynyt hankkia vuosina 1996 – 1997. Vuosina 1997 – 1998 he ovat olleet ansioturvan piirissä.

Taulukossa 9 on esitetty vuoden aikana perusturvan piirissä olleet, vuoden aikana perusturvan piiriin tulleet uudet ja vuoden aikana perusturvan saajista poistuneet. Uudeksi saajaksi henkilö on katsottu, jos hän on saanut Kelan työttömyyskorvauksia kyseisenä vuonna, mutta ei edellisellä vuonna. Vuoden aikana poistuneeksi henkilö on katsottu, jos hän on saanut Kelan korvausta kyseisenä vuonna, mutta ei seuraavana.

Taulukko 9. Perusturvan saajat vuoden aikana, vuoden aikana tulleet uudet ja vuoden aikana poistuneet

	1994	1995	1996	1999	2000	2001
Kaikki						
Uusia saajia		1 067	348	12 880	119	111
Saajia vuoden aikana	3 320	3 415	2 364	12 893	9 101	5 888
Poistuneita henkilöitä	972	1 399	2 331	3 911	3 324	
Miehet						
Uusia saajia		442	177	5 298	52	49
Saajia vuoden aikana	1 768	1 745	1 267	5 304	3 796	2 657
Poistuneita henkilöitä	465	655	1 247	1 560	1 188	
Naiset						
Uusia saajia		625	171	7 582	67	62
Saajia vuoden aikana	1 552	1 670	1 097	7 589	5 305	3 231
Poistuneita henkilöitä	507	744	1 084	2 351	2 136	

Rekisteritietoa ei ole siitä, milloin vuonna 1994 perusturvan piirissä olleet ovat ensimmäistä kertaa tulleet perusturvan piiriin. Vuonna 1995 ensimmäistä kertaa perusturvalle tuli 1 067 henkilöä (7,6 %) ja vuonna 1996 327 henkilöä (2,3 %).

Vuonna 1994 peruspäivärahaa saaneista kaksi kolmasosaa oli vanhalla peruspäivärahalla ja yksi kolmasosa työmarkkinatuella. Peruspäivärahalla olleiden määrä laski seuraavina vuosina, mikä johtui perusturvaa

koskevien lainmuutosten siirtymäsäännöksestä. Jos päivärahakausi oli alkanut ennen 1.1.1994, jatkettiin tarveharkintaisen peruspäivärahan maksamista vähintään 300 päivää. Tarveharkintaista peruspäivärahaa maksettiin enintään 31.12.1995 saakka. Siirtymäsäännön vuoksi vuonna 1995 neljäsosa perusturvaa saaneista oli sellaisia, jotka olivat vuoden aikana saaneet sekä peruspäivärahaa että työmarkkinatukea.

Taulukko 10. Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen piirissä aiemmin olleet

	1994	1995	1996
Perusturva yhteensä	3320	3415	2364
Peruspäiväraha	2257	1590	352
Työmarkkinatuki	1144	2678	2206

Useimmat niistä, jotka ovat aiemmin saaneet Kelan etuutta, ovat olleet joko vanhan tarveharkintaisen perusturvan piirissä tai työmarkkinatuella siksi, että eivät olleet täyttäneet työssäoloehdot, koska 87 % niistä, joille oli maksettu työmarkkinatukea vuosina 1999 - 2001, putosi ansioturvalta työmarkkinatuella ensimmäistä kertaa. Toista kertaa työmarkkinatuella siirtyi 12 %.

Taulukko 11. Ansioturvalta putoamiskerrat vv. 1994 - 2001

Ansioturvalta siirtymiskertoja	Kaikki lkm	Miehet	Naiset	Kaikki %	Miehet	Naiset
Yhteensä	13 025	5 362	7 663	100	100	100
ei tietoa	56	31	25	0,4	0,6	0,3
1	11 327	4 529	6 798	87,0	84,5	88,7
2	1 611	785	826	12,4	14,6	10,8
3	31	17	14	0,2	0,3	0,2

Mukana ovat vain ne henkilöt, joille maksettu Kelasta työmarkkinatukea vv. 1999 - 2001

Kesto perusturvassa

Kelasta oli maksettu korvauksia vain yhden vuoden aikana viidennekselle ansioturvalta pudonneista, samoin viidennekselle oli maksettu kahden vuoden aikana. Yleisintä on korvausten saanti kolmen vuoden aikana, jolta ajalta korvausta oli saanut 32 %. Vähintään neljän vuoden aikana korvauksia oli maksettu 23 %:lle. On muistettava, että tässäkin vuodet ovat vain vuodesta 1994 alkaen. Työttömyyskorvausten kokonaisuikaan on lisättävä ansioturvan kaksi vuotta, useamman kerran pudonneilla enemmänkin.

Lapsikorotusten saajat

Vuonna 1999 työmarkkinatukea saaneista 48 %:lle oli maksettu lapsikorotuksia, miehistä 40 %:lle ja naisista 54 %:lle. Vuonna 2001 lapsikorotusten saajien osuus oli pudonnut keskimäärin 10 prosenttiyksikköä.

Taulukko 12. Lapsikorotusten saajat työmarkkinatuessa

Lapsikorotusten saajat			
	1999	2000	2001
lkm			
Kaikki	6200	4038	2250
Miehet	2123	1393	880
Naiset	4077	2645	1370
% saajista			
Kaikki	48,1	44,5	38,6
Miehet	40,0	36,8	33,6
Naiset	53,7	50,0	42,7

Taulukossa 13 on tarkasteltu kuinka monelle ansioturvassa lapsikorotuksia saaneista on vuosina 1999 - 2001 maksettu lapsikorotuksia työmarkkinatuessa . Taulukon prosentit on laskettu ansioturvan lapsikorotusten saajista. Niistä henkilöistä, joille oli ansioturvassa maksettu lapsikorotuksia, yli 90 %:lle maksettiin lapsikorotuksia työmarkkinatuessakin vuonna 1999. Vuonna 2000 osuus oli noin 60 % ja vuonna 2001 runsaat 30 %.

Taulukko 13. Työmarkkinatuen lapsikorotukset vuosittain

Lapsikorotusten määrä ansioturvassa	Pudonneita yhteensä	Lapsikorouksia vuonna 1999		Lapsikorotuksia vuonna 2000		Lapsikorotuksia vuonna 2001	
		Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
0	7 345	164	2,2	155	2,1	105	1,4
1	2 941	2 657	90,3	1 675	57,0	920	31,3
2	2 399	2 170	90,5	1 396	58,2	752	31,3
3	1 315	1 209	91,9	812	61,7	473	36,0
Yhteensä	14 000	6 200	44,3	4 038	28,8	2 250	16,1

Vuonna 1999, jolloin työmarkkinatukea on maksettu ansioturvalla pudonneille ilman tarveharkintaa, lapsikorotuksia saaneiden osuus oli 48 % kaikista työmarkkinatuen saajista eli osuus oli sama kuin heidän osuutensa oli ansioturvassakin. Jos oletetaan, että suhde lapsikorotuksia saaneiden ja niiden välillä joilla ei ollut lapsia vuonna 2001 olisi ollut sama kuin se oli vuonna 1999, niin lapsikorotusten saajia olisi tuolloin täytynyt olla 1150 henkilöä enemmän kuin mitä heitä todellisuudessa oli. Tämän pohjalta ei kuitenkaan voida sanoa, että tarveharkinta olisi yksin vaikuttanut 9 % ssa tapauksista. Todennäköisesti heidän poistumiseensa työmarkkinatueltä on osittain vaikuttanut myös parempi työllistyminen (iän perusteella)..

Aktiiviaajan työmarkkinatuki

Työmarkkinatukeen liittyy velvoitteita osallistua työllistämistä edistävään toimintaan. Tällaisia aktivointitoimenpiteitä ovat mm. työvoimapolitiittinen koulutus, työharjoittelu ja kuntoutus. Vuonna 1998 otettiin käyttöön yhdistelmätuki, jossa työllistämistuki ja työmarkkinatuki maksetaan työnantajalle. Yhdistelmätuella työllistetyt saavat normaalia palkkaa. Yhdistelmätuen saannin ehtona on, että henkilö on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän tai työmarkkinatukea 500 päivää.

Yhdistelmätuki oli yleisin aktivointitoimenpide, mihin ansioturvalla pudonneet osallistuivat. Vuonna 1999 neljännes työmarkkinatuella siirtyneistä oli ollut työllistettynä yhdistelmätuella, vuonna 2000 heidän osuutensa oli 28 %. Aktiivitoimenpiteisiin osallistuneiden naisten määrä oli miesten määrää suurempi.

Taulukko 14. Aktiivitoimenpiteisiin osallistuneet

	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Kaikki	lkm			%		
Yhdistelmätuki	1516	2519	1283	11,8	27,7	21,8
Työv.pol.koulutus	1395	1466	637	10,8	16,1	10,8
Työharjoittelu	212	257	115	1,6	2,8	2,0
Avo- tai kuntoutus	223	235	114	1,7	1,8	0,9
Miehet						
Yhdistelmätuki	372	664	352	7,0	17,5	13,2
Työv.pol.koulutus	566	635	277	10,7	16,7	10,4
Työharjoittelu	77	91	34	1,5	2,4	1,3
Avo- tai kuntoutus	72	79	38	1,4	2,1	1,4
Naiset						
Yhdistelmätuki	1144	1855	931	15,1	35,0	28,8
Työv.pol.koulutus	829	831	360	10,9	15,7	11,1
Työharjoittelu	135	166	81	1,8	3,1	2,5
Avo- tai kuntoutus	151	156	76	2,0	2,9	2,4

5. Työttömyyden päättymisen syyt

Päättymisten syitä tutkittiin vuodesta 1998 alkaen vuoden 2001 kesäkuuhun. Työttömyys oli kirjattu päättyneeksi 62 023 kertaa, joten keskimäärin yhtä henkilöä kohden päättymisiä oli 4,4. Työttömyyden katkon pituudella ei ole merkitystä, vaan yksikin päivä voi katkaista työttömyyden. Taulukossa 7 on esitetty työttömyyden päättymiset vuosittain. Vuoden 1999 työttömyyden päättymiset on kuitenkin eroteltu sen mukaan onko työttömyys katkennut ennen 500 päivän täyttymistä (v. 1999 e) vai sen jälkeen (v. 1999 j). Jakso ennen 500 päivän täyttymistä on ollut keskimäärin lyhyempi kuin 500 päivän täyttymisen jälkeinen jakso, mikä osittain vähentää ennen 500 päivän täyttymistä tapahtuneita päättymisiä suhteessa 500 päivän jälkeisiin päättymisiin. Vuoden 2001 kohdalla on huomattava, että se käsittää vain puolen vuoden ajan.

Kaikkein yleisin työttömyyden päättymisen syy oli se, että henkilö oli saanut itse työpaikan. 47 %:lla työnhaun päättymisistä tämä oli perusteena. Tämä peruste ei näytä kasautuneen niin, että vain jotkut henkilöt olisivat jatkuvasti tehneet keikkatöitä, vaan myös saajakohtaisesti tarkasteltuna 47 % oli tarkasteluvälin aikana saanut itse työpaikan. Tarkastelujakson aikana yhtä itse työpaikan saanutta henkilöä kohden työpaikan saamisia oli 4,4 kappaletta. Tapahtumia on vuonna 2000 huomattavasti enemmän, 9012 kpl, kuin vuonna 1998, jolloin työnhaun oli päättynyt tästä syystä 6798 kertaa. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että 500 päivän täyttymisen jälkeen on pyritty innokkaammin hankkimaan töitä kuin ennen sitä.

Toiseksi eniten, 12 944 kappaletta, päättymistapahtumia oli siksi, että henkilö oli sijoitettu toimenpitein. Saajakohtaisesti tarkasteltuna tämä oli ylivoimaisesti yleisin syy. 61 % kaikista pudonneista oli tarkastelujakson aikana sijoitettu toimenpitein. Sijoitettuja henkilöitä kohden sijoituksia oli keskimäärin 1,5. Sijoituksia on ollut enemmän 500 päivän täyttymisen jälkeen.

Yleisille työmarkkinoille tapahtuneita työn välityksiä oli 3601 kappaletta, jotka kohdentuivat 2373 henkilöön, joten henkilö kohden välityksiä oli 1,5 kertaa. Näyttäisi siltä, että välitystapahtumatkin ovat kasvaneet sen jälkeen, kun henkilö on pudonnut ansioturvalta. Vuonna 1998 651 eri henkilöä oli välitetty avoimille työmarkkinoille, vuonna 2000 vastaava luku oli 890.

Työvoimakoulutuksen oli aloittanut 4934 henkilö saajista. Yksi henkilö oli aloittanut työvoimakoulutuksen keskimäärin 1,3 kertaa, sillä työvoimakoulutuksen aloittamisia oli kaiken kaikkiaan 6 603 kappaletta. Työvoimakoulutuksen aloittaminen on ollut huomattavasti yleisempää ennen 500 päivän täyttymistä. Vuonna 1998 työvoimakoulutuksen aloitti 2577 henkilöä, kun vuonna 2000 luku oli puolet pienempi, 1237. Tähän eroon on todennäköisenä selityksenä se, että vuonna 1998 saattoi työvoimakoulutusta lukea työssälöehtoon.

Muun koulutuksen oli aloittanut 539 henkilöä. Tämä syy vähiten esiintyy useamman kerran samoilla henkilöillä. Kuitenkin koulutuksen aloittamisia oli jonkin verran enemmän kuin henkilöitä: 602 kpl.

Työvoiman ulkopuolelle oli siirtynyt kaikkiaan 3240 henkilöä, 23 % kaikista. Kysymys ei kuitenkaan ole ollut lopullisista siirtymistä, sillä tapauksia oli kaiken kaikkiaan 4553 kpl. Samalla henkilö oli siten siirtynyt työvoiman ulkopuolelle 1,4 kertaa.

Taulukko 15. Työttömyyden päättymiset syyn mukaan

Kaikki kirjatut tapahtumat vv. 1998 - 2001

Työttömyyden päättymisen syy	Yhteensä	%	v. 1998	v. 1999 e	v. 1999 j	v. 2000	v. 2001*	Ei tietoa
Yhteensä	62023	100	16872	3022	17587	17396	6788	358
Ei päättynyt tai päättymissyy puuttuu	478	0,8	41	10	25	38	6	358
Sijoitettu toimenpitein	12944	20,9	3878	168	4501	3210	1187	0
Välitetty töihin yleisille työmarkkinoille	3601	5,8	755	130	1095	1119	502	0
Lomautus tai lyh. työviikko päättynyt	110	0,2	24	6	29	39	12	0
Saanut itse työpaikan	28873	46,6	6798	1765	7751	9012	3547	0
Aloittanut työvoimakoulutuksen	6603	10,6	2842	336	1547	1334	544	0
Siirtynyt työvoiman ulkopuolelle	4553	7,3	1238	330	1274	1250	461	0
Muu syy tai ei tietoa	4238	6,8	1043	257	1177	1249	512	0
Aloittanut muun koulutuksen	602	1	246	16	184	142	14	0
Siirtynyt työnhakuun ETA-valtioon	19	0	7	4	4	2	2	0

Saajakohtaisesti

Henkilö mukana, jos kerrankin työttömyys päättynyt kyseisestä syystä kyseisenä vuonna

Työttömyyden päättymisen syy	Yhteensä	%	v. 1998	v. 1999 e	v. 1999 j	v. 2000	v. 2001*	Ei tietoa
Yhteensä	14000	100	9521	1790	10431	8460	4260	358
Ei päättynyt tai päättymissyy puuttuu	465	3,3	38	10	21	34	6	358
Sijoitettu toimenpitein	8531	60,9	3629	164	4300	2954	1161	0
Välitetty töihin yleisille työmarkkinoille	2373	17	651	106	906	890	430	0
Lomautus tai lyh. työviikko päättynyt	58	0,4	17	4	14	22	10	0
Saanut itse työpaikan	6569	46,9	2526	756	3379	3097	1559	0
Aloittanut työvoimakoulutuksen	4934	35,2	2577	329	1442	1237	524	0
Siirtynyt työvoiman ulkopuolelle	3240	23,1	1074	303	1153	1104	439	0
Muu syy tai ei tietoa	3062	21,9	962	246	1062	1099	491	0
Aloittanut muun koulutuksen	539	3,9	211	16	177	138	14	0
Siirtynyt työnhakuun ETA-valtioon	19	0,1	7	4	4	2	2	0

* Vuoden 2001 luvut käsittävät ajan tammi-kesäkuu 2001

Jos katsotaan viimeisintä työttömyyden päättymisen syytä, niin tällöinkin toimenpitein sijoittaminen oli hieman yleisempää (31%) kuin se, että henkilö oli saanut itse työpaikan (27 %). Kolmanneksi yleisin syy (11 %) oli siirtyminen työvoiman ulkopuolelle. Työvoimakoulutuksen aloittaminen oli syynä 9 %:lla henkilöistä. Tyypillisimmillään viimeisin työttömyyden päättymisen syy ja ajankohta oli henkilön sijoittaminen toimenpitein vuonna 2000. Myös toimenpitein sijoittaminen vuonna 1999, enimmäisajan täyttymisen jälkeen oli yleinen viimeisenä päättymissyynä (1200 henkilöä). Tällöin työttömät oli mahdollista sijoittaa työhön yhdistelmätuella.

Taulukko 16. Viimeisin työttömyyden päättymisen syy

Työttömyyden päättymisen syy	Yhteensä	%	v. 1998	v. 1999 e	v. 1999 i	v. 2000	v. 2001*	Ei tietoa
Yhteensä	14 000	100,0	381	108	3 368	5 525	4 260	358
Ei päättynyt tai päättymissy puuttuu	377	2,7	4	1	5	8	1	358
Sijoitettu toimenpitein	4 349	31,1	102	7	1 200	1 898	1 142	0
Välitetty töihin yleisille työmarkkinoille	1 047	7,5	21	5	223	423	375	0
Lomautus tai lyhennetty työviikko päättyi	19	0,1	3	0	4	5	7	0
Saanut itse työpaikan	3 831	27,4	89	40	869	1 387	1 446	0
Aloittanut työvoimakoulutuksen	1 275	9,1	80	10	201	509	475	0
Siirtynyt työvoiman ulkopuolelle	1 549	11,1	51	34	465	620	379	0
Muu syy tai ei tietoa	1 323	9,5	27	10	294	572	420	0
Aloittanut muun koulutuksen	223	1,6	4	1	105	101	12	0
Siirtynyt työnhakuun ETA-valtioon	5	0,0	0	0	2	1	2	0

* Vuoden 2001 luvut käsittävät ajan tammi-kesäkuu 2001

6. Henkilöt, jotka eivät ole saaneet työmarkkinatukea enimmäisajan täyttymisen jälkeen

Sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole saaneet työmarkkinatukea ansioturvalta putoamisen jälkeen oli 975. Miehiä heistä oli 430 ja naisia 545. Miesten osuus oli muutaman prosenttiyksikön korkeampi kuin kaikissa ansioturvalta pudonneissa. Neljännes heistä oli aikaisemmin ollut perusturvan piirissä. 723 henkilöä (5 % kaikista pudonneista) oli sellaisia, jotka eivät ole aikaisemminkaan (ainakaan vuodesta 1994 lähtien) ole saaneet Kelasta työttömyyskorvausta.

Työttömyyden päättymisen syy

Mihin työttömyys oli päättynyt niillä henkilöillä, jotka eivät olleet saaneet työmarkkinatukea ansioturvalta putoamisen jälkeen? Kaiken kaikkiaan näitä henkilöitä oli 975. Vajaalla 100 henkilöllä (8 %:lla) ei ollut merkintää työttömyyden päättymisestä putoamisen jälkeen. Seuraavassa taulukossa on esitetty viimeisimmät syyt putoamisen jälkeen sen vuoden mukaan, jolta viimeisin päättyminen löytyy. Yhteensä 274 henkilöllä oli putoamisen jälkeen viimeisimpänä syynä se, että oli saanut itse työpaikan, 113 henkilö oli saanut itse työpaikan putoamisvuonna. 194 henkilöä oli viimeksi sijoitettu toimenpitein. Työvoiman ulkopuolelle oli siirtynyt 101 henkilöä.

Taulukko 17. Henkilöt, jotka eivät saaneet työmarkkinatukea putoamisen jälkeen viimeisimmän työttömyyden syyn mukaan

Työttömyyden päättymisen syy	j yht.	v. 1999 j	v. 2000	v. 2001*	Ei tietoa
Yhteensä	897	406	235	203	53
Ei päättynyt tai päättymissyy puuttuu	53				53
Sijoitettu toimenpitein	194	99	49	46	
Välitetty töihin yleisille työmarkkinoille	69	26	23	20	
Lomautus tai lyhennetty työviikko päättynyt	0				
Saanut itse työpaikan	274	113	77	84	
Aloittanut työvoimakoulutuksen	42	5	18	19	
Siirtynyt työvoiman ulkopuolelle	101	63	28	10	
Muu syy tai ei tietoa	151	94	34	23	
Aloittanut muun koulutuksen	12	5	6	1	
Siirtynyt työnhakuun ETA-valtioon	1	1			

Palkkajakauma

Ne henkilöt, jotka eivät tulleet työmarkkinatuella ansioturvalta putoamisen jälkeen, olivat hieman parempi palkkaisia kuin ansioturvalta pudonneet keskimäärin. Kun kaikista pudonneista 73 %:lla oli päivärahan perusteena oleva palkka 4000 markan ja 8000 markan välillä, ei-työmarkkinatuella tulleeilla palkkakeskittymä oli 5000 markan ja 9000 markan välillä, mihin sijoittui 61 % henkilöistä. Miehillä ero näiden välillä oli selvempi: kun kaikista pudonneista miehistä 16 %:lla oli yli 10 000 markan palkka, niin niistä, jotka eivät tulleet työmarkkinatuella 30 %:lla oli yli 10 000 markan palkka.

Taulukko 18. Ei työmarkkinatuella tulleet päivärahan perusteena olevan palkan mukaan

	Kaikki		Miehet		Naiset	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Yhteensä	975	100	430	100,0	545	100,0
Ei tietoa	14	1,4	4	0,9	10	1,8
alle 5000	117	12	47	10,9	70	12,8
5001-6000	149	15,3	38	8,8	111	20,4
6001-7000	176	18,1	58	13,5	118	21,7
7001-8000	142	14,6	48	11,2	94	17,2
8001-9000	124	12,7	61	14,2	63	11,6
9001-10000	81	8,3	43	10,0	38	7,0
10001-11000	54	5,5	34	7,9	20	3,7
11001-12000	28	2,9	18	4,2	10	1,8
12001-13000	28	2,9	22	5,1	6	1,1
13001-14000	21	2,2	17	4,0	4	0,7
14001-15000	13	1,3	12	2,8	1	0,2
15001-20000	21	2,1	21	4,9	0	0,0
20001-	7	0,7	7	1,6	0	0,0

7. Työmarkkinatuella pysyminen

Kun vuonna 1999 työmarkkinatuen saajina oli 12 893, 92 % pudonneista, niin vuonna 2000 työmarkkinatuen saajia oli 9 101 henkilöä, 65 % ja vuonna yhteensä 5 888 henkilöä, 42 % pudonneista. Syynä työmarkkinatuella poistumiseen voi olla jokin em. työttömyyden päättymisen syy tai työmarkkinatuen tarveharkintaisuus 180 ensimmäisen päivän jälkeen. Aktivointitoimenpiteiden aikana työmarkkinatuki on tarveharkinnatonta ja näitä päiviä ei lueta 180 päivän aikaan.

Vuosina 1999 – 2001 työmarkkinatukea maksettiin kaikkiaan 13 025 henkilölle. Täyden, työttömyysajan työmarkkinatuen keston mukaan he jakaantuivat seuraavasti.

Taulukko 19. Työmarkkinatukea saaneet täyden työttömyysajan turvan keston mukaan

Täyden, passiivisen työmarkkinatuen kesto	Kaikki	%	Miehet	Naiset
Yhteensä	13 025	100	5 362	7 663
Ei passiivista työmarkkinatukea	81	1	23	58
Alle 180 pv	5 736	44	2 171	3 565
Tasan 180 päivää	1 671	13	370	1 301
Yli 180 päivää	5 537	43	2 798	2 739

Tasan 180 päivää passiivista ja täyttä työmarkkinatukea oli saanut 1671 henkilöä (13 %) Heistä lähes puolet (817) oli saanut myöhemmin tarveharkintaista työmarkkinatukea. Voidaan olettaa että runsas puolet (854) oli poistunut työmarkkinatuella siksi, että tarveharkinnan vuoksi ei jäänyt maksettavaa.. Tarveharkinnan vuoksi poistui tuen piiristä 7 % kaikista työmarkkinatuella siirtyneistä, miehistä 2 % ja naisista 14 %.

Kaiken kaikkiaan tarveharkintaista työmarkkinatukea oli jossakin vaiheessa saanut 1498 henkilöä, 11,5 % kaikista työmarkkinatuella siirtyneistä. Osalle niistäkin, jotka olivat saaneet täyttä työmarkkinatukea yli 180 päivää, oli jossakin vaiheessa maksettu tarveharkintaista työmarkkinatukea.

8. Ansioturvalle palanneet

Ansioturvalle palanneita joukosta oli 3 795 henkilöä eli 27 % pudonneista. Vuoden 2000 ensimmäisen neljänneksen lopussa ansioturvalle oli 1866 henkilöä eli 13 % pudonneista. Mahdollisesti osa heistä on voinut palata ansioturvan piiriin jo vuoden 1999 puolella.³ Vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen lopussa ansioturvalle palanneita oli 2992 (21 %). Tuolloin siis 803 henkilöä, 5,7 % palanneista oli poistunut ansioturvan piiristä. Ilmeisesti vuoden 1997 alussa toteutettu lainmuutos on osaltaan vaikuttanut nopeaan paluuseen ansioturvalle. Vaikka työssäoloehdot tuolloin pidennettiin, niin työttömyysturvalakia muutettiin tuolloin siten, että työssäoloehdot ei ole tarvinnut täyttää kokonaan 500 päivän täyttymisen jälkeen (kuten oli tilanne aikaisemmin), vaan työssäoloehdot on voitu ottaa mukaan työssäoloa myös enimmäisajan täyttämistä edeltäneeltä ajalta.

³ Ansioturvan rekisteristä ei vuodelta 1999 ollut saatavissa tietoa, jonka pohjalta olisi voinut selvittää ansioturvalle paluuta vuoden 1999 aikana.

Taulukko 20. Ansioturvalle uudelleen palanneet

	lkm	%	%
Pudonneet	14 000	100	
Palanneet	3 795	27	100
1. nelj. 2000	1 866	13	49
2. nelj. 2000	2 153	15	57
3. nelj. 2000	2 335	17	62
4. nelj. 2000	2 743	20	72
1. nelj. 2001	2 992	21	79
Poistuneet	803	6	21

Liitteessä 4 on esitetty ansioturvalle palanneet työttömyyskassoittain ja vuosineljänneksittäin. Tekstiili- ja vaatetyöväen työttömyyskassassa palanneiden osuus 41 % pudonneista. Tätä korkeampi osuus oli Perusalojen Toimihenkilöiden työttömyyskassassa, jossa pudonneista yli puolet oli palannut takaisin ansioturvalle, mutta pudonneiden lukumäärä oli ollut vähäinen (38 henkilöä). Ansioturvalle palanneiden osuus oli korkein rakennusalan kassoissa (Rakennusalan työttömyyskassa 37 %, Sähköalan työttömyyskassa, 30 %), terveydenhuoltoalan kassoissa (Terveydenhuoltoalan työttömyyskassa 37 %, Lähi- ja Perushoitajien työttömyyskassa, 30 %) ja kaupan alan kassoissa (Merkonomien työttömyyskassa 30 %, Liikealan työttömyyskassa 29 %). Palanneiden osuus oli siis korkein aloilla, joissa lyhytaikaista työtä on tarjolla.

Alueelliset erot olivat ansioturvalle palaamisen suhteen suuret. Ansioturvalle palanneiden osuus oli sitä suurempi mitä korkeampi alueen työttömyysaste ja sen johdosta mitä enemmän työllisyysmäärärahoja oli käytettävissä tukityöhön. Pohjois-Karjalan ja Kainuun TE-keskusten alueen pudonneista viidesosa oli ansioturvan piirissä jo vuoden 2000 ensimmäisen neljänneksen aikana. Vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen loppuun mennessä ansioturvalle palasi takaisin runsaasti yli 30 % Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin TE-keskusten alueen pudonneista. Selvästi vähiten, 17 % ansioturvalle palanneita oli Uudenmaan TE-keskuksen alueella.

Taulukko 21. Ansioturvalle palanneet TE-keskuksen mukaan

TE-keskus	Ansio- turvalta pudonneita yhteensä	P a l a n n e i t a Yhteensä	
	Lkm	Lkm	%
Koko maa	14 000	3 795	27
Ulkom. ja tuntematon	13	5	38
Uusimaa	1 833	307	17
Varsinais-Suomi	984	224	23
Satakunta	855	221	26
Häme	827	172	21
Pirkanmaa	1 269	317	25
Kaakkois-Suomi	960	261	27
Etelä-Savo	616	225	37
Pohjois-Savo	955	294	31
Pohjois-Karjala	960	345	36
Keski-Suomi	897	232	26
Etelä-Pohjanmaa	445	120	27
Pohjanmaa	411	112	27
Pohjois-Pohjanmaa	1 270	366	29
Kainuu	576	214	37
Lappi	1 129	380	34

Ansioturvalle palaamista on tarkasteltu vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen loppuun saakka.

Ansioturvalle palanneet erottuivat myös iän mukaan. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä suurempi osa palasi takaisin ansioturvalle. 55-59 vuotiaista, joita joukossa tosin oli vain 230 henkilöä, 75 % oli palannut takaisin ansioturvalle. Pudonneista puolet oli ansioturvalla jo vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tämän ryhmän suurta osuutta selittää työllisyyslain 18 §:n mukainen työllistämismääräys. Kun vuoden 1997 alussa korotettiin työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden ikäraja 55 vuodesta 57 vuoteen, säädettiin vuonna 1942 tai sen jälkeen syntyneelle 55 vuotta täyttäneelle, jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa 500 päivään enimmäisaika, ja joka oli aiemmin voimassa olleiden säännösten nojalla oikeutettu lisäpäiviin, oikeus kuntoutukseen, koulutukseen tai kunnan järjestämään 10 kuukauden työhön. Työllistämismääräyksen tavoitteena on viimesijaisena keinona kerryttää 55 vuotta täyttäneen työnhakijan työttömyysturvan työssälöyhto, jotta henkilö pääsisi ns. työttömyyseläkeputkeen.

Taulukko 22. Ansiosidonnaiselle palanneet iän mukaan

Ikä	Ansio- turvalta pudonneet	Palanneita yhteensä	Ansioturvalla 1. nelj. 2001 lopussa		
	Lkm	Lkm	%	Lkm	%
Yhteensä	14 000	3 795	27	2992	21
20-24	599	112	19	84	14
25-29	1 549	295	19	208	13
30-34	2 072	473	23	367	18
35-39	2 241	591	26	450	20
40-44	2 337	668	29	508	22
45-49	2 475	701	28	556	22
50-54	2 497	782	31	651	26
55-59	230	173	75	168	73

9. Yhteenveto tilanteesta vuonna 2001

Vuoden 1999 ensimmäisellä puoliskolla ansioturvalta pudonneiden 14 000 henkilön tilanne oli vuonna 2001 seuraava:

- työmarkkinatuella oli edelleen 42 %
- ansioturvalle palanneita oli viidennes (vuoden 2001 I neljänneksen aikana ansiopäivärahaa saaneet)
- työttömyysturvan piiristä oli poistunut 37 % , tarveharkinnan vuoksi 7 % ja 30 % muusta syystä

Uudenmaan TE-keskuksen alueen pudonneista huomattavasti enemmän kuin maan muissa osissa ei saanut enää vuoden 2001 aikana työttömyysturvamaksuja. Yli 40 prosenttiin yltävät tässä suhteessa myös Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa. Työttömyysturvan piiristä poistuneiden osuus oli matalimmillaan - alle 30 % - Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Lapissa.

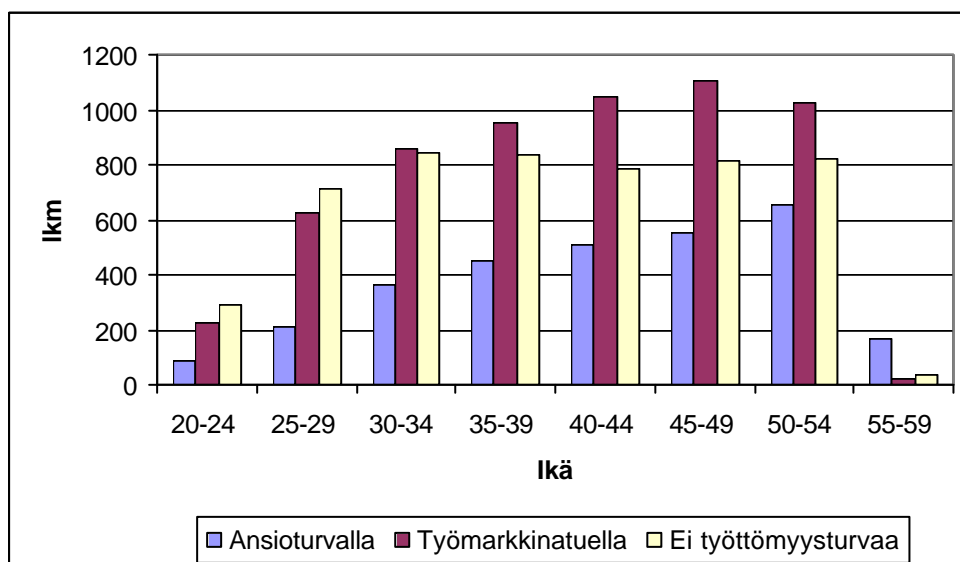
Taulukko 23. Henkilöiden tilanne vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen aikana

Ikä	Ansioturvalta pudonneet		Ansioturvalle palanneita		Kelan työmarkkinatuella		Ei työttömyysturvamaksuja	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Kaikki	14000	2992	21,4	5866	41,9	5142	36,7	
20-24 v.	599	84	14	226	37,7	289	48,2	
25-29 v.	1549	208	13,4	625	40,3	716	46,2	
30-34 v.	2072	367	17,7	858	41,4	847	40,9	
35-39 v.	2241	450	20,1	952	42,5	839	37,4	
40-44 v.	2337	508	21,7	1046	44,8	783	33,5	
45-49 v.	2475	556	22,5	1108	44,8	811	32,8	
50-54 v.	2497	651	26,1	1026	41,1	820	32,8	
55-59 v.	230	168	73	25	10,9	37	16,1	
Miehet	5792	1127	19,5	2658	45,9	2007	34,7	
Naiset	8208	1865	22,7	3208	39,1	3135	38,2	

Miehillä työmarkkinatuella edelleen olevien osuus oli suurempi kuin naisilla. Ilmeisesti tarveharkinta on vaikuttanut siihen, että naiset useammin kuin miehet eivät ole saaneet työttömyysturvamaksuja. Toisaalta naisilla myös ansioturvalle palanneiden osuus on suurempi kuin miehillä.

Vain alle 30-vuotiailla tyypillisin tilanne oli se, etteivät he olleet enää työttömyysturvan piirissä. Ansioturvalle palanneiden määrä oli sitä suurempi, mitä vanhemmasta ikäryhmästä oli kysymys. 55-vuotiaista oli ansioturvalle palannut 73 %, mikä selittyy työllisyyslain 18 §:n työllistämisvelvoitteesta.

Kuvio 3. Ansioturvalta pudonneiden tilanne vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen aikana.

Uudenmaan TE-keskuksen alueen pudonneista yli puolet ei ollut enää työttömyysturvan piirissä. Yli 40 prosenttiin ylsivät tässä suhteessa myös Varsinais-Suomi ja Pirkanmaa. Työttömyysturvan piiristä poistuneiden osuus oli matalimmillaan - alle 30 % - Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Lapissa.

Taulukko 24. Tilanne vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen aikana TE-keskuksittain

	Ansioturvalta pudonneet	Ansioturvalle palanneita		Kelan työmarkkinatuella		Ei työttömyys- turvamaksuja	
Te-Keskus	Lkm	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Yhteensä	14 000	2 992	21,4	5 866	41,9	5 142	36,7
Ulkom. ja tuntematon	13	2	15,4	3	23,1	8	61,5
Uusimaa	1 833	214	11,7	645	35,2	974	53,1
Varsinais-Suomi	984	179	18,2	376	38,2	429	43,6
Satakunta	855	173	20,2	395	46,2	287	33,6
Häme	827	135	16,3	371	44,9	321	38,8
Pirkanmaa	1 269	242	19,1	515	40,6	512	40,3
Kaakkois-Suomi	960	212	22,1	400	41,7	348	36,3
Etelä-Savo	616	177	28,7	257	41,7	182	29,5
Pohjois-Savo	955	229	24,0	436	45,7	290	30,4
Pohjois-Karjala	960	274	28,5	421	43,9	265	27,6
Keski-Suomi	897	179	20,0	397	44,3	321	35,8
Etelä-Pohjanmaa	445	89	20,0	190	42,7	166	37,3
Pohjanmaa	411	90	21,9	172	41,8	149	36,3
Pohjois-Pohjanmaa	1 270	287	22,6	555	43,7	428	33,7
Kainuu	576	185	32,1	258	44,8	133	23,1
Lappi	1 129	325	28,8	475	42,1	329	29,1

Ansiosidonnaiselle palanneet työttömyyskassoittain

	Ansio- turvalta pudonneita yhteensä	P a l a n n e i t a							Ansio- turvalta 1.nelj. 2001
		Yhteensä	2000			2001			
				1.nelj.	2.nelj.	3.nelj.	4.nelj.	1.nelj.	
Työttömyyskassa	Lkm	Lkm	%	%	%	%	%	%	Lkm
Yhteensä	14 000	3 795	27	13	15	17	20	21	2 992
Ammatinharjoittajien ja yrittäjien tk	5	1	20	20	20	20	0	0	0
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäin tk	285	69	24	14	14	12	16	18	52
Erityisalojen Toimihenkilöiden tk	177	44	25	12	13	16	19	20	36
Erityiskoulutettujen tk	64	15	23	9	9	16	16	17	11
Esittävien taitelijoiden tk	30	8	27	13	17	23	17	23	7
Farmaseuttisen ja Erityisteknisen Henkilöiden tk	11	0	0	0	0	0	0	0	0
Hotelli- ja ravintolatyöntekijäin tk	601	166	28	15	16	19	22	22	132
Ilmailu- ja Rautatiekuljetusalan tk	19	2	11	5	5	5	5	11	2
Insinöörien, Arkkitehtien ja Ekonomien tk	152	23	15	6	7	9	9	11	17
Journalistien tk	18	5	28	6	6	17	22	28	5
Julkisten alojen teknisten tk	122	26	21	9	13	14	16	13	16
Kemian tk	279	65	23	12	14	15	18	19	53
Kiinteistötyöntekijäin tk	182	47	26	13	14	18	21	20	36
Kunnallisvirkamiesten tk	600	175	29	14	16	17	22	22	134
Kunta-alan tk	3 151	805	26	13	15	17	19	21	656
Lakimiesten tk	6	0	0	0	0	0	0	0	0
Liikealan tk	1 068	307	29	13	17	17	21	24	252
Lähi- ja Perushoitajien tk	185	56	30	17	16	17	25	23	43
Lääkärien tk	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Maa- ja Merialojen Toimihenkilöiden tk	30	7	23	17	23	20	20	13	4
Merkonomien tk	73	22	30	12	16	21	25	22	16
Metallityöväen tk	1 131	287	25	12	14	15	18	20	225
Myyntimiesten tk	63	14	22	6	16	11	6	11	7
Opettajien tk	155	32	21	7	7	15	12	10	16
Paperityöväen tk	126	32	25	15	17	17	20	21	26
Perusalojen akateemisten tk	29	3	10	7	7	3	3	7	2
Perusalojen Toimihenkilöiden tk	38	21	55	29	32	32	34	50	19
Puu- ja erityisalojen tk	701	200	29	15	17	16	20	24	167
Rahoitusalan tk	225	52	23	8	11	11	18	17	39
Rakennusalan tk	947	351	37	18	20	18	23	31	290
Rautatieläisten tk	22	2	9	5	5	9	9	5	1
Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain tk	31	9	29	16	13	19	26	26	8
Sosiaalityöntekijäin tk	24	4	17	4	8	13	13	8	2
Suomen Elintarviketyöläisten tk	378	96	25	13	15	13	20	22	85
Suomen Merimies-Unionin tk	59	16	27	14	14	12	19	22	13
Suomen Teollisuustoimihenkilöiden tk	320	88	28	14	16	18	21	22	69
Suomen Yrittäjäin tk	11	1	9	0	9	9	9	9	1
Sähköalojen tk	133	40	30	9	17	15	17	20	27
Teknisten ja Erikoisammattien tk	105	17	16	10	11	11	16	14	15
Teknisten tk	296	65	22	10	14	15	18	17	50
Tekstiili- ja vaatetustyöväen tk	369	152	41	16	25	24	27	27	99
Terveystieteiden ja terveydenhuoltoalan tk	283	104	37	17	17	23	24	26	73
Vakuutusväen tk	42	12	29	7	12	19	21	19	8
Valtion ja erityispalvelujen palkansaajien tk	417	106	25	14	16	20	20	21	88
Valtion virkamiesten ja työntekijäin tk	71	16	23	14	14	11	15	17	12
Valtion Laitosten ja Yhtiöiden Toimihenkilöiden tk	28	3	11	4	11	11	7	7	2
Valtion Virkamiesten tk	432	112	26	14	16	18	21	22	97
Viestintäalan tk	135	27	20	10	13	14	13	16	21
Yksityisalojen tk	368	90	24	12	11	12	16	16	58

Työvoimapolitiittiset kehittämishankkeet

1 Työvoimapolitiikan linjaukset

Työvoimapolitiikan peruslinja työhallinnon palveluiden ja toimenpiteiden kehittämiseksi perustuu vuoden 1998 alusta voimaantulleeseen työvoimapolitiikan uudistukseen, jonka keskeinen tavoite on omatoimisen työnhaun vahvistaminen kautta linjan. Työvoimapolitiittisessa järjestelmässä työttömyys yksilön ja yhteiskunnan välisenä suhteena määriteltiin päätoimiseksi työnhauksi.

Työministeriössä valmisteltiin alkuvuodesta 2001 työvoimapolitiikan uudistuksen toinen aalto eli tarvittavat toimenpiteet uudistuksen jatkamiseksi. Työssä otettiin huomioon uudistuksesta laaditut evaluointitutkimukset johtopäätöksineen. Ehdotuskokonaisuuden tavoitteena on toisaalta virittää nykyistä työvoimapolitiittista järjestelmää paremmin lähivuosien tilannetta vastaavaksi, toisaalta etsiä uusilla politiikka-avauksilla ratkaisuja voimavarojen tarkoituksenmukaiseen ja tehokkaaseen käyttöön sekä toiminnan vaikuttavuuden parantamiseen. Ehdotuksissa korostetaan työmarkkinoiden ja työvoimatoimistojen asiakasrakenteen erilaisuutta eri osissa maata sekä työvoimatoimistojen toimintamahdollisuuksien parantamista.

Keskeisiä periaatteita ja ehdotuksia ovat muun muassa:

- työmarkkinoiden sekä työttömyyden dynamiikkaa vahvistetaan;
- työnhakijoiden omatoimista työnhakua painotetaan palveluprosessissa;
- työnhakijapalvelun keskeisen osan muodostaa työpaikkojen välittäminen ja hakeminen sekä tätä tukeva työnhakusuunnitelma, jonka laatimisessa ja toteuttamisessa lisätään asiakkaan osallistumista;
- työvoimapalvelut, työvoimapolitiittiset toimenpiteet sekä työttömien toimeentuloturva muodostavat toimivan kokonaisuuden, jolla edistetään työnhakijoiden työllistymistä.

Yleisesti muutosten tavoitteena on työnhakijan yksilöllisyyden sekä eri työnhakijoiden erilaisen palvelutarpeen korostaminen. Laadukkailla, nykyistä yksityiskohtaisemmilla ja alueiden erilaisuuden huomioon ottavilla työnhakusuunnitelmilla tuetaan työnhakijan omaa aktiivisuutta ja työllistymistä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa työttömyyttä. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sisältöä ja niihin liittyviä etuuksia koskevat muutokset kannustavat osallistumaan toimenpiteisiin ja turvaavat taloudelliset mahdollisuudet osallistumiseen varsinkin niille työttömille, joiden työllistymistä toimenpiteiden arvioidaan eniten hyödyttävän, mutta joille toimenpiteeseen osallistumisesta saattaa aiheutua huomattavia matka- tai muita ylläpitokustannuksia.

Rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi on pyritty tiivistämään työvoimaviranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä. Tässä tarkoituksessa on luotu ja parhaillaan valmistellaan uusia palveluita työttömille työnhakijoille, jotka eivät ole autettavissa työmarkkinoille yksin työhallinnon keinoin.

2 Työvoimapolitiittisia toimenpideuudistuksia

Työvoimapolitiikan uudistuksen toisen aallon ehdotukset ovat keskeisiltä osiltaan parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä joko lainmuutosten muodossa tai talousarvioasioina. Osa ehdotuksista on toimeenpantavissa ilman säädösmuutoksia.

2.1 Yhdistelmätuki ja työllisyysasetuksen muutokset

Yhdistelmätuen enimmäisaikaa esitetään pidennettäväksi siten, että työnantajalle voidaan myöntää työllistämiseen tukea enintään kaksi vuotta (HE 161/2001 vp.). Ensimmäisen 12 kuukauden ajalta työnantajalle maksettaisiin nykyisen suuruinen yhdistelmätuki ja seuraavan 12 kuukauden ajalta pelkkä työmarkkinatuki.

Lisäksi yritykseltä ei edellytettäisi toistaiseksi voimassa olevaa työsopimusta sen työllistäessä yhdistelmätuella työttömän työnhakijan.

Työllisyysasetusta on tarkoitus muuttaa siten, että kuntiin ja järjestöihin työllistettäessä työnsuunnittelijan tai muun työnantajan edustajan tulee yhdessä työvoimatoimiston kanssa tukea työllistettyä työnhaussa sekä työharjoittelu- tai työllistämiskakson jälkeen suunnitelman ja osaamiskartoituksen laatimisessa. Työllistämistukipäätökseen otettaisiin ehto siitä, että työllistetyllä on oikeus kesken määräaikaisen työsuhteen siirtyä uuteen työsuhteeseen.

Työllisyysasetuksesta on tarkoitus poistaa koulutus suunnitelman tekoa edellyttävä ehto. Ehdolla ei ole pystytty muuttamaan työllistämistuen myöntämiskäytäntöä eikä lisäämään tuella työllistäneiden työnantajien panostuksia työllistetyn kouluttamiseen.

2.2 Palveluprosessi ja työnhakusuunnitelma

Työvoimapolitiikan toimeenpanossa työnantajapalveluiden suhteen siirrytään enenevästi sopimusasiakassuhteen suuntaan.

Henkilöasiakkaiden palveluprosessin kehittämisen sekä palveluiden priorisoinnin kannalta työvoimatoimistojen asiakkaiden palvelutarpeet ryhmitellään neljään ryhmään:

- omatoimisesti työtä ja/tai koulutusta hakevat
- opastettua ja tuettua työllisyyspalvelua tarvitsevat
- ammatillisen kehittymisen palveluja ja/tai työllistämistukipalveluja tarvitsevat
- yhteistyössä muiden tahojen kanssa tuotettuja palveluja ja/tai muiden tahojen yksin tuottamia palveluja tarvitsevat.

Palveluprosessiin ja dynamiikan lisäämiseen liittyvät ehdotetut muutokset vahvistavat myös oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa sekä niiden läpinäkyvyyttä (HE 161/2001 vp.). Päätoiminen työnhaku työnhakijan keskeisenä velvollisuutena tarkoittaa palkkatyön etsimisen lisäksi myös valmiutta hakeutua ja osallistua tarjolla oleviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot sekä osallistua työnhakusuunnitelman tekemiseen ja toteuttamiseen

Asiakkaan osallistumista suunnitelmien valmistelussa ja toteutuksessa tuetaan ja lisätään. Työnhakusuunnitelmassa sovitaan asiakkaan kanssa konkreettisista toimenpiteistä sekä siitä, kuka vastaa niiden toteutuksesta, milloin niitä toteutetaan ja miten toteutumista seurataan.

Työnhakusuunnitelmien toteutuksen seuranta lisätään osana palveluprosessia. Jos suunnitelman toteutumatta jääminen johtuu asiakkaan olennaisesta laiminlyönnistä, eikä laiminlyönnille ole hyväksyttävää syytä, seurauksena on ehdotuksen mukaan työttömyysturvan tai työmarkkinatuen epääminen määrääjäksi.

Työhallinnon tulosohjauksessa edellytetään, että asiakastapaamisten tulee toteutua yksilöllisesti ja kunkin työnhakijan yksilöllisen palvelutarpeen ja työnhakusuunnitelmassa sovittujen määräaikojen puitteissa. Niiden ei siis tule toteutua pelkästään etukäteen määriteltynä määräaikoina kaikille työnhakijoille saman kaavan mukaan. Määräaikaishaastattelut säilyvät kuitenkin edelleen työnhakuhaastattelujen ja työnhakusuunnitelmien tarkentamisen minimivaatimuksina. Osaamiskartoitusta kehitetään nykyistä voimakkaammin rekrytointiprosessia tukevaksi.

2.3 Työmarkkinoiden dynamiikkaa lisääviä toimia

Työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä aloittaneiden määrän kasvattaminen ja työnhakuaktiivisuuden ylläpito tarvittaessa toistuvien ”intensiivijaksojen” avulla edellyttää painopisteen siirtoa kevyisiin, lyhytkestoisiin ja kustannuksiltaan edullisiin toimenpiteisiin (HE/160/2001 vp ja HE/161/2001 vp).

Työharjoittelu työllistymistä edistävänä toimenpiteenä rajataan koskemaan ammatillista koulutusta vailla olevia alle 25-vuotiaita, työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvia nuoria. Työharjoittelun tarkoituksena on edelleen nuoren tutustuttaminen ja perehdyttäminen työelämään. Muiden työmarkkinatuen saajien ja työttömyysturvajärjestelmän piiriin kuuluvien työttömien kohdalla otetaan käyttöön uusi ilman työsuhdetta toteutettava toimenpide, työelämävalmennus. Työelämävalmennuksen keskeinen tavoite on tukea työelämään paluuta ja lisätä työttömän ammattitaitoa sekä työmarkkina-avalmiuksia. Tämän vuoksi työelämävalmennuksen ehtona on, että toimenpiteen järjestäjä sitoutuu osallistumaan yhdessä työvoimatoimiston kanssa työttömän ammattitaidon kehittymisen arviointiin.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden aikaisten matka- ja muiden ylläpitokustannusten korvauksia yhtenäistetään. Työelämävalmennuksen ja työpaikalla tapahtuvan työkokeilun ajalta maksetaan ylläpitokorvausta, jonka suuruus vastaa työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan ylläpitokorvausta (HE 161/2001). Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien ylläpitokorvauksia korotetaan (HE/160/2001 vp).

Ilman työsuhdetta toteutettaviin toimenpiteisiin (työelämävalmennus, työharjoittelu, työkokeilu) osallistuvan oikeusasemaa koskevia säännöksiä täsmennetään ottamalla lakeihin muun muassa säännökset toimenpiteen viikoittaisesta ja päivittäisestä kestosta.

Työnhakuvalmennuksen ja muun ryhmävalmennuksen taso pidetään korkeana, noin 120 000 aloittajan tasolla vuosittain. Työnhakusuunnitelmassa arvioidaan aina työnhakijan työnhakuvalmennuksen tarve ja palvelumuoto. Työnhakuvalmennukselle kehitetään uusia sisältöjä, mm. työnhakuklubitoimintaa.

2.4 Muita toimia

Lähtökohtana työvoimapolitiittisten ohjelmien mitoituksessa lähivuosille on osaamisperusteisen kasvun tukeminen, työvoiman saatavuuden varmistaminen sekä työnhakujaksojen lyhentäminen. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden tavoitteena on aina auttaa avoimille työmarkkinoille

sijoittumista. Kokonaisdynamiikkaa koskeva tavoite on, että julkinen työvoimapalvelu kykenisi lähivuosina tarjoamaan noin 250 000 aktivointimahdollisuutta asiakkailleen vuotuisesti.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen kohdistuva työnetsijän palveluiden hankkiminen aloitetaan talousarvioesityksen mukaan kokeilulla, joka käynnistettäisiin kahdeksan suurimman työvoimatoimiston alueella. Kokeiluaika on kolme vuotta. Työnetsijän palveluiden piiriin valitaan erilaisia asiakasryhmiä eri alueilla. Näin voidaan vertailla tuloksia asiakasryhmittäin. Kokeiluun ehdotetaan valtion vuoden 2002 talousarvioesityksessä varattavaksi 70 miljoonaa markkaa.

Aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan liittyvien toimenpiteiden lisäksi suurimmissa kaupungeissa on tarkoitus työmarkkinatukijärjestelmän kehittämiseen liittyen kuntien, työhallinnon ja muiden paikallisten toimijoiden yhteiset asiakaspalvelut. Talousarvioesityksessä tähän on varattu 48 mmk.

19.10.2001

Työnantajan TEL-järjestelmän työttömyyseläkkeitä koskevan omavastuun siirtäminen soveltuvin osin työttömyysturvajärjestelmään

Osana työeläkejärjestelmää ja työttömyysturvaa koskevia ratkaisuja harkitaan TEL-järjestelmän työttömyyseläkkeitä koskeva omavastuun siirtämistä soveltuvin osin työttömyysturvajärjestelmään. Samalla luovuttaisiin työttömyyseläkkeitä koskevista omavastuujärjestelyistä kunnallisessa ja valtion eläkejärjestelmässä. Siirrosta noudatettaisiin seuraavia periaatteita:

- irtisanovalta työnantajalta perittäisiin tietyin edellytyksin kertamaksu, mikä on kaavamaisella tavalla suhteutettu odotettavissa oleviin etuuskuluihin.
- omavastuun enimmäismäärä vastaisi 80% 5 vuoden keskimääräisestä työttömyyspäivärahamenosta. Keskimääräisen työttömyyspäivärahamenon laskentaperusteena käytettäisiin työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkkaa.
- omavastuun määrä sidottaisiin työntekijöiden lukumäärään kuten TEL:n maksutekniikassa. 50-799 henkilöä työllistäviin yrityksiin sovellettaisiin osittaista omavastuuta ja vähintään 800 työntekijää työllistävät yritykset olisivat täysin omavastuun piirissä.
- omavastuu perittäisiin, kun työttömyyttä edeltävä työsuhde on kestänyt vähintään 3 vuotta ja työttömyys on kestänyt x päivää (vaihtoehtoina esim. 1 tai 2 vuotta).
- omavastuumaksut kerättäisiin erillään pakollisista työttömyysvakuutusmaksuista. Toimeenpanosta vastaisi Työttömyysvakuutusrahasto.
- omavastuumaksut tilitettäisiin Työttömyysvakuutusrahastoon ja rahastoitaisiin. Rahastoja purettaisiin aiheutuneita päivärahamenoja vastaavasti. Tavoitteena menettelyssä olisi pakollisten työttömyysvakuutusmaksujen pitäminen vakaina.